

KIADVÁNYAINKBÓL

- „A kényes úrfi s a rongyos baka”: *Tanulmányok két halhatatlan pápai diákról.* (Petőfi Sándor, Jókai Mór). (Szerkesztette Mezei Zsolt). Pápa, 2001. 278 oldal.
- *Források Pápa város 1848/49. évi történetéből.* (Válogatta, szerkesztette, a tanulmányokat és a jegyzeteket írta Hudi József). Pápa, 2001. 400 oldal.
- *Francsics Károly visszaemlékezései.* (Sajtó alá rendezte és szerkesztette Hudi József). Pápa, 2001. 293 oldal.
- *Nemes Székely János csöglei közbirtokos naplója 1808–1866.* (Sajtó alá rendezte és szerkesztette Hudi József). Pápa, 2004. 302 oldal.
- Köblös József: *A pápai reformátusok küzdelmei a szabad vallásgyakorlatért.* Pápa, 2005. 142 oldal.
- *A pápai református kollégium diákjai 1585–1861.* (Szerkesztette Köblös József) Pápa, 2006. 1072 oldal.
- *A Dunántúli Református Egyházkerület prédikátorai és rektorai. I. 1526–1760.* (Szerkesztette Köblös József) Pápa, 2009. 760 + VII oldal + CD-melléklet.
- „Processus visitationis”: *Torkos Jakab egyházlátogatása 1747-ben.* (Szerkesztette Köblös József) Pápa, 2011. 276 oldal.
- „A késő idők emlékezetében éljenek”: *A Dunántúli Református Egyházkerület lelkészi anyakönyvei 1823–1952.* (Szerkesztette Kránitz Zsolt) Pápa, 2012. 380 oldal.
- „A késő idők emlékezetében éljenek”: *A Dunántúli Református Egyházkerület lelkészi önéletrajzai (1943)* (Szerkesztette Kránitz Zsolt) Pápa, 2013. 1216 oldal.
- *A Dunántúli Református Egyházkerület prédikátorai és rektorai. II. 1761–1849.* 1–2. köt. (Szerkesztette Köblös József, Kránitz Zsolt) Pápa, 2018. 1072 + 720 oldal + CD melléklet.

A KIADVÁNYOK MEGRENDELHETŐK VAGY MEGVÁSÁROLHATÓK
A KÖVETKEZŐ CÍMEN:

PÁPAI REFORMÁTUS GYŰJTEMÉNYEK
8500 Pápa, Pf. 48. Tel.: 89/324-240
e-mail: ref.lib@papacollege.hu

ACTA PAPENSIA XX. (2020) 3-4.

A PÁPAI
REFORMÁTUS GYŰJTEMÉNYEK
KÖZLEMÉNYEI

PUBLICATIONS BY
THE CALVINIST COLLECTIONS
OF PÁPA

XX. évfolyam (2020) 3-4. szám

A TARTALOMBÓL

SZABÓ ELŐD: *A Trianon-trauma és a Dunántúli Református Egyházkerület*
KÖBLÖS JÓZSEF: *Pápai református adófizetők névsorai a XVIII. századból*
Pápa mezőváros egészségügyének helyzete a reformkorban

KISEBB KÖZLEMÉNYEK
SZEMLE

ACTA PAPENSIA (AP)

A PÁPAI REFORMÁTUS GYŰJTEMÉNYEK KÖZLEMÉNYEI
PUBLICATIONS BY THE CALVINIST COLLECTIONS OF PÁPA

ISSN 1587-6292

Főszerkesztő
DR. HUDI JÓZSEF

Szerkesztő
Mezei Zsolt

Munkatársak
Dr. Köblös József, Kránitz Zsolt

Felelős kiadó
Köntös László gyűjteményi igazgató
Dunántúli Református Egyházkerület
Tudományos Gyűjteményei

Szerkesztőség
8500 Pápa, Március 15. tér 9.
Postafiók: 48. Tel/fax: (89) 324-240
e-mail: ref.lib@papacollege.hu

Megjelenik évente négy szám két kötetben.
(Egy kötet ára: 1000.- Ft)
Megrendelhető és előfizethető a szerkesztőség címén.
Előfizetési díj: 2000.- Ft / év

TARTALOM

MŰHELY

SZABÓ ELŐD: *A Trianon-trauma és a Dunántúli Református Egyházkerület* 213-240

FORRÁSKÖZLÉS

KÖBLÖS JÓZSEF: *Pápai református adófizetők névsorai a XVIII. századból* 241-375

KISEBB KÖZLEMÉNYEK

DOMINKOVITS PÉTER: *Egy korai telepítőlevél és tanulságai (Adatok Veszprém vármegye XVII. századi hivatali elitjéhez)* 377-384

S. LACKOVITS EMŐKE: *A Káli-medence népi jogéletének kutatásáról és kutatójáról (Rendhagyó könyvismertetés)* 384-396

ÚJRAOLVASÓ

Pápa mezőváros egészségügyének helyzete a reformkorban (Közli: Hudi József) 397-414

SZEMLE

JAKAB Réka—KÁKONYI Anna: *Tárguló és szűkülő terek. A veszprémi zsidóság társadalom- és gazdaságtörténete.* (Hudi József) 415-423

AALDERS, Marteen J.—PUSZTAI Gábor—RÉTHELYI Orsolya (szerk.): *A gyermekvonatok. Élő hid Magyarország, Hollandia és Belgium között az első világháború után.* (Huszár Ágnes) 424-429

LÁBADINÉ KEDVES Klára: *„Égi gondolattá tisztulhassak.” Borkó Juliánna élete és munkássága.* (S. Lackovits Emőke) 429-433

Szerzőink
Szerzőink figyelmébe

A Trianon-trauma és a Dunántúli Református Egyházkerület

SZÁZ ÉVVEL EZELŐTT, 1920. június 4-én a versailles-i kastélykert Nagy Trianon palotájában írták alá a győztes hatalmak és Magyarország képviselői a trianoni békeszerződést, amelynek következtében az ország területe – Horvátországot nem számítva – harmadára, 282 ezer km²-ről 93 ezer km²-re, lakossága 18,2 millióról 7,9 millióra csökkent. Az elcsatolt területeken élő 10,5 millió lakos 30,5%-a, 3,2 millió volt magyar. Az összes gazdasági veszteséget a korabeli közgazdászok az 1918 előtti nemzeti vagyton 62%-ára becsülték. Nemcsak az ipari nyersanyaglelőhelyek többségét, hanem a legjobb mezőgazdasági termőterületek, legelők, erdő 80–90%-át is elvesztettük. A királyi Magyarország az európai közepes országok közül a nyersanyagszegény, behozatalra szoruló kisállamok közé került.¹ Bibó István szerint a békeszerződés következtében „egy lehetséges és reális Magyarországnak a képe továbbra sem rajzolódott ki, hanem az aktuális és végsőkéig el nem fogadható Magyarország maradt szembeállítva az egykori, nagy, a dicsőséges, a történelmi Magyarországgal.”² Az irreális elcsatolások következtében a magyarországi társadalom etnikai és vallási megoszlása is átalakult. Az új határok közt élő magyarság az ország lakosságának 90%-át tette ki. A katolikusok aránya 40%-ról 65%-ra, a reformátusoké 14%-ról 21%-ra nőtt, az evangélikusoké 7%-ról 6%-ra csökkent, az izraelitáké 6% maradt.³

Már az akkori közvélemény sem értette, hogy miként történhetett ez meg. Azóta több nemzedék érezte a döntés következményeinek súlyát. Olyan békediktátum született, amely választási lehetőséget sem hagyva csonkította meg hazánkat, és ezzel olyan mély nyomot hagyott bennünk, magyarokban, amit méltán nevezhetünk traumának.

¹ ROMSICS 2017. 404–405.

² Idézi: ROMSICS 2017. 405.

³ ROMSICS 2017. 409–410.

100 éve munkál bennünk mindez fájdalmat, dühöt, elkeseredést, értetlenséget, sőt gyakran érthetetlen gyűlöletet keltve. Trianon megalapozta a román-magyar, szlovák-magyar, szerb-magyar ellentétet, amely egy-egy sporteseményen, ünnepi megemlékezésen, nemzetiségi atrocitáson, érthetetlen törvényeken keresztül mind a mai napig felszínre tör.

Trianon nem csupán egy békeszerződés szimbóluma, hanem a népek életét évtizedekre, talán évszázadokra meghatározó történelmi esemény. Az érzések mintha nem változnának, és az a szerződés, ami békét hivatott volna létrehozni, megalkotta a határokon túl ívelő ellenérzést, a magyarság körében pedig a határokon túlívelő szolidaritást és összetartozást.

KUTATÁSI CÉLJAIM

Ez a rövid írás a trianoni eseményeknek egy olyan oldalát kívánja bemutatni, amiről ritkán esik szó: az egyházat ért csapást, az egyházon belüli érzéseket, és a békediktátumra adott egyházi választ – mégpedig nem országos szinten, hanem a Dunántúli Református Egyházkerületre szűkítve. A kutatást, amely eredetileg kiterjedt volna a püspöki hivatal 1918–1920 közötti irataira és a csak levéltárban elérhető jegyzőkönyvekre, a koronavírus jelentős mértékben akadályozta. Néhány levélrészleten és a Tatai Református Egyházmegyei közgyűlési jegyzőkönyvein⁴ kívül csak a digitálisan is elérhető forrásokra támaszkodhattam. Az anyaggyűjtés során a Dunántúli Protestáns Lap 1920. évi számain, valamint az egyházkerületi és egyházmegyei jegyzőkönyveket dolgoztam fel. Legtöbb esetben a püspöki és az esperesi jelentések, az ezekhez kapcsolódó határozatok tartalmazznak érdekes részleteket, de néhány esetben egy-egy rövid határozat is sejtet az elcsatolásokkal, veszteségekkel kapcsolatban valamit. Érdekes módon a Mezőföldi Református Egyházmegye 1920–1922 közötti üléseinek jegyzőkönyveiben nem találtam utalásokat a trianoni eseményekre. Lehetséges persze az is, hogy a jegyzőkönyvek megfogalmazásakor kihagyták ezeket a részleteket.⁵ Ez azért is különös, mert az ekkor megválasztott esperes, Medgyasszay Vince, amint egy lentebb idézett verse is mutatja, fájdalmas hangot ütött meg Trianon kapcsán. Nehezen hiszem, hogy ő lenne az egyetlen esperes, aki semmilyen formában nem utalt az eseményekre. Azt a tatai egyházmegye

⁴ Ezúton is köszönöm Gerecsei Zsolt egyházmegyei levéltárosnak, ácsi lelkipáztornak a jegyzőkönyvek digitalizálását és a digitális változat megküldését.

⁵ VARGHA 1923.

1925-ben kiadott jegyzőkönyve mutatja, hogy az 1920-as eseményekre egy idő után már nem tértek ki, és ez az 5 évvel később megtartott közgyűlés már semmilyen formában nem foglalkozott a trianoni fájdalommal.⁶ A két határon túl maradt egyházmegye, a barsi és a komáromi, valamint a jelenlegi határokon belül maradt belsősomogyi, drégelypalánki, őrségi, pápai, tatai és veszprémi egyházmegyék jegyzőkönyvei adtak többféle adalékot a téma feldolgozásához.

ELŐZMÉNYEK

Bár a Trianoni Békediktátum előzményének közvetlenül az I. világháborúban elszenvedett katonai vereség tekinthető, az események megértéséhez az 1918-as ún. őszirózsás forradalmat, valamint a Tanácsköztársaság létrejöttét is számításba kell vennünk. 1918 őszén a központi hatalom teljesen szétesett, a kormányzat tehetetlen volt, aminek következtében az egyes nemzetiségek által uralt országrészek leszakadtak, mint olvadó jéghegyről a hatalmas darabok. Ezt a megrendülést rögzítette Boldizsár György Mohiba megválasztott lelkész 1918. december 13-án kelt levelében. Németh István püspöknek Léváról azt írta, hogy „cseh megszállás fenyegetvén ezt a vidéket”, kéri szabadságolását.⁷

Az őszirózsás forradalom nyomán megalakult Károlyi kormánynak sem katonai, sem politikai ereje nem volt arra, hogy szeparatista mozgalmakkal határozatosan szembeszálljon. Az országot az is gyengítette, hogy a politikai vezetés forradalmi változásokat, a politikai, gazdasági, társadalmi rend demokratizálását kívánta elérni. Lovászy Márton vallásügyi és közoktatásügyi miniszter a tanítóknak és tanároknak címzett körlevelében úgy fogalmazott, hogy a forradalom „a munka nélkül élvezett jövedelemmel szemben diadalra vitte a munka jogát.”⁸ Éppen ezért nagy hangsúlyt fektettek arra, hogy megtörténjen az ideológiai „átnevelés”. Jól tudták, hogy „örök emberi ösztönöket, évezredek öröklött érzéseket egy világfelfordulás sem téphet ki gyökerestől, még enyhítésükhöz, átfarmálásukhoz is hosszú, lelkes, öntudatos nevelőmunkára van szükség.”⁹ A

⁶ BESSE 1925.

⁷ BOLDIZSÁR 1918.

⁸ DREL I. 1.b. Dunántúli Református Egyházkerület ügyviteli iratai, 7471/1918. (XII. 12.) sz. Lovászy Márton vallásügyi és közoktatásügyi miniszter 14796/1918. eln. sz. leirata valamennyi tankerületi főigazgatósághoz, tanfelügyelőséghez, elemi és középfokú tanintézet igazgatóságához és tanítótestületéhez. Budapest, 1918. november 27.

⁹ Uo.

pedagógusok céljának a „nemzeti hiúság kinövéseivel”¹⁰ szembeni küzdelmet jelölte meg. A nemzeti érdekek háttérbe szorítása, a nemzetiségekkel megbékélés eredménytelensége, a koncepciótlan és gyengekezű politizálás a kommunisták malmára hajtotta a vizet.

Ha 1919. március 21-én nem játszották volna át a hatalmat az éppen regnáló kabinet tagjai a kommunista kormánynak, amely a „vörös rémet” hozta be hazánkba, a bolsevista államalakulatot, amelynek esélye sem volt a területi konfliktusok békés rendezésére. 1919 januárjában a Komáromi Lap hasábjain írták le, hogy „elveszítette fejét teljesen a magyar kormány, hogy ránk engedi szabadulni az ázsiai rémet, a bolsevizmust, amelyhez képest a tatárjárás csak ártatlan korzózás volt e szerencsétlen hazában. Azok csak pusztító idegen ellenségek voltak, de a bolsevizmus saját véreinket teszi ellenségeinkké, jelszavukká az osztálygyűlöletet és feladatukká a magánvagyon elpusztítását és a polgári osztályok teljes megsemmisítését”.¹¹

A Dunántúli Református Egyházkerületet már a kezdetek kezdetén komoly megpróbáltatások érték. Az őszirózsás forradalomban ugyanis meggyilkolták a dunántúli egyházkerület főgondnokát, gróf Tisza Istvánt. Amikor Németh István püspök visszatekintett 1920. szeptember 18-án az elmúlt évek eseményeire, akkor elmondta, hogy „a megsemmisítéssel fenyegető országos nagy összeomlás okozta fájdalom elkeserítő hatását mindenkinél erősebben éreztük mi dunántúli reformátusok. A mi veszteségünk több volt, fájdalmunk égetőbb, mint bárki másé, ebben a ma már szétdarabolt, megalázott, kirabolt szerencsétlen országban: mi családtagot veszítettünk; elvesztettük Tisza Istvánban kerületünk családfőjét...¹² A püspököt aztán személyes veszteség is érte. 1919. június 15-én meghalt Németh István felesége, akit Komáromban, a Dunától északra temettek el.¹³

A nemzeti közösség veszteségei, a családi kötelékek szétzilálódása, a sokféle személyes tragédia tovább mélyítette az 1920. június 4-én aláírt úgynevezett békeszerződés hatását. Az események nem érték teljesen váratlanul sem egyházunk tagjait, sem az országunk lakosságát, de mégis olyan veszteség-érzet tört a felszínre, ami személyesen átélt nemzeti gyásznak nevezhető.

¹⁰ Uo.

¹¹ KL 1919. 2.

¹² DPL 1920e. 27., CZEGLÉDY 1922. 3.

¹³ KÚ 1919. 3.

VESZTESÉGEINK A SZÁMOK TÜKRÉBEN

Nehéz pontos képet kapni arról, hogy milyen mértékű volt reformátusságunk egészére vagy éppen egyházkerületünkre nézve az elcsatolások következtében megélt veszteség. Azt ugyanis nehéz lenne tagadnunk, hogy „Magyarország *országcsonkítást* élt át. A református egyház pedig *egyházcsonkítást*”.¹⁴ Olyan mértékű volt a határokon túlra csatolt egyháztagek, egyházközségek, intézmények, tisztségviselők száma, hogy bizonyos tekintetben megfelelődött a megmaradt csonkaországi reformátusság a korábbihoz képest.

A különböző demográfiai számítási módszerek eltérő eredményeket mutatnak, az azonban bizonyos, hogy több, mint 2.600.000 református élt a történelmi Magyarország területén¹⁵, és kevesebb, mint 1.800.000 maradt Trianon után¹⁶. „Az egyház 57 egyházmegyéből 19 teljes és 10 csonka egyházmegye maradt; 2086 anyaegyházból 1010 (48,2%) maradt meg. A lelkészek száma 2063-ról 1035-re (49,5%)¹⁷ csökkent. Az 5 óvodából 2, az 1753 elemi iskolából 1117 (63,72%) maradt meg; a tanítók száma 3215-ről 2252-re (70,24%) csökkent. Egy polgári fiúiskola, egy női ipari iskola, egy tanítóképző, 11 tanítónőképző Romániához került. A 27 gimnáziumból 18 maradt; 9 gimnázium 144 tanárral a Romániához csatolt területekre esett; 3 leányközépiskola 44 tanárral szintén Romániához került.”¹⁸

Hogyha a dunántúli egyházkerületet nézzük, akkor azt látjuk, hogy 9 egyházmegyéből 5 (barsi, bősömogyi, drégelypalánki, őrségi, komáromi) szenvedett veszteséget. Ausztriához csatolták Felsőórt és a környező településeket, a Szerb-Horvát-Szlavón Királysághoz az őrségi egyházmegye egy leányegyházát és négy fiókegyházát¹⁹ és a szlavóniai missziói egyházakat; Csehszlovákiá-

¹⁴ MÁRKUS 2020. 8.

¹⁵ Márkus Mihály becslése szerint 2.610.000 (MÁRKUS 2020. 9.) az 1910-es népszámlálás adatai szerint 2.621.329 (BUCSAY 1985. 236. és BÍRÓ–BUCSAY–TÓTH–VARGA 1949. 409.), Bolyki János és Ladányi Sándor szerint pedig 2.765.737 református élt Magyarországon (LENDVAI 1987. 43.).

¹⁶ Márkus Mihály (MÁRKUS 2020. 9.) becslése szerint 1.778.000, Bucsay Mihály szerint 1.632.852 (BUCSAY 1985. 236.) Bíró Sándor szerint 1.704.423 (BÍRÓ, BUCSAY, TÓTH, VARGA 1949. 409.), Bolyki János és Ladányi Sándor szerint pedig 1.799.762 volt ez az adat (LENDVAI 1987. 43.).

¹⁷ Bucsay Mihály szerint 2073-ból 1012-t veszítettünk el. Ez 51,2%-os veszteség. BUCSAY 1985. 236.

¹⁸ LENDVAI 1987. 43.

¹⁹ CSUKÁS 1920. 29.

hoz 79 anyaegyházközséget és a hozzá tartozó településeket.²⁰ Fiumét 1924-ben osztották fel az olasz és délszláv állam között. Egyes adatok szerint összesen 75 anyaegyház, 3 missziói és 21 leányegyház; más adatok szerint 79 anyaegyház, 24 leányegyház, 26 társegyház és 7 missziói egyház csatoltak el egyházkerületünktől.²¹

A határon túlra kényszerített dunántúli reformátusok számában sincsen teljes egység. 73.000²² és 85.000²³ fő közé tehető ez a szám. „Az első világháborút megelőzően még 9 egyházmegyéjében (a barsi, belsősomogyi, drégelypalánki, komáromi, mezőföldi, őrségi, pápai, tatai, és veszprémi egyházmegyében) 286 anyaegyház, 14 missziói és 65 leányegyház működött, melyeknek lélekszáma 251.060 főt tett ki.²⁴ Ennek következtében a veszteség elérte a teljes egyházkerület reformátusságának egyharmadát. Ezen túl pedig egészen 1921 augusztusáig szerb megszállás alatt volt a belsősomogyi egyházmegye egy része. Ezt a veszteséget, ami óriási érzelmi vihart és gyászt okozott, nem tudta megfelelően feldolgozni református egyházunk sem. „A váratlan hatalmas veszteség következtében nem csoda, ha az egyház vezetőit – az egyháztagsággal együtt – az irredenta politikának nagyobb részt sikerült megnyernie”.²⁵ Ennek nyomait pedig láthatjuk az egyházkerületi és egyházmegyei jegyzőkönyvekben is.

SZEMÉLYI VESZTESÉGEK

A területi és szervezeti veszteség mellett ugyanilyen erővel jelent meg a személyesen átélt veszteség. Ezt nem csupán a csonka határokon belül maradók élték meg, hanem az elszakított területeken élők is. Egyházkerületünkre nézve ezt a folyamatot abban látjuk, ahogyan csehszlovák területekről 1919-ben megkezdődött azoknak a lelkészeknek és tanítóknak az elűzése, akik „veszélyt” jelentettek az újonnan megalakult szláv államra. Ez ellen az akkori püspök, Németh István nem nagyon tudott mit tenni, hiszen neki csupán lelki fegyverei voltak, a megszálló csehszlovák hadseregnek viszont tényleges fegyverei.²⁶

²⁰ TÖMÖSKÖZI 2019. 128.

²¹ KRÁNITZ 2013. 13.

²² BÍRÓ–BUCSAY–TÓTH–VARGA 1949. 409. Hudi József 73.500 főre teszi ezt a számot. HUDI 2010.

²³ KRÁNITZ 2013. 10–13., MÁRKUS 2020. 9.

²⁴ HUDI 2010.

²⁵ LENDVAI 1987. 43.

²⁶ HUDI 2010.

Ezeknek az atrocitásoknak a meglétét rögzítették a barsi egyházmegye jegyzőkönyveiben is.²⁷ Végig követhetjük, hogy két lelkészt letartóztattak, majd az egyiküket több napi, a másikat több heti vizsgálati fogság után bocsátották csak szabadon. Az egyik tanítót kiutasították az országból, de vizsgálat után mégis elfoglalhatta állását. A lévai lelkészt, egy tanítóhoz hasonlóan családjával együtt utasították ki Csehszlovákiából.²⁸ Ennél is durvább végeredménye volt egy másik esetnek, amiről 1921-ben számolt be az esperes. Patay László egyházmegyei tanácsbíró fegyveresek gyilkolták meg.²⁹ A bebörtönzések mellett a verések, bántalmazások is előfordultak. A jegyzőkönyv szerint az egyházmegye „A pozbai lelkész és tanítóval történt durva bánásmódról is elítélőleg vesz tudomást, hogy eseményekért, melyekről a lelkésznek és tanítónak tudomások sem volt, a megszálló katonaság őket tette felelőssé, mindkettőjüket elfogták, a tanítót véresre verték s a legveszedelmesebb helyzetből a hirtelen oda érkező magyar katonák által szabadultak ki. (...) Mindnyájukat nyugtassa, vigasztalja meg az, hogy a legszentebb ügyért szenvedtek”.³⁰

A másik oldalon, a megmaradt országban pedig elhunyt, vagy lemondott esperesek távozása okozott nehézséget. Az I. világháború vége és 1920 augusztusa között 16 lelkész hunyt el, akik közt ott volt a Tatai Református Egyházmegye esperese is. Az 1920. évi egyházmegyei közgyűlésen a tatai egyházmegye gondnoka elmondta, hogy „mély szomorúság tölti el szívét, mert Antal Lajost, szeretett esperesünket nem láthatja többé az élők sorában”.³¹ Rajta kívül a veszprémi és mezőföldi egyházmegye is tisztújítást tartott. Czeglédy Sándor a tatai, Demjén Márton a veszprémi, Medgyasszay Vince későbbi püspök a mezőföldi egyházmegye élére került.³² Az elhunyt lelkészekre emlékezve, mintegy vigasztalásképpen idézte az egyházkerületi lap a püspöki jelentés szavait: „Isten eltemeti munkásait, de folytatja munkáját”.³³

Ezeket a veszteségeket látva, a sokféle változást követve nem csoda, hogyha az egész egyházkerület mélyen megrendült az események súlya alatt, és olyan lelki következményeket láthatunk, amelyek véleményem szerint mind a mai napig hatással vannak dunántúli reformátusságunk lelkiségére.

²⁷ HUDI 2010.

²⁸ BIHARY 1921. 8.

²⁹ BIHARY 1921. 11.

³⁰ BIHARY 1921. 14.

³¹ TATAI 1920. 758.

³² HUDI 2010., DPL 1920g. 29.

³³ DPL 1920a. 32.

FOGADKOZÁSOK, A REMÉNYSÉG HANGJA, BUZDÍTÁS

A lelki következmények között pozitív színezettel is találkozunk. A legtöbb esperesi jelentés a veszteségeket emelte ki, a legbizakodóbbak azonban még azt is elképzelhetőnek tartották az 1920-ban megtartott egyházkerületi közgyűlésen. Meg is fogalmazták: „izgatottan tárgyaltuk, megjönnek-e a megszállott területek képviselői, elengedi-e őket az idegen hatalom”?³⁴ Nem jöhettek...

Voltak olyan vidékek, ahol az esperes úgy vélte, hogy körülményekhez képest minden a legnagyobb rendben volt. Német István püspök jelentésében elmondta: „a meg nem szállott területekről érkezett jelentésekből nagyon változatos színezetű helyzetkép alkotható s nem mondhatom, hogy e képen a sötét szín az uralkodó, mert vannak vidékek, ahol az esperesi jelentés szerint a háború előtti állapot teljesen visszatért s a hívek vallásos buzgósága a templomok látogatásában, az úrvacsorával való élésben és adakozásban lélekemelő módon nyilatkozik”.³⁵

Az egyházi élet helyreállítása mellett azonban az ország területi egységének helyreállítását remélték az egyházkerület vezetői. Ennek egyik jele az volt, hogy átvették a háromszoros nem jelszavát. Ahogy a pápai egyházmegye esperesi jelentése fogalmazott: „A megszállott területek elvesztésébe mi nem is nyugszunk bele. *Nem, nem, soha!*”³⁶ Ezt a reményt táplálták azok a hangok is, amelyek nyugati irányból érkeztek, és azt sejtették, hogy nem végleges a trianoni határrendezés. Ahogyan az egyik újságcikkben elő is került: „Egy magas állású holland ajkáról hangzottak el a szavak: hogyha a dolog Hollandia akaratától függene, Magyarország még ma visszanyerné régi határait”.³⁷ Ennek megfelelően sokakban megerősödött a meggyőződés, hogy ha mindenki egyesült erővel akarja, ha mindent megtesznek érte, akkor előbb vagy utóbb sor kerülhet az eredeti határok visszaállítására. „A trianoni szerződés által elszakított testvéreink s elrablott hazai területeink visszanyerésének eljövend a várva-várt ideje, csak higgyünk, bízzunk, reméljünk!”³⁸

³⁴ DPL 1920a. 31.

³⁵ DPL 1920b. 31.

³⁶ JAKAB 1921. 3-4.

³⁷ CSOMASZ 1921. 7.

³⁸ DRÉGELYPALÁNK 1925. 4.

100 év távlatából, a történelem ismeretében kimondhatjuk, hogy ez a bizakodás nem volt teljesen hiábavaló. A II. világháborút megelőző és a világháború ideje alatt hozott döntések következtében a magyarlakta területek egy jelentős része visszatért az anyaországhoz. Ezt az 1945-öt követő békekötések megsemmisítették, de a folyamatok jelezték, hogy nem teljesen reménytelen a helyzet. 1921-ben, amikor még a frissen megkötött béke kapcsán az összes ellenérzés, de a reménység is jelen volt, nem csoda, hogy az egyházkerületi közgyűlés is meg volt „győződve arról, hogy az isteni kegyelem módot és alkalmat ad nekünk arra, hogy hazánk területi épségének helyreálltával ref. hittestvéreinket is szeretettel ölelhetjük kebelünkre.”³⁹

Az ország területi épségének helyreállítása nem homályosította el azt az érzést sem, hogy mégis határ választja el a magyar reformátusokat egymástól. Természetesen a kezdeti időkben a határon túlról komoly átvándorlás indult az anyaország felé. Lelkészek, tanítók, gyülekezeti tagok döntöttek úgy, hogy nem maradnak idegen megszállás alatt.

A pápai egyházmegye esperese nem értett egyet ezzel a tendenciával: „Éppen nem helyeselhető, hogy sokan mintegy hazafias cselekedetet vélnek elkövetni, mikor ott hagynak állást, kenyeret. Meg kell értetni véreinkkel, hogy minden magyar, kit a végzet ott ért, egy-egy pozíciót tart megszállva, egy darabot az ősi magyar földből. Isten óvja őket a kislelkűségtől és hűtlenségtől!”⁴⁰

Ez a gondolat biztosan nem volt egyedi. Mint ahogyan az a vélekedés sem, hogy az anyaország reformátussága cserben hagyta a határon túlra került reformátusokat. Így aztán ahelyett, hogy az egyetértésre, az összetartásra koncentráltak volna, megjelentek az „ellenségeskedő” hangok is. Nem véletlen, hogy Czeglédy Sándor, a Tatai Református Egyházmegye esperese 1921-ben készített jelentésében ennek hangot is adott. „Talán a kényes kérdés tárgyalásai alkalmával a megértés és tapintat hangját nem mindig találták meg az illetékesek s előállott az a helyzet, hogy a csonka Magyarországon élő reformátusok egyes kiemelkedő alakjai is hajlandók voltak a túlnan élők nemzeti érzéseinek megroppanását megállapítani s a megszállott területen levők túlzott kifejezésekben adtak nyilvánulást ama véleményüknek, hogy az itteni református egyház az ő érdekeikkel nem törődik, őket megkárosodni és pusztulni engedi.”⁴¹

³⁹ CZEGLÉDY 1922. 113.

⁴⁰ JAKAB 1921. 4.

⁴¹ TATAI 1921. 793.

Hála Istennek, ezek a hangok nem nyomták el az összetartozás érzését. Németh István püspök, aki megtapasztalta, hogy mit jelent a határ egyik oldaláról a másikra költözni, a lelki kötelékek erejét hangsúlyozta: „A fegyveres erőre támaszkodó hatalom kényszere elválasztott egymástól bennünket területileg, de nem ölheti ki szívünkéből a testvéri szeretetnek, az egymás sorsában őszinte ragaszkodással osztozó összetartozásnak előbb-utóbb diadalmaskodó érzetét, azt a csüggedést nem ismerő szilárd elhatározást, hogy magyar református egyházunk igazai mellett mindvégig hűséggel kitartunk.”⁴² A veszprémi egyházmegye közgyűlésén is megerősítették az összetartozás gondolatát: „a felvidéken 400.000 színmagyar református él, akikkel mi lelki kapcsolatban vagyunk, s azt üzenjük nekik, hogy együtt érzünk velük és velük együtt várjuk a magyar feltámadást”!⁴³

Czeplédy Sándor 1920-ban megválasztott esperes két hónappal a béke megkötése után, 1920. augusztus 4-én elmondta személyes élményén alapuló gondolatait.⁴⁴ Győri lelkészként minden bizonnyal előfordult vele, hogy a Duna partján sétált. Ilyenkor fülébe juthattak azoknak a harangoknak a hangjai, amelyek magyarként, de nem magyar területen kongtak vagy csendültek. Ebben az érzésben fogalmazta meg, hogy „előttünk áll az a szomorú és megrázó tény, hogy magyar hazánkkal együtt református egyházunkat is darabokra szaggatták győztes ellenfeleink. Könnyekig megindul a szív, ha az ember a Duna partján végig menve távoli református templomok harangját hallja keresztül csendülni a vizeken. (...)”

Vannak testvéreink, akik északon, délen, keleten ugyanilyen templomban ugyanazon zsolnárkönyvekből ugyanazon édes anyai nyelven imádják Istent a mi közös édes Atyánkat”.⁴⁵

Ugyanakkor ennek az érzésnek nem szabad megmaradnia azon a szinten, hogy elfogadjuk aényt. A tatai egyházmegye esperese szerint „mi ezekkel a történelem folyamán elszakíthatatlan közösséget tartottunk fenn, amelyet semmiféle hatalomnak nem lehet megsemmisítenie. Ezt a szent közösséget mi minden körülmények között meg fogjuk őrizni s most, mikor egyházmegyénknél először van alkalma a magyar állam lerombolása óta tanácskozársra összeülni,

⁴² HUDI 2010., CZEGLÉDY 1922. 41.

⁴³ CSOMASZ 1921. 7-8.

⁴⁴ Tekintettel arra, hogy a Tatai Református Egyházmegye jegyzőkönyvei nyomtatott formában nem érhetőek el, így ezekből hosszabb idézeteket is közzéteszek.

⁴⁵ TATAI 1920. 764.

szeretném, ha hangom áthallatszanék a Dunán és Erdély hegyein s elvinné fájdalmas testvéri üdvözetünket és meleg érzéseinket mindazon kálvinista véreinkhez, akik szintén a legmelegebb rokonszenvvel és részvétellel, ugyanazon kibeszélhetetlen fájdalom súlya alatt járnak kelnek a világon, mint mi.”⁴⁶

Ennek köszönhetően a következő évben hozott egyik egyházmegyei közgyűlési határozat még mélyebb értelmű hangot ütött meg azzal, hogy részvétávirat megküldését határozták el. Ez ugyanis jelezte, hogy tisztában vannak a határokon belül maradókkal azzal az iszonyatos fájdalommal, gyásszal, amit a határokon kívül maradtaknak meg kellett élniük. Elveszítették az országot, amihez tartoztak, elveszítették az egyházi közösséget, elveszítették az anyanyelv használatának teljes szabadságát. Éppen ezért a tatai egyházmegye 1921-ben úgy döntött, hogy „az egész országunkra zúdult rettenetes csapásban a szívünkről erőhatalommal elszakított testvéreinkkel együtt érez és szenved és hozzájuk különösen az egyházkerületünk testéről leszakadt komáromi, barsi, drégelypalánki egyházmegyéhez részvétáviratot intéz”.⁴⁷

Az eddigi pozitív érzéseken túl az is bizalomra adhatott okot, hogy voltak jelei a lelki megerősödésnek. Ahogyan a protestáns világgyűlések kapcsán megemlítette a cikk írója: „Igen, a lélek emelkedőben van. (...) Ha megragadjuk ezt a lelket, akkor eszközei leszünk annak, ami azt jelenti, hogy a világ újjáépítésében s közelebről teljes hazánk újjáépítésében nekünk nagy szerepünk lett”.⁴⁸

Ennek a reménységnek adott hangot Czeglédy Sándor esperes is, amikor kijelentette: „Döngetést hallok református egyházunk kapuján: Keljete fel és amint kovászai voltak évszázadokon át a magyarság életének, legyetek kovászai annak az új életnek is, amely romok között, de nem reménytelenül pezsdül annak a csonka Magyarországnak határain”.⁴⁹ Ebből a reménységből következik az is, hogy megújulás emberi szinten nem képzelhető el. Csak azzal a Krisztussal együtt, aki meghalt és feltámadt értünk. Azzal a Krisztussal együtt, akit a református egyház megváltóként imád. Emiatt lehetett reménység a fájdalom érzete mellett. Ahogyan a tatai egyházmegye közgyűlésén elhangzott: „Az én lelkem, mely egyébként fájdalmas érzékenységgel reagált a múlt hónapok során minden nemzetünket ért csapásra, teljességgel nem reménytelen”. Hiába

⁴⁶ TATAI 1920. 764–765.

⁴⁷ TATAI 1921. 806.

⁴⁸ DPL 1920d. 16.

⁴⁹ TATAI 1920. 765.

történt a tragédia, „kezünkben vannak az eszközök, amelyekkel jó Istenünk támogatásával beteg társadalmunk állapotán segíteni tudunk. (...) A sötét mélységből nincsen más kivezető út, csak a mi Urunk Jézus Krisztus felé s csak a mi református egyházunk felvirágoztatásán keresztül”.⁵⁰

Ez a hang mindenképpen üdítő hang volt a sok keserűség, fájdalom hangoztatása mellett. A jegyzőkönyvekben, püspöki és esperesi jelentésekben, újságcikkekben hiába keresnénk utalást másutt Jézus Krisztus nevére. Istennek legyen hála, hogy voltak akkor is olyan lelki szolgák, akik nem tévesztették el a célt, hanem tudták, hogy a református egyháznak sem lehet semmilyen más alapja, csak aki vettetett, a Jézus Krisztus.

A lelki megerősödést aztán szolgálták azok az események is, amelyek ismételtén megtörténhettek a háború borzalmi után. A belsősomogyi egyházmegyében még nagyobb volt az öröm, hiszen hosszúnak tűnő évek után tarthattak ismét teljes körben közgyűlést a szerb megszállás befejeződését követően.

„Most már, mint a hajó, kész az egyházmegye az indulásra. Levett kalappal, összekulcsolt kézzel, meghatottan imádkozánk a fedélzeten. Kormányzók és munkások zsolozsmája áhítatban vegyült össze s szállt az ég Urához, csonka hazánk és árva magyar nemzetünk Atyjához.”⁵¹

Ugyanez a bizalom vezette a veszprémi egyházmegye közgyűlését, „hogy egymás hitéből és lelkesedéséből erőt merítsünk, hogy meghalljuk itt az Istennek a mennyei Atyának zengő szózatát: Ne félj a küzdelemtől, az akadályoktól; mert veled vagyok én, hogy megoltalmazalak Téged, ezt mondja az Úr! Ez az Úr oltalmába vetett rendíthetetlen bizodalomunk tette erőssé nemzetünket és egyházunkat a dicsőséges múltban, – és ez erősít meg, hogy kétségbe ne essünk a jelen szomorú, válságos napjaiban azon elválaszthatatlan kapcsolatnál fogva, melyben lennünk kell a tőlünk elszakított magyar véreink és református testvéreinkkel”.⁵²

Az Istenbe vetett bizalom mellett, azonban megjelent az emberekbe vetett reménység is. Ezt pedig az a tény táplálta, hogy olyan kormányzója lett Magyarországnak, aki református. „Honunkat végleg elveszettnek még sem tekinthetjük a balsorsnak magunkat meg nem adhatjuk egy pillanatra sem. Mert íme Isten küldött a magához térő nemzetnek egy református férfiút, egy hőst, főméltóságú nagybányai Horthy Miklós kormányzó urat – akinek a romokon

⁵⁰ TATAI 1920. 764.

⁵¹ KOVÁCS 1920. 33.

⁵² CSOMASZ 1921. 5–6.

való megjelenése nem-csak magyar nemzeti életünk újjászületésének, hanem református anyaszentegyházunk ismét felvirágoztatásának élő reménységét is bele plántálta szíveinkbe.”⁵³

Tudom, hogy hitvallásaink figyelmeztetnek bennünket, mely szerint Isten eszközeit nem szabad megvetni, hanem azokat hálás szívvel kell elfogadni. Tudom, hogy a Mindenhatónak van ereje arra, hogy embereket állítson szolgáló-tába, még olyanokat is, akik nem az Ő követői. A Biblia lapjain így jelent meg a perzsa király, aki lehetővé tette a zsidó fogságból való hazatérését. Azonban Krisztus követőiként nem lehet bizalmunk és reménységünk másban, csak a mi Urunkban, hogy az eszközöket felismerjük, és Isten iránti hálánkból fakadó köszönetünket ne túlzásokkal, hanem megfelelően tolmácsolhassuk. Nem csak ezek miatt a túlzó hangok miatt, hanem sok más bűn és vétek miatt is szükséges volt az Isten előtti alázatos megállás.

A BŰNBÁNAT HANGJAI

A reménység, bizakodás mellett előkerült a bűnbánat hangja is. Érdekes módon ez sokkal kisebb mértékben volt jelen, mint ahogyan azt talán várnánk. Egy olyan eseménysort követően, ahol egyértelműen sokféle emberiség és Isten ellen való vétek megesett, ahol ártatlanokat gyilkoltak, vegyi fegyvereket vetettek be a végső győzelem reményében, ott joggal várhatnánk egyházi szinten a bűnbánatot. Úgy, ahogy megjelent a XVI. századi törökellenes harcok során, vagy ahogyan megjelent a II. világháború után.

Hiába ismerték gróf Tisza István volt főgondnok gondolatát: „Népeket, nemzeteket nem mindig az ellenség fegyvere tesz semmivé, pusztít el, hanem rendszerint saját bűnük”⁵⁴ – ennek ellenére csak esetlen próbálkozások voltak az Isten előtti bűnbocsátnak. Raffay Sándor, a Bányai Evangélikus Egyházkerület püspöke, aki maga is átélte kerületének megcsonkítását, 1920-ban komolyan figyelmeztette a protestáns egyházakat: „Hiába tagadnánk, tények emelik a vádat ellenünk, hogy az evangélium szeretetében és szolgálatában meglankadtunk. A világ divatja minket is megejtett. (...) Evangéliumi öntudatunk hanyatlásán veszítettük el a múltat...”⁵⁵ A tatai egyházmegye közgyűlésén a határon túlról érkező egyházmegyei gondnok látva az erkölcsi állapotokat,

⁵³ CSOMASZ 1921. 10–11.

⁵⁴ HUDI 2010.

⁵⁵ RAFFAY 1920. 3. A szerző evangélikus püspök.

elmondta, hogy „a reménység érzetével jött át a cseh uralom alatt levő Komáromból, azzal a reménységgel, hogy itt mindent ékesen és szép rendben talál, – azonban a legnagyobb szomorúság fogja el, midőn látja az ország közállapotait. Látja a ránk zúdult roppant szerencsétlenségben a közerkölcsök mély megromlását és sok helyütt a vallástól való elfordulást, – pedig amely államban a közerkölcsök megromlanak, annak pusztulnia kell...”⁵⁶

Ezt a vonalat követve a legkomolyabban a belsősomogyi egyházmegyében hangzottak el a bűnbánat szavai: „A hosszas háború, a forradalmak zavaros hullámai úgy a hit-, mint az erkölcsi élet terén romboló hatást gyakoroltak. Az istentiszteletek látogatói megfogytak, az áldozatkészség megcsappant, a vadházasságok megszáporodtak, az úrnapja hétköznapná degradálódott, az anyagiak utáni hajsza tetőfokra hágott.”⁵⁷ Ezen túl inkább csak általánosságokban jelent meg az Isten előtti bűnvallás. „Bizony, sajnálattal kell megállapítanunk, hogy hiányzik e világból, hiányzik belőlünk is az egy szükséges dolog. Hiányzik az Isten ügye iránt való odaadó készség, hiányzik az ő Benne való erős hit, mely szembe néz a lehetetlennel is”.⁵⁸ Pedig azt minden hívő, minden református tudta, hogy Isten kegyelméhez az út a bűn felismerésén, a bűn megbánásán és a bűn megvallásán keresztül vezet.

Csupán egyetlen apró jelzés mutatja, hogy 1920 után a dunántúli egyházkerületben ez a felismerés jelen volt. Az őrségi egyházmegye közgyűlésén az esperesi jelentésben hangzott el, hogy „megcsonkított magyar hazánk fennmaradhatóságának és a régi határok visszaszerzésének alapfeltétele az, hogy népünknek a szomorú viszonyok által megzavart és mondhatjuk önző gondolkozása, az evangélium erejével megtisztíttassék, érdeklődése az önzés szűk köréből a haza- és emberszeretet, a jóság, igazság útjára irányíttassék.”⁵⁹

Évszázados távlatból, Krisztus, az egyház és a haza iránti szeretetből megfogalmazhatom, hogy a hiányos bűnvallás juttatta el mind egyházunkat, mind a magyarokat ahhoz az érzéshez, hogy a határok visszaállítását emberektől kell várni és elfogadni, és nem Istentől. Pedig a történelem Ura előtt megálló, és bűnbánatot gyakorló egyház és társadalom a bűnbocsánattal együtt mindig megkapta a helyreállítást is, politikai, társadalmi értelemben egyaránt.

⁵⁶ TATAI 1920. 758.

⁵⁷ KOVÁCS 1922. 7.

⁵⁸ DPL 1920f. 27–28.

⁵⁹ HODOSSY 1920. 5.

A VÁD ÉS ÉRTETLENSÉG HANGJAI

A bűnvallás helyett sokkal erősebben volt jelen az értetlenség érzése ezekben az években. Nem tudták felfogni, hogy miként történhetett meg mindaz, amit a trianoni békeszerződésben rögzítettek. Ezt az értetlenséget fogalmazta meg az egyházkerületi jegyzőkönyv. Lehet, hogy „Magyarország területi épségét ne biztosítaná a földrajzi elhelyezkedés, az ezer esztendő történeti múlt, az ezer esztendő birtokolás? Mi még mindig abban a meggyőződésben élünk, hogy azokat a nagy szolgálatokat, amelyeket nemzetünk történetének folyamán a nyugati népeknek tett, figyelmen kívül hagyni nem szabad, azokat honorálni kell. Most is, amidőn a trianoni gyalázatos, kegyetlen békében ellenünk mérsáros módra dolgozó kéz hazánk nyugati széléről szedel le egyes részeket, hogy odadobja éhségcsillapító konc gyanánt annak a mohó kapzsiságában minden tisztességes érzést levetkezett szomszédnak⁶⁰, akit mi több századon át saját testünkkel védtünk, véres verejtékünkkel tápláltunk, azt hangoztatjuk: »de azért óh ember magadat el ne hagyd, örök bűbánatért bizalmad fel ne add«”.⁶¹

Hasonlóan az értetlenség hangján szólalt meg a határokon kívül maradt komáromi egyházmegye esperese. „A mai világ felett általment és még mindig zúgó viharban, mely trónokat döntött fel és országok határait söpörte el, vajjon jelen volt-e az Úr igazságot látó ítéletével! Jelen van-e a győztes hatalmak által diktált, a népek önrendelkezési jogára épített, de voltaképpen azon tipródó u. n. békében, melynek gyilkos feltételei értelmében össze-függő nyelvterületeket, több milliónyi népükkel együtt, tisztán hatalmi érdekből idegen államhatalomnak kötelékébe erőszakolnak? Bizony, nehéz ezt elhinni nekünk és benne megnyugodni!”⁶² Ezek a gondolatok vezettek aztán abba az irányba, hogy minden rossz okozói a románok, szlovákok, szerbek, akik kiáltó igazságtalanságot elkövetve raboltak ki minket. Ettől kezdve a „kaján szomszédok”⁶³ ellenségévé váltak, függetlenül attól, hogy az egyszerű lakosság, az egyszerű nép tehetett-e bármit azért, hogy ez a végeredmény szülessen. Egyházunk és nemzetünk

⁶⁰ t. i. Ausztriának

⁶¹ CZEGLÉDY 1922. 34-35.

⁶² VARGHA 1923. 5.

⁶³ JAKAB 1921. 3.

vezetőiben pedig nem volt meg, és nem is lehetett meg az a távolságtartás, amivel ezt a helyzetet megfelelően kezelni tudták volna.

ELKESEREDÉS ÉS SZOMORÚSÁG

A békeszerződés aláírása érthetően mély szomorúságot és elkeseredést okozott, melynek elődeink írásban is hangot adtak. A tatai egyházmegyei jegyzőkönyv egy mondatát idézve: „Hazafiúi szívünk reszketve vonaglik, ha rátekinünk Csonkamagyarország térképére s fájdalmunkat még hatványozza az a gondolat, hogy a megszállott területeken egy milliányi magyar református hívó tépetett le testvéri szívünkről”.⁶⁴

A cikkírók, szónokok írtak és beszéltek arról, hogy lehetne reménység bennük, hogyha „a csalódás kegyetlen démona nem adott volna már ezer arculcsapást, ha pokoli szenvedések égető tüze nem szívott volna ki minden reménységceppet megaszalt szívünkből, ha ifjabbak volnánk azzal a sok szenvedéssel, melyekben évszázadok terhét hordoztuk pár esztendő alatt...”⁶⁵

Ezzel az érzéssel a nyugati vendégeket is „kifosztva, megtörve, kétségbeesve így csak úgy fogadtuk (...), – mint a halálra ítélt a gyóntató lelkészt, akiről tudja, hogy jóindulattal van hozzá és mindent ígér – a halálon túl, de a halálos ítéletet nem változtathatja meg.”⁶⁶ A trianoni béke „valahogy úgy tűnik fel előttünk, hogy (...) a világtörténet őrző kohójában összeégettek minket s ott állott a tűz előtt csonka testünk kéz nélkül, láb nélkül, összeroncsolva...”⁶⁷ „A megmaradt csonkon a századokon át nemzeti kultúrát építő magyar protestantizmus erejefogytán szinte megbénultan tépelődik jövő sorsát illetőleg, míg az elrablott területeken szétszórt cserépdarabok életképtelen vergődésben tanácstalankodnak megmozdulásuk kérdéseiben.”⁶⁸ „Mint szétszakított tetem, várja sorsát hazánk, nemzetünk, kiszakítatva a nemzetek sorából, elszakítva az édesanyától...”⁶⁹

Nem csoda, hogy a tatai egyházmegye közgyűlésén az esperesi jelentés még 1921-ben is kitért erre a fájdalomra: „Tavalyi egyházmegyei közgyűlésünk, a nemzetünket ért borzasztó katasztrófa után az első volt s egész természetszerű-

⁶⁴ TATAI 1921. 792.

⁶⁵ DPL 1920d. 15.

⁶⁶ Uo.

⁶⁷ Uo.

⁶⁸ RAFFAY 1920. 1–2.

⁶⁹ BIHARY 1921. 4.

leg telve volt egyfelől a fellobbanó reménység érzetével, másfelől az irtóztos vesztes után érzett fájdalom zsibbadásával. A borzasztó csapás után félig-meddig magunkhoz térve, feltettük magunknak azt a kérdést, hogy vajon a ránk erőszakolt borzalmasan nehéz új viszonyok között meg tudunk-e egyáltalán élni?”⁷⁰

Ez az idézetcsokor csak egy része annak, amit megfogalmaztak az egyházmegyei és egyházkerületi jegyzőkönyvek. Beszéltek és írtak arról, hogy a fejünkről leesett a korona⁷¹, hogy átértük a leverettetés és porbaesés gyötrelmeit, a megaláztatás szégyenét⁷², hogy velünk írták alá a tulajdon halálos ítéletünket⁷³, hogy olyan szerencsétlenséget éltünk át, amit egyetlen nemzet sem élt még át soha⁷⁴. Ez a békeszerződés pedig „a mi református egyházunkra is gyászos következményeket hozott és pedig úgy a külső alakulatra, mint a belső hitéletre nézve.”⁷⁵ A határon túl maradtak közül sokan olyan nyomorúságba kerültek, hogy az ínség miatt már az öngyilkosság gondolatával foglalkoztak.⁷⁶ Az egész gondolatkört talán a legérzékletesebben a komáromi egyházmegye esperese fogalmazta meg: „Mintha nehéz, lázas álom karjai fojtogatnának. Fel akarnánk ébredni belőle, pedig nem álom ez, hanem kegyetlen való.”⁷⁷

JELMONDATOK, IMÁK ÉS VERSEK

Az elkeseredés, a vád, a bűntudat, a reménység, mind-mind abba az irányba mutatott, hogy nem szabad feladni, nem szabad elengedni a határon túl maradt területeket. Ennek érdekében egy jelmondat és egy „nemzeti hiszekegy” is született. A jelmondat: „Csonka Magyarország nem ország, egész Magyarország mennyország” – sokfelé megjelent. A Dunántúli Protestáns Lap egy-egy számába is bekerült, első alkalommal 1920. szeptember 19-én. Ugyanebben a lapszámban olvashatták eleink először a „nemzeti ima” szövegét, amely aztán mindennaposá vált az iskolákban és égett bele a magyar lelkekbe.

⁷⁰ TATAI 1921. 792.

⁷¹ CZEGLÉDY 1922. 105.

⁷² BIHARY 1921. 6.

⁷³ BIHARY 1921. 23.

⁷⁴ CSOMASZ 1921. 10.

⁷⁵ HODOSSY 1921. 8.

⁷⁶ BIHARY 1921. 5.

⁷⁷ VARGHA 1923. 5.

*„Hiszek egy Istenben,
Hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.
Ámen.”*

Ezt az imádságot Papp-Váry Elemérné fogalmazta meg egy pályázati kiírás kapcsán.⁷⁸ Ez az imádság aztán egy miniszteri rendeletnek köszönhetően széles körben ismertté és kötelezővé vált. A Dunántúli Református Egyházkerület püspöke közzétette a vallás- és közoktatásügyi miniszter 1920. október 27-én kelt rendeletét, amelyben a miniszter a következőket írta: „Csüggednünk azonban nem szabad, hanem az isteni örök igazságosságba vetett rendíthetetlen hittel reméljük, hogy az ezeréves történelmi jogokhoz való törhetetlen ragaszkodással, valamint céltudatos és válvett munkával elérjük azt, Magyarország ismét a régi nagyságban és erejével fog visszatérni a történelembe. Ezen érzések ébrentartására igen alkalmasnak találom a Védő Ligák Szövetségének ezen imáját: »Hiszek egy Istenben, Hiszek egy hazában, Hiszek egy isteni örök igazságban, Hiszek Magyarország feltámadásában, Ámen.« Ennélfogva elrendelem, hogy ezen ima minden rendelkezésem és közvetlen vezetésem alatt álló alsó és középfokú tanintézetben, mindennap a tanítás megkezdése első órájának elején, valamint az utolsó óra végén a tanulók által mondassék el”.⁷⁹ Elterjedését jól mutatja az is, hogy az 1921. június 24-én, Pápán megtartott egyházmegyei közgyűlés jegyzőkönyve elé, minden bevezetés és kommentár nélkül betették.⁸⁰

A trauma a költészetben is tükröződött. Mérhetetlen mennyiségű vers keletkezett, melyeknek vizsgálata külön tanulmány tárgya lehetne. Csupán egyetlen olyan költeményt említek, amely közvetlenül kötődik a dunántúli egyházkerülethez. Medgyasszay Vince későbbi püspök „Ne félj népem” címmel tette közzé a békeszerződés hatására 1920-ban írt versét. Ebben egyértelműen megfogalmazza, hogy a területi veszteség ideiglenes, nemsokára el fog következni az igazságos határrendezés.

⁷⁸ HUDI 2010.

⁷⁹ DPL 1920c. 66.

⁸⁰ JAKAB 1921. 1.

*„Négyes folyó, hármás halom,
Rengeteg a hegyoldalon,
Kincses Erdély szép határa,
Bánát síkján kalász-tenger,
Bányák mélye amit termel:
Mind magyar lesz nem sokára! (...)*

*Ne félj népem, magyar népem!
El ne csüggedj az ínségben.
Az éjszakád majd felderül!
Az öreg is megéri ezt;
Hiszen már-már pirkadni kezd:
Csak a próbát álld emberül!”⁸¹*

Végül pedig egy különleges műfaj is megjelent a Tatai Református Egyházmegye közgyűlésének jegyzőkönyvében, a verses imádság. Ez természetesen Isten gondviselésének végigkövetése és a fájdalom felsorolása mellett a bűnbánatot és a megtérést is megemlíti. Ebben a formában a legteljesebben összefoglalja mindazt, amit Trianon kapcsán az emberek éreztek. Az ebből most közölt részlet erről tanúskodik:

*„De oly sok nagy csapást még sohse hordozánk,
Mint amennyi zudult mostanában ránk:
...Négy éves háboru...Iszonyu vértenger.
Vörös forradalom... Fehér veszedelem...*

*Egyházunk romlása... Hazánk pusztulása –
Éhség... Ínség... Nyomor... Ellenség dulása...
...Letiport hazánkat... Óh Isten te tudod...
Miképp szaggatták szét győztes martalóczok.*

*Olyanok is voltak, akik elfordultak
Te tőled Istenünk s reád szitkot szórtak,*

⁸¹ MEDGYASSZAY 1920. 72. (A vers 1920. november 27-én a Pápai Hírlapban is megjelent.)

*...Nagy hát aggódásunk, midőn tanácskozunk
Hogy állítsuk vissza tiszteleted Urunk.*

*Óh Bölcsenek bölcse adj nekünk bölcs elmét,
Hogy hirdessük bátran az Urnak félelmét,
Vigasztaljuk sírva... a magyar nemzetet,
Ki hazáját vesztvén... benne mindent vesztett.*

*Prédikáljuk mindig, mi a Te szolgálid,
Hogy a bűnös ember ne éljen sokáig
A bűn tengerében, hanem Hozzád térjen,
Egész életében csak Téged dicsérjen.*

*Szentlélek!... szállj le ránk! ...mindnyájunkra itten,
Világosítsd elménk, vigasztalj szívünkben,
A sok, nagy szenvedést változtasd örömmre,
Hogy szent neved áldjuk örömmel... örökre.*

Atyánk! Isten! Ámen.⁸²

SZERVEZETI KÖVETKEZMÉNYEK

A trianoni békediktátumnak az egyházszervezetben is súlyos következményei lettek. Csonka Magyarországon éppúgy újjá kellett szervezni az egyházakat, mint az elcsatolt területeken. Csehszlovákiában az új református egyházszervezet három egyházkerületből (dunántúli, tiszáninneni, tiszántúli) jött létre. Két püspök lakott a megszállt területen: Révész Kálmán tiszáninneni püspök Kassán, Németh István dunántúli püspök pedig Komáromban. Az első kérdés az volt, hogy megmaradhatnak-e székhelyükön, gyülekezetükben úgy, hogy továbbra is irányítják egyházkerületüket.

1919 januárjának első felében Németh István püspök felkereste a megszálló csapatok egyik ezredesét, hogy tárgyaljanak a lehetőségekről. Tekintettel arra,

⁸² Ezt a verses imádságot László János lábatlani lelkész, akkori helyettes esperes mondta el a Tatai Református Egyházmegye 1920. május 26-1 tatai közgyűlésén, néhány nappal Trianon előtt. Szövegét az egyházmegye közgyűlési jegyzőkönyve őrizte meg számunkra. TATAI 1920. 757-758.

hogy ekkorra a Duna hídjait már lezárták, az ezredes elmondta, hogy csak a megszállt területeken lévő gyülekezetek igazgatását végezheti a püspök Komáromból. Ebben a kényszerhelyzetben döntenie kellett: ott marad Komáromban, és végzi a csehszlovák területeken maradt két egyházmegye igazgatását, vagy átköltözik, és akkor a megszállás alatt nem álló területek püspöke marad.⁸³

1919. április 23-án a püspök ismét Pozsonyba utazott, hogy tárgyalásokat folytasson. Ott arról tájékoztatták, hogy a Dunától északra megszállt területeket az antant a csehszlovák kormánynak ígérte. A püspök azt kérte, hogy a békeszerződés aláírásáig az erre vonatkozó megbeszéléseket hagyják függőben.⁸⁴ A további tárgyalásokra Németh Istvánnak már nem volt lehetősége. 1919 augusztusában egy csónakba tették és kitoloncolták Magyarországra, ahol a Dunától délre lévő Komáromban frissen létrejövő gyülekezet lelkésze lett. Két évvel később innen is továbbköltözött és Balatonkenesén lett az egyházközség vezetője.⁸⁵

Tekintettel arra, hogy sok tanító letette a hűségesküt a csehszlovák kormánynak, aminek következtében komoly pénzeket kaptak, ezért sok lelkész is ebbe az irányba mozdult el, olyannyira, hogy a dunántúli egyházkerületől való elszakadás mellett is megjelentek a hangok. Ezt a mozgalmat – a püspök szavával élve – azzal a „műfeljajdulással” vezették be, hogy a megszállt területeken lévőkkel nem törődik senki, ezért a püspök megbízta Patay Károly barsi esperest az ügyek vitelével.⁸⁶

Az alapelv az volt, ezt követte Révész Kálmán és Németh István püspök is, hogy a béke ratifikálásáig az ott lévő tanítók és lelkészek ne tegyenek hűségesküt a csehszlovák államnak, ezzel egyidőben pedig a magyarországi egyházak igyekeznek mindent megtenni annak érdekében, hogy az addigi segélyekhez a kintrekedtek hozzájuthassanak. A csehszlovák állam azonban semmi juttatást nem volt hajlandó fizetni addig, amíg az eskületételére nem került sor, a pénzbeli támogatások kijuttatása pedig nem sikerült, ezért egyre nagyobb elkeseredés és csüggedés vett erőt a csehszlovák megszállás alatt lévő tanítók és lelkészek lelkében. Ezért nem nagyon látszott más út, mint az, hogy saját egyházi szervezetet hozzanak létre.⁸⁷

⁸³ KL 1919. 3., TÖMÖSKÖZI 2019. 124. 129.

⁸⁴ CZEGLÉDY 1922. 7.

⁸⁵ KL 1921. 5., SOMOGYI 2020. 4.

⁸⁶ CZEGLÉDY 1922. 7–8. TÖMÖSKÖZI 2019. 132., SOMOGYI 2020. 4.

⁸⁷ HUDI 2010., TÖMÖSKÖZI 2019. 131–133.

Első lépésként 1920. július 16-án ún. egyházkerületi közgyűlés tartottak, amelyen Patay Károly esperes vezetésével a komáromi és barsi egyházmegye küldöttei vettek részt azzal a céllal, hogy a Dunától északra lévő gyülekezetek helyzetét rendezzék. A közgyűlésen a barsi esperest mint püspökhelyettest, az egyházmegyei gondnokot mint főgondnok-helyettest jelölték ki, hogy lássák el a megszállt területeken az akadályoztatott püspök és főgondnok teendőit. Ezt a közgyűlést a Dunántúli Református Egyházkerület közgyűlése kifogásolta, mert úgy látta, hogy a Csehszlovákiában lévő gyülekezetek – elsősorban anyagi okokból – elszakadtak a dunántúli egyházkerulettől és betagozódtak az új államalakulatba. A csehszlovák állam is erősen szorgalmazta a magyarországitól elszakadt, önálló egyházszervezet létrejöttét, a lelkészek hűségesküjének letételét, de azt is, hogy a szlovákok külön egyházmegyébe tömörüljenek.⁸⁸

Az új egyházszervezet létrejötte azonban nem volt ennyire egyszerű, mivel a komáromi egyházmegye 1920 októberében elutasította az önállósodást. 1921 januárjában, amikor a magyar nemzetgyűlés is törvénybe iktatta a békeszerződést, megváltozott a külpolitikai helyzet. Ekkorra biztossá vált, hogy a határok nem fognak egyik pillanatról a másikra megváltozni, ráadásul az új államot, Csehszlovákiát Magyarország is elismerte. A komáromi egyházmegye közgyűlése ennek ellenére úgy döntött, hogy nem támogatja önálló egyházkerület megszervezését. Pár nappal később, 1921. január 27-én, amikor a barsi egyházmegye küldötteivel együtt közgyűlést tartottak, az elszakadás ellen ugyanannyian szavaztak, mint az elszakadás mellett. Az egyházi törvények értelmében szavazategyenlőség esetén az elnök szavazata dönt. Az elnök, Patay Károly, aki az elszakadás mellett volt, meghatározta az új irányt: új egyházkerület megalakítását. Így jött létre a Szlovenszkói Dunáninnen Református Egyházkerület.⁸⁹

Másik irányba, a jugoszláv állammal kapcsolatban egyértelműbb volt a helyzet: ide anyaegyház nem került, csak egy leányegyház, Szécsiszentlászló, amely Kerca anyaegyházhoz tartozott. A hívek lelki gondozását a konvent segítségével igyekeztek biztosítani. A cél az volt, hogy a kercai lelkész átmehesen a határon és gondozhassa híveit. Erre azonban, mint kiderült, nem volt lehetőség.⁹⁰

A Dél-Dunántúl szerb megszállása ideiglenesnek bizonyult. A baranyai terület megszállása miatt a belsősomogyi egyházmegye 18 gyülekezete került

⁸⁸ CZEGLÉDY 1922. 93–94., TÖMÖSKÖZI 2019. 134–135.

⁸⁹ TÖMÖSKÖZI 2019. 137–141., SOMOGYI 2020. 5.

⁹⁰ CZEGLÉDY 1922. 100., 138., HODOSSY 1920. 5.

szerb fennhatóság alá. A püspök Vargha Dezső felsősomogyi esperest, darányi lelkészt bízta meg a megszállás alatt lévő gyülekezetek ideiglenes igazgatásával. A szerbek kivonulásával mindegyik gyülekezet felszabadult.⁹¹

A megszállás idején az a veszély is fennállt, hogy a hívek nem akarták sem a tanítót, sem a lelkészt fizetni. Ennek az oka az volt, hogy a szerbek megpróbálták a lakosságot átcsábítani az ő oldalukra. Azt hangoztatták: „náluk sem papnak, tanítónak fizetni, sem katonáskodni nem kell”.⁹² Ennek sokan megtagadták az egyházi adó fizetését, így a lelkészek, tanítók nyomorban éltek. A nyomor enyhítésére az egyházkerület úgy döntött, hogyha valami segély érkezik, akkor azt elsősorban nekik fogják juttatni.

Nagy Lajos 3 évvel a szerb megszállást követően hívta össze a közgyűlést. Ekkor Vargha Dezső darányi lelkész, akit a megszállt területek igazgatásával bíztak meg, beadta jelentését. Ebben felvázolta, hogy a megszállás 1918 novemberében vette kezdetét. 1919 márciusát követően a szerb hatóság kimondta, hogy csak katonai parancsnok adhat engedélyt gyűlések tartására; a nemzeti jelvényeket az iskolákból el kell távolítani és meg kell semmisíteni, és a szerb történelmet kell tanítani az iskolákban. A szerb hatóságok az egyik gyülekezet tanítóját családjával együtt kiutasították a községből. Több egyházközségben a tisztségviselőknek a készpénzen kívül mást nem akartak fizetni, emiatt az egzisztenciális életük is megrendült. Mindez a szerb megszállás megszűnésével rendeződni látszik – fejezte be a jelentést Vargha Dezső.⁹³

Örömmel jelentette ezek után a püspök az egyházkerületi közgyűlésnek, hogy a szerb megszállás megszűnt, és az ottani gyülekezetek mind visszatértek az egyházkerület kötelékébe. „Viszont ezt az örömet elhomályosítja az érzés, hogy a felsőőri és soproni gyülekezetek elszakítása folyamatban van” – mondta a püspök 1921 szeptemberében.⁹⁴ Az őrségi egyházmegye közgyűlése 1922-ben örömmel állapította meg, hogy Sopront és környékét sikerült megtartani, de Vas megye egy része elveszett. Ez a veszteség csonkává tette az őrségi egyházmegyét is, „amennyiben elvesztettük a régi híres és fényes felsőőri ref. gyülekezetet. Elszakított hittestvéreinkhez felhívást intéztem, kérve őket, hogy legyenek továbbra is igaz magyarok, egyházunknak hűséges, buzgó tagjai. Kijelentettem, hogy nem búcsúzom tőlük, mert ez állapotot ideiglenesnek tartom.

⁹¹ HUDI 2010.

⁹² CZEGLÉDY 1922. 9.

⁹³ CZEGLÉDY 1922. 9., KOVÁCS 1922. 3., 5-7.

⁹⁴ CZEGLÉDY 1922. 41-42.

Úgy látszik, szavaim megértésre találtak, mert azóta két panaszos ügyben fordultak hozzám elintézés végett. Kérem a közgyűlést, jegyzőkönyvileg is adjon kifejezést sajnálatának az elszakítás miatt, jelezve azt, hogy az elszakítást ideiglenesnek tartja és a felsőőri gyülekezetet továbbra is egyházmegyénk alkotó részének tekinti”.⁹⁵

Ezekhez a változásokhoz képest apróságnak tűnik, hogy a drégelypalánki egyházmegye gondnoka szintén a csehszlovákok által megszállt területen maradt, így az ő helyettesítésére a rangidős tanácsbíró helyettes gondnokká választották.⁹⁶ Ugyanez az eset állt elő a tatai egyházmegyében is, ahol „Szabó György egyházmegyei gondnok kéri a gyűlést, hogy mivel jelenleg csehek által megszállott területen lakik és sohasem bizonyos, hogy hivatalos kötelességének teljesítése végett átjöhet-e: ennek folytán helyettesítéséről az egyházmegyei gyűlés gondoskodjék”.⁹⁷ Ennek megfelelően dr. Virágh Gyula legidősebb egyházmegyei tanácsbíró bízta meg a helyettesítéssel.

Szervezeti átalakítást igényelt az is, hogy a Komárom-újvárosi gyülekezet-rész a tatai egyházmegye gondozásába került. Az esperes megkérte az egyházmegyei közgyűlést, hogy rendelkezzen ezzel kapcsolatban. „Természetesen segítségünk és közreműködésünk csupán arra az időre terjed, míg a két részre szakított komáromi egyház normális érintkezése helyre áll”.⁹⁸ Akkor még nem tudhatták, hogy néhány esztendő kivételével Komárom városa kettészakadt állapotában marad.

MEGOLDÁSI JAVASLATOK

A trianoni békeszerződés előírta területváltozásoknak súlyos anyagi következményei voltak. Megváltozott az egyháztársadalom, csökkentek az anyagi erőforrások, nehezebbé vált a megcsonkult egyházházszervezet fenntartása.

Világossá vált, hogy az egyház mindaddig nem tud igazán független módon tevékenykedni, evangéliumot hirdetni, a szeretetszolgálatot gyakorolni, amíg ehhez külső források bevonására van szükség. A megoldást a tatai egyházmegye közgyűlésén is megfogalmazták: „Mi magunk pedig iparkodjunk mindjobban a magunk lábán járni s ne tekintsük eldorádónak azt az állapotot, amíg az

⁹⁵ HODOSSY 1922. 4-5.

⁹⁶ CZEGLÉDY 1922. 112.

⁹⁷ TATAI 1920. 759.

⁹⁸ TATAI 1921. 801.

egyházunk egzisztenciális feltételei teljesen idegen forrásokból nyer[nek] kielégítést.”⁹⁹

A másik fontos alapvetés az volt, hogy az egyházi életben fókuszáljanak arra az egyetlen fontos és lényeges kérdésre, hogy a külső építkezés helyett a belső lelki építkezésre, a megújulásra figyeljenek. „Fontos és elsőrendű kötelességünk, hogy a légvár építés szórakoztató, de alapjában véve igen kevésbé értékes művelése helyett egyházi életünket először a maga régebbi medrébe kell visszasegítenünk.”¹⁰⁰ Ez a munka pedig nem megy langyosan, felületesen, hanem csak úgy, ha az egyházi szolgálók is megújulnak. Csak akkor lesz az egyháznak jövője, hogyha az emberek életét megváltoztatja az üzenet, amit ott hallanak. „Nem sablonos igehirdetőkre, de a szó igazi értelmében apostolokra lesz szükség, hogy a gyülekezetekben az építés, az alkotó munka, az erkölcsök nemesítése újból kezdetét vehesse.”¹⁰¹ Az ilyen típusú apostoloknak pedig bele kell állni a szolgálatba, nem szabad lankadni, hanem minden erejükkel egy irányba, Krisztus irányába nézve kell haladniuk. Ahogyan Czeglédy Sándor megfogalmazta: „Az ország állapota egyenesen követelve kéri, hogy végre valahára jöjjenek azok az emberek, akik kezeiket az eke szarvára teszik és megkezdik az építés nagy és évszázadokra kiható fontosságú munkáját.”¹⁰²

Egy évszázad távlatából úgy látjuk, hogy a dunántúli egyházkerület életét egyfajta kettősség jellemezte a Horthy-rendszer kezdetén. Jelen voltak a kitartó és hűséges szolgálók, akik erejüket nem kímélve hirdették az evangéliumot akkor is, amikor nehéz volt, akkor is, amikor emiatt nem csak ők, hanem gyermekeik és családtagjaik is hátrátételt szenvedtek. Nagyon sok olyan gyülekezet van, amely nekik köszönheti fennmaradását. Ugyanakkor látjuk a másik végletet is, a „légvárat építőket”, illúziókat kergetőket – nemcsak a lelkészek, hanem a gyülekezetek tagjai között is. Ezt mutatják a hanyatló, megszűnés előtt álló, vagy akár már meg is szűnt gyülekezetek, leányegyházak, szórványok.

A szolgálatot azonban nem magunkért végezzük. Nem azért, hogy minket megdicsérjenek, hanem azért, hogy az egyetlen győztes ügyet, Krisztus ügyét képviseljük. Ezt képviselték többen a trianoni békét követően, ezt képviselték többen az elmúlt egy évszázadban, és ezt képviseljük többen ma is. Tudjuk ugyanis azt az alapigazságot, amit Czeglédy Sándor 1920. augusztus 4-én,

⁹⁹ TATAI 1921. 793.

¹⁰⁰ TATAI 1920. 767.

¹⁰¹ KOVÁCS 1922. 7.

¹⁰² TATAI 1920. 764.

esperesi beiktatása alkalmával mondott: „Győzünk mi és győz végeredményben a jóság és szeretet örök forrása a Krisztus”.¹⁰³

RÖVIDÍTÉSEK

AP	= Acta Papensia
DPL	= Dunántúli Protestáns Lap
DREL	= Dunántúli Református Egyházkerület Levéltára
eln.	= elnöki
sz.	= szám(ú)

FELHASZNÁLT FORRÁSOK ÉS IRODALOM

- BESSE 1925 = BESSE Lajos (szerk.): A Tatai Református Egyházmegye 1925. évi július hó 15-ik napján Tatában tartott közgyűlésének kivonatos jegyzőkönyve. Főiskolai könyvnyomda, Pápa, 1925.
- BIHARY 1921 = BIHARY Kálmán (szerk.): A Barsi Református Egyházmegye 1920. évi június hó 1-én Léván tartott rendkívüli közgyűlésének, 1920. évi december hó 9-én ugyanott tartott rendes közgyűlésének, 1920. évi április hó 19-én és 1920. évi december hó 9-én ugyanott tartott bírósági üléseinek jegyzőkönyvei. Nyitrai és Társa, Léva, 1921.
- BÍRÓ–BUCSAY–TÓTH–VARGA 1949. = BÍRÓ Sándor – BUCSAY Mihály – TÓTH Endre – VARGA Zoltán: A magyar református egyház története. Kossuth, Budapest, 1949.
- BOLDIZSÁR 1918 = BOLDIZSÁR György Mohiba megválasztott lelkész szabadságkérő levele Léváról Németh István püspöknek 1918. december 13-án. DREL I. 1. b.7547/1918. (XII. 16.) sz.
- BUCSAY 1985 = BUCSAY Mihály: A protestantizmus története Magyarországon 1521–1945. Gondolat, Budapest, 1985.
- CZEGLÉDY 1922 = CZEGLÉDY Sándor (szerk.): A Dunántúli Református Egyházkerület 1920. évi szeptember hó 22–23. napjain és 1921. évi szeptember hó 24–25. napjain Pápa városában tartott rendes közgyűléseinek jegyzőkönyvei. Főiskolai Nyomda, Pápa, 1922.
- CSOMASZ 1921 = CSOMASZ Gyula (szerk.): A Veszprémi Református Egyházmegye 1921. év július 27-én Veszprém városában tartott rendes évi közgyűlésének jegyzőkönyve. Pósa Andre Könyvnyomdája, Veszprém, 1921.
- CSUKÁS 1920 = CSUKÁS Endre: Az őrségi egyházmegye közgyűlése. = DPL 31 (1920) 7–8. sz. (szeptember 19.) 29.
- DPL 1920a = Egyházkerületünk közgyűlése. = DPL 31 (1920) 10–11. sz. (október 3.) 31–33.
- DPL 1920b = Gyülekezeti élet. Részlet a püspöki jelentésből. = DPL 31 (1920) 10–11. sz. (október 3.) 31.

¹⁰³ TATAI 1920. 765.

- DPL 1920c = Németh István püspök tájékoztatása a lelkészek és igazgatók felé. = DPL 31 (1920) 19. sz. (november 28.) 66.
- DPL 1920d = Protestáns világgyűlések. = DPL 31 (1920) 4. sz. (augusztus 1.) 15–16.
- DPL 1920e = Részlet a püspöki jelentésből. DPL 31 (1920) 7–8–9. sz. (szeptember 19.) 27.
- DPL 1920f = Az egy szükséges dolog. = DPL 31 (1920) 7–8–9. sz. (szeptember 19.) 27–28.
- DPL 1920g = A veszprémi egyházmegye közgyűlése. DPL 31 (1920) 7–8–9. sz. (szeptember 19.) 29.
- DRÉGELYPALÁNK 1925 = Drégelypalánki Református Egyházmegye 1925. évi július hó 14. Di-
ósjeñön a református templomban tartott rendes közgyűlésének jegyzőkönyve. (https://library.hungaricana.hu/hu/view/ReformatusJegyzokonyvek_Egyhazmegye_Dregelypalank_1925-07/?pg=o&layout=s) [Letöltés dátuma: 2020. 05. 18.]
- HODOSSY 1920 = HODOSSY Lajos (szerk.): Az Őrségi Református Egyházmegye 1920. évi au-
gusztus hó 12-én Körmenten tartott közgyűlésének jegyzőkönyve. Főiskolai Könyvnyomda,
Pápa, 1920.
- HODOSSY 1921 = HODOSSY Lajos (szerk.): Az Őrségi Református Egyházmegye 1921. évi június
hó 20-án Szombathelyen tartott rendes közgyűlésének jegyzőkönyve. Főiskolai Könyv-
nyomda, Pápa, 1921.
- HODOSSY 1922 = Szerk. Hodossy Lajos: Az Őrségi Református Egyházmegye 1922. évi június
hó 29-én Körmenten tartott évi rendes közgyűlésének jegyzőkönyve. Főiskolai Könyv-
nyomda, Pápa, 1922.
- HUDI 2010 = HUDI József: Trianon és a Dunántúli Református Egyházkerület. Internetes forrás.
<http://www.refdunantul.hu/hir/mutat/1993/>. [Feltöltve: 2010, letöltés dátuma: 2020. 04. 13.]
- JAKAB 1921 = JAKAB Áron (szerk.): A Pápai Református Egyházmegye Pápán, 1921. június 24.
napján tartott rendes évi közgyűlésének jegyzőkönyve. Főiskolai Könyvnyomda, Pápa, 1921.
- KL 1919 = Komáromi Lapok. Komárommegyei Közlöny. 40 (1919) 3. sz. (január 18.) 2–3.
- KL 1921 = Komáromi Lapok. Komárommegyei Közlöny. 42 (1921) 47. sz. (június 11.) 5.
- KOVÁCS 1920 = KOVÁCS József: A belső-somogyi egyházmegyei közgyűlés egy-két pontjához.
= DPL 31 (1920) 10–11. sz. (október 3.) 33–34.
- KOVÁCS 1922 = KOVÁCS Bertalan (szerk.): A Belsősomogyi Ref. Egyházmegye 1921. év október
hó 25-dikén tartott rendkívüli jegyzőkönyve kivonatos alakban. Szabó Lipót Könyvnyom-
dája, Kaposvár, 1922.
- KŰ 1919 = Komáromi Újság. Komáromvármegyei és városi érdekű társadalmi, közgazdasági he-
tilap 19 (1919) 21. sz. (június 19.) 3.
- KRÁNITZ 2013 = KRÁNITZ Zsolt (szerk.): „Késő idők emlékezetében éljenek...” A Dunántúli
Református Egyházkerület lelkesi önéletrajzai (1943). Pápai Református Gyűjtemények,
Pápa, 2013. (A Pápai Református Gyűjtemények kiadványai, Forrásközlések, 13.)
- LENDVAI 1987. = LENDVAI L. Ferenc (szerk.): A magyar protestantizmus 1918–1948. Tanulmá-
nyok. Kossuth, Budapest, 1987.
- MÁRKUS 2020. = MÁRKUS Mihály: A reformátusság maradéka és a reformátori történelem-
szemlélet változásai. Trianon 1920–2020. = Confessio 44 (2020) 2. sz. 6–19.
- MEDGYASSZAY 1920. = MEDGYASSZAY Vince: Ne félj népem. = DPL 31 (1920) 21. sz. (december
12.) 72.
- RAFFAY 1920. = RAFFAY Sándor: Állapotunk – reményünk. = Protestáns Szemle 32 (1920) 1–10.
sz. 1–3.
- ROMSICS 2017 = ROMSICS Ignác: Magyarország története. Kossuth Kiadó, Budapest, 2017.

- SOMOGYI 2020 = SOMOGYI Alfréd: „A bűnhődés csak most kezdődik.” = Kálvinista Szemle XCI (2020) 6. sz. 4-5.
- TATAI 1920 = A Tatai Református Egyházmegye 1920. május 26-án, Tatán tartott közgyűlésének jegyzőkönyve. (Egyházmegyei Levéltár, Ács.)
- TATAI 1921 = A Tatai Református Egyházmegye 1921. augusztus 3-án, Tatán tartott közgyűlésének jegyzőkönyve. (Egyházmegyei Levéltár, Ács.)
- TÖMÖSKÖZI 2019. = TÖMÖSKÖZI Ferenc: A szlovenszkói és kárpátaljai egyetemes református egyház önszerveződésének rövid története 1918–1923 között. = <https://prominoritate.hu/wp-content/uploads/2019/05/ProMino-1701-08-Tomoskozi.pdf>. [Letöltés dátuma: 2020. 04. 13.] 124–145.
- VARGHA 1923. = VARGHA Kálmán (szerk.): A Mezőföldi Református Egyházmegye 1920., 1921., 1922. években Balatonkenesén, Enyingen, Mezőszentgyörgyön és Lepsényben tartott négy közgyűlésének kivonatos jegyzőkönyve. Főiskolai Nyomda, Pápa, 1923.

SUMMARY

Előd Szabó

THE TRIANON-TRAUMA AND THE TRANSDANUBIAN REFORMED CHURCH DISTRICT

The author, a calvinistic pastor and a church historian, examines the consequences of the Paris Peace Treaty ending World War I on Hungary regarding on how it influenced the system, the function and religious life of the Transdanubian Reformed Church District. The Peace Treaty of Trianon was signed by the representatives of the winning Allied Powers and Hungary on 4th June, 1920 in the Grand Trianon Palace of Versailles in consequence of which the territory of the country – regardless Croatia – decreased to its third, from 282,000 square kilometres to 93,000 square kilometres, its population cut back to 7,9 million from 18,2 million. 30,5% – 3,2 million people – of the 10,5 million inhabitants living in the disannexed areas were of Hungarian origin, and 800,000 of them belonged to the Reformed Church. The total economic loss was estimated to 62% of the total national wealth before 1918 by contemporary economists. Out of the 9 seniorates 5 suffered a territorial loss in the Transdanubian Reformed Church District. On various calculations, 73–85 thousand presbyterians found themselves in the neighbouring countries (Austria, Czechoslovakia, Yugoslavia). István Tisza, general curator of the district, prime minister of Hungary was killed during the revolution on 31st October, 1918. Superintendent (Bishop) István Németh, a priest in Komárom was expelled by the Czech authorities at the beginning of August, 1919. Due to the Croatian-Italian occupation of Fiume, the priest belonging to the inner-somogy seniorate was forced to move out. Changes of borders neglecting the Wilson principles caused such social trauma which were impossible to elaborate even after the Peace Treaty became law. At the beginning of the 1920s, his most important task was to reinforce the system of the church, to ensure its chance to function and to intensify religious life.

KÖBLÖS JÓZSEF

Pápai református adófizetők névsorai a XVIII. századból

(Első közlemény)*

EVÉLTÁRUNK LEGRÉGIBB IRATANYAGÁBAN még nagy a keveredés az iratok provenienciáját illetően. Így például leginkább az egyházkerületi anyagban, de elszórtan a pápai egyházközség levéltárának Liszkay-gyűjteményében és könyvtárunk kéziratrárában is találhatóak egy, szinte az egész XVIII. századot lefedő olyan irattípus darabjai, melyek a pápai református polgárok egyháziadó-megajánlásait, illetve ezek megfizetését utcánként sorolják fel, tehát a város topográfiaja szempontjából nagy értékű információkat közölnek. Az iratokat eredeti lelőhelyükről kiemelve és kronologikus sorba rendezve összeállt szemünk előtt egy, az 1723–1791 közti időszakra vonatkozó irategyüttes, mely a pápai egyházközség gazdasági iratainak részét képező, Adókimutatási lajstromok nevű sorozat (1791–1857) közvetlen előzményének tekinthető.

Ezen iratok keletkezési körülményeit pontosan megismerjük legelső darabjának részletes elbeszélésében. 1724 áprilisában a gyülekezet összes tagja írásban megállapodott afelől, hogy lelkészeik és kollégiumi rektoruk ellátásának zavartalansága érdekében évente fejenként mindenki bizonyos összeggel járul hozzá ezek javadalmazásához. A megajánlott összeget erre megválasztott *collectorok* fogják beszédni, akik arra is felhatalmazást kaptak, hogy a késedelmeskedők javait lefoglalhassák, és a tartozást azok értékesítésével egyenlítsék ki. A megállapodás szövege után 167 aláírás olvasható, a megajánlott összegek feltüntetésével. Ezután a lelkészek 1724. évi fizetésére beszédett adó kimutatása következik: a református polgárok utcánként vannak felsorolva, nevük mellett a beszédett összeg szerepel.

* A közlemény a PRТА kutatóprogramja keretében készült.

Ugyanakkor ebbe a 36 oldalas füzetbe – minden bizonnyal tévesen – befűztek egy olyan lapot is, melyen még az 1723-as évre beszedett adók egy töredéke (az Újvárosi utcában lakók egy részének befizetése) olvasható. Ez arról tanúskodik, hogy vagy már abban az évben is volt egyháziadó-behajtás, vagy 1724-ben visszamenőleg is szedtek adót a lelkipásztorok és a rektor korábról felhalmozódott tartozásainak kiegyenlítésére. Ebben a táblázatban három számoszlopot is feltüntettek: az első a kivetett, a második a befizetett adó összegét, a harmadik a hátralékot tartalmazta volna. Maradéktalanul csak az első oszlop lett kitöltve, a teljesítések oszlopában az adófizetők kb. 50 %-ánál szerepelnek számok, míg az utolsó oszlopot teljesen üresen hagyták.

Ez a három számoszlopos rendszer a későbbi években többször nem fordult elő. Egyes esetekben (1733–1741, 1748, 1750–1751, 1760) egy két számoszlopos rendszer (kivetés és teljesítés) alapján folyt az adóbeszedés, máskor (1731, 1744, 1757–1759, 1783, 1785, 1791) pusztán a beszedett összegeket tüntették fel. 1747-ben a kivetett összegeket szerepeltették, és a befizetést minden esetben *solvit* szóval jelezték. Két olyan behajtás is történt (1782, 1791), amikor nem csak a készpénz befizetés, hanem a gabonabeszolgáltatás mértéke is fel lett tüntetve, egy listánk (1787) pedig pusztán a gabonahozzájárulás beszedéséről tájékoztat.

Az 1724-es megállapodás indoklása szerint az éves adóbeszedés ilyen rendszerének bevezetésére azért volt szükség, mert a gyülekezet prédikátorainak és rektorának fizetése abban az időben sokszor késlekedett, vagy el is maradt.¹ Ezt más források is alátámasztják.

Az első fennmaradt presbitériumi jegyzőkönyv szerint már 1720-ban a *perceptor* mellé két egyházfit választottak, hogy a lelkészek fizetésére szánt pénzt egy lajstromban rögzített mérték szerint hajtsák be a gyülekezet tagjaitól, akik pedig nem fizetnének, azokat jelentsék a presbitériumnak.² Ekkor tehát már határoztak az utcánkénti adóbehajtásról, de még nem kapták meg az adószedők a megfelelő felhatalmazást ahhoz, hogy a hátralékosoktól be is tudják hajtani az elmaradt összegeket.

1723-ban még mindig problémák adódtak az összegek behajtásával. Akkor a presbitérium úgy rendelkezett, hogy a nem fizető gyülekezeti tagokat is rá kell szorítani a kivetett adó lelkiismeretes megfizetésére.³ Ezután került sor az

¹ „...a’ Tiszteletes Egy Házi Szolgák és Scholai Tanítók fizetése eddig abban nagy fogyatkozást és rővidséget szenvedett.” Lásd az 1. sz. dokumentumot!

² PREI I. sz. presb. jkv. 3–4.

³ Uo. 9.

1724-es megállapodásra, és ettől az évtől kezdve maradtak fenn az alább publikált egyháziadó-fizetési ívek is. Ezután, úgy tűnik, a helyzet rendeződött, mert a presbitériumi jegyzőkönyvben az 1725. évtől kezdve egyetlen szó nem esik elmaradt lelkészi vagy rektori jövedelmekkel kapcsolatos vitákról és egyenlenségekről.⁴

Azt még megjegyzésre érdemesnek tartjuk, hogy bár az 1724-es megállapodás indoklásában nemcsak a lelkészek, hanem a rektor is szerepelt, az összes olyan adóív címében, melynek első oldala is megvan, kivétel nélkül csak a prédikátorok fizetéséről esik szó. Valószínűleg ennek különösebb jelentősége nincs, mert nem arról volt szó, hogy az összegyűjtött egyházi adó (*collecta*) lett volna egy az egyben a lelkészek (és esetleg a rektor) jövedelmeinek egyetlen fedezete. Erre elég se lett volna, hiszen a két lelkész fizetése együtt 300, a rektoréval együtt 400 forint, a számadások tanúbizonysága szerint azonban az utcai gyűjtésből befolyt jövedelem ritkán érte el a 200 forintot, és sohasem ment 270 forint fölé.⁵ A gyakorlat úgy hozta, hogy nem volt az egyes bevételi tételhez konkrét kiadási tételekhez rendelve, hanem az összes éves bevétel együtt fedezte az összes kiadási tételt. A bevételi oldalon szinte minden évben az egyházi adón kívül szerepel a perselybevétel (*erszény, cruminalis perceptio*), különféle végrendeleti hagyományok (*pia legata*), a kihelyezett tőkék kamatai (*capitalisok interessei*), bizonyos malomjövedelmek, valamint különféle iskolai bevételek (neutralisták és tógás deákok különféle gyűjtései: *supplicatio, legatio*). Ezekből sokszor összevontan, egy tételben fizették ki a két lelkészt, a rektort és a gyülekezet kántorát is.⁶

A pápai gyülekezet árvaságának idején, 1752–1783 között a lelkészek és rektor számára járó egyházi adó szedése szünetelt, mivel saját lelkészeik nem voltak, és a kollégium is csak erősen redukált formában, Adásztevelen működött. Mégis volt két esztendő, amelyből maradt fenn a korábbi egyháziadó-szedési ívekhez hasonló típusú forrás. 1757-ben – az irat kezdősorai szerint – a presbitérium nemcsak azért indított el önkéntes gyűjtést a pápai gyülekezet tagjai között, mert szükségesnek látta valahogy honorálni az adászteveli és a kéttornyulaki református lelkész szolgálatait, akikhez imaházuk bezárása után istentiszteletre jártak, hanem azért is, mert már hatodik éve ilyen gyűjtést nem

⁴ TÓTH 1941. 153.

⁵ Az 1726–1752 közti számadások a következő helyeken olvashatók: PREI I. sz. presb. jkv. 35, 47, 53, 56, 59, 64, 76, 80, 83, 86, 92, 97, 102, 104, 107, 121, 126, 131, 134, 136, 139, 141, 143.

⁶ Uo. 57, 64, 76, 80, 97, 102, 105, 122, 126, 131, 134, 136, 139, 141, 143.

tartottak, és azt érezték, nem jó, ha a gyülekezeti tagok elszoknak attól, hogy nekik is részt kell vállalni az egyházközség anyagi terheiből.⁷ Ezután a szokott módon, utcánként haladva sorolták fel az egyes családok pénzbeli hozzájárulásait. Az utolsó tétel már 1759-es évi volt. Egy másik hasonló fizetési ív az 1760. esztendőből is fennmaradt.⁸

Az adászteveli rektor a pápai gyülekezettől iskolai működéséért nem, csak kántori szolgáltatásért kapott honoráriumot.⁹ A pápaiak adászteveli iskolájának praeceptora, Nagy Mihály viszont díjlevélben rögzített rendszeres pénz- és természetbeni ellátást kapott,¹⁰ ezt azonban nem az 1757-es és 1760-as gyűjtésből fizették.¹¹

A türelmi rendelet pápai bevezetését követően négy adólajstrom maradt fenn, mely az eddig megszokott módon, utcánként sorolja fel a prédikátorok fizetésére szánt adományokat: kettő csak a pénzfizetést, kettő a gabona hozzájárulást is. Fennmaradt ezen kívül egy olyan lista is, mely pusztán a gabona hozzájárulást rögzítette, itt az utcákba sorolás is elmaradt. A sorban az utolsó az 1791-es adóív, mely két példányban is fennmaradt. Az egyik példány végén egy szöveges rész is olvasható, mely három pontban fejti ki az adószedéssel kapcsolatos leglényegesebb dolgokat. A behajtást évi négy alkalommal, a négy kántorbőjt szerdájára rendeli, a nem fizetőkkel kapcsolatban úgy rendelkezik, hogy meg kell tőlük tagadni az egyházi szolgáltatásokat, legfőképp a temetést, végül a nem a saját házukban lakó, tehát a lajstromban név szerint nem szereplő mesterlegényeket és szolgákat is felszólítja, hogy jövedelmük 1 %-ával járuljanak hozzá a lelkészek javadalmazásához.¹²

Ezzel az 1791-es adószedéssel kapcsolatban a presbitériumi jegyzőkönyv alapján az előzményeket is részletesen megismerhetjük. A testület nemcsak az adókiivetésről határozott, hanem arra hivatkozva, hogy a türelmi rendelet

⁷ „Anno 1757. die 22^a Julii Pápán exmittaltattak Boné Adam és Eöfß Mihály Uraimék a' végre, hogy a' Teveli és Laki Praedikátor Uraimék Honorariumára és egyéb Eklesiai köz szükségekre is, a'ki önként mit akar adni, azt szedgyék öfve, mert mivel hatodik eßtendeje már, miulta az ilyenekre nem adtunk, a' kereßtyénség azt hozza magával, hogy ha a' Barom Páßtornak fizetünk, a Lelki Páßtornak is adgyunk.” Lásd a 16. sz. dokumentumot!

⁸ Lásd a 17. sz. dokumentumot!

⁹ KÖBLÖS 2004. 109–110.

¹⁰ Tóth Endre csak 1761-es díjlevelét ismeri, és tud ennek két változtatásáról is. TÓTH 1941. 209–210. Egy későbbi tanulmányunkban tervezzük az ezzel kapcsolatos egyéb források megjelentetését.

¹¹ Ez világosan kiderül mindkét dokumentum címéből, ahol semmilyen rektorról vagy praeceptorról nem esik szó.

¹² Lásd a 22. sz. dokumentumot!

kiadása óta a korábbi adóívek revíziója még nem történt meg, azt is elrendelte, hogy másnap a névsorokat igazítsák hozzá az aktuális állapothoz. Ez meg is történt, és a presbitériumi határozat szerint a híveket jövedelmeik alapján hat adófizetési osztályba sorolták (1. osztály: 25 dénár; 2. osztály: 50–75 dénár; 3. osztály: 1 forint – 1 tallér = másfél forint; 4. osztály: 2 forint, 5. osztály: 3 forint; 6. osztály: 4 forint). A revíziót és osztályokba sorolást öt nap alatt elvégezték, majd egy kibővített presbitéri gyűlésen elvégezvén a szükséges javításokat meghatározták a gabonabeszolgáltatás mennyiségét (1 forint után fél pozsonyi mérő) és a behajtás módját (területi alapon 3 collectorság, egyikük az egyházi), valamint azt a három dolgot is, melyet az adóív végére írtak, és feljebb ismergettünk. Végül elrendelték, hogy a következő vasárnapi istentiszteleten az erről szóló prédikáció után az új adóívet olvassák fel. Mindennek megtörténte után kezdődhetett a tényleges adóbehajtás.¹³

Mivel az Adókiivetési lajstromok (1791–1857) nevű sorozat 1791 utáni darabjai már nem utcánként sorolják fel az adófizetők nevét, tehát lakhelyükre vonatkozólag semmiféle információt nem közölnek, ezeket már nem ítéltük publikálásra érdemesnek.

Az utcánkénti névsorok összegyűjtése közben találtunk olyan iratdarabokat is, melyek nem pénzüsszegeket mutatnak ki, hanem azt rögzítik, hogy a családfő neve alatt melyik házban hány fő él. Ez nem az Adókiivetési lajstromok (1791–1857), hanem a Lélekösszeírások (1812–1838) nevű sorozat közvetlen előzményének tekinthető. Minthogy ezek többségéből is jól rekonstruálható, mely utcákban kik laktak, szintén publikáljuk, de egy külön sorozatban (Források II. rész). Összesen nyolc ilyen névsorunk van (az 1752., 1755., 1772., 1774. évből és 1783–1784 körül), leginkább az adászteveli korszakból. Ezek közül egyesek utcák feltüntetése nélkül csak neveket sorolnak fel, mások utcákra bontják a személyeket. Egyesek a családfő neve után csak a velük együtt lakók számát nevezik meg, mások az együtt lakókat további kategóriákra bontják (úrvacsorával élők, gyermekek, cselédek / legények, inasok és szolgálók). Végül egyesek a felsorolt neveket társadalmi kategóriákba is csoportosítják (előkelőbb nemesek, nemesek és özvegyeik, polgárok és özvegyeik).

Alapos okunk van feltételezni, hogy az adászteveli korszakban keletkezett névsorok nagy része a pápaiak felségfolyamodványaival kapcsolatos vizsgálatok során keletkezhetett, azok mellékleteiként. 1752-ben a pápai vallásgyakorlat

¹³ 1791. január 16, 17, 22. PREI II. sz. presb. jkv. 66. és 67. oldal közé beillesztett füzet 3–4.

legalábbis részleges visszaszerzését kísérelték meg,¹⁴ 1755-ben a második prédikátor beállítása érdekében kérvényeztek,¹⁵ 1772-ben pedig újra megpróbáltak a vallásgyakorlat visszaszerzésére irányuló folyamodással¹⁶ – végig sikertelenül. 1774-ben nincs adatunk újabb kérvényezésre, ekkor talán inkább arról van szó, hogy az ezévi névsor a dunántúli egyházkerület által elrendelt összeíráshoz készült melléklet lehetett.¹⁷

Az adászteveli korszak végén keletkezett lélekösszeírások közül egyedül az a névsor lóg ki a sorból, mely 1783-ban vagy 1784-ben keletkezett. Elkészültének kiváltó okát nem tudjuk pontosan megnevezni, de talán nem is szükséges, hiszen az újra lábra álló és újrászerveződő gyülekezetben teljesen logikus és elvárható egy ilyen nyilvántartás összeállítása.

Végül a bevezető gondolatok lezárásaképpen szeretnénk röviden kitérni még arra, hogyan aknázható ki az, hogy eme névsorok túlnyomó többsége felüti az utcaneveket is.

Pápa városáról 5 olyan XVII–XVIII. századi összeírás maradt fenn, mely utcánként sorolja fel a lakosokat: egy 1656 körülől, egy 1660-as, egy 1715-ös és két 1735-ös. Az egyik 1735-ös gyakorlatilag telekkönyvnek tekinthető, mely a belváros összes telkét tartalmazza, és eredetileg egy 1732-ben készült térkép is tartozott hozzá. Ennek eredetije lappang, de egy másik lelőhelyen megvan a XVIII. század második felében készült másolata. A telekkönyv házszámozásai a térképen pontosan nyomon követhetők, ez alapján megrajzolható Pápa belvárosának 1730-as évekbeli kataszteri térképe. Ennek a munkának egy részét Haris Andrea már 1998-ban elvégezte, amikor adattári formában publikálta a Hosszú utcára (a mai Fő tér, Fő, Csáky, Márton István, Deák Ferenc és Közép utca) vonatkozó anyagot.

¹⁴ DREL III. 62. e. Liskay-gyűjtemény 305–312. LISZKAY 1875. 105–107. TÓTH 1941. 174–177.

¹⁵ Ekkor Kis Sándor Veszprém vármegyei alispán Adásztevelen végzett vizsgálatának eredményeképpen született meg az adászteveli református lakosok névsora is. DREL III. 62. e. Liskay-gyűjtemény 332–336. LISZKAY 1875. 113–115. TÓTH 1941. 188–191. Az adászteveli névsor két példányban: DREL I. 1. b. 1755:9, 1755:11.

¹⁶ DREL III. 62. e. Liskay-gyűjtemény 415–417, 419. LISZKAY 1875. 136–137. TÓTH 1941. 197.

¹⁷ Az egyházkerület egységes szempontokat adott meg a gyülekezetenkénti összeírás elkészítéséhez. Többek között árva egyházak esetében is meg kellett írni, hány református lakik abban a helységben. HUDI 2002. 11–12. A Pápáról készült összeírás szerint 1752-től kezdve „*exercitium nélkül lévén kéntelenítettnek a’ mostani reformatusok, kik még most is találtatnak ezer és hetven hatan, a’ szomszéd helységekben devotióra fáradozni...*”. Uo. 350. A mi 1774-es névsorunk szerint Pápának ekkor összesen 1074 református lakosa volt. Lásd a 28. sz. dokumentumot!

Ezt segítségül hívva összehasonlítottuk a pápai Hosszú utcában 1733–1739 között lakó adózók általunk közölt névsorát a Haris Andrea által publikált adatokkal, és megjelöltük Henricus Maynzeck 1732-es térképén, mely házakban laktak a Hosszú utcai adófizetők. Ez alapján az általunk közölt személyek kb. felének tudtuk pontosan beazonosítani a lakhelyét (lásd az alábbi táblázatot és Maynzeck térképének kipreparált részletét).

HOSSZÚ UTCAI ADÓFIZETŐK LAKHELYE

Név	Évkör	Hosszú utca házszáma	Megjegyzés
Torkos Jakab	1733–1739	14. vagy 76. ¹⁸	itt lakhat Csuzi Cseh Pál is ¹⁹
Kovács Ferenc	1733–1734 1736–1739	59. ²⁰ 48. ²¹	
Kovács Ádám	1733–1737	59.	
Szójártó Mátyásné	1733–1737	71.	
Gondán Jánosné	1733–1739	26. vagy 69. ²²	
Borbély Imre	1733–1739	68.	

¹⁸ A 14. szám alatt 1735–1760 között a Csuzi család, majd Csuzi József örökösei laktak. HARIS 1998. 350. A 76. szám 1735-ben a Csuzi és Sándor familia háza volt. Uo. 359. A három család élete több ponton is összefonódott: Sándor István lánya, Judit 1698 előtt Torkos (I.) Jakab felesége volt, ebből a házasságból született a névsorainkban szereplő (II.) Jakab, későbbi vármegyei főadószedő és pápai presbiter, Jakab püspök apja. BAUER 2018. 188. KÖBLÖS 2010b. 232–237. (II.) Jakab Csuzi Cseh Erzsébetet vette feleségül, aki egy híres református családba született: apja, Jakab dunántúli püspök, bátyja, József pápai lelkész volt. KÖBLÖS 2010b. 237–241, 283, 289. A Sándor és a Csuzi Cseh család közt volt még egy áttételes házassági kapcsolat: Sándor Katalin még a XVII. század folyamán Oroszi Ádámhoz ment feleségül, akinek lánya, Oroszi Erzsébet (harmadszorra) Csuzi Cseh Jakab dunántúli püspök felesége lett. BAUER 2018. 191–192. Mint már említettük, ebből a házasságból született Csuzi Cseh Erzsébet, Torkos (II.) Jakab későbbi felesége. Itt jegyezzük meg, hogy 1743–1752 között a Torkos család már a 68. szám alatt lakott. HARIS 1998. 358.

¹⁹ Torkos (II.) Jakab és felesége Csuzi Cseh József pápai lelkész 1731-es halála után vehették magukhoz fiát, Erzsébet unokaöccsét, Pált.

²⁰ Az 58. számú házat 1727-ben a Pazmanovicséktól felső szomszédaik: Kovács Ferenc és Ádám vette meg, de 1735-ben a ház már újra a Pazmanovicsoké. Az 59. számú ház 1727-ben Kovács Ferencé és Ádámé, 1735-ben Szabó azaz Kovács Ádámé. HARIS 1998. 356.

²¹ A 48. számú ház 1735-ben még Hueber Kristófé, 1737-ben már Kovács Ferencé. 1761-ben Kovács Ferenc özvegye eladja. Uo. 355.

²² A pápai telekkönyvben az 1735. évben mindkét ház tulajdonosa Gondán János. Uo. 352, 358.

Név	Évkör	Hosszú utca házszáma	Megjegyzés
Eőry Pordán Ferenc	1733-1739	19.	itt lakhat Chernel György és Pál is ²³
Bóné Ádám	1733-1739	25.	
Treszencki János ?	1733-1734	8. ? ²⁴	
Kádártai Mihály	1733-1737	33.	
Kovács Szabó Mihály	1733-1734	55. ²⁵	
Sándor László	1733-1737	56. vagy 76. ²⁶	
Lakatos Mihályné	1733-1734	54.	
Szili Szabó Györgyné	1733-1739	39.	
Szili Szabó Istvánné ?	1733-1739	43. ? ²⁷	
Kócán András	1733-1734	40.	
Szentgróti Molnár Mihály	1733-1739	36. ²⁸	
Sárközi Jánosné	1736-1739	21-22. ²⁹	
Sós Imre	1736-1739	27.	
Magai Szabó Ferenc	1736-1739	42. ³⁰	

²³ 1731-től Eőry Pordán Ferenc negyedik felesége Chernel Erzsébet volt. KÖBLÖS 2010a. 10, 54. György és Pál Erzsébet nőtlen bátyjai voltak. NAGY 1857-1868. III. 23-28. KEMPELEN 1911-1932. III. 13.

²⁴ A Tersztyánszki család felvidéki eredetű, Trencsén vármegyéből származik, de az 1754/55-ös nemesi összeíráskor Hont, Nyitra, Esztergom és Pest vármegyében is élt, sőt ekkor Veszprém vármegyében egy József és László nevű tagja is igazolt nemes volt. Egy Tresztyánszky család Nógrádban, egy Trsztsenzky pedig Árvában élt ugyanekkor, Trszenszky Jánost pedig Győr vármegyében igazolták. NAGY 1857-1868. XI. 111-119, 339-342. KEMPELEN 1911-1932. X. 307-308, 422, 425-426. Pápán a Hosszú utca 8. szám alatt 1715-1735 között Tersánczki (Trsznyanszky) István vicekapitány lakott. HARIS 1998. 349.

²⁵ Az 55. szám alatt 1735-ben Kovács Mihály lakott. Uo. 356.

²⁶ Az 56. szám alatt 1735-ben Sándor László és Sándor István lakott, a 76. számú ház a Csuzi és Sándor familiáé volt. Uo. 356, 359.

²⁷ Az összeírások végig csak Szilinéként emlegetik, az 1724-es és az 1739-es nevezi Szili Szabó Istvánnénak. A pápai telekkönyv szerint a 43. szám alatt 1735-ben Szili Szabó János özvegye lakott. Uo. 354.

²⁸ Az összeírásokban 1733-1734-ben Szentgróti Mihályné, 1736-1737-ben Szentgróti Mihály, 1739-ben Szentgróti Molnár Mihály és Szentgrótiné szerepel. A pápai telekkönyv szerint 1735-ben a tulajdonos Szentgróti Molnár Mihály. Uo. 353.

²⁹ A 22. számú házat 1723-ban Sárközi János és felesége, Sándor Zsuzsanna vette meg, 1735-ben is Sárközi János a tulajdonos. A 22. számú ház a pápai telekkönyv szerint 1735-ben a Sárközi családé. Uo. 351.

³⁰ A 42. számú házat 1735 decemberében Magy (!) Ferenc, 1744-ben Bektar János vette meg. Uo. 354.

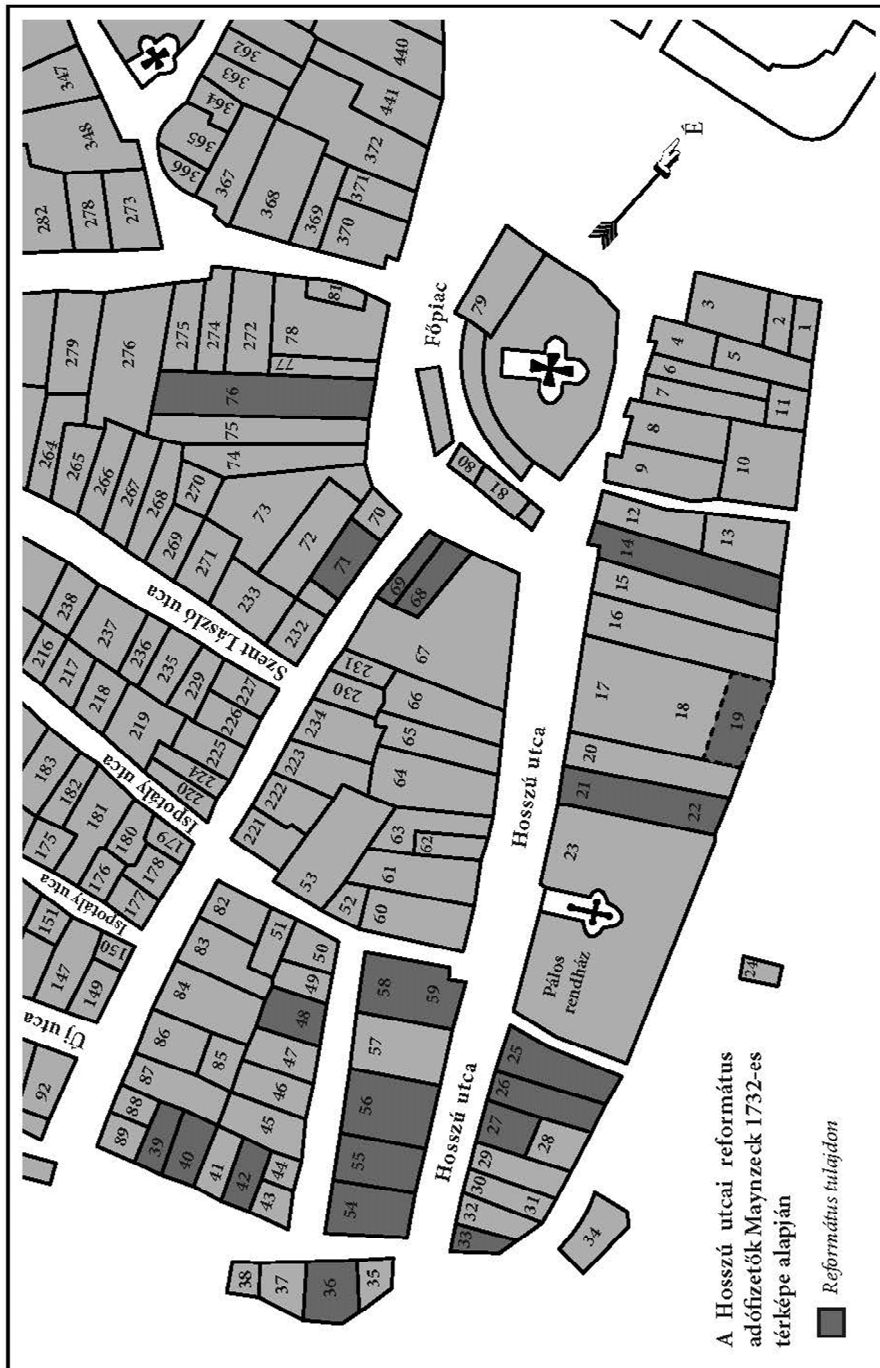
A továbbiakban ezt az azonosítási munkát az eredeti telekkönyv és a Mayn-zeck-féle térképmásolat felhasználásával el kellene végezni a többi belvárosi utcára nézve is.

Az utcákba rendezett adófizetési listák azonban egy nagyobb összefüggésbe ágyazva is érdekesek lehetnek.

Egy nagy összeurópai vállalkozás olyan várostörténeti kiadványsorozat kiadására szövetkezett, melynek célja, hogy „történeti és szerkesztett térképek, valamint a hozzájuk kapcsolódó tanulmányok és adattár segítségével átfogó képet adjon a kiválasztott városias települések térszerkezetéről, utcahálózatáról, főbb középületeinek és közterületeinek elhelyezkedéséről, és mindezen jellemzők időbeli változásairól.” Ebbe a vállalkozásba 2004 óta magyar történések is bekapcsolódtak. Ennek a munkának gyümölcsei az évről évre megjelent várostörténeti atlasz kötetek: Sopron (2010), Sátoraljaújhely (2011), Buda I–II. (2015, 2017), Kőszeg (2018) és Kecskemét (2018). További nyolc kötet is várja megjelenését: Miskolc, Nyírbátor, Óbuda, Pécs, Székesfehérvár, Szekszárd és Vác mellett Pápa is ott van a sorban (Hermann István vezetésével).³¹ Adófizetői névjegyzékeink azonfelül, hogy újabb adalékokkal egészíthetik ki Pápa városának topográfiáját, növelhetik a várostörténeti atlasz pápai kötetének forrásbázisát is.

*(A következő oldalon látható térképet
Kovács Alex készítette)*

³¹ A Magyar Várostörténeti Atlasz címet viselő vállalkozásról legtöbbet honlapjáról lehet megtudni: <https://www.varosatlasz.hu/hu/atlaszok>. Az idézet is ott olvasható. Bővebben: SZENDE 2013.

RÖVIDÍTÉSEK

AP	= Acta Papensia
DREKK	= Dunántúli Református Egyházkerület Könyvtárának Kéz- irattára, Pápa
DREL	= Dunántúli Református Egyházkerület Levéltára, Pápa
jkv.	= jegyzőkönyv, jegyzőkönyve
PREI	= Pápai Református Egyházközség Irattára, Pápa
presb.	= presbitériumi
sz.	= számú

A RÖVIDÍTVE KÖZÖLT IRODALOM JEGYZÉKE

BAUER 2018	= BAUER Marcell: Az isákfalvai Sándor család története. Pápa, 2018. (A Pápai Levéltár kiadványai, IV.)
HARIS 1998	= HARIS Andrea: Telkek és tulajdonosok. A pápai „Hoszu uttza” krónikája a XVII–XVIII. században. In: Koppány Tibor hetvenedik születésnapjára. Tanulmányok. Szerk. Bardoly István, László Csaba. Bp., 1998. (Művészettörténet – Műemlékvédelem X.) 343–372.
HUDI 2002	= Dunántúli egyházleírások a XVIII. századból. A Dunántúli Református Egyházkerület 1774-ben. Szerk. HUDI József, Jakab Réka, Koncz Pál, Köblös József, Kránitz Zsolt, Mezei Zsolt. Pápa, 2002. (A Pápai Református Gyűjtemények kiadványai. Forrásközlések, 5.)
KEMPELEN 1911–1932	= KEMPELEN Béla: Magyar nemes családok. I–XI. Bp., 1911–1932.
KÖBLÖS 2004	= KÖBLÖS József: Még egyszer az Adásztevelen működő „Pápai Árva Oskoláról”. = AP 2004/3–4. 107–132.
KÖBLÖS 2010a	= KÖBLÖS József: „Idvez légy, Kedves Druszám!” A pápai Eöry Szabó és Eöry családok a XVIII. században. = AP 2010/1–2. 1–64.
KÖBLÖS 2010b.	= KÖBLÖS József: „Tiszteletes tudós, kegyességgel ’s böltsésséggel tündöklő Áronok...” A pápai Torkos család története és szerepe a dunántúli reformátusság életében. = AP 2010/3–4. 227–292.
LISZKAY 1875	= LISZKAY József: A pápai evang. reform. egyház levéltára 1510–1811. Pápa, 1875.
NAGY 1857–1868	= NAGY Iván: Magyarország családai. I–XIII. Pest, 1857–1868.
SZENDE 2013	= SZENDE Katalin: Magyar Várostörténeti Atlasz: feladatok, eredmények, perspektívák. In: Urbs. Magyar várostörténeti évkönyv VIII. Főszerk. Kenyeres István. Bp., 2013. 187–199.
TÓTH 1941	= TÓTH Endre: A pápai református egyház története. Pápa, 1941.

FORRÁSOK

I. ADÓKIVETÉSI LAJSTROMOK (1723–1791)

1. 1723–1724

Solutio ministrorum ecclesiae Reformatae Papensis pro anno 1723.¹
Majorban Ujjvárosi Ucza

	Limitatio ²		Solutio ³		Restantia ⁴	
	flo- reni	denarii	flo- reni	denarii	flo- reni	dena- rii
György Kovács		30		28 ½		
Szecsődiné	X	40		10		
Eöri Mátvás		1		28 ½		
Szederkényiné veivel ⁵	X	40		40		
Baka Mihály	X	40				
Tálos András	X	1	25	30		
Csajtai	X		50 ⁶			
Lampért Márton	X		50 ⁷			
Gáspár István es Szép Ferencz	X	1	75	60		
Kappanyos György			60	50		
Rabi Mihály	X		40			
Horvát Márton			25	25		
Német András			30	30		
Óri János			30			
Fodor György			25			
Szép István	X		25 ⁸			
Baj János			50			NB ⁹ 40
Horvát Márton fia Ferencz	X		40			solvit ¹⁰
Item ¹¹ fia Mihály	X		25	23		
Szücs Gergel			25	25		

¹ A pápai református egyház lelkészei részére történő kifizetés az 1723. évre.

² *limitatio* = kivetés

³ *solutio* = teljesítés, kifizetés

⁴ *restantia* = hátralék, tartozás

⁵ *vej* = leánygyermek férje

⁶ Javítva, eredetileg 60.

⁷ Javítva, eredetileg 60.

⁸ Javítva, eredetileg 50.

⁹ *NB* = *Nota bene!* = Jól jegyezd meg! Ezt a rövidítést akkor használták, amikor valamelyik tételre vagy személyre valami miatt fel akarták hívni a figyelmet.

¹⁰ *solvit* = teljesítette

¹¹ *item* = továbbá

Aszári Molnár András		10 ¹²		
Praepost Ferencz		15	14 ¹³	
Tót Benedekné	X	10 ¹⁴	10	solvit
Tót István		25		
Sári István	X	30		
Dani János	X	40	id est ¹⁵ harmincz	
Török János		60		
Török János		60	20	
Óreg Daniel		15 ¹⁶		
Szekeres István		75 50	solvit	
			28 ½	
Török István		25		
Kozma István	X	60	48	solvit
Csillagné	X	25	3 garas	
Szőlósi Ambrus	X	60 30	25 sol-	
			vit	
Ibidem ¹⁷ Jáko	X	40	solvit	
			48	
Horvát Páll		25		
Szólósi Gergel		1	1	
Nagy Jánosné		40	40	
Enesei István György ¹⁸	X	25 ¹⁹		
Német György		40 ²⁰		
Szücs Péter		1		
Bödögei Ferencz		60		
Vadas János		10		
Dallos banya fiával	X	30	20 ²¹	
Barczáné		25	25	
Borsos Benedek		25		
Kenyeres István		25		
Török János	X	25		
Takacsi Szabo Janos Napaval ²²		1	25 ²³	
Boros Ferencz		60 ²⁴		
Szep Marton		30 ²⁵		

Szólósi Gergel, Szücs Péter

¹² Javitva, eredetileg 15.

¹³ Javitva, eredetileg 15.

¹⁴ Javitva, eredetileg 15.

¹⁵ *id est* = azaz

¹⁶ Javitva, eredetileg 60.

¹⁷ *ibidem* = ugyanott

¹⁸ Későbbi kéz.

¹⁹ Későbbi kéz átjavította, de nem olvasható ki. Talán 10.

²⁰ Javitva, eredetileg 25.

²¹ Javitva, eredetileg 10.

²² *napa* = anyós

²³ Utólag ceruzával beírva a táblázat oszlopaiba.

²⁴ Utólag ceruzával beírva a táblázat oszlopaiba.

²⁵ Utólag tollal beírva a táblázat oszlopaiba.

és Gáspár István collector²⁶
Item Baj János Uraimék
Natkai István és Gondán János Perceptorok²⁷

Anno 1724. die 23. mensis Aprilis

Mi ide alább nevezet szerint ezen Pápai Reformata Evangelica Ecclesianak elől Jároi, ugy felső, középi és also renden levo Tagjai köteleztetvén édes Idvezitőnknek, az Ur Jésus Christusnak parancsolattyából, s mivel az ő szent Apostolinak Evangeliumbéli Tanításából Isten ö szent felsége Dicsőségére szolgáló, de kivált és közelebb ezen Pápai Helységben mind eddig a sok nyomoruságok között fen álló szent Ecclesijának s Hazának és abban kegyes buzgosággal nagy hasznossan fárodózó belső szorgalmatos Egy Házi szolgálóknak szuksegeknek Fel segellésekre és kinek kinek safarsága alá Istentől ideig bizatott javaibul s tehetségébül kitelhetőképpen a mostani időnek mi voltához képest igen csekély mértékben a szent Ecclesia által Esztendőnként számokra fizetésekre rendelt béreknek illendő idejében tartozó ki fizetésekre előttünk tartván azt mind közönségesen, hogy az illy munkában senki a maga soldgyán vitézkedni nem tartozik,²⁸ annyival is inkább az igaz munka meg ígért bérének meg tartoztatása ember ellen kialt az Istenhez,²⁹ mert méltó a' munkás az ő bérére,³⁰ mind ezeknek meg gondolása s mind pediglen hogy Istennek dicsősége az Evangyeliumnak szüntelenül folyó predikáltatása és hasznos Tanítások által az Istennek Dicsősége közöttünk nevelkedgyék, és ekképpen az Ur Jésus Christusnak titkos teste, tudniillik az ő drágalátos szent véren meg váltott Ecclesija³¹ meg tartatván ezen Helységben gyarapodgyék és szaporodgyék, a' Tiszteletes Egy Házi Szolgák és Scholai Tanítók fizetése³² eddig abban nagy fogyatkozást és rövidséget szenvedett, a rendetlenségeknek és méltó keserves sok panaszkodásnak el távoztatására, sőt ennek utána hamarébb és az ő idejében jobb moddal s mediumok³³ által lehető be szedésére és szolgáltatására s mind Isten parancsolattya s mind

²⁶ collector = adószedő

²⁷ perceptor = pénztáros

²⁸ 1Kor 9,7a

²⁹ Jak 5,4

³⁰ Mt 10,10 || Lk 10,7; 1Tim 5,18

³¹ 1Pt 1,19

³² Az eredeti szövegben értelemzavaróan: *fizetésének*

³³ *medium* = eszköz

penig Lelkünk isméretinek kötelessége alatt obligaltatván,³⁴ mint hogy az belső Lelki állapotban kinek kinek szemelnye és sorsa, tudniillik valamint a Fő rendnek, ugy a szegenynek, valamint a' Nemesnek, ugy a Nemtelennek, valamint a szabadosnak ugy a szolgálatban és kötelességben lévőnek *consideraltatik*,³⁵ és az Istennek szent Igéje mindenikénk egy arant hiven, tisztán és igazan *praedicaltatik*, annakokáért mind ezen okokra és tekintetekre nézve, hogy a restantia, mint ennek előtte, eddig ne szaporodgyanak, s adosságink ne nevelkedgyenek, a közöttünk kivált az belső dolgokrul tett és fel állittatott végezésekben és jo rendelésekben minden külső *magistratus*³⁶ ereje, *assistentia*³⁷ és hatalma nélkül kívánt véget, tellyes *effectust*³⁸ erhessünk, egy szivel, egy elmével mind fejenként, minden kényszerítés nélkül kész, szabados, magunktól indult el szánt akarattunkbul ezen alább nevezett, mind felső, közép, alsó renden Nemes, nemtelen, elő Járo, gazda, sellyér, szabados, uraság szárnya alatt, *Fundusson*³⁹ vagy más szolgálatban és kötelességben lévő akár Férfi, akár Aszszony vagy Jövevén személyek, edgyeztünk meg illy formán, s köteleztük magunkat és maradékinakat, hogy kire kire vagy maga Istenéhez viseltetett kegyes buzgoságábul az meg irtt végre el szánt és ajánlott, vagy közönséges akarattul, tehetségéhez képest a Gyülekezet által *re limitalt*⁴⁰ Istenes fizetést annak bé szedésére rendeltetett *Collector* *Uraiméknak* leg föllyebb háromszori böcsületes kérésekre meg adni tartozik; ha pedig egész Esztendő folyása alatt is azt meg fizetni akár mi okbul hallogatná, Mostan közönségessen nekik adott hatalommal melléjek adandó *assistentia*val, el telvén az Esztendő, minden Nemesi és más szabadságbéli *praerogativat*⁴¹ és akár mi Törvényes *Exceptio*kat,⁴² *Terminusok*,⁴³ *Citatiok*kat,⁴⁴ *Exceptio* fogásokat és *Tekenteteket* ki rekesztvén mindgyart szabados légyen az arra rendeltetett *Collector*, Egy Házfi vagy *Perceptor* *Uraiméknak* olly *restans*⁴⁵ és vallásához s *Religio*jához⁴⁶ hideg, erkölcstelen személynek, akarmi karban levőnek olly jobb és pénzre forditható két annyi erő akár mi jószágát magahoz venni s vinni, és tizen öt napig nála meg tartani, s tizen ötöd nap mulván, ha

³⁴ *obligál* = kötelez

³⁵ *considerál* = tart, vél, gondol

³⁶ *magistratus* = hatóság

³⁷ *assistentia* = segédlet

³⁸ *effectus* = hatás

³⁹ *fundus* = (nemesi) telek

⁴⁰ *limitál* = kiszab

⁴¹ *praerogativa* = előjog

⁴² *exceptio* = kivétel

⁴³ *terminus* = határidő

⁴⁴ *citatio* = idézés

⁴⁵ *restans* = hátralékos

⁴⁶ *religio* = vallás

az ados ki nem váltoná, annyi kész pénzen el adni és másnak akar kinek zálogolni, és ekképpen azon fizetést meg venni s be szolgáltatni, nem használván ebben nemessége vagy más szabadossága iránt külső magistratusra vagy Urára való appellálása⁴⁷ senkinek ezen Pápai Reformata Szent Ecclesiahoz tartozó Halgatok és Hivek részéről, ha valamelyikének pedig olly méltó panaszszal volna vagy is lenne, ebben azon panasz el igazításnak okáért a szent ecclesiának elől Jároi eleiben, nem máshová tartozzék adni és orvoslássát kérni és venni.

Az mint hogy ennek bizonyosságára, a kik írni tudnak, e' föllyeb declaralt⁴⁸ szabados végezésünket subscriptioikkal,⁴⁹ a kik pedig írni nem tudván kezük kereszt vonásával meg erősittyük.

			flo- reni	denarii
Csernel Janos PECSÉT	tiz foréntokat	id est	10	
Sandor István	hat forint			
Kenessey István ígér	florenos ötven	id est	50	
Thorma Ferencz íger	florenos 3			
Torkos Jakab ígér	öt forintot	id est	5	
Eöry Ferencz	három foréntot	id est	3	
Nemes Georgy ígért			3	
Kovacs Szabo Janos			3	
Kovács Adám			1	
Iváczi János ígért	három foréntot	id est	3	
Bone Adam íger	florenos 3	id est	3	
Nagy Peter íger	florenos 2			
Csuzi Cseh Pal			5	
Eperjessy Pal			4	
Sandor Laszlo			2	
Viganti Janos			2	
Eperjesy György			2	
Gombay Gyorgy			+	50
Kadartay Pal				60
Eöri Mojses			2	
Szigethi György Janosne				
Jezerniczki Sámuel				60
Patonai Samuelne			1	
Nadosdi Görgy			1	
Látos Andras			+	25 85
Keresztes Istvan	száz öt ven penz ⁵⁰			
Györi Szabo Mihál				60

⁴⁷ *appellál* = hivatkozik

⁴⁸ *declarál* = kinyilatkoztat

⁴⁹ *subscriptio* = aláírás

⁵⁰ *penz* = dénár

Kis Péter leanyostol	egy forintot iger		1	
Darcsaný Istvan iger	egy forintot	id est	1	
En, Kantor Szabo György Janos- sal együtt			1	50
Dienes Andras iger	egy forintot huszonöt penzt		1	25
Borsos Andras			2	
Borsos Marton			2	
Koczan Gergöl				60
Szijarto Matyasne Aszonyom igert			†	75
Csengei Szabo Janos				50
Körmendi Kis Janosne				50
Magai Szabo Ferencz			1	
Szent Groti Molnar Mihal	igert			85
Nadasdi Szabo Istvan				60
Komaromi Szabo Istvan	igert		†	28 ½
Szakonyi Andras				60
Szep Janosné				50
Lakatos Mihalyne vöstöl	igert			60
Kis Istvan kovaes				50
Csakornyai Ferenczne				25
Eötvös Ferenczne				25
Sziliné Aszonyom	igert		1	25
Szócs Matyas	igert		†	50
Koczor Janosne Aszonyom	igert			28 ½
Kenesi Szabo Palné				40
Koczor Gergely				60
Csondorne	igert			50
Szili Szabo György	igert			40
Njari Benedekne				15
Szabo Andrasne	igert			40
Sebe Ferencz	igert			85
Nagy Panna			†	50
Szabo Lukacsne Leanya				40 15
Görsönyi Szabó Gyömré (!)				50 28 ½
Gal Mátyás				30
Magyar Péterné				15
Varga Adán				20
Sáros Istvan				20
Rőnekine				20
Szabo Simon				40 25
Bajahazi György				20
Dancz Szabo Györgyne				75 ⁵¹
Sós Adan				25
Vikár Andrásne				
Bozai Janosne				
Sárvári Kovácsne				

⁵¹ Javítva, eredetileg 15.

Santa Marinka				
Neszpánczki Mártonyné				15
Czere István				20
Buza Istvánné				15
Orbán Gérgölly			1	40 50 25
Halasi Szűcs János				60
Szentgyörgvölgyi János	igért 1 marjast ⁵²			
Csütörtökine Aszszonyom			†	
Radics János				57 28 ½
Radics Ferencz				28 ½
Kapannass István			1	50
En István Kovács	2 marjast			
Miklos Samuel	igért		1	
Szeredi János			†	50
Gori Takács Adán			1	50
Eötvös Samuel				75
Ujj Szűcs Ferencz			†	
Baki István				60
Szűcs István				50
Szűcs Gergel				50
Kecskeméti				40
Szöcs Peter			1	
Egri Martony				75 40
Szeke Mihalyne			†	25
Szep Ferencz			1	
Atol Peter			1	50
Somogy István				60
Hodosi Szabo István			†	75
Baka Miklos			2	
Ola Szabo István				50
Györfi Adam				75
Kis Imre				25
Borbely János			1	50
Bikly István			†	
Csoknyai János				60
Kőrösý Samuél				25
Dömöki István	igért egy foréntot	id est	†	60
Mohai Kis Péter	igért ötven pénzt	id est		50 20
Tot János	igért ötven pénzt	id est		50
Gergy Molnár István	egy foréntot	id est	1	
Német György	negyven pénzt	id est		40
Talabert György	egy foréntot	id est	†	
Szekeres István	ötven pénzt	id est		50
Szólósi Gergel	egy forentot	id est	1	
Szólósi Ambrus	husz pénzt	id est		20
NB Horvát György	huszon öt pénzt	id est		25

⁵² *Márjás, máriás* = máriás garas (Mariengroschen): alsó-szászországi ezüst pénzérme, mely a gyermek Jézust kezében tartó Szűz Mária képével volt díszítve. A XVIII. század első felében 34 dénárt ért. MARÓTI György: *Arithmetica, vagy számvetésnek mestersége*. Debrecen, 1743¹. 153.

Bőjte György ⁵³	egy forintot	id est	†	75
Rabi Mihály	negyven pénzt	id est		40
Német Szabo Mihály	negyven pénzt	id est		40
NB Olasz András	harmincz pénzt	id est		30
NB Koesi János	harmincz pénzt	id est		30
Horvát Márton	harmincz pénzt	id est		30
Bőjte Ferencz	ötven pénzt	id est		50
Sellei Molnár Ferencz	harmincz penzt	id est		30
Adrán Ferencz	hetven öt pénzt	id est		75 40
Pados Mihaly			2	
NB Kovács Ferencz	negyven pénzt	id est	1	40
Osvát Molnár Márton	negyven pénzt	id est		40
Horvát Molnár Ferencz	egy forint ötven pénzt	id est	1	50
Arki Ferencz	negyven pénzt	id est		40
Molnár Péter ⁵⁴	egy forintot	id est	†	50
Papai Szűcs Peter				75
NB Görsönyi Nagy Molnár Mi- hály	harmincz pénzt	id est		30
Lödi Molnár István	egy forintot	id est	†	
Szólósy Gergelly, vej CseresnYES János				50
Bőjte Ferencz				40
Magay János				25

Bizonyára mongya Talos Andras, hogy nem ad többet egy forintnál, vagon pedig ükegyelme limitálva 125 pinzre.

Kereki Janos igert	harmincz penzt	id est		30	X
Koczan Janos igert	hatvan penzt	id est		60	X
Sardi Szabo Janos igert	nyolcvan öt penzt	id est		85 60	X
Pap Istvan igert	harmincz penzt	id est		30	X
Kovacs Janos igert	ötven penzt	id est		50	X
Borsos Szabo Istvan igert	egy forintot	id est	1		X
Pinter György igert	hatvan penzt	id est		60	X
Bende Adan igert	huszon ött penzt	id est		25	X
Horvat Mihal igert	ötven pénzt	id est		50	X
Borsos Ferencz igert	hatvan penzt	id est		60	X
Bórsón Szabo Janos igert	hatvan penzt	id est		60	X
Bocskai Mihal igert	ötven pénzt	id est		50	X
Borsatti Pal igert	hetven ött penzt egy forintot	id est	1		X
Nemes Istvan igert	ötven penzt	id est		50	X
Csepelli Gergel igert	egy forintot	id est	1		X
Baj Janos igert	negyven penzt	id est		40	X
Deak Janos igert	harmincz ött penzt	id est		35	X
Gyimoti Mihal igert	hatvan penzt	id est		60	X

⁵³ Javitva, eredetileg *Gergel*.

⁵⁴ A dőlt betűs rész később lett hozzáírva.

Varga Mihál igert	ötven penzt	id est	50	X
Pap Peter igert	negyven penzt	id est	40	X
Ikervari Andras igert	hatven ött penzt	id est	75	X
Csurgai Páll	hetven öt penzt	id est	75	X
Csurgai István	negyven penzt	id est	40	X
Görsönyi Kis János	hatvan penzt	id est	60	X
Fekete György	negyven penzt	id est	40	X
Tatai Mólnár Mihály			1	X

Solutio ministrorum [ecclesiae] Reformatae Papensis pro anno 1724.

Hosszú uttza

	Floreni	Denarii
Nemzetes Torkos Jakab Uram	5	
Kis Péter Leányostul	1	
Nemzetes Sándor László Ur	2	
Szijaarto Mátyásné	1	
Iffju Barbelly Imre Ur	2	
Kádártai Mihály	1	
Eperjesi Pál Ur	4	
Eperjesi György Ur	2	
Nagy Péter Ur	2	
Csengei Szabó János		50
Szekér Mihály	1	
Atol Péter	1	50
Fekete György Mester		40
Körmöndi Kis Jánosné		40
Eöri Pordány Ferencz Ur	3	
Kerekes Szabo Mártony	1	50
Magai Szabo Ferencz	1	
Szent Grothi Molnár Mihály		85
Kováts Szabo János Ur	3	
Boné Adány Ur Soos Imre ⁵⁵	3	
Nadosdi Szabo Istvány		60
Komáromi Szabo Istvány Ur	1	
Sandor Istvány Ur	6	
Szakonyi Andras Ur		60
Szep Jánosne		50
Szep Ferencz	1	
Olá Szabo Istvány		75
Lakatos Mihályné veivel		85
Kis Istvány kováts		50
Csáktornyai Ferentzné		25
Báts Megyei Ötvös László		75
Szili Szabo Istvánné	1	25
Szüts Mátyás Uram	1	
Kotzor Jánosné		40

⁵⁵ Utólagos beszúrás.

Kenesei Szabo Pálné		40
Csondorné		5
Kotzán Gergely		60
Szili Szabo György		40 ⁵⁶
Szabo Andrásné		10
Nemzetes Török Istványné Aszszonyom Házánál Nyári Bene- dekné		15
Csuzi Uram Házánál Őrsik		15
	Summa facit	53
Saarközi Poszaviczné Aszszony		15
		68
		45

Ujj uttza

Nemzetes Sándor Ferentz Uram	6	
Nemes György Uram	3	
Sandor Ferentz Uram házánál Kováts Ferentz		40
Búza Jánosné		15
Tantzos Szabo Györgyné		10
Anyos András		30
Ibidem Áts Ferentz		60
Egri Mártony		75
Német Jánosné		40
Barbély Istvánné aliter ⁵⁷ Szeginé		35
Orbány Gergely		75
Bodo Gergely		60
Borsos András Uram	2	
Szakonyi Imre		60
Eöri Moises Uram	2	
Vida Mátyásné		30
Ibidem Suba Panna		10
Györfi Adam		75
Ötvös Sámuel		75
Halasi ⁵⁸ Szűts János		60
Dömöki Istvány	1	
Tobiás Mihályné Battyostol		30
Gödör házi Szabo György		15
Kis Imre Taligas		50
Kultsár ⁵⁹ Csapo Simonné		50
Kis Szabo János		30
	Summa facit	23
		25

⁵⁶ Javitva, eredetileg 60.

⁵⁷ *aliter* = másképpen

⁵⁸ A szövegben hibásan *Halsi*.

⁵⁹ A szövegben hibásan *Kutsár*.

Kis és Ispotály Uttza

Latos András Uram	1	25
Sebe Ferentz	1	25
Som Nagy Panna Aszszony	1	50
Somogyi Mészáros Istvány		60
Szabo Lukátsne Leányi		40
Görsönyi Szabo Györgynél		50
Gál Mátyás		30
Magyar Péterné		15
Varga Adány		20
Sáros Istvány		20
Renekiné		20
Szabo Simon		40
Bajanházi György		20
Dantz Szabo Györgyné		75
Sos Adány		75
Vigár Andrásné		35
Bozai Jánosné		30
Sárvári Kováts Mihályné		40
Sánta Marinka		15
Neszpántzki Mártonné		25
Czere Istvány		20
Győri Szabo Mihaly		60
Ivántzi Janos Uram	3	
Summa facit	13	90

Szent László uttza

Kádartai Pál Uram		60
Patonai Samuel Uram	2	
Csötörtokine aszszonyom	1	
Jó Szüts Péter		60
Borbély Gergely	2	
Hodosi Szabo Istvánné	1	
Szent Györgyvölgyi János		56 ½
Gori Takáts Adany	1	50
Ibidem Lakos aszszony fiával		40
Szüts Istvány		50
Szeredi János	1	
Borsos Mártony Uram	2	
Ibidem Örsik Aszszony		10
Takáts Ferentz		60
Vei Nagy György		50
Ibidem Szüts Mihályné		25
Kántor Szabo György János Fiával	2	
Torma Ferentz Uram	3	
Kozma Ferencz ⁶⁰		

⁶⁰ A név utólagos beszúrás.

Öreg Szigetine aszszonyom	1	25
Szigeti György Uram	2	
Csakanyine Fiával		30
Kerekes Istvány Uram	1	50
Kést Csináló		25
Poster János kalmár legény		28 ½
Summa facit	26 ⁶¹	20

Christoph és Viz uttza

Eöreg Barbély Imréné		30
Jezernitzkj Ferentz Uram		15
Vigánti János Uram	2	
Szemenyei Mihályné		25
Szemenyei Mihály		60
Nemzetes Csernely János Uram	10	
Barbély Jánosné		75
Radits János es Ferentz		57
Radits Ferentz		58
Baka Miklos Uram	1	50
Patonai János		
Csoknyai Ferentz		75
Csoknyai Gergély		75
Csoknyai János		75
Ösz Asztalos Mihály	1	
Selesteine Aszszonyom		30
Rosa Miklosné		28 ½
Nagy Györgyné		28 ½
Nagy Gergely		60
Szűts Mihályné		25
Csoknyai Györgyné		15
Bika Istvány Uram	1 ⁶²	
Oroszvári Andras	3	
Győri Pál Uram	4	
Jakoine		40
Durcsáni Istvány	1	
Nyereg jártóné		25
Ujj Ferentz	1	
Garaine		40
Durcsányine		25
Gosztolya Eörsik		10
Baki Istvány		75
Lepséni Imréné		25
Piros Vargáné		25
Thot Hegedús Ferentz		40
Ketskeméti János		60
Vági Takátsné		30

⁶¹ Hibás! Helyesen 25.

⁶² Javitva, eredetileg 2.

Mosotziné		10
Keményesi Ötves Mátyás	1	50
Pál kovátsné		20
	Summa facit	38
		9 ⁶³

Also majorok Hoszszu uttza

Sirai Mihály		50
János Kováts	1	
Nemes Istvány		56 ½
Palfi Gergely		40
Dobos György		75
Takátsi Szabó János	1	
Gombai György	1	50
Szabo Ferentz	1	50
Nagy Janos, vei Szabo Ferentz		50 ⁶⁴
Borsos Istvany	1	
Borsati Pál	1	
Borsatine veivel		50
Nagy Ferentz fiával	1	
Molnár Péter	1	
Thót János		50
Talabér György	1	
Csepeli Gergely	1	
Borsati Ferentz		60
Bojte Gergely	1	
Bojte Ferentz		50
Lödi Molnár Istvány	1	
Ibidem Török Istvany		25
Molnár Mihály	1	50
Ikervári András Nenyével ⁶⁵	1	75
Ikervári Kata		25
Nagy János		40
Nagy Órsebet		15
Ibidem Nemet Szabo Mihály		40
Öreg Molnár Ferentz		40
Horvat Molnár Ferentz	1	50
Szabo Istok		30
Szabo Gergely		40
Molnár Istvány		40
Sárdi Janos	1	
Kováts Janos		60
Vajda Szabo Mihályné		15
Bekes Ferentz		30
Kis György		35
Dobravitstne		20

⁶³ A helyes összeg: 37 forint 57 dénár!

⁶⁴ Az egész sor utólagos beszúrás.

⁶⁵ *néne* = nővér, idősebb lánytestvér

Kappanyos István	1	50
Lukátsa György		40
Arki István		20
Arki Ferentz		28 ½
Arki Istok		25 ⁶⁶
Clara Andras Vajda Eva		50
Miklos Samuel	1	
Osvát István		75
Molnár Andras		75
Pali István		75 ⁶⁷
Csörge Mihály Pál		28 ½
Kis Csizmazia		25
Czibradine fia		30
Tatai Molnár János		35
Pap Péter		40
Csonka Ferentz		
Cziráki Pál		30
Gyimoti Mihály		60
Sári Mihály		25
Kappanyos János		75
Horvát István ve		30
Varga Mihály		50
Öreg Molnár István		75
Ibidem az ve		25
Tar Mártony		40
Csapo Benedek	1	
Pados János	2	
Gergye István	1	
Kilimánné		15
Gyimothi István		50
Miklos Györgyné		60
Kalamar Csánko Istok		40 ⁶⁸
Déák János		40
Tömpör János		20
Josa Gergely		20
Bendéné		15
Bende Péter		15
Bende Adány		25
Kozma István		40
Péntek Mártonne	+	50
Czéter János		40
Hárs hágyi Szabo Ferentz		40
Pordány János		50
Apátza Adány		30
Szep Martony		30
Denis Andras	1	25
Szijártó Moises		25

⁶⁶ Javitva, eredetileg 20.

⁶⁷ Javitva, eredetileg 40.

⁶⁸ Javitva, eredetileg 30.

Sellei Ferentz		30
Szüts Istvánné		15
Pintér György		60
Kereki Máthé János		30
Kotzány Janos		75
Görsönyi Kis János		60
Borsony János		60
Csanko János		30
Gáál András		15
Tántzos Szabo Istvány		30
Nagy Istvánné		50
Kovats Jánosné		20
Somogyi János		15
Nagy Istvány		60
Kis Istvány		60
Lukátsáné		30
Csabi Ferentz		30
Gyimóthi György		50
Osvát Mártony		30
Vitzai János		30
Szabo Mártony		60
Dotzi Martony		40
Pap Istvány		40
Hideg Istvany		15
Cserge János		25
Biróne		25
	Summa facit	60
		90 ⁶⁹

Majorokban lévő Ujj Városi Uttza

Szecsódi		40
Eőri Mátyas	1	
Szederkenyine veivel		40
Baka Mihály		40
Talos Andras	1	
Csajtai Ferentz		60
Lampért Mártony		60
Gaspár Istvany		75
Kappanyos György		60
Rabi Mihály		40
Horvát Mártony		25
Német Andras		30
Eőri János		30
Fodor György		25
Szép Istvány		50
Baj János		50
Horvát Mártony Fia Ferentz		40
Item Mihaly Fia		25

⁶⁹ A helyes összeg 59 forint 83 ½ dénár.

Szüts Gergely		25
Aszari Molnár András		30
Praepost Ferentz		15
Thot Benedekné		15
Thot István		25
Sári István		30
Dani János		40
Török János		60
Óreg Dániel		60
Szekeres István		75
Kozma István		50
Csillagne		25
Szölösi Ambrus		30
Ibidem Jakoi		40
Horvat Pal		25
Szölösi Gergely	1	
Nagy Jánosné		40
Enesei István		25
Nemet György		40
Szüts Péter	1	
Bödögei Ferentz		60
Vadas János		10
Dallos banya Fiával		30
Bartzainé		20
Borsos Benedek		25
Kenyeres István		25
Török János		25
Summa facit	19	35

Sör főző Uttza

Nadosdi Mártony		25
Horvát Péter		75
Csete János		50
Csitke István		40
Óreg Nadasdi György	1	
Vajda János		50
Bako Mihály		75
Tolnai János		25
Kerekes György		50
Mike György		40
Czéter István		25
Meszáros Pal		50
Lázi		25
Mihály János		50
Isák Pál		25
Illyés András		40
Ibidem Molnár		25
Szörös Pál		30
Adrián Ferentz		75

Kis Mihály		25
Szölösi Ilona		15
Cseke Thomás		40
Sára Ura Kis Thomás		30
Somorjai György		60
Bodis		25
	Summa facit	10 70

Főlső Majorok

Győri Péter Uram		85
Ugodi Mihály		28 ½
Kis János		60
Kántor János		40
Orozi Uram Majorokban Kis János		60
Farkas István		30
Teremes Gergely		40
Borbély János		40
Budai István		50
Kováts Samuelne		40
Cserkuti György		40
Vitynyeti Janosne		25
Mohalyi Kis Péter		60
Kovats Pál		25
Vaszari Mártonné		15
Pap Mihaly		15
Nemet Jakabné		25
Csuzi Uram Majorjában Kis Janos		28 ½
Vagi Szabo Pál		25
Ibidem Szabo Györgyné		15
Csán Mártony		25
Angyal János		50
Csurgai Pál		75
Csurgai Istvany		40
Cserháti István		30
Botskai György		50
Botskai Mihály		60
Pörhendi János		30
Sári Mihály		30
Csán Mártony veji Mihály		25
Horvat Mátyás		25
Német Ferentzné		10
Simon Szabo János		10
	Summa facit	12 670

Totalis seu generalis summa facit florenos 264 denarios 65.⁷¹

⁷⁰ A helyes összeg 7 dénár.

⁷¹ Hibás összeg! Ha a hibás részeredményeket adnánk össze, a helyes összeg 272 forint 90 dénár lenne, a tényleges végeredmény pedig 270 forint 32 ½ dénár kellene, hogy legyen.

Eredeti: DREL I. 1. b. 1724:2. 36 oldalas füzet. Az oldalak helyes sorrendje: 11-14, 1-10, 15-35. oldal. A hátlapon (36. old.): N° 25° *Predikatorok fizetése ejectatioja*⁷² és *incassatioja*.⁷³

Kiadás, regeszta: —

2.

1731-1732

Kis és Ispitály Utcza

Anno 1731.

	Floreni	Denarii
Latos András	1	
Sebe Ferencz	1	
Somogyi István		50
Sulok György		60
Szabo Lukácsné Lea		15
Görsöyné		25
Magyar Peterne		15
Sáros István		20
Rönökiné		20
Dancs Györgyné		25
Szabo Simon		15
Vikár Andrásné		15
Sárvári Kovácsne		25
Ivanczi János Uram	1	
Seper András	1	25
Nagy István		60
Czere		30
Szakonyi András Uram		50

Seper András Uram collector

Kis és Ispitály Utcza

Anno 1732.

	Floreni	Denarii
Látos András	1	
Sebe Ferencz	1	
Somogyi István		50
Sulok György		60
Szabo Lukácsne		15
Görsöyine		25

⁷² *eiectatio* = kivetés

⁷³ *incassatio* = bevételezés, beszedés

Magyar Péterne		15
Sáros István		20
Rönökine		20
Dancz Györgyné		25
Simony Szabo		15
Vikar Andrásné		15
Sárvári Kovácsné		25
Ivanczi Jánosné Aßbony	1	
Seper András	1	25
Nagy István		60
Czere		30

Seper András Uram collector

Eredeti: DREL III. 62. f. 1. Adókivetési lajstromok. 1. 2 lapos füzet. Az 1731-es lista kétszer is szerepel két különböző kéztől, a második listából hiányzik az első utolsó tétele.
A hátlapon: Ez előtt el mult Esztendők beli Uczak Laistroma. Emellett tollpróbák.
Kiadás, regeszta: —

3. 1733–1734

Tiszteletes Predikator Uraink ő kegyelmek fizetéseknek bé szedése e képpen
következik pro anno 1733.
Várason Hoßbu Utza

	debitum ⁷⁴		solutio	
	floreni	denarii	floreni	denarii
Torkos Jakab Uram	5			
Csuzi C. Pál Uram	5			
Szunyog Péter		25		
Kovács Ferencz		75		
Szijártó Matyásné		85		
Gondán Jánosné Aßbony	1	50		
Borbély Imre Uram	2			
Szakonyi András		40		
Szép Adám		50		
Sára Aßbony		20		
Csöngői Szabó János		75		
Székelyi Pál	1			
Apácza Adám		40		
Jákoiné		20		
Kerekesné Aßbony Fiával		85		
Eőri Ferencz Uram		75		

⁷⁴ *debitum* = tartozás, adósság

⁷⁵ Üresen maradt.

Körmendiné Aßbony		75
Viczai Adámné		40
Csernel György Uram	3	
Kovács Adám Uram	1	
Boné Adám Uram	3	
Eperjesi Pál Uram	3	
Györki Éva Aszszony		60
Koczán Gergel		40
Trefenczki János Uram	1	50
Kádártai Mihály	1	50
Kovács Szabó Mihály		85
Sandor László Uram	2	
Viszágyi János		50
Lakatos Mihályné Veivel		60
Szent gróti Mihályné Aßbony		85
Sziliné Aßbony		75
Szücs Mátyás		50
Koczán András		28 ½
Szili Szabó Györgyné		15

Kovács Adám Uram collector

Ujj Utza pro anno 1733.

Nemes György Uram	3	
Búza Jánosné		15
Tánczos Györgyné		10
Acs Ferencz Uram		50
Egri Márton		75
Orbán Gergelné		15
Orbán János		40
Bodó Gergelné		56 ½
Borsos András Uram	2	
Szakonyi Imréné Aßbony		60
Eöri Mojses Uram	2	
Györfi Adám		60
Eötvös Sámuel		60
Halasi János az Annyával		60
Dömőki István		85
Kis Imre		50
Kulcsár Simonné		50
Oláh István		25
Szabó Imre szür számos		15
Kis Szabó János		15
Ibidem Mólnár		25
Telekiné		10
Szokolainé Aszszonyom		⁷⁶

Eötvös Sámuel Uram collector

⁷⁶ Üresen maradt.

Kis és Ispitály Uca

Sebe Ferencz		85	
Somogyi István		50	
Sulyok György		50	
Szabó Lukácsné Leány		20	
Görsőnyiné		40	
Magyar Péterné		15	
Sáros István		20	
Kés csináló		20	
Rőnekiné		20	
Dancs Györgyné		60	
Szabó Simon		25	
Vikár Andrásné		15	el fajult ⁷⁷
Sárvári Kovácsné		15	
Ivanczi Jánosné	1	50	
Seper András	1	50	
Nagy István		60	
Czere		40	
Hajdu Mihályné Leányával		25	
Koczor Jánosné		20	
Barabás Uram		⁷⁸	Seper András uram collector

Szent László Utza

Kappanyos István	1	50	
Látos András		60	
Csete Szabó		75	
Borbél János		25	
Patonai Sámuelné Fiával		50	
Kádártai Pál		50	
Ifju Kádártai Pál	1		
Baka Miklós Uram	1	50	
Vas Szabó Mihály		40	
Csere Adám	1	50	
Szerediné		50	
Borsos Márton Uram	2		
Takács Ferencz		50	
Nagy György		50	
Szücs Mihályné		10	
Torma Ferencz Uram	3		
Eperjesi György Uram	2		
Kántor György Uram	1	50	
Huszár Istvánné	1		

⁷⁷ Talán katolizált?

⁷⁸ Üresen maradt.

Bűki Szabó		40
Szigeti Jánosné		85
Csákányiné Fiával		25
Kerebes István		75

Cantor György collector

Christoph és Viz Utza

Borbély Abrahám	1	
Jezerniczki Ferencz		50
Szemennyei Mihályné		25
Szemennyei Mihály		50
Vigánti János	1	50
Csoknyai Ferencz		50
Csoknyai János		50
Bika István	1	
Szelesteiné		30
Szekérné		25
Natkai István		60
Miklós Péterné		40
Nagy Györgyné		25
Rósa Miklósné		15
Kovács Pálné		30
Nagy Gergel		25
Ujj Ferenczné		25
Durcsáni István		75
Ujjvári Ferencz		30
Baki István		75
Tót Ferencz		25
Szentes		25
Garainé		50
Ötvös Mátyás	1	50
Sándi Mólnár Mihály mester		50
Sándi Mólnár János	1	50

Vigánti János Uram collector

Pro anno 1733. Alsó Majorokban Hoszsú Utza

Körmendi Ferencz		50
Körmendi István		50
Fekete György mester		28 ½
Mólnár Péter		50
Takácsi Szabó János		40
Soos Sámuel	1	25
Kozma Ferencz Uram	2	
Nagy Márton		75

Borsos István	1	25
Borsódi Pál	1	50
Nagy Péter Uram	2	
Mólnár Péterné		50
Kokas Szabó János		40
Toot Jánosné		25
Bűksi István		40
Sanyaházi Szabó István		50
Atal Péter	1	50
Szopor András		60
Csepeli Gergel	1	
Magai Szabo Ferencz	1	
Fodor Mihály		25
Bőjte Ferencz		40
Magai János		40
Nagy Mólnár Mihály	1	50
Ikervári Andrásné		50
Ikervári István		50
Nagy János		25
Horvát Mólnár Ferencz	1	50
Bébi Mólnárné		40
Horvát Mólnár Mihály	1	
Sárdi János	1	
Csutorás György		40
Kovács János		60
Dobravicsné		15
Bőjte György		50
Börsön Jánosné		25
Arki Ferencz		40
Vajda Éva		40
Miklos Sámuel	1	
Osvát Mólnár Istvánné		40
Mólnár Andrásné		30
Rákosi Ferencz		50
Cserge Pál		50
Gyarmati Ferencz		25
Szokolai Csizmadia		25
Szokolai Pál		25
Czifrádiné		15
Baranyi Péter		40
Cziráki Pál		40
Csonka Ferencz		25
Szilvási		25
Csobod György		25
Farkas Adám		25
Horvát Mihály		25
Cziráki Erse		15
Jezerniczki Sámuel		40
Varga Mihály		50
Gyimoti Mihály		60
Tatai Molnár János		50

Kappanyos János		60
Vajda János		50
Sári Molnár János	1	50
Baranyai István		40
Perei János		60
Tar Márton		40
Radics János es Ferencz		60
Csapo István		50
Pados Mihály Uram	2	
Gergey István	1	25
Perei Adám		40
Miklos Györgyné		20
Kálmán Gergöly		30
Tömpör János		25
Miskolczi Mártonne Fiaival		40
Bende Adám		40
Bende Péter		50
Kozma István		50
Pentekne		15
Czeter János		40
Hásványi Ferencz		30
Nádasdi István		60
Német Szabo Mihály		50
Pordán Jánosne		50
Kőrösi Sámuel		50
Szengyölvölgyi (!) János		25
Kisbéri Molnár Mihály	1	
Sélei Ferencz		40
Szentgroti Mihály		50
Győri Szab (!) Mihály		30
Tobiásné		20
Kotzán János		50
Czifradi Molnár		50
Toot Szabó Ferentz		50
Noszlopi Adám		60
Nagy Istvánné		40
Kováts Jánosné		15
Csabi Ferentz		40
Kis István		25
Osvát Molnár Márton		40
Molnar János Mester		40
Gyimoti György		30
Csanko János		25
Forgáts Imre		40
Budainé		15
Teleki Adám		25
Kis Pál		15 ⁷⁹
Szabo Márton		40

⁷⁹ Javitva, eredileg talán 45.

Nagy István		40
Pap István		40
Dotzi Adám		25
Cserge János		40
Summa	59	60 ⁸⁰

Ikervari Istvan es Imre Szabo István collectorok

Tifzteletes Uraink Ö Kegyelmekek fizetesek be fzedese igy következnek
Ujj váraai ucza pro anno 1733.

Mefzáros Adam		25
Patocs Janos		25
Gaspár István		60 ⁸¹
Szabo János		50
Kappanyos György		50
Szabo Ferencz		25
Kappanyos György vei		25
Lampert Mártony		50
Csajtai Ferencz		25
Talos István	1	
Bakane		10
Kun Ferencz		15
Szederkenyi Mihály		30
Tott Benedekne		10
Eöri Mátyás		50
Nagy István		40
Szölösi Gergöly	1	
Horvát Ferencz		50
Horvát Márton		15
Szabo Miklos		30
Csilagné		10
Német György		40
Solom Benedek		25
Szekeres István		40
Kovács Dani		25
Lampért Imre		35
Bene István		30
Eöri János		30
Rakoczányi György		25
Toót István		40
Baj János		40
Kocsor István		15
Szép István		30
Losonczy István		40

⁸⁰ Hibás! A helyes összeg 63 ½ dénár.

⁸¹ Javítva, eredetileg talán 25.

Rusa János		25
Potyí Siga		25
Balog János		15
Szücs György	1	
Szokolai Adám		50
Szokolai Joseph		25
Aszári Molnár		15 ⁸²
Szabo György		15
Borsos Ferencz		60
Vadasné Házában Szabo János		40
Szücs Gergely		30
Noßlopi János		50
Barcsa Ferencz		15
Szalafoi János		15

Gáspár uram collector

Tiszteletes Uraink Ö Kegyelmeik fizetések be szedése így következnek
Ujj Városi Uttza pro anno 1734.

Mészáros Adám		25
Patocs János		25
Gaspár István		60
Szabo János		50
Kappanyos Górgy (!)		50
Szabo Ferentz		25
Kappanyos György veí		25
Lampért Mártony		50
Csajtai Ferentz		25
Tálos István	1	
Bakáné		10
Kun Ferentz		15
Szederkényi Mihály		30
Tott Benedekné		10
Eőri Mátyás		50
Nagy István		40
Szólósi Gergely	1	
Horváth Ferentz		50
Horváth Márton		15
Szabo Miklos		30
Csillagné		10
Nemet Górgy (!)		40
Solom Benedek		25
Szekeres István		40
Kováts Dani		25
Lampért Imre		35
Bene István		30

⁸² Javitva, eredetileg 25.

Eori János		30
Rakocsányi Górgy (!)		25
Totth István		40
Baj János		40
Kocsor István		15
Szép István		30
Losonczy István		40
Rusa János		25
Potyí Siga		25
Balog János		15
Szúts (!) Górgy (!)	1	
Szokolai Adám		50
Szokolai István Joseph		25
Aszári Molnár		25
Szabo Gyórgy		15
Borsos Ferentz		60
Vadasné Házában Szabo János		40
Szúts (!) Gergely		30
Noszlopi János		50
Bartza Ferentz		15
Szalafoi János		15

Alsó Majorokban Hoszsú Uttza pro anno 1734.

Körmendi Ferentz		50
Körmendi István		50
Fekete Gyórgy Mester		28 ½
Molnár Péter		50
Takacs Szabo János		40
Soos Samuel	1	25
Kozma Ferentz Uram	2	
Nagy Márton		75
Borsos István	1	25
Borsodi Pál	1	50
Nagy Peter Uram	2	
Molnár Péterné		50
Kokas Szabo János		40
Totth Jánosné		25
Büksi István		40
Sanyaházi Szabo Istvan		50
Atal Peter	1	50
Szopori András		60
Csepeli Gergely	1	
Tzifrádi Molnár		50
Tooth Szabó Ferentz		50
Noszlopi Adám		60
Nagy Istvánné		40 ⁸³

⁸³ Javitva, eredetileg 60.

Kovács Jánosné	15 ⁸⁴
Csabi Ferents (!)	40
Kis István	25
Osvát Molnár Martóny	40
Molnár Janos Mester	40
Gyimoti György	30
Csunko Janos	25
Forgáts Imre	40
Budainé	15
Teleki Adam	25
Kis Pál	15
Szabo Mártony	40
Nagy István	40
Pap István	40
Doczi Adám	25
Cserge János	40

Varoson Hoszszu Uttza

Torkos Jakab Uram	5	
Csuzi C. Pál Uram	5	
Szunyog Peter		25
Kováts Ferentz		75
Szijartó Mátyásné		85
Gondán Jánosné Aszszonyom	1	50
Borbély Imre Uram	2	
Szakonyi András		40
Szép Adám		50
Sara Aszszonyom		25
Csöngői Szabó Jánosné		75
Szekely Pál	1	
Apácza Adam		40
Jákoiné		20
Kerekesné Aszszonyom Fiával		85
Eőri Ferentz Uram		⁸⁵
Kőrmendiné Aszszonyom		75
Viczai Adamné		40
Csernel György Uram	3	
Kovacs Adám Uram	1	
Boné Adam Uram	3	
Eperjesi Pál Uram	3	
Győrki Eva Aszszonyom		60
Kotzány Gergely		40
Tresentzki János Uram	1	50
Kádártai Mihály	1	50
Kovacs Szabo Mihály		85
Sandor László Uram	2	

⁸⁴ Javitva, eredetileg 40.

⁸⁵ Üresen maradt.

Viszágyi János	50
Lakatos Mihályné Veivel	60
Szent Groti Mihalyne Aszszonyom	85
Sziliné Aszszonyom	75
Szűts Mátyás	50
Koczány András	28
Szili Szabo Györgyné	15

Ujj Uttza

Nemes György Uram	3	
Buza Jánosné		15
Tanczos Györgyné		10
Acs Ferentz Uram		30
Egri Márton		75
Orban Gergelné		15
Bodó Gergelné		56 ½
Borsos András Uram	2	
Szakonyi Imréné Aszszonyom		60
Eöri Moises Uram	2	
Györfy Adám		60
Eötvös Samuel		60
Halasi János az Annyaval		60
Dómóki István		85
Kis Imre		50
Kulcsár Simónné		50
Oláh István		25
Szabo Imre szúr számos		15
Kis Szabo János		15
Ibidem Molnár		15
Telekiné		25
Szokolainé Aszszonyom		⁸⁶

Kis és Ispitaly Uttza

Sebe Ferentz	85	
Somogyi István	50	
Sulyok György	50	
Szabó Lukácsné Leánya	20	
Görsönyiné	40	
Magyar Péterné	15	
Sáros István	20	
Kés csinyáló	20	
Rónókiné	20	
Dancs Görgyné (!)	60	
Szabo Simony	25	
Vikár Andrásné	15	el fajult

⁸⁶ Üresen maradt.

Sárvári Kovácsné		15
Ivanczi Jánosné	1	50
Seper András	1	50
Nagy István		60
Czere		40
Hajdu Mihályné Leányával		25
Koczor Jánosné		20
Barabás Uram		⁸⁷

Szent Laszló Uttza

Kappanyos István	1	50
Latos András		60
Csete Szabo		75
Borbély János	1	25
Patonai Samuelné Fiaival	1	50
Kadartai Pál		50
Iffju Kadártai Pál	1	50
Baka Miklos Uram	1	50
Vas Szabó Mihály		40
Csere Adam	1	50
Szerediné		50
Borsos Marton Uram	2	
Takacs Ferencz		50
Nagy György		50
Szűts Mihályné		10
Torma Ferentz Uram	3	
Eperjesi György Uram	2	
Kántor Gyorgi Uram	1	50
Huász Istvánné	1	
Büki Szabo		40
Szigeti Jánosné		85
Csákanyiné Fiaival		25
Keresztes István		75

Christoph és Viz Uttza

Borbély Abrahám	1	
Jezernitzki Ferentz		50
Szemennyei Mihályné		25
Szemennyei Mihály		50
Vigánti János	1	50
Csoknyai Ferentz		50
Csoknyai János		50
Bika István	1	
Selesteiné		30

⁸⁷ Üresen maradt.

Szekérné		25
Natkai István		60
Miklos Péterné		40
Magai Szabo Ferentz	1	
Fodor Mihály		25
Bőjte Ferentz		40
Magai János		40
Nagy Molnár Mihály	1	50
Ikervári Andrásné		50
Ikervári István		50
Nagy János		50
Horváth Molnár Ferentz	1	50
Bébi Molnárné		40
Horváth Molnár Mihály	1	
Sárdi János	1	
Csutorás György		40
Kováts János		60
Dobravicsné		15
Bőjte Györgi		50
Bórsőn Jánosné		25
Arki Ferentz		40
Vajda Eva		40
Miklos Samuel	1	
Osváth Molnár Istvánné		40
Molnár Andrásné		30
Rákosi Ferentz		50
Cserge Pál		50
Gyarmati Ferentz		25
Szokolai Csizmadia		25
Szokolai Pál		25
Czifradiné		15
Baranyi Peter		40
Cziráki Pál		40
Csonka		25
Szilvási		25
Csobod Györgj		25
Farkas Adám		25
Horvath Mihály		25
Cziraki Erse		15
Jezernitzki Samuel		40
Varga Mihály		53
Gyimoti Mihály		68
Tatai Molnar János		50
Kappanyos János		60
Vajda János		50
Sari Molnár János		50
Baranyai István		40
Perei János		60
Tar Márton		40
Radics Janos és Ferentz		60
Csapo István		50

Pados Mihály Uram	2	
Gergye István	1	25
Perei Adám		40
Miklos Györgyné		20
Kálmány Gergely		30
Tőmpőr János		25
Miskolczi Mártonné Fiával		40
Bende Adám		40
Bende Peter		50
Kozma István		50
Péntekné		15
Czéter János		40
Hásványi Ferentz		30
Nádasdi István		60
Nemet Szabó Mihály		50
Pordán Jánosné		50
Kőrösi Samuel		50
Szengyörgyvölgyi (!) Janos		25
Kisbéri Molnár Mihály	1	
Sellej Ferentz		40
Szentgroti Mihály		50
Gyóri Szabo Mihály		30
Tobiásné		20
Koczány János		50

Eredeti: DREL I. 1. b. 1733:3. 24 oldalas füzet. Az iratok helyes sorrendje: 11-22, 1-10, 23-24. oldal.
Kiadás, regesztá: –

4.

1735

Tiszteletes Praedikátor Uraink ö kegyelmek fizetése pro anno 1735.
ekképpen következik
Ujj Városi Uttza

	debitum		solutio	
	floreni	denarii	floreni	denarii
Horváth Szabó Mihály		50		
Baka Mihályné		30		
Tálasné	1			
Csajtai Ferencz		60		
Lampért Márton		60		
Gáspár István		60		
Kappanyos György		50		
Szabó János		40		
Németh aliter Patótz		45		
Mézfáros Adám		25		
Lukátsa		25		
Eőri János		30		

Szép István		40
Bai János		40
Horváth Ferencz		40
Horváth Mihály		25
Afzári Molnár András		30
Praepost Ferencz		15
Daniné		25
Sólyom Benedek		25
Szekeres István		50
Csillagné		15
Szölössi Gergelyne	1	
Fúr Szabó Miklós		50
Németh György		60
Losonczy István		40
Szilvási János		40
Nagy Mártony		30
Borsos Ferencz		60
Szüts Gergely		35
Szokolai Adám		70
Csutorás		60
Rosa János		25

Borsos Márton Uram Gondviselő

Eredeti: DREL I. 1. b. 1735:1. Egy lap. Alján tollpróba.
Kiadás, regeszta: –

5.

1736–1737

Tiszteletes Praedikator Uraink eő kegyelmek Collectabéli⁸⁸ fizetése
pro anno 1736. így következik

Wárossi Hoszszú Úttza

	debitum		solutio	
	floreni	denarii	floreni	denarii
Nemzetes Torkos Jakab		89		
Szunyogh Péter		20		
Szijártó Mátyásné		50		
Borbély Imre	1			
Gondán Jánosné	1			
Warga Szabó Mihály		30		
Körmendiné		40		
Was Mihály		40		
Barabás András		60		
Csóngéiné		20		

⁸⁸ *collecta* = adó, gyűjtés

⁸⁹ Üresen maradt.

Kerekesné Asszonyom Fiastul		40
Óri Ferencz Uram	2	
Csernel György Uram	2	
Csernel Pál Uram	2	
Kovács Adám		60
Boné Adám Uram	2	
Tekintetes Sárkőziné Asszonyom	4	
Eperjessi Pál Uram	2	
Győrki Éva		50
Sós Imre Uram	2	
Kádártaj Mihály collector	1	50
Sándor László Uram	1	
Bogyoszlai Mihály		60
Szih István Napával		60
Szent Gróti Mihály		65
Jákoiné		10
Magai Ferencz		60
Szilý Szabó Györgyné		15
Szakonyi András		30
Szilýné Asszonyom		30
Latos András		30
Kovács Ferencz	1	

Borsos Márton perceptor manu propria

Tiszteletes Praedikator Uraink ő kegyelmek Collectabéli fizetése
pro anno 1737. így következik
Wárossi Hoszsú Uttza

Nemzetes Torkos Jakab			2
Szúnyog Péter		20	
Szijártó Mátyásné		50	Kormendi
Borbély Imre	1		
Gondán Jánosné	1		1
Varga Szabó Mihály		30	
Kőrmendiné		40	
Vas Mihály		40	
Barabás András		60	
Csőngeiné		20	
Kerekesné Asszonyom Fiastul		40	
Óri Ferencz Uram	2		2
Csernel György Uram	2		
Csernel Pál Uram	2		
Kovács Adám		60	
Boné Adám Uram	2		1
Tekintetes Sárkőzine Asszonyom	4		4
Eperjessi Pál Uram	2		
Győrki Éva		50	
Sos Imre Uram	2		

Kádártai Mihály	1	50	
Sándor László Uram	1	50	
Bogyóslai Mihály		60	
Szi István Napával		60	
Szent Gróti Mihály		65	65
Jákoiné		10	
Magai Ferencz		60	60
Szilý Szabó Györgyné		15	
Szakonyi András		30	
Szilýné Aszszonyom		30	30
Latos András		30	
Kovács Ferencz	1		

Eredeti: DREL I. 1. b. 1737:5. Két oldalas füzet. A 3. oldalon összeadások, tollpróbák.
Kiadás, regeszta: –

6.

1737

Tiszteletes Praedikator Uraink eő kegyelmek Collectabeli fizetése
pro anno 1737. igy következik
Also Majorokbéli Hoszszú Uttza

	debitum		solutio	
	floreni	denarii	floreni	denarii
Körmendi Ferencz		40		30
Körmendi István		50		25
Takács Szabó János		25		
Sos Samuel		75		75
Altal István		75		75
Kozma Ferencz Uram	1		1	
Nagy Mártony		60		60
Borsos István		85	1	
Borsati Pál		85		85
Nagy Péter	1		1	
Molnár Péterné		25		25
Viszági János		25		25
Altal Péter	1		1	
Csepeli Gergel		50		
Böjte Ferencz		25	+	
ibidem Vajda János		25		
Magai János		25		
ibidem Fodor Mihály		25		
Tatai Mólnár Mihály	1		1	
Ikervári Andrásné		50		
Ikervári István		40	+	
Nagy Jánosné		15	10	
Tar Péter		25		
Horváth Mólnár Ferencz	1			1

Horváth Molnár Mihály	1		75
Bébi Molnárné		15	38 ⁹⁰
Sárdj János		75	
Kovács János		40	
Dobravicsné		10	10
Böjte György		40	
Börsönné		10	
ibidem Nagy János		25	
Arki Ferencz		25	
Győrki Mihály			25 ⁹¹
Balog György			10 ⁹²
Kalmár			15 ⁹³
Vajda Éva		25	
Miklós Samuel		75	
Osvát Molnárné		25	25
Rákossi Ferencz		25	
Cziráki Pál		40	
Csonka Ferencz		25	
Fazekas Adám		25	
Apácza Ferencz		25	
Szokolai Csizmadia		15	
Szokolai Pál		40	
Gyimoti Péter		25	
Csörge Pál		40	25
Csörge Ferencz		25	15
Kenyeres Mihály		15	
Csobod György		25	
Cziráki Eörse		10	
Horvát Mihály		25	20
Jezerniczki Sámuel		30	
Varga Mihály		50	45
Gyimóti Mihály		40	30
Tataj Molnár János		30	30
Pogány István		30	
Kappányos János		40	
Sári János	1		75
Nagy István		25	20
Perej János		40	
Tar Mártony		25	
Csapó István		25	
Padosné Aszszonyom mind ketten		80	az Őreg 25 ⁹⁴ 50
Gergey István		85	48
Németh György		40	40
Radics János		15	10
Radics Ferentz		25	25

⁹⁰ Csak nagyon halványan látszik, bizonytalan olvasat.

⁹¹ Az egész sor későbbi kéz beszurása.

⁹² Az egész sor későbbi kéz beszurása.

⁹³ Az egész sor későbbi kéz beszurása. A szám csak nagyon halványan látszik, bizonytalan olvasat.

⁹⁴ Utólagos beszurás.

Kőrössi Samuel	25	25
Szakonyi Ferencz	10	
Szemennyei Mihály	50	50
Szep Ferencz		25 ⁹⁵
Soldos György		30 ⁹⁶
Kustán Péter	25	
Sandi Mólnár Mihály	25	
Tömpör János	15	10
Miskólczi Mártony	25	10
Bende Péter	25	25
Bende Adám	40	40
Kozma István	25	
Péntekné	10	
Czéter János	25	
Háshágyi Ferencz	25	
Nádasdy István	50	50
Kustán Istvány	25	25
Német Mihály	40	40
Szűcs Mátváné	10	
Kisbéri Molnár Mihály	1	1
Szép Adám	40	
Kokas Szabó János	25	
Tobjasné	10	
Koczán János	25	solvit
ibidem Szecsődi Ferencz	15	
Tót Szabó Ferencz	25	25
Nagy Istvánné	25	30
Noálopi Adám	40	50
Nagy Monar (!) György		28 ½ ⁹⁷
Szép Ferencz	40	30
Csabj Ferencz	40	30
Gyimóti Györgyné	10	
Osváth Molnár Márton	40	
Molnár János	25	
Forgács Mihály	40	
Budajné	10	
Koczan András	10	
Csankó János	25	
Cseresnyés János	25	25
Telekj Adám	25	
Docfi (!) Adám	25	
Pap István	30	30
Csörge János	25	

Borsos Márton perceptor manu propria

⁹⁵ Az egész sor későbbi kéz beszúrása.

⁹⁶ Az egész sor későbbi kéz beszúrása.

⁹⁷ Az egész sor későbbi kéz beszúrása.

Praesentibus⁹⁸ recognoscalom,⁹⁹ Vettem föl ezen Laistromra Collectat Nemzetes Ikervári Istvány Uram által Tizen négy forentokat és Ötven pénzt.

Die 26. Januarii 1738.¹⁰⁰

Borsos Márton manu propria

Id est florenos 14, 50 denarios.

Praesentibus recognoscalom, vettem föl ezen Laistromra Collectat Nemzetes Ikervári Istvánj Uram által Hét forentokat és Hetven pénzt, melyrül eö kegyelmét quietalom.¹⁰¹

Papae, die 16. Decembris 1738.¹⁰²

Borsos Márton manu propria

Id est florenos 7, 70 denarios.

Eredeti: DREL I. 1. b. 1737:3. 4. oldalas füzet. Hátlapján: Tiszteletes Praedikator Urajmek Ű kegyelmek Fizetése.

Kiadás, regeszta: –

7.

1737.

Tiszteletes Praedikator Uraink eö kegyelmek Collectabéli fizetése
pro anno 1737. igy következik

Uj Úttza

	debitum			solutio	
	floreni	denarii		floreni	denarii
Nemzetes Nemes György Uram	3				
Buzáné		15			
Tánczosné		10			
Acs Ferencz Uram		50	solvit	35	
Egri Mártonné		75			
Orbán János		40	solvit		
Bodó Gergelyné		56	solvit		
Borsos András Uram	2				
Szakonyi Imréné		60	solvit	83 ¹⁰³	
Eöri Mojses Uram	2		solvit		
Györfi Adám		60	solvit		
Eötvös Samuel collector		60			
Dömöki István		85			
Kis Imre		50	solvit	negy mariast	

⁹⁸ *praesentibus [litteris]* = a jelen (levél) által

⁹⁹ *recognoscál* = elismer

¹⁰⁰ 1738. január 26. napján.

¹⁰¹ *quietál* = nyugtat

¹⁰² Pápán, 1738. december 16. napján.

¹⁰³ A tízes helyiértéken látható szám egy foltban van, olvasata bizonytalan.

Oláh Szabó István	40	solvit	
Kulcsár Simonné	50		
Kis Szabó Jánosné	10 ¹⁰⁴		
Szabó Imre szűr bámos	25		
Benkőné Aszszonyom	60		19

Borsos Márton perceptor manu propria

En, alá b irt praesentibus recognoscalom, hogy Etvős Sámuel Uramtul vettem fel ezen Laistromra hetven öt pénzt, annyit, és nem többet, mellyrűl általam ő kegyelme quietaltatik.

Papae, die 11. Aprilis 1739.

Eperjessi György curator¹⁰⁵ manu propria

Id est denarios 75.

Eredeti: DREL I. 1. b. 1737:4. Egy lap.

Kiadás, regesztá: –

8.

1739

Tiszteletes Praedicator Uraink ő kegyelmek Collectabéli fizetések
eképpen következík pro anno 1739.

Városi Hoszszu Utza

	debitum		solutio	
	floreni	denarii	floreni	denarii
Tekintetes Torkos Jakab Uram	2			
Tekintetes Csuzi Pál Uram	4			
Gondán Jánosné Aszszonyom	1			
Borbél Imre Uram		75		
Kőrmendiné Afzfzonyom		30		
Nyári Benedekné		10		
Vas Szabó Mihály		40		
Csőngei Szabó Jánosné		25		
Apácza Adámné		10		
Kerekes Pál		25		
Nemzetes Eőri Ferencz Uram	2			
Nemzetes Csernel György Uram	1	50		
Nemzetes Csernel Pál Uram	1			
Tekintetes Sárkőzi Jánosné Afzfzonyom	4			
Nemzetes Bóné Adám Uram	1	50		
Győrki Éva Afzfzony		30		

¹⁰⁴ Javítva, eredetileg 25.

¹⁰⁵ *curator* = gondnok

Nemzetes Ötvös N. N. Uram		50
Nemzetes Sós Imre Uram	2	
Simon Mihály collector	1	25
Bogyózlai Mihály		50
Szij István Napával		40
Szent Gróti Mólnár Mihály		50
Szent Grótiné Afzfzonyom		15
Látos András Uram		15
Szili Szabó Istvánné Afzfzonyom		20
Magai Szabó Ferencz		40
Kovács Ferencz		85
Szakonyi András		20
Szili Szabó Györgyné		10
Hajdu Mihályné Bába		10
	26	75

Városi Ujj Utza

Tekintetes Nemes György Uram	2	
Ibidem Séllei Ferenczné		10
Benkőné Afzfzonyom		30
Buza Jánosné		10
Tánczos Szabó Györgyné		10
Acs Ferencz Uram		50
Egri Mártonné		30
Nemzetes Eöri Mojses Uram	1	
Szakonyi Imréné Afzfzonyom		60
Kulcsár Simonné		25
Györfi Adám		45
Eötvös Sámuel		25
Lévai Szabó Ferencz		25
Dömöki István		25
Kis Imre		25
	6	70

Kis és Ispitál Utza

Sebe Ferencz collector		60
Sulok Szabó György		50
Görsönyiné		15
Kés csináló		15
Rőneki János Annyával		25
Sáros István		15
Dancs Györgyné		20
Szabó Simon		10
Csabai Mihály Annyával		40
Vikár Andrásné		15
Nagy István Uram		50
Pap Péter		25

Csete Szabó János	60
Kisbéri Mólnár Mihály	50
4	50

Szent László Utza

Kappanyos István Uram	1	
Szép Sámuel Uram		75
Patonai Sámuelné Afzfzonyom		25
Patonai Sámuel		40
Simon Pálné Afzfzonyom		15
Miklós Györgyné Afzfzonyom		10
Patonai Jánosné Afzfzonyom		10
Szalai Bórbél János Uram		85
Nemzetes Baka Miklós Uram	1	
Góré Adám Uram		85
Szent Gyórvölgyi (!) János		15
Szeredi Jánosné		25
Takács Ferencz		25
Nagy György		30
Huszár Istvánné Afzfzonyom		75
Bűk (!) Jánosné		15
Tót Péter		40
Nemzetes Torma Ferencz Uram	1	
Szigeti Jánosné Afzfzonyom		25
Szabó Bóldisár		40
Kerefztes István Uram		15
Kántor György Uram collector		40
Nemzetes Csernák György Uram		¹⁰⁶
Mosóczi János Napával		25
10		15

Christoph és Víz Utza

Bórbél Abrahám		75
Kúszógi Borbél Ferencz		50
Jezerniczki Ferencz		25
Vígánti János Uram		50
Őreg Szemennyeiné Afzfzonyom		15
Kustán Szabó Péter		25
Seper András Uram collector	1	
Bika István		75
Csoknyai Ferencz		30
Csoknyai János		40
Szelestei János		25
Sándi Mólnár Legén		30
Dancs Mihály		30

¹⁰⁶ Üresen maradt.

Nagy Gergel	25
Nagy Györgyné	10
Ujj Ferenczné	10
Durcsányi István	25
Baki István	30
Kenyeres Hegedűsné fiával	25
Keménesi Ötvös Máttyás	75
Kurali Szabó Pál	40
Garai Péterné Veivel	25

7 35¹⁰⁷

Az Alsó Majorokbéli Hofzfzu Utza

Kőrmendi Ferenczné	15
Kőrmendi István	30
Takácsi Szabó János	15
Sós Sámuel	75
Atal István	75
Kozma Ferencz Uram	1
Nagy Márton	60
Borsos István	1
Borsati Pál	60 ¹⁰⁸
Nagy Péter Uram	1
Mólnár Péterné	25
Szép Ferencz	40
Vifzággyi János	25
Atal Péter	1
Sanyaházi Szabó István	25 ¹⁰⁹
Csepeli Gergel	30
Bőjte Ferencz	20
Magai János	25
Nagy Mólnár Mihály	1
Pogány István	25
Ikervári Andrásné Afzfzonym Fiával	1
Horvát Mólnár Ferencz	1
Horvát Mólnár Mihály	75
Bébi Mólnárné	15
Sárdi János	40
Kovács János	30
Dobravicsné Fiaival	40
Bőjte György	30
Perei Adám	25
Kis György Mihály Annyával	25
Borsónné (!) Fiával	30
Ibidem Vei Szabó	20

¹⁰⁷ A helyes összeg 8 forint 35 dénár.

¹⁰⁸ Javítva, eredetileg 75.

¹⁰⁹ Javítva, eredetileg 40.

Arki Ferencz	20
	15
	95 ¹¹⁰
Vajda Eva	10
Miklós Sámuel	60
Osvát Mólnárné	25
Mólnár Andrásné Veivel	20
Vajda János	25
Cziráki Pál	40
Farkas Adám	25
Szokolai Pál Attyával	20
Gyimóti Péter Mólnár Legén	20
Csörge Pál	30
Csobod György	20
Cziraki Erse	10
Horvát Mihály	20
Jezerniczki Sámuel	25
Varga Mihály	40
Gyimoti Mihály	30
Tatai Mólnár János	30
Sári János	85
Nagy István	25
Perei János	30
Tar Márton	25
Radics János Fiával	30
Kőrösi Sámuel	25
Csapó István	25
Padosné Afzzyomék mind ketten	80
Gergye István	80
Német György Fiastul	50
Szemennyei Mihály	50
Bende Péter Vei Mólnár János	25
Bende Adám	25
Miskólczi Márton	25
Bende Péter	25
	10
	55 ¹¹¹
Tatai Mólnár Mihály mester	25
Kozma István Leányostul	20
Péntekné	10
Czéter János	20
Kenyeres Mihály	15
Hásványi Ferencz	20
Nádosdi Szabó István	30
Német Szabó Mihály	40
Szép Adám	25
Kokas János	20
Tóbiásné	15
Szalafői János	20

¹¹⁰ Lapalji összeg.

¹¹¹ Lapalji összeg. Benne van a kihúzott 80 dénáros tétel is.

Koczán János	20
Prépost Ferencz	20
Tót Szabó Ferencz	30
Nagy Istvánné Afzfonyom	15
Nofzlopi Adám	30
Szép Ferencz	30
Györke Szabó Mihály	15
Csabi Ferencz	15
Sóldos Szabó György	30
Osvát Mólnár Márton	30
Szetsódi Mólnár János	20
Fityók Szabó István	20
Csankó János	20
Teleki Adám	20
Német Mólnár Ferencz	20
Dóczi Adám	15
Csörge János	15
Pap István	20
	<hr/>
	6 45 ¹¹²
Cseresnyés János	25
Megyeriné	10
Forgács Mihály Napával	25
Kustán Szabó István	25
Kócán András	15
Afzári Mólnár András	15
	<hr/>
	1 15 ¹¹³

A3 Also Majorokbeli ujj varosi ucza

Meszaros Adam	15
Patocz Janos	15
Gaspar Istvany	¹¹⁴
Szabo Janos	35
Kappanyos György	40
Sziladi Janos	15
Lampert Martony	25
Csajtai Ferencz	20
Talos Istvan	30
Talos György	30
Talos Janos	30
Kun Ferencz	15
Horvath György	15
Szölösi Istvany	50
Horvath Ferencz	50
Für Szabo Miklos	40
Csillagne	10

¹¹² Lapalji összeg.

¹¹³ Lapalji összeg.

¹¹⁴ Üresen maradt.

Fodor Mihál	20
Szekeres István	35
Bene István	15
Lampert Imre	35
Öri János	30
Tott István	35
Kovács István	15
Györi Martony	15
Losonczi István	40
Rosa János	35
	<hr/>
	6 90 ¹¹⁵
Borsos Ferencz	50
Csutoras Sigmond	30
Szokolai Adam	50
Varga Szabo István	20
Imre Szabo János	40
Szep János	25
Kereki János	25
Szücs Gergely	30
Noszlopi Kovacs János	50
Balog Peter	20
Balog Andras	15
Barczane vei	15
Gazdag György	15
Orban János	40
	<hr/>
	4 25 ¹¹⁶

Eredeti: DREL I. 1. b. 1739:1. 14 oldalas füzet.
Kiadás, regeszta: –

9.

1741

Az alsó majorokban Ujj Várasi Utzai Collectabéli Laistrom Tifzteleles Uraink
ő kegyelmek fizetésére pro anno 1741.

	debitum		solutio	
	floreni	denarii	floreni	denarii
Mézfáros Adám		15		
Patócz János		15		
Gáspár István collector		–		
Szabó János		35		
Kappanyos György		40		
Sziládi János		15		

¹¹⁵ Lapalji összeg. A helyes eredmény 7 forint 10 dénár.

¹¹⁶ Lapalji összeg.

Lampért Márton	25
Csajtai Ferencz	20
Tálos István	30
Talos György	30
Tálos János	30
Kun Ferencz	15
Horvát György	15
Szólósi István	75
Horvát Ferencz	50
Fűr Szabó Miklós	40
Csillagné	15
Fodor Mihály	20
Szekeres István	30
Bene István	15
Lampért Imre	35
Őri János	30
Toot István	35
Kovács István	15
Győri Márton	15
Losonczi István	40
Rósa János	15
Borsos Ferencz	50
Mosóczi János	15
Csutorás Sigmond	30
Szokolai Adám	50
Varga Szabó István	20
Varga Szabó János	40
Szép János	25
Kereki János	25
Oláh Szabó István	15
Szűcs Gergel	30
Nofzlopi Jánosné	25
Balog Péter	20
Búksi	20
Balog András	15
Orbán János	40
Dobravicsné	10

Eperjessi György manu propria

Eredeti: DREL I. 1. b. 1741:3. Egy lap.
Kiadás, regeszta: –

10.

1744

Tifzteleles Praedicator Uraimék ő kegyelmek fizetésének Collectaja
az Varasi Hofzfzu Utza pro anno 1744.

	floreni	denarii	
Tekintetes Sándor Ferencz Uram	4		solvit
Tekintetes Torkos Jakab Uram	2		solvit
Tekintetes Csuzi Pál Uram	4		solvit
Dóczi Szabo Ferencz		50	solvit
Prágai Péter		75	solvit
Véghelius Sándor		50	solvit
Szép Adám		25	solvit
Tekintetes Székeliné Afzfzonyom	1		solvit
Kelemen Márton		60	solvit
Kőrmendiné		30	solvit
Apácáné Ura		25	solvit
Eőri Ferencz Uram	2		solvit
Csernel György Uram	1		solvit
Csernel Pál Uram	1		solvit
Tekintetes Sárkőziné Afzfzonyom	4		solvit
Szabó Mihályné		30	solvit
Bóné Adám Uram	1		solvit
Gondán Jánosné Afzfzonyom	1		solvit
Soos Imre Uram	2		solvit
Kádártai Simon Mihály	1		solvit
Bogyófalai Mihály		50	solvit
Herbai Mihály		40	solvit
Kovács Ferencz		85	solvit
Szili Ferencz		50	solvit
Szakonyi András		10	
Egri Mártonné		30	solvit
Lanczinger Mihály		25	NB solvit

Várasi Ujj Utza

Benkőné Afzfzonyom	30	
Győri Borbél István	40	
Buzáné	10	solvit
Tánczos Szabó Györgyné	10	solvit
Ats Ferencz Uram	35 ¹¹⁷	solvit
Toot János	25	solvit denarios 50
Eőri Mojses Uram	75	solvit
Szakonyi Imréné	60	solvit
Bódó Gergelné	25	solvit
Borsos András Uram	60	solvit
Győrfi Adám	40	solvit
Szengyőrvölgyi (!) János	15	
Ötvös Sámuel	30	solvit

¹¹⁷ Javítva, eredetileg talán 80.

Kis, Ispital és Szent Lázló Utza

Sebe Ferencz		60	solvit
Toot Szabó Adám		50	solvit denarios 40, res- tantia ¹¹⁸ 10
Sulok György		50	solvit
Görsönyiné Fiával		25	solvit
Rőnekiné Fiával		25	solvit
Kés Csináló		15	solvit
Csabai Mihály		40	solvit
Dancs Györgyné Fiával		25	
Bakó György		25	solvit
Vikárné		10	solvit
Nagy István Uram		40	solvit
Pap Péter		40	solvit
Kappanyos István	1		solvit
Toot Péter		50	solvit
Szép Sámuel		40	solvit
Szerediné		10 ¹¹⁹	solvit
Patonai Sámuel		25	solvit
Szalai Borbél János		60 ¹²⁰	solvit
Kúfzögi Borbél Ferencz		60	solvit
Bakáné Afzfonyom	1		solvit
Sulok Márton		40	solvit
Rosta Szabó Pál		20	solvit
Góré Adám		60	solvit
Takács Ferencz		10	
Nagy György		30	solvit
Czere Adám		25 ¹²¹	
Hufzárné		40 ¹²²	solvit
Borsos Márton Uram		60	solvit
Jezerniczki Ferencz		20 ¹²³	solvit
Soos János		20	
Kerefztes István		15	
Torkos János Uram		50	solvit
Atal István		28 ½ ¹²⁴	solvit

Christoph és Viz Utza

Kántor György		40	
Vigánti János		40	solvit
Seper András	1		solvit denarios 60

¹¹⁸ *restantia* = hátralék

¹¹⁹ Javítva, eredetileg 20.

¹²⁰ Javítva, eredetileg 70.

¹²¹ Javítva, eredetileg 15.

¹²² Javítva, eredetileg 50.

¹²³ Javítva, eredetileg 30.

¹²⁴ Javítva, eredetileg 50.

Bika István	50	solvit
Csoknyai Ferencz	30	solvit
Csoknyai János	30	solvit
Az Ur Doctor Nagy György Uram	1	solvit
Szelestei János	40	solvit
Simon Mólnár Mihály	60	solvit
Nagy Gergel	20	solvit
Ujvári Ferencz	40	
Durcsányi István	40	solvit
Baki István	40	solvit
Tót Hegedús Péter	25	
Budai István	15	
Kurali Szabó Pál	40	solvit

Főlső Majorok és Serfőző Uttza

Kovács Pál	25	
Csán György	25	solvit
Kis Ferencz	40	solvit
Csurgai Ferencz	20	solvit
Szabó János	30	solvit
Berecki István	25	
Miklós Ferencz	30	solvit
Horvát Mihály Öreg	30	solvit
Csurgai István	30	
Gyenge Péter	11 ½ ¹²⁵	solvit
Gomb kötő	25	
Kis János	25 ¹²⁶	solvit
Kovács Sámuel	25	solvit
Csán Mihály	20	solvit
Cserkuti György	30	solvit
Mihál János	30	
Sári Mihály	30	
Illés István	30	
Szopori Ferencz	15	solvit
Isák Ferencz	20	
Mihál István	30	
Kása Tamás	20	
Bódis	10	solvit
Mézfáros Pál	30 ¹²⁷	
Czéter István	30 ¹²⁸	
Csoknyai György és Ferencz	50	solvit
Czupor Ferencz	30	solvit NB
Csoknyai Gergelné	25	solvit
Csitke István	40	solvit

¹²⁵ Javítva, eredetileg 20.

¹²⁶ Javítva, eredetileg 40.

¹²⁷ Javítva, eredetileg 25.

¹²⁸ Javítva, eredetileg 20.

Dancs Mihály	30	solvit
Kajdócsi János	75	solvit
Soos Adám	20	solvit
Csete Szabó János	50	solvit
Dancs György	30	solvit

Ujj Várasi Utza

Mézfáros Adám	25	
Kállai János	20	solvit
Patóczi János	20	
Kappanyos György	40	solvit
Gáspár István	30	
Szilagyi Mihály	15	
Lampért Márton	25	
Csajtai Ferencz	20	
Tálos György	30	
Kun Ferencz	25	
Horvát György	15	solvit
Szólósi Gergelne	50	
Horvát Ferencz	40	solvit
Fűr Szabó Miklós	50	solvit
Német István	20	solvit
Szekeres István	35	
Bene István	25 ¹²⁹	
Lampért Imre	30	solvit
Óri János	30	solvit
Toot István	30	solvit
Fodor Vei Györi Márton	20	solvit
Fördös Adám	15	solvit
Szabó János	25	solvit
Losonczi István	40	
Rósa János	10	solvit
Csutorás György	25	solvit
Szokolai Adám	50	solvit
Varga Szabó István	40 ¹³⁰	solvit
Borsos Ferencz	50	solvit
Imre Szabó János	50	solvit
Szép János	25	solvit
Kereki Jánosné	20	solvit
Szűcs Gergel	20	
Búksi Mihály	20	
Balog Péter	25	solvit
Mosóczi János	15	solvit
Simigeus János	25	solvit
Fodor Mihály	20	
Kovács István	20	

¹²⁹ Javítva, eredetileg 20.

¹³⁰ Javítva, eredetileg 25.

Bakáné	10	solvit
Nofzlopi Jánosné	15	solvit
Hári Szabó Adám	40	solvit
Kis János	15	solvit
Páandiné	5	solvit
Gergey István	25	
Fodor Mihály	10	
Kovács Ferencz	28 ½	
Seper András	50	
Miklós Samuel	28 ½	
Gyenis Imre	15	
Varga Szabó István	15	
Szokolai Adám	11 ½	
Herbai Mihály	25	
Bakó György	11 ½	
Szelestei Simon Mólnár Mihály	28 ½	
Csoknyai János	25	
Bekes Adám	40	
Csurgai István	25	
Horvát Ferencz	30	
Csoknyai György	20	
Czupor Horvát Ferencz	30	
Toot Péter	30	
Soos Imre Uram	1	50
Kovács aliter Bogyofzlai Mihály		50
Sulok György		20
Bakó György		11 ½ ¹³¹
Sebe Ferencz		20
Kelemen Márton		50

Eredeti: DREKK O. 1092/24. 8 oldalas füzet. Hátlapján tollpróbák.
Kiadás, regeszta: –

11.

1747

Tiszteletes Predikátor Uraimék ő kegyelmek fizetések ki fedésére való
Laistrom pro anno 1747.

Hoßßu Uccza

	floreni	denarii	
Tekintetes Sandor Ferencz Uram	4		solvit
Torkos Jakab Uram	2		solvit
Tekintetes Csuzi Pál Uram	4		
Doctor Nagy György Uram	1		solvit
Doczi Ferencz		50	solvit
Prágai Péter	1		solvit
Vekheliuss Sandor		50	solvit

¹³¹ Ez a tétel 12 sorral feljebb egyszer már előfordult!

Tekintetes Szekelyine Aßonyom	1		solvit
Kelemen Márton	1		solvit
Körmendine Aßonyom		30	
Eöri Ferencz Uram	2		solvit
Csernel György Uram	1		solvit
Csernel Pál Uram	1		solvit
Tekintetes Sárközine Aßonyom	4		
Szabo Mihályne Aßonyom		28 ½	solvit
Bone Adam Uram	1		solvit
Gondánne Aßonyom	1		solvit
Soos Imre Uram	2		solvit
Simon Mihálne Aßonyom		¹³²	
Bogyóslai Mihály		60	solvit
Herbai Mihályné		20 ¹³³	solvit
Kovacs Ferencz		75 ¹³⁴	solvit
Szili Ferencz		50 ¹³⁵	solvit
Egri Martonne		30	solvit
Lanczinger Mihály		30	solvit
Kappanyos Istvan Uram	1	25	solvit
Nagy György		28 ½	solvit
N. Szabo		50	solvit ¹³⁶

Városi Ujj Uccza

Györi Borbely Istvan		30	solvit
Tanczos Györgyne		10	
Acs Ferencz Uram		30 ¹³⁷	solvit
Toth János		30	solvit
Eöri Moses Uram		75	solvit
Szakonyi Imrene Aßonyom		30	solvit
Borsos Andras Uram		60	
Györfi Adam		40	
Szent György völgyi János		15	
Ötvös Samuel		50	
Sulyok Marton		40	solvit

Kis, Ispital és Szent Laßlo Uccza

Sebe Ferencz		60 ¹³⁸	solvit
Tot Szabo Adam		40	solvit
Gombos János		25	solvit
Sulyok György		50	solvit

¹³² Üresen maradt.

¹³³ Javítva, eredetileg 40.

¹³⁴ Javítva, eredetileg 1 forint 40 dénár.

¹³⁵ Javítva, eredetileg 60.

¹³⁶ Ez a sor utólag lett beszúrva.

¹³⁷ Javítva, eredetileg 40.

¹³⁸ Javítva, eredetileg 75.

Görsönyi Mihály		30	solvit
Rönöki Mihály		25	solvit
Kés Csináló Ö.		15	
Bako György		20 ¹³⁹	solvit
Vikár István		25	
Eperjesi György Uram		¹⁴⁰	
Varga Adany őese		10	
Pap György		40	
Tot Peter		50 ¹⁴¹	solvit
Szép Samuel		40 ¹⁴²	solvit
Patonai Samuel		25	solvit
Szalai Borbély Janos	†	60 ¹⁴³	solvit
Köbögi Borbely Ferencz ne Aßonyom		60	solvit
Bakáne Aßonyom	1		solvit
Rosta Pál		20	solvit
Göre Adany		60	solvit
Borsos Marton Uram		60	solvit
Jeżerniczki Ferencz		20	
Soos János		20	solvit
Altal Istvan		30	solvit
Soldos Boldisar		50	solvit
Vas Mihály		25	
Kantor György		30	

Kristof és Viz Uccza

Seper Andras Uram	†	70	solvit
Bika Istvan		60	solvit
Tsoknyai Ferencz		20	
Selestei János		40	solvit
Simon Molnár Mihaly		75	solvit
Nagy Gergely		25	
Ujj Vári Ferencz		75	
Baki István		30 ¹⁴⁴	solvit
Tot Hegedüs Péter		10	
Kurali Szabo Pál		40	solvit
Tsabai Mihály		40	solvit

Fölső Majorok és Sör főző Uccza

Csán György		25	solvit
Kis Ferencz		30 ¹⁴⁵	solvit

¹³⁹ Javítva, eredetileg 25.

¹⁴⁰ Üresen maradt.

¹⁴¹ Javítva, eredetileg 70.

¹⁴² Javítva, eredetileg 50.

¹⁴³ Javítva, eredetileg 25.

¹⁴⁴ Javítva, eredetileg 40.

¹⁴⁵ Javítva, eredetileg 40.

Szopori Ferenc ³	15	solvit
Tsurgai István	30	solvit
Szabo János	30	solvit
Horváth Mihály	25	
Vanyolai Mihály	25	
Szabo Miklos	30	
Bereczki István	25	
Miklos Ferenc ³	30	solvit
Gomb kötő	25	
Kis János	25	
Horváth Ferenc ³	25	
Kovács Samuel	25	solvit
Csán Mihály	20	solvit
Cserkúti Györgyne	20	
Szabo János	30	
Mihály János	30	
Sári Mihály	25	
Illyés István	20	
Mihály István	30	
Isák Márton	20	
Kása Tamás	20	
Bodisne	10	
Mébfáros Pál	30	
Czeterne fia	25	
Csoknyai György és Ferenc ³	50	
Csupor Ferenc ³	30	
Tsoknyai Gergelyne	25	
Tsitke István	30	
Dancs Mihály	30	solvit
Kajdoci János	75 ¹⁴⁶	solvit
Soos Adan	20	solvit
Tsete János	40	solvit
Dancs György	30	
Szopori	40	solvit ¹⁴⁷

Ujj Városi Uccza

Mébfáros Adany	25	solvit
Patoc ³ János	20	solvit
Gáspár István	30	solvit
Kappanyos György	40	solvit
Lampert Marton	15	
Tsajtai ¹⁴⁸ Ferenc ³	20	
Tálos György	20 ¹⁴⁹	solvit

¹⁴⁶ Javítva, eredetileg 85.

¹⁴⁷ Ez a sor utólag lett beszúrva, más kéz írása.

¹⁴⁸ Írva *Tsapai* alakban, innen kezdve *Tsabai*, *Csabai* formában megy tovább. A névsor írója alighanem nem tudta helyesen kiolvasni az előző névsorban szereplő névalakot.

¹⁴⁹ Javítva, eredetileg 30.

Kallai János	20	solvit
Kun Ferencz	25	
Szölösi Gergelyne	50	solvit
Horváth Ferencz	50	solvit
Für Miklosne	25 ¹⁵⁰	solvit
Német István	20	solvit
Szekeres István	30	
Szabo Mihály	25	
Gál István	15	
Bene István	15 ¹⁵¹	solvit
Lampért Imre	30	
Eöri János	30	solvit
Tót István	30	
Györi Márton	25	
Fördös Adan	15	solvit
Horváth György	15	
Szabo János	20 ¹⁵²	solvit
Losonczi István	40	
Rosáne	10	solvit
Csutorás György	20	solvit
Szokolyai Adan	50	solvit
Kis János	25	solvit
Varga Szabo István	25	solvit
Borsos Ferencz	50	solvit
Imre Szabo János	50	solvit
Szép János	40 ¹⁵³	solvit
Hári Adan	40	
Kereki Jánosne	20	solvit
Balog Péter	20 ¹⁵⁴	solvit
Mosozine Annyával	10	
Noßlopi Jánosne	25	
Pándine	5	
Dobraviczne veivel	40	
Fodor Mihály	15	solvit
Cziráki Pál	20	
Gyenis János	15	solvit ¹⁵⁵

Also Majorok

Kálmán Ferencz napával	40	solvit
Körmendi István	30	solvit
Nagy István	15	solvit
Takácsi Szabo János	10	

¹⁵⁰ Javítva, eredetileg 50.

¹⁵¹ Javítva, eredetileg 25.

¹⁵² Javítva, eredetileg 25.

¹⁵³ Javítva, eredetileg 50.

¹⁵⁴ Javítva, eredetileg 25.

¹⁵⁵ Az egész sor utólag lett beszúrva, más kéz írása.

Vida Ferencz		10	
Molnár Pál		10	
Soos Samuel		75	
Kozma Ferencz Uram	1		solvit
Nagy Márton		50	solvit
Borsos István		50 ¹⁵⁶	solvit
Borsati Pál		25	solvit
Nagy Peter Uram		50	
Molnár Péter Kerešturi Miklos ¹⁵⁷		20 ¹⁵⁸	solvit
Kokas János		20	
Lévai Szabo Ferencz		25	solvit
Altal Peter Uram	1		solvit
Krajczár Josef		20	
Genise Szabo Péter		25 ¹⁵⁹	solvit
Tsepeli Gergely		25	
Böjte Ferencz		10	
Magai János		20	
Sanyaházi István		25	solvit
Lukácsa Ferencz		20	
Molnár Mihályne		70	
Ikervári István		30	solvit
Kajári Ferencz		15	solvit
Nagy János hugával		30	
Toth Ferencz ¹⁶⁰ iffju		25	solvit
Vajda Eva Veivel Szabo Adan		25	
Spergaly Mihály		75 ¹⁶¹	solvit
Bébi Molnárne		10 ¹⁶²	solvit
Sárdi János		35	solvit
Kovács János		30	
Bobrovics Ferencz		25	solvit
Böjte György		20	
Thott Ferencz Zubonczi		25 ¹⁶³	solvit ¹⁶⁴
Bekes Adán		40	
Kis Mihály		20	solvit
Genise Szabo Mihály		30 ¹⁶⁵	solvit
Kerekes Marton		30	solvit
Tömpör János		10	
Kalamar János Annya		30	
Nagy Szabo János		10	solvit
Arki Ferenczne		10	solvit

¹⁵⁶ Javítva, eredetileg 60.

¹⁵⁷ Utólagos beszúrás, más kéz írása.

¹⁵⁸ Javítva, eredetileg 10.

¹⁵⁹ Javítva, eredetileg 35.

¹⁶⁰ Javítva, eredetileg Péter. A javítás más kéz írása.

¹⁶¹ Javítva, eredetileg 70.

¹⁶² Javítva, eredetileg 15.

¹⁶³ Javítva, eredetileg 30.

¹⁶⁴ Az egész sor a lap alján utólagos beszúrás, más kéz írása.

¹⁶⁵ Javítva, eredetileg 35.

Vajda Eva	10	
Miklos Samuel	60 ¹⁶⁶	solvit
Tenkes Marton	15 ¹⁶⁷	solvit
Forgacs Mihály	20	solvit
Rakosi István	25	
Nádasdi Szabo István	30	
Molnár Szabo György	30	
Háságyi Ferenc ³	15	
Tzeter Jánosne veivel	25	
Bende Péter	25	solvit
Miskolczi Martony	15 ¹⁶⁸	solvit
Molnár Fodor Mihály	25	solvit
Bende Adan	25	
Büki Szabo Adan	60	
Buzás Szabo Pál	50 ¹⁶⁹	solvit
Szemenyei Mihály	25	solvit
Kustány Szabo Péter	25	
Gergye Péter	25	solvit
Gergye István	50	
Pados Mihály	60	solvit
Tsapo István	20	solvit
Radics Ferenc ³	15	solvit
Tar Mártonne fiával	25	
Perei János	28 ½ ¹⁷⁰	solvit
Körösi Sámuel	20	solvit ¹⁷¹
Szemesne Baba	19 ½	solvit ¹⁷²
Perei Adam	25	
Dienes Imre	30	solvit
Sári Molnár János	75	solvit
Tekintetes Ur Molnárja <i>Ferenc³</i> ¹⁷³	30	solvit
Tatai Molnár Mihály	30	
Tálos István	25	solvit
Gyimoti Mihály	25	
Varga Mihályne öccese	30	solvit
Horváth Mihály	15	
Szölösi István	25	solvit
Tsörge Pál	30	
Csobod György	11 ½ ¹⁷⁴	solvit
Szilvási	15	
Tziráki Örse Tsnadi M.	20	
Farkas Adam	15	

¹⁶⁶ Javítva, eredetileg 75.

¹⁶⁷ Javítva, eredetileg 20.

¹⁶⁸ Javítva, eredetileg 25.

¹⁶⁹ Javítva, eredetileg 60.

¹⁷⁰ Javítva, eredetileg 30.

¹⁷¹ Az egész sor a lap alján utólagos beszúrással, más kéz írása.

¹⁷² Az egész sor a lap tetején utólagos beszúrással, más kéz írása.

¹⁷³ Utólag beszúrt szó, más kéz írása.

¹⁷⁴ Javítva, eredetileg 15.

Talos János	25	solvit
Pap István	10	
Tseresnyés János	25	
Tsörge János	15	
Dóre Adan	15	
Kis Pál	10	solvit
Gazdag György	30 ¹⁷⁵	solvit
Eöri Uram Vei Szép Ferencz	40 ¹⁷⁶	solvit
Kustány István	25	
Szücs Gergely	25	
Tsalokai János	15	
Kovács István	15	
Teleki Adam	25	
Tsanko János	15	
Gyimoti Péter	25	
Fityok István	30	solvit
Szetsödi Molnár János	25	solvit
Soldos Szabo György	60	solvit
Nagy László	15	solvit ¹⁷⁷
Molnar Pál	15	solvit ¹⁷⁸
Borsos János	30	solvit
Tsabi Ferencz ne	10	
Szép Ferencz	30	solvit
Noßlopi Adan	40 ¹⁷⁹	solvit
Toth Szabo Ferencz	25	
Koczány János	15	
Szetsödi Ferencz	11 ½ ¹⁸⁰	solvit
Varga Szabo Mihály	25	solvit
Komaromi András	15	
Simigeus	25	solvit
Szalafei János	25	
Vadásne Ura	25	
Horváth Szabo György	25	solvit
Tobiásne	10	
Szabo György	15	solvit ¹⁸¹
Varga Mihalyne	11 ½	solvit ¹⁸²

Torkos János manu propria
curator

Eredeti: DREKK O. 1092/21. 16 oldalas füzet. A 10–16. oldal üres.
Kiadás, regeszta: —

¹⁷⁵ Javítva, eredetileg 50.

¹⁷⁶ Javítva, eredetileg 50.

¹⁷⁷ Az egész sor a lap alján utólagos beszúrással, más kéz írása.

¹⁷⁸ Az egész sor a lap tetején utólagos beszúrással, más kéz írása.

¹⁷⁹ Javítva, eredetileg 50.

¹⁸⁰ Javítva, eredetileg 15.

¹⁸¹ Az egész sor utólagos beszúrással, más kéz írása.

¹⁸² Az egész sor utólagos beszúrással, más kéz írása.

12.

1748–1749

Tiszteletes Uraimék fizetések kiadására való Laistrom 1748. Éftendőben eset
Gergely naptul fogva 1749. Éftendőben esendő ugyan Gergely napig
Hoßßu Uccza

	florei	denarii	solvit	
			florei	denarii
Tekintetes Sándor Ferencz Uram	4			
Torkos Jakab Uram	2		2	
Csuzi Pál Uram	4			
Doctor Nagy György Uram	1		1	
Doczi Ferencz		50		50
Prágai Péter	1		1	
Vekhelius Sandor		50		50
Tekintetes Szekelyiné Aßßonyom	1			
Kelemen Márton	1		1	
Körmendine Aßßonyom		30		
Eöri Ferencz Uram	2		2	
Csernel György Uram	1			
Csernel Pál Uram	1		1	
Tekintetes Sárkőziné Aßßonyom	4		4	
Szabo Mihálne Aßßonyom		40		28
Bone Adám Uram	1		1	
Gondánne Aßßonyom	1		1	
Soos Imre Uram	2		2	
Simon Mihálne Aßßonyom	1		1	
Bogyóblai Mihál		70		50
Herbai Mihálne		40		20
Kovács Ferencz	1			85
Szili Ferencz		60		50
Egri Mártonne		30		30
Kappanyos Istvan Uram	1	25	1	
Nagy György		28		28
Kalmár Uram			1 ¹⁸³	
Iffju Bone Adam				50 ¹⁸⁴
			23	41

Varosi Ujj Uccza

		transactum ¹⁸⁵	23	41
Györi Barbély István	X	40		40
Tánczos Györgyne	X	10		

¹⁸³ Az egész sor utólagos beszúrás, más kéz írása.

¹⁸⁴ Az egész sor utólagos beszúrás, más kéz írása.

¹⁸⁵ *transactum* = áthozatal; Ezután is minden oldal tetején szerepel az előző lap alján kijött összeg, és hozzáadódik a következő lap tételeihez.

Acs Ferenc3 Uram	X	40	35
Toth János	X	30	
Eöri Moses Uram		75	75
Toth Ferenc3	X	25	20
Szakonyine Aßnyom	X	30	
Borsos Andras		60	
Györfi Adam		40	
Szent Györ völgyi János		15	
Ötvös Samuel		50	50
Sulyok Márton		40	40
Szép Ferenc3		50	50

Kis, Ispataly és Szent Láslo Uccza

Sebe Ferenc3		70	65
Tot Szabo Adam		40	40
Sulyok György	X	50 ¹⁸⁶	50
Gombos János		25	
Görsönyi Mihály		30	30
Rönöki Mihály		25	25
Kés Csináló		15	15
Bako György		25	20
Vikár István		25	
Eperjesi György Uram		187	
Varga Adamne		10	
Pap György		40	
Tot Péter		70	60
Szép Samuel		188	40
Patonai Samuel		189	
Szalai Barbely János Uram		1	60
Barbély Sámuel		190	85
Bakáne Aßnyom		1	1
Rosta Pál	X	20	
Göre Adany		60	60
Sulyok György	X		20 ¹⁹¹
			33
			21 ¹⁹²
Borsos Márton Uram		60	60
Jezerniczki Ferenc3	X	20	
Soos János		20	20
Altal István		30	30
Torkos János		193	
Soldos Boldisar		50	50

¹⁸⁶ Javítva, eredetileg 25.

¹⁸⁷ Üresen maradt.

¹⁸⁸ Üresen maradt.

¹⁸⁹ Üresen maradt.

¹⁹⁰ Üresen maradt.

¹⁹¹ Az egész sor utólagos beszúrás, más kéz írása.

¹⁹² Lapalji összeg.

¹⁹³ Üresen maradt.

Vas Mihály	X	25	
Kantor György		30	

Kristof és Viz Ucca

Seper András Uram	1		1
Bika Istvan		60	
Tsoknyai Ferencz		20	20
Selestei János		40	40
Simon Molnár Mihál		75	75
Nagy Gergely		25	
Ujj Vári Ferencz		75	50
Baki István		40	30
Tot Hegedüs Péter	X	10	10
Kurali Szabo Pál	X	40	40
Csabai Mihály		40	40

Fölső Majorok és Sör főző Uccza

Csán György		25	25
Kis Ferencz		40	30
Szopori Ferencz	X	15	15
Tsurgai István		30	30
Szabo János	X	30	
Horvát Mihály	X	25	
Vanyolai Mihály	X	25	25
Szabo Miklos	X	30	
Bereczki Istvan		25	
		<hr style="width: 50%; margin-left: auto; margin-right: 0;"/>	
		40	11 ¹⁹⁴
Miklos Ferenczné		40	15
Gomb kötő		25	
Kis János		25	
Kovács Samuel		25	
Csán Mihály		20	20
Szabo János		30	
Mihály János		30	
Sári Mihály		25	
Illyések		30	
Mihály István		30	30
Isák Márton		20	
Kása Tamás		20	
Bódisne		10	10
Méßáros Pál		30	
Czeter		25	
Csoknyai György és Ferencz		50	50
Csupor Ferencz		30	30
Csoknyai Gergelyne		25	

¹⁹⁴ Lapalji összeg.

Tsitke István	X	30	30
Dancs Mihály		30	30
Kajdoci János		85	75
Soos Adan		20	20
Tsete János		40	40
Dancs György		30	30

Ujj Városi Uccza

Méßáros Adan		35	
Patocz János		20	
Gáspár Istvanne		30	
Kappanyos György		40	40
		44	31 ¹⁹⁵
Lampert János ¹⁹⁶		25	
Tsabai Ferencz		20	
Tálos György		30	20
Kállai János		20	20
Kun Ferencz		25	20
Szölösi Gergelyne		50	50
Horváth Ferencz		50	30
Für Miklosne		30	
Német István		20	
Szekeres Istvan		30	
Szabo Mihály		25	
Csál István		15	
Bene István		25	
Lampért Imre		30	30
Eöri János		30	30
Tót István		30	
Györi Márton		25	
Fördös Adan		15	
Horváth György		15	
Szabo János		25	
Losonczi István		40	
Rosáne György		10	
Csutorás György		20	20
Szokolyai Adan		50	50
Kis János		25	25
Varga Szabo Istvan	X	25	25
Borsos Ferencz		50	50
Imre Szabo János		50	50
Szép János		50	40
Rosa György		49	30 ¹⁹⁷
		49	46 ¹⁹⁸

¹⁹⁵ Lapalji összeg.

¹⁹⁶ Javítva, eredetileg *Márton*.

¹⁹⁷ Az egész sor utólagos beszúrás, egy másik kéz írása. Innen kihúzta, mert 8 sorral feljebbre írta be.

¹⁹⁸ Lapalji összeg. Hibás! A helyes érték 49 forint 71 dénár!

Hári Adan	X	40	40
Kereki Jánosne Ferencz		20	20
Balog Péterne		¹⁹⁹ 25	11 ½
Noßlopi Janosne		25	25
Pándine	X	5	
Dobravicsne Veivel		40	11 ½
Fodor Mihály		15	15
Cziraki Pál		20	20
Gyenis János		15	

Also Majorok

Kálmán Ferencz Napával		40	40
Körmendine		²⁰⁰ 25	25
Szabo Jánosne			
Vida Ferencz		10	
Molnár Pál		10	
Soos Sámuel		75	75
Kozmáne Aßßonyom			¹
Nagy Márton		50	50
Borsos István		60	50
Borsati Pál		25	25
Nagy Péterne			40
Kereßturi Miklos	X	20	
Kokas János	X	20	
Lévai Szabo Ferencz		25	25
Altal Péter			¹ 75
Krajczár Josef	X	20	20
Genise Szabo Péter		35	25
Csepeli Gergely Csepeli Janos		25	25
		56	64 ²⁰¹
Böjte Ferencz		10	
Magai János		20	8
Sanyaházi Istvan		25	25
Lukácsa Ferencz	X	20	20
Molnár Mihályne			²⁰²
Ikervári István		30	30
Kajári Ferencz		15	11
Nagy János		25	15
Vajda Eva Veivel Pankaßi András		25	25
Tóth Ferencz iffju	X	25	25
Spergály Mihaly		75	75
Bébi Molnárne		15	
Sardi János		35	30
Kovács János			

¹⁹⁹ Üresen maradt.

²⁰⁰ Üresen maradt.

²⁰¹ Lapalji összeg. Az előző lapalji összeg hibája jelentkezik itt is. A helyes érték 56 forint 89 dénár!

²⁰² Mindkét szám helye üresen maradt.

= FORRÁSKÖZLÉS =
ACTA PAPENSIA XX (2020) 3-4. SZÁM

Bobrovics Ferenc ³		25	25
Böjte György		20	
Bekes Adan		40	40
Kis Mihály		20	20
Genise Szabo Mihály		35	27
Kerekes Márton		30	30
Tömpör János	X	10	10
Kalamár János Anyja ²⁰³		30	
Nagy Szabo János		10	10
Arki Ferenc ³ né		10	10
Miklos Sámuelne		70	60
Tenkes Márton		20	
Forgacs Mihály		20	
Rakosi István		25	25
Hericz János	X		28 ²⁰⁴
Néma ...			25 ²⁰⁵
		62	38 ²⁰⁶
Nádasdi Szabo István		30	
Molnár Szabo György		30	
Hasagyi Ferenc³		15	
Tzeter Jánosne Veivel		25	
Bende Péter		25	10
Miskolczi Marton		25	
Molnár Fodor Mihály		25	20
Bende Adan		25	25
Büki Adan		60	60
Buzás Szabo Pál		60	40
Szemenyei Mihály		25	25
Kustány Szabo Péter		25	
Gergye Péter		25	25
Gergye István		50	50
Pados Mihály		60	60
Csapo István		20	20
Radics Ferenc ³		15	15
Tar Mártonne fiával		25	
Perei János		35	
Körösi Sámuel		20	20
Perei Adan		25	
Dienes Imre		30	30
Sári Molnár János		75	75
Molnár Ferenc ³		30	30
Tatai Molnár Mihály		30	25
Talos István		25	25
Gyimoti Mihály		25	
Varga Mihály		30	10

²⁰³ Felette áthúzva egy kiolvashatatlan név.

²⁰⁴ Ez a sor később lett a lap aljára beszúrva, más kéz írása.

²⁰⁵ Ez a sor az előbbivel együtt később lett a lap aljára beszúrva, más kéz írása. A keresztnévet ő pontoszta ki.

²⁰⁶ Lapalji összeg. A korábbi hiba görgetődik tovább. A helyes érték 62 forint 63 dénár, amennyiben a kihúzott 11 dénár is szerepel benne (az összedást végző személy beszámította).

Nagy István			25 ²⁰⁷
		68	28 ²⁰⁸
Horváth Mihály		15	15
Szölösi István		25	25
Csörge Pál		30	30
Csobod György		15	15
Szilvási		15	10
Tziráki Örse Tsanadi M.		20	10
Farkas Adán		15	
Tálos János		25	25
Pap István		10	
Cseresnyés János		25	
Csörge János		15	
Döre Adán		15	
Kis Pál		10	
Gazdag György		50	30
Kustány István		25	
Szücs Gergely		25	
Csalokai János		15	
Kovács István		15	
Teleki Adán		25	
Csanko János		15	15
Gyimoti Péter		25	25
Fityok István		30	30
Szecsödi Molnár János		25	25
Soldos Szabo György		60	60
Nagy László		25	
Molnár Pál		15	
Borsos János		35	35
Csonka Ferencz			15 ²⁰⁹
Takács Szabo Miklos			15 ²¹⁰
		72	8 ²¹¹
Csabi Ferencz		10	
Szép Ferencz		30	25
Noálopi Adán		50	40
Toth Szabo Ferencz	X	25	25
Koczány János		15	
Szecsödi Ferencz		15	
Varga Szabo Mihály	X	25	25
Komaromi András		15	
Simigeus		25	25
Szalafei János		25	
Vadászne Ura		25	

²⁰⁷ Ez a sor később lett a lap aljára besúrvva, más kéz írása.

²⁰⁸ Lapalji összeg. A korábbi hiba görgetődik tovább. A helyes érték 68 forint 53 dénár, amennyiben a kihúzott 25 dénár is szerepel benne (az összadást végző személy beszámította).

²⁰⁹ Ez a sor később lett a lap aljára besúrvva, más kéz írása.

²¹⁰ Ez a sor az előbbivel együtt később lett a lap aljára besúrvva, más kéz írása.

²¹¹ Lapalji összeg. A korábbi hiba görgetődik tovább. A helyes érték 72 forint 33 dénár, amennyiben a kihúzott 10 dénár is szerepel benne (az összadást végző személy beszámította).

Horváth Szabo György	25	25
Tobiasne	10	
Szabo György	15	15
Varga Mihályne	15	
	73 ²¹²	88 ²¹³

Torkos János manu propria perceptor

Eredeti: DREL I. 1. b. 1748:14. 16 oldalas füzet. A 11–16. oldal üres.
Kiadás, regeszta: –

13.

1749–1750

Tízteletes Uramék fizetések ki fedésére való Laistrom 1749. Eftendőben esett
Gergely naptul fogva 1750^{dik} Eftendőben esendő ugyan Gergely napig
Hoßbu Uccza

	flore ni		sol vit	
	flore ni	denarii	flore ni	denarii
Tekintetes Sándor Ferencz Uram	4		4	
Torkos Jakab Uram	2		sol vit	
Csuzi Pál Uram	4			
Doctor Nagy György Uram	1			
Doczi Ferencz		50		50
Prágai Péter	1		sol vit	
Vekhelius Sandor		50		50
Tekintetes Szekelyiné Aßßonyom	1		1	50
Kelemen Márton	1		1	
Eöri Ferenczné Aßßonyom	2		2	
Csernel György Uram	1			
Csernel Pál Uram	1			
Tekintetes Sárköziné Aßßonyom	4		4	
Szabo Mihályne Aßßonyom		40		28
Bone Adam Uram	1		1	
Iffju Boné Adam		50		50
Gondánne Aßßonyom	1		1	
Soos Imre Uram	2		2	
Simon Mihályne Aßßonyom	1		1	
Bogyóslai Mihaly		70		60
Herbai Mihályné		40		40
Kovács Ferencz	1			85
Szili Ferencz		60		50
Egri Mártonne		30		30
Kappanyos István Uram	1		1	
Kalmár Uram	1			

²¹² Javítva, eredetileg 72.

²¹³ A teljes végösszegben a korábbi hiba görgetődik tovább. A helyes érték 74 forint 13 dénár.

Városi Ujj Uccza

Barbély István Uram	40	30
Tánczos Györgyne	10	
Acs Ferencz	40	35
Tóth János	30	20
Eöri Mojses Uram	75	75
Szakonyiné Aßzonyom	30	
Borsos András	60	60
Györfi Adam	40	40
Ötvös Sámuel	50	
Sulyok Márton	40	40
Szép Ferencz	50	50
Sulyok György	50	50

Kis, Ispitaly és Szent Lászlói Uccza

Sebe Ferencz	70	70
Tóth Szabo Adam	40	40
Gombos János	25	
Görsönyi Mihály	30	
Rönöki Mihály	25	
Kés Csináló	15	
Bako György	25	25
Vikár István	25	
Eperjesi György Uram	²¹⁴	
Toth Péter	70	50
Szép Sámuel	²¹⁵	
Patonai Sámuel	²¹⁶	
Szalai Barbely János	1	60
Barbély Sámuel	85	85
Bakáne Aßzonyom	1	
Göre Adany	60	60
Borsos Mártony	60	60
Lajzinger kötel járto	30	30 ²¹⁷
Tóth Ferencz		30 ²¹⁸
Jezerniczki Ferencz	20	20
Soos János	20	20
Altal István	30	30
Torkos János	²¹⁹	
Soldos Boldisar	50	50
Kántor György	30	

²¹⁴ Üresen maradt.

²¹⁵ Üresen maradt.

²¹⁶ Üresen maradt.

²¹⁷ Ez a sor később lett a lap aljára besúrvva, más kéz írása.

²¹⁸ Ez a sor az előbbivel együtt később lett a lap aljára besúrvva, más kéz írása.

²¹⁹ Üresen maradt.

Kristof és Viz Uccza

Seper András Uram	1	1	
Bika István		60	56
Csoknyai Ferencz		20	20
Selestei János		40	40
Simon Molnár Mihály		75	75
Nagy Gergely		25	
Ujj Vári Ferencz		75	
Baki István		40	40
Toth Hegedüs Péter		10	
Kuralyi Szabo Pál		40	40
Csabai Mihály		40	40

Fölső Majorok és Sör főző Uccza

Csán György	25		25
Kis Ferencz	40		30
Sopori Ferencz	15		15
Csurgai István	30		
Szabo János	30		
Horváth Mihály	25		20
Vanyolai Mihály	25		
Szabo Miklos	30		
Bereczki István	25		
Miklos Ferenczné	25		25
Gomb kötő Péter	25		
Kis János	25		
Kovács Samuel	25		25
Csán Mihály	25		25
Szabo János	30		
Mihály János	30		
Sári Mihály	25		10
Illyések	30		
Mihály István	30		30
Isák Márton	20		
Kása Tamás	25		
Bodisne	10		
Méßáros Pál	30		
Czéter	25		
Csoknyai György	50		50
Csupor Ferencz	30		
Csoknyai Gergelyné	25		
Csitke István	30		
Dancs Mihály	30		
Kajdocsi János	85		75
Soos Adan	20		20
Csete János	40		40
Dancs György	30		30

Ujj Városi Uccza

Meßáros Adan	35	20
Patocz János	20	
Nagy György	30	30
Gáspár István	30	
Kappanyos György	40	40
Lampért Márton	25	
Csabai Ferencz	20	
Tálos György	30	
Kallai János	20	
Kun Ferencz	25	
Szölösi Gergelyné	50	50
Horváth Ferencz	50	50
Für Miklosné	30	30
Német István	20	
Szekeres Istvan	30	30
Szabo Mihály	25	
Gaal István	15	
Bene István	25	
Lampert Imre	30	
Öry János	30	30
Toth István	30	
Györi Márton	25	
Horváth György	15	
Szabo János	25	
Losonczy István	40	
Rosá ne György	10	10
Csutoras György	20	20
Szokolyai Adan	50	50
Kis János	25	25
Varga Szabo István	25	25
Borsos Ferencz	50	50
Imre Szabo János	50	50
Szép János	50	50
Rosa György	30	30
Hári Adan	40	
Kereki Jánosne	20	
Pali Ferencz	²²⁰ 15	
Balog Péterne	15	
Noßlopi Jánosne	25	30
Pandiné	10	
Dobravicsné Veivel	40	
Fodor Mihály	15	15
Czirák Pál	20	
Gyenis János	15	15

²²⁰ Üresen maradt.

Also Majorok

Kálmán Ferencz Napóval	40	25
Körmendiné	25	30
Szabo Jánosné	15	
Vida Ferencz	10	
Molnár Pál	10	
Soos Sámuel	75	75
Kózmáne Aßonyom	1	
Nagy Marton	50	50
Borsos István	60	50
Borsati Pál	25	25
Nagy Péterne	40	
Kereßturi Miklos	20	20
Kokas János	20	
Levai Szabo Ferencz	30	30
Altal Péter	1	50
Altal Ferencz	50	50
Krajczár Josef	20	20
Gyenise Szabo Péter	35	35
Csepelyi Gergely János	25	
Böjte Ferencz	20	
Magai János	20	
Farkas György	25	25 ²²¹
Sanyaházi János	25	
Lukácsa Ferencz	20	20
Molnár Mihályne	30	
Ikervári István	30	30
Kajári Ferencz	15	
Nagy János	25	20
Vajda Eva Vei Pankaßi András	25	
IffjuTóth Ferencz	25	20
Spergály Mihaly	75	75
Sardi János	35	35
Bobrovics Ferencz	25	25
Böjte György	20	20
Bekes Adan	40	
Kis Mihály	20	20
Gyenise Szabo Mihály	35	
Kerekes Márton	30	30
Tömpör János	10	
Nagy Szabo János	10	
Arki Ferenczné	10	
Miklos Sámuelné	70	40
Tenkes Márton	20	20
Forgács Mihály	20	20
<u>Rákosi István</u>	25	
Hericz János	30	

²²¹ Ez a sor később lett a lap aljára beszúrva, más kéz írása.

Néma	25	
Nádosdi Szabo István	30	
Molnár Szabo György	30	
Hásagyi Ferenc	15	
Czéter Jánosné Veivel	25	
Bende Péter	25	20
Miskolczi Márton	25	
Molnár Fodor Mihály	25	
Bende Adan	25	25
Büki Adam	60	
Buzás Szabo Pál	60	60
Szemenyei Mihály	25	25
Kustány Szabo Péter	25	25
Gergye Péter	25	25
Gergye István	50	50
Pados Mihály	60	60
Csapo István	20	20
Radics Ferenc	15	
Tar Mártonné fiával	25	
Perei János	35	
Körösi Samuel	20	20
Perei Adan	25	
Dienes Imre	30	30
Sári Molnár János	75	75
Molnár Ferenc	30	30
Tatai Molnár Mihály	30	25
Tálos István	25	25
Gyimoti Mihály	25	25
Varga Mihály	30	30
Nagy István	25	25
Horváth Mihály	15	15
Szölösi István	25	25
Csörge Pál	30	30
Csobod György	15	15
<u>Szilvási</u>	15	
Cziráki Örse	20	20
<u>Farkas Adan</u>	15	
Tálos János	25	25
Pap István	10	
Cseresnyés János	25	
Csörge János	15	
<u>Döre Adan</u>	15	
<u>Kis Pál</u>	10	
Gazdag György	50	30
Kustány István	25	
Szücs Gergely	25	25
Csalokai János	15	15
Kovács István	15	
Teleki Adan	25	
Csanko János	15	15
Gyimoti Péter	25	25

Fityok István	30	30
Szecsödi Molnár János	25	25
Soldos Szabo György	60	60
Nagy László	15	15
Molnár Pál	15	
Borsos János	35	35
Csonka Ferencz	15	
Takács Szabo Miklos	15	15
Szép Ferencz	30	25
Noßlopi Adam	50	50
Toth Szabo Ferencz	25	25
Koczány János	15	
Szecsödi Ferencz	15	
Varga Szabo Mihály	25	
Komaromi Andras	15	15
Simigeus	25	25
Szalafei János	25	
Vadáßne Ura	25	15
Horváth Szabo György	25	25
Tobiásne	10	
Szabo György	15	15
Varga Mihalyné	15	
Öri Adam	20	20 ²²²

Torkos János
manu propria

Eredeti: DREKK O. 1092/26. 16 oldalas füzet. A névsor a 3–12. oldalon olvasható, a többi oldal üres.
Kiadás, regeszta: –

14.

1750–1751

Tíßteletes Uraimék fizetéseknek Laistroma 1750. Eßtendöben esett
Gergely naptul fogva
Hoßßu Uccza

	floreni	denarii	floreni	denarii
Tekintetes Sándor Ferencz Uram	4		4	
Csuzi Pál Uram	4		4	
Torkosne Aßßonyom	2		2	
Doctor Nagy György Uram	1			
Doczi Ferencz		50		50
Prágai Péter	1			solvit 50
Vekhelius Sándor		50		50
Tekintetes Szekelyine Aßßonyom	1		1	50
Kelemen Márton	1		1	
Pordánne Aßßonyom	2		2	

²²² Ez a sor késöbb lett a névsor végére beszúrva, más kéz írása.

Csernel György Uram	1		
Csernel Pál Uram	1		1
Tekintetes Sárköziné Aßonyom	4		4
Szabo Mihálné Aßonyom		40	30
Bone Adam Uram	1		1
Gondánne Aßonyom	1		1
Soos Imre Uram	2		2
Simon Mihalne Aßonyom	1		1
Bogyóslai Mihál		70	50
Herbai Mihálné		40	40
Szili Ferencz		60	50
Kovács Ferencz	1		75
Kappanyos István Uram	1	25	1
Egri Martone (!)		30	30
Nagy György		28	27 ½
Kalmár Uram	1		
Ifju Bone Adam		50	50

Ujj Varosi Uccza

Acs Ferencz Uram	40		35
Tóth János	30		30
Eöri Mojses Uram	75		75
Toth Ferencz	25		25
Borsos Andras	60		
Györfi Adam	40		40
Ötvös Sámuel	50		
Sulyok Márton	40		40
Szép Ferencz	50		50

Kis, Ispatály és Szent László Uccza

Sebe Ferencz	70		70
Tóth Szabo Adam	40		40
Sulyok György	50		50
Gombos János	25		
Görsönyi Mihály	30		
Rönöki Mihály	25		25
Kés Csináló	15		
Bako György	25		15
Vikár István	25		
Eperjesiné Aßonyom	40		56 ½
Tóth Péter	70		50
Szép Sámuel	40		40
Szalai Barbély János Uram	1		60
Barbély Samuel		85	85
Bakáne Aßonyom	1		1
Rosta Pál		20	20
Gore Adam		60	60
Sulyok György		30	

Borsos Márton Uram	60	60
Ježerniczki Ferencz	20	
Soos János	20	20
Simon Pál		35 ²²³
Kocsi Ferencz	20	20 ²²⁴
Soldos Boldisar	50	50
Vas Mihály	25	

Kristof és Viz Uccza

Seperné Aßbonyom	1	1	
Bika István	60		56 ½
Csoknyai Ferencz	20		
Selestei János	40		
Simon Molnár Mihály	75		75
Nagy Gergely	25		
Ujj Vári Ferencz	40		33
Baki István	40		30
Toth Hegedüs Péter	10		
Kurali Szabo Pál	40		40
Csabai Mihály	40		40

Sör főző Uccza

Csán György	25	25
Kis Ferencz	40	40
Szopori Ferencz	15	15
Csurgai István	30	30
Szabo János	30	
Horváth Mihálné	25	20
Vanyolai Mihály	25	
Szabo Miklos	30	25
Berecki István	25	25
Miklos Ferencné	25	25
Gomb kötő	25	
Kis János	25	
Kovács Sámuel	25	25
Csán Mihály	25	20
Szabo János	30	
Mihály János	30	25
Sári Mihál	25	
Illyések	30	20
Mihály István	30	
Isák Márton	20	
Kása Tamás	20	
Bodisné	10	
Méßáros Pál	30	

²²³ Ez a sor később lett a lap aljára besúruva, más kéz írása.

²²⁴ Ez a sor az előbbivel együtt később lett a lap aljára besúruva, más kéz írása.

Czéter	25	
Csoknyai György	50	50
Csupor Ferencz	30	30
Csitke István	30	30
Dancs Mihály	30	
Kajdosi János	85	75
Soos Adam	20	
Csete János	40	40
Dancs György	30	30

Ujj Varosi Uccza

Méßáros Adam	35	
Patocs János	20	11 ½
Nagy György	30	27 ½
Gaspár István	30	
Kappanyos György	40	40
Lampert János	25	
Csabai Ferencz	20	
Tálos György	30	20
Kállai János	20	20
Kun Ferencz	25	20
Szölösi Gergelyné	50	50
Horváth Ferencz	50	50
Für Miklosne	30	30
Német István	20	20
Szekeres István	30	
Szabo Mihály	25	
Bene István	25	
Lampert Imre	30	25
Öry János	30	25
Toth István	30	
Györi Márton	25	
Horvath György	15	
Szabo János	25	
Losonczi István	40	
Rosa György	25	
Csutoras György	20	20
Szokolai Adam	50	50
Kis János	25	25
Varga Szabo István	25	25
Borsos Ferencz	50	50
Imre Szabo János	50	50
Szép János	50	50
Hári Adam	40	
Pali Ferencz	30	20
Balog Péterne	15	
Noßlopi Jánosne	35	30
Pándine	10	10
Fodor Mihál	15	15

Gyenise János	15	15
Oláh Mihály	25 ²²⁵	

Also Majorok

Kálmán Ferencz	40	25
Körmendiné	25	20
Vida Ferencz	10	
Molnár Pál	10	
Soos Sámuel	75	75
Kozmáne Aßbonyom	1	1
Nagy Márton	50	50
Borsos István	60	50
Borsati Pál	25	25
Kereßturi Miklos	20	
Kokas János	20	20
Levai Szabo Ferencz	30	25
Altal Péter	60	50
Altal Ferencz	50	75
Krajczár Josef	20	20
Gyenise Szabo Péter	35	35
Csepeli János	25	15
Böjte Ferencz	20	20
Magai János	20	20
Farkas György	25	25
Sanya házi János	25	
Lukácsa Ferencz	20	
Molnár Mihályne	30	30
Ikervári István	30	30
Nagy János	25	20
Pankaßi András	25	
Iffju Toth Ferencz	25	
Spergal Mihaly	75	75
Sardi János	35	35
Bobrovics Ferencz	25	25
Bekes Adam	40	40
Kis Mihál	20	20
Gyenise Szabo Mihál	35	30
Kerekes Márton	30	30
Tömpör János	10	10
Nagy Szabo János	10	
Arki Ferenczné	10	10
Miklos Sámuelne	70	40
Forgács Mihály	20	20
Herics János	30	
Néma	25	
Nádosdi Szabo István	30	25
Molnár Szabo György	30	

²²⁵ Ez a sor később lett a lap aljára beszúrva, más kéz írása.

Bende Péter	25	25
Miskolczi Márton	25	
Molnár Fodor Mihál	25	20
Bende Adam	25	25
Büki Adam	60	60
Buzás Szabo Pál	60	60
Szemenyei Mihál	25	25
Kustány Szabo Péter	25	
Gergye Péter	25	25
Gergye István	50	50
Pados Mihál	60	60
Csapo István	20	20
Radics Ferencz	15	15
Tar Martonné fia György ²²⁶	25	15
Perei János	35	30
Baranyai M. Ferencz		20 ²²⁷
Körösi Sámuel	20	20
Perei Adam	25	
Dienes Imre	30	
Sári Molnár János	75	75
Molnár Ferencz	30	30
Tálos István	25	25
Gyimoti Mihál Ferencz ²²⁸	25	25
Varga Mihály Istvan ²²⁹	30	30
Nagy István	25	25
Horváth Mihály	15	15
Szölösi István	25	25
Csörge Pál	30	30
Csobod György	15	15
Cziráki Örse	20	
Tálos János	25	25
Pap István	10	
Cseresnyés János	25	20
Csörge János	15	
Gazdag György	50	30
Kustány István	25	
Szücs Gergély	25	
Csalokai János	15	15
Kovács István	15	
Teleki Adam	25	
Csanko János	15	
Gyimoti Péter	25	25
Fityok István	30	30
Szecsodi Molnar János	25	25
Soldos Szabo György	60	60
Altal István	30	30

²²⁶ Későbbi kéz javítása.

²²⁷ Ez a sor később lett a lap aljára besúrva, más kéz írása.

²²⁸ Későbbi kéz javítása.

²²⁹ Későbbi kéz javítása.

Nagy László	15	
Molnár Pál	15	
Borsos János	35	35
Csonka Ferencz	15	
Takács Szabo Miklos	15	15
Szép Ferencz	30	25
Noßlopi Adam	50	50
Toth Szabo Ferencz	25	20
Koczán János	15	15
Szecsödi Ferencz	15	15
Varga Szabo Mihál	25	
Komaromi András	15	
Simigeus	25	25
Szalafei János	25	
Vadaßne Ura	25	
Horváth Szabo György	25	25
Szabo György	15	15
Varga Mihálne	15	
Örý Adam	20	

Torkos János manu propria

Eredeti: DREL I. 1. b. 1750:8. 12 oldalas füzet. A 10–12. oldal üres.
Kiadás, regeszta: –

15.

1751–1752

Tízteletes Uraimék fizetéseknek Lai[stroma] pro anno 1751.

	floreni	denarii	floreni	denarii
Sándor Ferencz Uram	4		4	
Csuzi Pál Uram	4		4	
Torkosné Aßbonyom	2		2	
Doczi Ferencz		50		50
Pragai Péter	1		1	
Vekhelius Sándor		50		50
Tekintetes Szekelyine Aßbonyom	1		1	50
Kelemen Márton	1		1	
Pordánne Aßbonyom	2		2	
Csernel György Uram	1			
Tekintetes Sárközine Aßbonyom	4		4	
Szabo Mihálne Aßbonyom		40		30
Bone Adam Uram	1		1	
Iffju Bone Adam		50		50
Gondánne Aßbonyom	1		1	
Sos Imre Uram	2		2	
Simon Mihálne Aßbonyom	1		1	
Bogyóslai Mihály		70		40
Herbai Mihályne		40		

Szili Ferencz		60		50
Kovács Ferencz	1			85
Kappanyosne Aßbonyom	1		1	
Egri Mártonne		30		
Nagy György		28		
Kalmár Uram	1		1	
Acs Ferencz		40		35
Toth János		30		20
Eori Mojses Uram		75		75
Toth Ferencz		25		25
Horvátne Aszszonyom				28 ²³⁰
Oroszvári Uram			1 ²³¹	
Györfi Adam		40		
Ötvös Samuel		50		
Sulyok Marton		40		30
Szép Ferencz		50		40

Kis, Ispataly és Szent Láslooi Uccza

Sebe Ferencz		70		70
Toth Szabo Adam		40		40
Sulyok György		50		
Gombos János		25		
Görsönyi Mihály		30		
Rönöki Mihály		25		
Kés Csináló		15		
Bako György		25		25
Vikár István		25		
Eperjesine Aßbonyom				50
Toth Péter		70		
Szép Sámuel		40		40
Szalai Barbély János	1			60
Barbely Samuel		85		50
Rosta Pál		20		
Sulyok György		30		30
Borsos Márton Uram		60		60
Jeżerniczki Ferencz		20		20
Soos János		20		20
Simon Pál		35		35
Kocsi Ferencz		20		
Soldos Boldisar		50		50
Vas Mihály		25		

Kristof és Viz Uccza

Seperné Aßbonyom	1		1	
Bika István		60		40

²³⁰ Ez a sor később lett a lap aljára besúruva, más kéz írása.

²³¹ Ez a sor az előbbivel együtt később lett a lap aljára besúruva, más kéz írása.

Csoknyai Ferencz	20	
Selestei János	40	
Simon Molnár Mihály	75	75
Nagy Gergely	25	
Ujj Vári Ferencz	40	
Baki István	40	35
Toth Hegedüs Péter	10	10
Kurali Szabo Pál	40	40
Csabai Mihály	40	40

Fölső Majorok és Sör főző Uccza

Csán György	25	25
Kis Ferencz	40	40
Szopori Ferencz	15	15
Csurgai István	30	30
Szabo János	30	
Horváth Mihályne	25	20
Vanyolai Mihály	25	
Szabo Miklos	30	
Bereczki István	25	
Miklos Ferenczne	25	25
Gomb kötő Peter	25	
Kis János	25	
Kovács Samuel	25	25
Csán Mihály	25	20
Szabo János	30	
Mihály János	30	
Sári Mihály	25	10
Illyések	30	
Mihály István	30	
Isák Márton	20	
Csoknyai Ferencz		25 ²³²
Kása Tamás	20	20
Meßáros Pál	30	30
Czeter	25	25
Csoknyai György	50	25
Csupor Ferencz	30	
Csitke István	30	30
Dancs Mihály	30	30
Kajdócsi János	85	75
Soos Adam	20	20
Csete János	40	
Dancs György	30	30

²³² Ez a sor később lett a lap aljára beszúrva, más kéz írása.

Ujj Városi Uccza

Meßáros Adam	35	30
Patocs János	20	
Nagy György	30	
Gáspár Istvánne	30	30
Kappanyos György	40	40
Lampert János	25	
Csabai Ferencz	20	
Talos György	30	
Kállai János	20	20
Kun Ferencz	25	
Szölösi Gergelyné	50	50
Horvath Ferencz	50	50
Für Miklosne <i>Barát</i> ²³³	30	30
Német Istvan	20	20
Szekeres István	30	30
Szabo Mihály	25	
Bene István	25	
Lampért Imre	30	30
Örý János	30	30
Toth István	30	30
Györi Márton	25	15
Horváth György	15	
Szabo János	25	25
Losonczi István	40	
Rosa György	25	25
Csutoras György	20	20
Szokolai Adam	50	50
Kis János	25	25
Varga Szabo Istvánne	25	25
Borsos Ferencz	50	50
Imre Szabo János	50	50
Szép Jánosné	50	
Hári Adam	40	40
Páli Ferencz	30	30
Balog Péterne	15	
Noßlopi Jánosne	30	30
Pándine	10	
Fodor Mihály	15	15
Gyenese János	15	15
Oláh Mihály	25	25

Also Majorok

Kálmán Ferencz	40	25
Körmendiné	25	15
Vida Ferencz	10	

²³³ Utólag beszúrt szó, más kéz írása.

Soos Sámuel		75		75
Kozmáne Aßßonyom	1		1	
Nagy Márton		50		50
Borsos István		60		50
Borsati Pál		25		25
Kereßturi Miklós		20		20
Kokas János		20		20
Levai Szabo Ferencz		30		
Altal Péter		60		50
Altal Ferencz		50		30
Krajczár Josef		20		20
Gyenise Szabo Peter		35		30 ²³⁴
Csepeli János		25		25
Böjte Ferencz		20		
Magai János		20		
Farkas György		25		15
Lukácsa Ferencz		20		
Molnár Mihályne		30		30
Ikervári István		30		30
Nagy János		25		20
Pankaßi András		25		
Iffju Toth Ferencz		25		
Spergaly Mihály		75		75
Sárdi János		35		
Bobrovics Ferencz		25		25
Bekes Adam		40		30
Kis Mihály		20		
Gyenise Szabo Mihály		35		
Buzás Joseph				25 ²³⁵
Czere Ádám				15 ²³⁶
Kerekes Márton		30		30
Tömpör János		10		
Nagy Szabo János		10		
Arki Ferenczné		10		
Miklos Samuelné		70		40
Forgács Mihály		20		20
Herics János		30		30
Néma		25		
Nádosdi Szabo István		30		25
Molnár Szabo György		30		
Bende Péter		25		
Miskolczi Marton		25		
Molnár Fodor Mihály		25		25
Bende Adam		25		25
Büki Adam		60		60
Buzás Szabo Pál		60		60
Szemenyei Mihály		25		25

²³⁴ Javítva, eredetileg 35.

²³⁵ Ez a sor később lett a lap aljára besúruva, más kéz írása.

²³⁶ Ez a sor az előbbivel együtt később lett a lap aljára besúruva, más kéz írása.

Kustany Szabo Peter	25	25
Gergye Peter	25	25
Gergye István	50	50
Pados Mihály	60	60
Csapo István	20	20
Radics Ferenc ³	15	10
Tar György	25	
Perei János	35	
Baranyai Molnár Ferenc ³	35	35
Körösi Sámuel	20	
Perei Adam	25	
Dienes Imre	30	
Sári Molnár János	75	75
Molnár Ferenc ³	30	30
Tálos István	25	25
Dienes Imre	30	
Gyimoti Ferenc ³	25	25
Varga István	30	30
Nagy István	25	25
Horváth Mihály	15	15
Szölösi István	25	25
Csörge Pál	30	30
Csobod György	15	15
Cziráki Örse	20	
Tálos János	25	25
Pap István	10	
Cseresnyés János	25	
Csörge János	15	15
Gazdag György	50	
Kustány István	25	25
Szücs Gergély	25	20
Csalokai János	15	15
Kovacs István	15	
Teleki Adam	25	
Csanko János	15	10
Gyimoti Péter	25	
Fityok István	30	30
Szezsödi Molnár János	25	25
Soldos Szabo György	60	60
Altal István	30	30
Nagy László	15	
Molnár Pál	15	
Bika Ferenc ³		25 ²³⁷
Borsos János	35	35
Csonka Ferenc ³	15	
Takács Szabo Miklos	15	
Szép Ferenc ³	30	25
Noálopi Adam	50	50

²³⁷ Ez a sor később lett a lap aljára beszúrva, más kéz írása.

Toth Szabo Ferencz	25	25
Koczán János	15	15
Szecsödi Ferencz	15	15
Komaromi András	15	
Horváth Szabo György	25	25
Szabo György	15	15
Varga Mihályné	15	
Örý Adam	20	

Torkos János manu propria

Eredeti: DREL I. 1. b. 1751:5. 12 oldalas füzet. A 10–12. oldal üres. A cím és az első három sor elmosódott, csak ultraviola fényvel olvasható.

Kiadás, regeszta: –

16.
1757–1759

Anno 1757. die 22^a Julii Pápán exmittaltattak²³⁸ Boné Adam és Eöb Mihály Uraimék a' végre, hogy a' Teveli és Laki Praedikátor Uraimék Honorariumára és egyéb Eklesiai köz szükségekre is, a'ki önként mit akar adni, azt szedgyék ößve, mert mivel hatodik eßtendeje már, miulta az illyenekre nem adtunk, a' kereßtyénség azt hozza magával, hogy ha a' Barom Páßtornak fizetünk, a Lelki Páßtornak is adgyunk. Azért a'ki mit ád, ide írja fel.

	floreni	denarii
Az Afzfzon Csuzi Pálné Afzfzonyom	2	
Nemzetes Torkosné Afzfzonyom	2	
Borsos Márton Uram		28 ½
Nemzetes Csernel Uram	2	
Capitánné Afzfzonyom R ²³⁹	1	50
Eöri Ferencz Uram		65
Dóczi Ferencz		²⁴⁰
Gondánné Afzfzonyom		75
Nemzetes Sós Imréné Afzfzonyom	2	
Szalai ²⁴¹ Bórbél János		
Kovács Mihály		40
Simon Mihályné Afzfzonyom R	1	50
Somogyi Adám R		60
Toot Adám		56 ½
Ötvös Sámuel		21 ½
Kardos Mihály		10

²³⁸ *exmittál* = kiküld

²³⁹ Talán R = *restat* = tartozik?

²⁴⁰ Üresen maradt. Alább sokhelyütt látunk hasonlót, ezeket külön jelölni nem fogjuk.

²⁴¹ A szövegben hibásan *Szalai*.

Komáromi Joseph		50
Szalóki András Uram	1	50
Szép Ferencz		50
Eőri Mójses Uram		56 ½
Eőri János Uram	2	
Szili Ferenczné		20
Győrfi Adám		
Szép Adám		25
Sándor Gergel Uram	2	
Borbél Istvan Uram		40
Soos Im		
Borarrus János Uram	1	
Szép Sámuelné		20
Isákné		5
Nemzetes Véchelius Uram	1	
Simon Mihály		40
Seperné Afzfzonyom		50
Sulok Mártonné Afzfzonyom		50
Csabai Mihály		50
Soos János		
Bakó György		
Vikár István		
Jezerniczkiné		15
Sóldos Bóldisár		30
Atal Ferencz		40
Eőri (!) Anna Afzfzonyom		28 ½
Eőri Ferenczne Afzfzonyom	2	
Antal Ferencz		20
Horvát Mihályné Afzfzonyom		23 ½
Toot Péter		
Prágai Péter		
Sebe Ferencz		
Sárközi Gabor Uram	1	
Ifju Eőri Mójses		20
Kelemen Márton	1	
Kőrmendiné		7 ½
Atal István		30
Levai Ferencz		50
Bende Péter		30
Buzás Pál		30
Nádasdi Ferencz		25
Sanyaházi		15
Borsos Andrásné		5
Kádártai Pál		25
Bőjte Ferencz		20
Toot Ferenczne		20
Nádasdiné		12 ½
Mólnár Mihalné		25
Szabó Márton		25
Soos Sámuel	1	60
Kozmáné Afzfzonyom		50

Jenese Szabó Mihály	25
Lukácsa Jánosné	6 ½
Ikervári István	25
Spergár Mihály	51 ½
Buzás József	20
Bán György	20
Néma Adám	10
Szép György	30
Lévai Pál	25
Csete János	25
Bekes Adám	
Gyallokaine	10
Pados Mihály	
Pankafzi Mihály	20
Csapó Mihály	
Gergye Péter	
Radics Ferenc	
Perei János	
Szen Györvölgyi (!)	
Sári János	
Rákosi Ferenc	28 ½
Perei László	
Gergye István	
Miklós Samuné	
Bende Adám	
Jenese Péter	
Kőrösiné	
Orbán Pál	
Kerekes Márton	25
Német István	
Gazdag György	
Kustán Péter	
Szemennyei János	
Fityók István	20
Szetsódiné	15
Nemzetes Nagy István	30
Kis János	
Borsos János	40
Szép Ferenc	20
Gál András	10
Nofzlopi Adámné	30 ²⁴²
Miskólczi	
Kócán János	
Szetsódi Ferenc	
Horvát György	
Farkas György	
<u>Anno 1759. die 6^a Aprilis Sándor József</u>	2

²⁴² Javítva, eredetileg 20.

Eredeti: DREL I. 1. b. 1757:6. 8 oldalas füzet. Az 5-8. oldal üres. A hátlapon: *Hombár árra: florenum 1, denarios 10.*

Kiadás, regeszta: –

17.

1760

Anno 1760. 7^a Januarii Tisztelendő Adász Teveli és Két Tornyu Laki
Praedikátor Uraimék Fűzetésében tartozunk e'szerint fűzetni
A belső Városban

A Piaczi Uczán²⁴³

	floreni	denarii	floreni	denarii
Csernel György Uram	2		–	
Az Aszszony ²⁴⁴ Csúzi Pálné Aszszony ²⁴⁵	3		3	
Eörý Ferencz Uram	1		1	
Kapitánné Aszszonyom ²⁴⁶	2		2	
Pordánné Aszszonyom ²⁴⁷	2		2	
Bende Péter Uram	1	50	solvit	
Szép Adám		25	–	
Boné Adám Uram	1			
Soos Imréné Aszszonyom ²⁴⁸	2		1	
Boráros ²⁴⁹ János	1			
Simon Mihályne Aszszonyom ²⁵⁰	1	50	1	50
Kováts Ferencz		25	–	
Hericzné		25		28
Farkas György		50		50

Az Ujj Utzában²⁵¹

Eörý Mojses Uram	2		2	
Eősz ²⁵² Mihály Uram	1			56
Szili Ferencz		50		–
Nyul Mihály		25		–
Ötvös Sámuel		25		–
Szaloki András Uram	1		1	
Kelemen Mártony	1	50	1	

²⁴³ B, C A Piaczi Uttán

²⁴⁴ B Aßßony

²⁴⁵ B Aßßony

²⁴⁶ B Aßßonyom

²⁴⁷ B Aßßonyom

²⁴⁸ B Aßßonyom

²⁴⁹ B Borarus C Borarus

²⁵⁰ B Aßßonyom

²⁵¹ B, C Az Uj Uttában

²⁵² B Eöß

Szép Ferenczné	50		56
Hári Ádámné	25		–

Ispitály Utzában²⁵³

Sebe Ferencz	50		–
Nagy István Szakáts ²⁵⁴	50	1	
Somogyi Adám	25		10
	26	75 ²⁵⁵	
Görsőnyi Kata	15		–
Szecsódi Molna	25		15
Bako György	25		15
Soos Adámné Fiával	50		25
Vikár István	25		–
Borbély Istvánné ²⁵⁶	40		30
Loczingerne	25		

Szent László Utzában²⁵⁷

Doczi Ferencz		50	
Kolosvári Sámuel		50	
Torkos Jakabné Aszonyom ²⁵⁸	2		
Torkos Jánosné Aszszonyom ²⁵⁹	1	50	
Soldos Boldisárné		25	
Antal Ferencz		25	
Jezernitzki Ferenczné Fiastul		75	
Csabai Mihály	1		

Kristoff Utzában²⁶⁰

Simon Mihály	1		
Csoknyai János		25	
Csoknyai Ferenczné		15	
Bika János		25	
Sulok Márton ²⁶¹	1		
Szalai Barbely ²⁶² János		25	
Kosár Páll Eörsével		50 ²⁶³	

²⁵³ B, C *Ispitál Uttzában*

²⁵⁴ B *fzakáts*

²⁵⁵ B ceruzával írt lapalji összeg, megismételve a következő oldal tetején, előtte *latus* = áthozatal, átvitel.

A, C hiányzik.

²⁵⁶ A *Istváné*

²⁵⁷ B, *Szent László Uttzában*

²⁵⁸ B *Aßßonyom*

²⁵⁹ B, C *Torkos János Uram*

²⁶⁰ B *Ucczában C Uttzában*

²⁶¹ B, C *Mártonyné*

²⁶² C *Barbél*

²⁶³ A, C az egész sor hiányzik.

Viz Utzában²⁶⁴

Toth ²⁶⁵ Péter		50	
Hegedus Peterné ²⁶⁶		15	
Prágai Péter Uram		75	
Véghelius Sándor Uram	1		
Horváth Molnárné ²⁶⁷		25	
		<hr/>	
	41	10 ²⁶⁸	
²⁶⁹ -Imre János		50	
Vejó Kováts ²⁷⁰ János		25	
Simon Pál		25	
Szép Ferencz		25	
Gondán Ferenczné		10	
Keresztes ²⁷¹ János		10	
Öry Ádám ²⁷²		25	
Megyeri János		25	
Patanai Sámuel		10	
Szokolai Adámné		10	
Sándor Gergely Uram	2 ⁻²⁶⁹		
Nagy Györgyné			5 ²⁷³

Anno 1760. 7ma Januarii Tisztelendő Adász Teveli és Két Tornyu Laki
Praedikator Uraimek Füzetésében tartozunk e'szerint füzetni²⁷⁴
Az Also Majorokban²⁷⁵
a' Hoszsú utzában²⁷⁶

	floreni	denarii	floreni	denarii
Kalmár ²⁷⁷ Ferencz		25		10
Dobofsné ²⁷⁸ Vóstitl		50		—
Soos Paal ²⁷⁹		50		50

²⁶⁴ B Ucczában C Uttzában

²⁶⁵ B Tot C Thot

²⁶⁶ B Hegedüs Péterné C Hegedüs Péterné

²⁶⁷ B Horvát Molnárné C Horváth Molnárné

²⁶⁸ B eredetileg ceruzával 40 forint 60 dénár, lapalji összeg, Kosár Pál és Örse 50 dénárja nélkül. Ez a javított összeg tollal készült, de ez is hibás. A helyes összeg 41 forint 60 dénár.

²⁶⁹–²⁶⁹ B ez a 11 tétel tévedésből a Kis utcai lista végére került, így a neveknel szereplő összegek is az Alsó majorok végösszegében szerepelnek.

²⁷⁰ B, C Veji Kovács

²⁷¹ B Keresztes

²⁷² B Öri Adám C Öri Adám

²⁷³ C az egész sor utólagos beszúrás ceruzával írva. A, B hiányzik.

²⁷⁴ B hiányzik.

²⁷⁵ B Az also Majorokban

²⁷⁶ B a' Hofßu ucczában C A Hoszsú utzában

²⁷⁷ B Kálmán C Kámán

²⁷⁸ B, C Dobofné

²⁷⁹ B Paál C Pál

Csutorás Szél Ferencz		25		30
Kozmáne Aszszonyom	1		solvit	
Szabo Mártonné		15		7 ½
Séllei Mihály				7 ½ ²⁸⁰
Komáromi Josef		75		75
Borsathi Pál		25		25
Altal István		25		20
Soldos Gyórné (!)		75		50
Bende Péterné		25		11 ½
Nádosdiné ²⁸¹		15		10
Borfos ²⁸² Andrásné		10		11 ½
Nádosdi Ferencz		50		40 ²⁸³
Soos János		25		25
Altal Ferencz Uram	1		flor ²⁸⁴	
Sanyaházi		15		
Vas Ferencz		25		15
Bőjte Ferencz		20		
Magai János		15		13 ½ ²⁸⁵
Molnár Mihályné		25		40
Ikervári István		25		30
Czere Adám		25		
Nagy Jánosné				10 ²⁸⁶
Thot ²⁸⁷ Ferenczné		15 ²⁸⁸		25
Szép Sámuelné		25		25
Áts Ferencz		75		28 ½
Spergál Mihály	1		solvit	
Balog Ferencz		50		40
Lévai Ferencz		75		35
Bán György		25		25
Buzás Josef ²⁸⁹		20		20
Bekes Mihály		50		40
Szabo ²⁹⁰ Mihály		30		25
Szabo Péter		25		25
	13	30 ²⁹¹		
Bende Adám		15		
Szép György		25		28
Buzás Pál	1			80
Lévai Pál		15		

²⁸⁰ C az egész sor utólagos beszúrás. A, B hiányzik.

²⁸¹ A hibásan *Nádosiné*

²⁸² A hibásan *Bortos B Borsos*

²⁸³ C ceruzával javítva, eredetileg 50.

²⁸⁴ C alighanem *florenus*. Nyilván azt jelenti, hogy befizette az 1 forintot.

²⁸⁵ C bizonytalan olvasat.

²⁸⁶ C utólagos beszúrás. A, C hiányzik.

²⁸⁷ B *Toth C Thot*

²⁸⁸ A javítva, eredetileg 25.

²⁸⁹ A javítva, eredetileg *Joseph B, C Joseff*

²⁹⁰ A hibásan *Szab*

²⁹¹ B ceruzával írt lapalji összeg, megismételve a következő oldal tetején, előtte *latus* = áthozatal, átvitel. A, C hiányzik.

= FORRÁSKÖZLÉS =
ACTA PAPENSIA XX (2020) 3-4. SZÁM

Csete János	75		40
Nemeth ²⁹² Jánosné	25		35
Gergye Péter	50		50
Csörge Pál	25		
Pados Mihály	75		
Csapo Mihály	75		40
Kalamár János	40		25
Pankaszi ²⁹³ András	40		50
Miklos Sámuelné	50		50
Gerge István ²⁹⁴	25		25
Barcza Peter ²⁹⁵			
Perei László ²⁹⁶	25		10
Rákosi Ferencz	30		
Szederkényi	25		
Perei János	40		
Csobod György Fiával	50		25
Szent György Völgyi Samuel ²⁹⁷	25		11 ½
Sári Molnár János	40		
Szabo Miklos	25		
Molnár Pál	25		
Gyimoti Mártony	25		
Gergye György	35		20
Perei Siga	25		
Gergye Ferencz	15		
Tálos János	50		30
Baranyai Molnár	1	flor ²⁹⁸	
Vég György	25		20
Kiss ²⁹⁹ Pál	15		15
Csabi György	25		23 ½
Szóllósi István	50		56 ½
	25	85 ³⁰⁰	
Baranyai Ferenczné	25		25
Óregh Csörge Pál	40		25
Gyimothi Ferencz	40		28 ½
Nagy István ³⁰¹	30	flor	25
Horváth Mihály	40		20
Kováts Samu	25		

²⁹² B *Német*

²⁹³ B *Pankaszi*

²⁹⁴ B *Gergye Fer István*

²⁹⁵ B utólagos beszúrás, más kéz írása.

²⁹⁶ B *Laßlo*

²⁹⁷ B, C *Samu*

²⁹⁸ Lásd a 284. sz. jegyzetet!

²⁹⁹ B *Kis*

³⁰⁰ B ceruzával írt lapalji összeg, megismételve a következő oldal tetején, előtte *latus* = áthozatal, átvitel.

Az összeadás hibás, a helyes 26 forint 15 dénár lenne! A, C hiányzik.

³⁰¹ C *Istváné*

Uj varosi utzában³⁰²

Szöllösi Gergelyné fiával ³⁰³	50	40
Horváth ³⁰⁴ Ferencz	40	
Barát Istvánné ³⁰⁵	25	20
Kun Jánosné	15	25
Megyeri János	25	solvit ³⁰⁶
Kállai János	25	25
Luttor János	25	25
Varga István	50	50
Szekeres János	25	11 ½
Cserefnyes Molnár	25	25
Györke ³⁰⁷ Mihály	15	15
Gaal Istvánné ³⁰⁸	10	10
Horváth ³⁰⁹ Adám	25	25
Toth ³¹⁰ István	15	
Oláh Mihály	30	
Mesáros ³¹¹ Adám	15	25
Patocz ³¹² János	10	
Nemeth ³¹³ Ferencz	50	40
Kappanyos György	40	
Szöllösi ³¹⁴ Ferencz	25	27 ½
Tálos Györgyné ³¹⁵	15	5
	33	10 ³¹⁶
Kun Ferencz		5 ³¹⁷

Kis Utzában³¹⁸

Molnár György	15	15
Csoknyai Gergelyné	10	
Kőrösine ³¹⁹	15	28 ½

³⁰² B Ujváros ucczában C Ujj Város Uttzában

³⁰³ B *fiával*

³⁰⁴ B *Horvát*

³⁰⁵ A *Istváné*

³⁰⁶ C az egész sor utólagos beszúrás, más kéz írása. A, B hiányzik.

³⁰⁷ B *Györke*

³⁰⁸ A *Gaal Istváné* B *Gaal Istvánné*

³⁰⁹ B *Horvát*

³¹⁰ C *Toth*

³¹¹ B *Méßáros*

³¹² C *Patotz*

³¹³ B *Német*

³¹⁴ B *Szöllösi* C *Szöllösi*

³¹⁵ A, C *Gyórné*

³¹⁶ B ceruzával írt lapalji összeg, megismételve a következő oldal tetején, előtte *latus* = áthozatal, átvitel. Miután hibás az áthozatal, ez a hiba továbbgördül, és egy újabb hiba is bejön. Az előző hiba nélkül a helyes összeg 33 forint 15 dénár, azt is beleszámítva 33 forint 45 dénár lenne! A, C hiányzik.

³¹⁷ C az egész sor utólagos beszúrás. A, B hiányzik.

³¹⁸ B *Kis ucczában* C *Kiss Utzában*

³¹⁹ B *Kőrösine* C *Kőrösine*

Orbán Pál ³²⁰	25	15
Kerekes Mártony	40	
Pap Marinka	15	
Gazdag Györgyné ³²¹	25	
Kustány Péter	15	
Kustány István	15	
Szömönyei ³²² János	25	25
Nag Samuel		5 ³²³
Búksiné	15	
Nagy Ferencz	30	20
Fodorné	15	15
Fityok István	50	28 ½
Szecsödi Jánosné veivel ³²⁴	10 ³²⁵	11 ½
Szabo Ferencz	15	10
Nádasdi István ³²⁶	50	75
Kiss ³²⁷ János	15	11 ½
Borfos ³²⁸ János	40	25
Szép Ferencz	20	20
Gál András	25	10
Noszlopi Adánné ³²⁹	40	50
Noszlopi ³³⁰ Joseff	25	28 ½
Szecsödi Ferencz	15	12 ½
Komáromi Andrásné	10	
Horváth ³³¹ Mihályné	10	
Horváth ³³² György	25	28 ½
Fodor Mihály	15 ³³³	15
Cserefnység ³³⁴ János	15	
Nagy Györgyné ³³⁵	10	
Páli Ferenczné	25	
	39	85 ³³⁶

³²⁰ B Paál

³²¹ A, C Györmé

³²² B, C Szömönyei

³²³ C az egész sor utólagos beszúrás, más kéz írása. A, B hiányzik.

³²⁴ A, C hiányzik.

³²⁵ B javítva, eredetileg 25.

³²⁶ B Nádosdi István C Nádosdi Istvány

³²⁷ B Kis

³²⁸ B, C Borsos

³²⁹ B Noßlopi Adánné C Noszlopi Adamné

³³⁰ B Noßlopi

³³¹ B Horvát

³³² B Horvát

³³³ B javítva, eredetileg 25.

³³⁴ C Cseresnyés

³³⁵ A Györne B Györgyné

³³⁶ B ceruzával írt lapalji összeg, megismételve a következő oldal tetején, előtte *latus* = áthozatal, átvitel. Az összeadás itt hibátlan, de a korábbi hibák továbbgördülnek. A helyes összeg 40 forint 20 dénár lenne. A, C hiányzik.

[Imre János ... Sándor Gergely Uram]³³⁷

44 40³³⁸

**A Felső Majorokban
Devetsery Utzaban és Sörfözöben**

Etei ³³⁹ György ³⁴⁰	40	20
Szabo Mihály	25	30
Kajdocsine	50	30
Bika Ferencz	35	15
Csoknyai György	75	
Kiss Ferencz	25	
Horváth ³⁴¹ Ferencz	25	
Csán Mihályné Vöstül	25	
Szabo János	25	
Dávid ³⁴² Pál	10	
Csán Márton ³⁴³	25	
Csán Mihály	15	
Torkos Joseff Uram	1	solvit
Horváth ³⁴⁴ Mihályné Vöstül	50	
Vanyolainé	10	
Kocsi Mihályne	10	
Gombkötő Péter	15	
	5	60 ³⁴⁵

³⁴⁶-NB

A' belső Varosbéliek adnak	40	60
Az alsó Majorbéliek	44	40
A' Felső majorbéliek	5	60
Summa summarum ³⁴⁷	98	60 ⁻³⁴⁶

Eredeti: A: DREL I. 1. b. 1760:1/1. 8 oldalas füzet. Csak a kivetett összegeket tartalmazza. A 7-8. oldal üres.

B: DREL I. 1. b. 1760:1/2. 8 oldalas füzet. Csak a kivetett összegeket tartalmazza, ezeket oldalanként és városrészenként összegzi.

³³⁷ B itt következik az a 11 tétel, mely tévedésből került ide, valójában a Víz utcai névsor végére való. Lásd a 269. sz. jegyzetet! A, C hiányzik.

³³⁸ B ceruzával írt összeg, mely az Alsó Majorok utcáinak befizetését összegzi, és az előző lapalji összeget növeli meg a hibásan ide került 11 tétel összegével. Természetesen a korábbi összeadási hibák ebben is benne foglaltatnak, a helyes összeg 44 forint 75 dénár kellene, hogy legyen. A, C hiányzik.

³³⁹ B javítva, alatta ~~Csoknyai~~.

³⁴⁰ B György C György

³⁴¹ B Horvát

³⁴² B David

³⁴³ B Mártony C Martony

³⁴⁴ B Horvát

³⁴⁵ B ceruzával írt lapalji összeg. Az összeadás itt hibátlan. A, C hiányzik.

³⁴⁶-³⁴⁶ B az összegzés helyes adatai: Belső város 45 forint 75 dénár, Alsómajor 40 forint 20 dénár, Felsőmajor 5 forint 60 dénár, mindösszesen 91 forint 55 dénár. A, C hiányzik.

³⁴⁷ *summa summarum* = végösszeg (szó szerint: összegek összege)

C: DREL I. 1. b. 1760:1/3. 8 oldalas füzet. A kivetett és behajtott összegeket is tartalmazza
A 7-8. oldal üres.

Kiadás, regeszta: –

18.

Dátum nélkül [1783–1784]³⁴⁸

Az Papoi Predikátor Uraknak Penz es Búza füzetesek

	floreni	denarii	Gabona mérő
Sandor Gergöl Uram	4	–	4
EÖri Janos Uram	2	–	2
Bende Peter Uram	2	–	2
Pordane Afzonyom	–	–	2
Pordany Sámuel Uram	1	–	1
Soos Mártonne Afzonyom	2	–	–
Soos Imre Uram	–	–	–
Horvat Jofef Uram	2	–	1
Osvald Sigmond Uram	1	–	–
Orofzvari Sándor Uram	2	–	2
Zsoldos György Uram	1	–	1
Bone Jofef Uram	1	–	1
Insenler Uram ³⁴⁹	2	–	–
Szep Miklos Uram	1	–	1
Eperjefi Peter Uram	2	–	–
Csoknyai Pál	1	–	1
Csabai Mihál maradégjai	2	–	1
Csabai Istvany	1	–	1
Somogyi Adan	–	25	¼
Görfönyi Kata	–	25	–
Eperjesi Istvany	1	–	1
Horvát Mihál	–	25	¼
Szép Ferenczne Afzonyom	1	–	–
Kelemenne	–	50	–
Csoknyai Janos Öfzvegye	–	50	–
EÖfz Mihálne	–	50	–
Lantzinger Samuel	–	50	1
Trestyen Jofef	–	50	–
Latus	32	25 ³⁵⁰	22 ½ ³⁵¹

³⁴⁸ A negyedik helyen emlegetett Pordánne asszony Eöri Pordán János özvegye, Chernel Erzsébet, akit 1783. október 18-án temettek. KÖBLÖS 2010. 14. Tőle tehát még ezelőtt hajtották be a járadékokat. A datálást segíti az irat végén szereplő záradék és a hátlapi felirat is.

³⁴⁹ Kovács Ferenc mérnökről van szó. Az *inzsellér* a francia *ingenieur* = mérnök szó magyarosított alakja, ez romlott tovább itt *insenler* formára. Lásd a 19. sz. dokumentum 15. tételét!

³⁵⁰ Lapalji összegzés, az összeget minden esetben megismétli a következő oldal elején. *Latus* = átvitel, áthozatal. Mindez csak a pénzekre vonatkozik.

³⁵¹ Minden oldal alján összegzi a gabonamennyiséget. A pénzüsszegektől eltérően azonban a kapott számot nem viszi tovább a következő oldal tetejére, hanem minden oldal gabonamennyiségeit egymástól függetlenül adja össze, és csak az irat végén összegez.

≡ FORRÁSKÖZLÉS ≡
ACTA PAPENSIA XX (2020) 3-4. SZÁM

Soos Jánosné	-	25	½
Szep Susanna	-	50	¼
Haljba Kata	-	50	
Hári Adanne	-	-	-
EÖri Istvany	-	25	
Kovács Jofef Uram	2	-	2
Komaromine	-	-	-
Börött Ferencz lovas Katona	-	50	
Soos Pál	1	-	1
Lukacso Janos	-	25	
Jezer Nitzki Pal	-	50	½
Borsati Ferentz	-	25	
Levai Istvany	-	25	½
Altol Ferentz	1	50	1
Altol Istvany	1	-	½
Bóti Ferentz	-	50	½
Vida Ferentzne	-	-	-
Szenggörvögyine (!)	-	-	-
Lévai Sufanna	-	25	
Levai Pálne	-	-	-
Nagy Sámuel	4	-	2
Nagy Istvány	-	50	
Gaál Istvány	-	25	
Acs Ferenczne	1	50	1
Sebe János	1	-	1
Toht (!) Ferencz	-	35	
Farkas Istvány	1	-	2
Borárus János	-	50	
Kosa Istvany	-	50	
Kántor Jofef			
Latus		51	35
			15 ½ ³⁵²
Bika Ferencz	-	-	-
Szecsödi Mihál	4	30	2
Vikár Istvany	-	28 ½	-
Kerestes (!) Janos	-	25	-
Gyalokai Janosne	-	50	-
Nemet Janos	-	25	-
Csete Janos	-	-	-
Balog Péter	1	-	1
Varga Janos	1	-	-
Antal Ferencz	-	50	-
Kalamarne	-	25	-
Szecsödi Istvany	-	-	-
Miklos Janos	-	-	-
Forgacs Peter	1		1
Forgacs Ferencz	1		1
Rákosi Ferencz		33 ½	½
Rakosi Mihál		33 ½	½

³⁵² Hibás, a helyes összeg 12 ¼.

= FORRÁSKÖZLÉS =
ACTA PAPENSIA XX (2020) 3-4. SZÁM

Szederkenyi Istvany		75	1
Fodor Jofef		50	½
Soos János	-	-	-
Szep György		25	
Nyúl Janos	-	-	½
Varga Istvanne	-	-	¼
Szopori Mihál	-	-	½
Varga Andras	1	-	1
Kis Ferencz	-	-	-
Nagy Pál özvegye	1	-	-
Nitzki Ferentz	-	25	-
Gergye Istvany	-	25	-
Göndöts Istvany	-	-	-
Perei Zsigmond	-	25	-
Perei Lafzlo	-	25	½
Gergye János	-	75	½
Csabi Jofef	-	25	
Simony Janos	-	-	-
Gyimoti György	-	-	-
Szabo Miklosne	-	-	½
Szep Ferentz	-	66 ½	
	Latus	68	52
			11 ¼
Nagy János	1	-	½
Vifzádi (!) Istvány	-	25	¼
Fülöp Mártonne	-	25	
Szokolai Pal	-	-	-
Miskolczi Ferencz	-	-	-
Pápoi Jofef	-	25	½
Lévai Jánosné	-	15	
Boronyai Ferencz <i>fűzessen 2 forintot</i> ³⁵³	-	-	2
Bires Mihál	-	25	-
Tálos Ferencz	1	-	1
Horvát Istvany	-	50	½
Bány György	-	50	
Bona János	-	-	-
Göndöcs Gergöl	-	-	-
Dor Márton	-	-	-
Lévai János	-	-	-
Barát György	-	-	-
öreg Szölösi Istvany	-	66 ½	2
Ifju Szölösi Istvany	-	-	-
Szölösi Pál	-	83 ½	1
Csörge Pál	-	-	-
Nimet Istvany	-	25	-
Kováts Istvány	-	25	-
Vas Ferencz	-	50	-
Niczki Ferencz Adán	-	-	-
Horvat Mihál	-	30	½

³⁵³ Utólagos beszúráás, más kéz írása.

≡ FORRÁSKÖZLÉS ≡
ACTA PAPENSIA XX (2020) 3-4. SZÁM

Gyimoti Ferencz	-	50	1
Nagy István	-	50	½
Gergye Mihál	-	25	½
Tálos ferencz	-	66 ½	1
Magainé	-	-	-
Fityok Ferencz	1	-	-
Szalár Janos	-	-	-
	Latus	78	38 ½
Csobot Janos	1	-	1
Csurgai Ferentz	-	-	-
Csoljtai Istvany	-	50	-
Szalafei Jofef	-	-	-
Török István	-	-	-
Csoknyai János	-	50	½
Csopo Mihálne	-	25	-
Soos Ferencz	-	-	-
Bufzas Jofefne	-	-	-
Halafi Kata	-	33 ½	-
Ötvös Mihál	-	-	-
Gergye Péterne	-	50	-
Szep György	-	50	-
Köröfi Mihál	1	-	-
Biro Mihál	1	-	-
Bende Ambrus	-	12 ½	-
Balog Ferencz	1	-	1
Séllei János	-	25	-
Körmendi György	-	50	-
Háfvanyi Istvany	-	-	-
Szabo Györgyne	-	25	-
Ifju Vikár Istvany	-	25	-
Óreg Bekafi Eva	-	10	-
Lampert Számuelne (!)	-	25	-
Olá Mihálne	-	25	-
Török Istvany	-	-	-
Orbány Pál	-	50	1
Ifju Orbany Pal	-	50	-
Bufzas Ferencz	-	50	-
	Latus	88	44 ½
Kerekes Martonne	-	-	-
Acs Ferentz	-	50	-
Nimet Istvany	-	25	-
Nimet Istvanyne	-	25	-
Doczi Kata	-	-	-
Takács Istvanyne	-	25	-
Bükfine	-	15	-
Nagy Ferencz	-	28 ½	-
Subrine	-	15	-
Soos Istvany	-	50	-
Szömönyeine	-	50	-
Szabo Ferencz	-	50	-

= FORRÁSKÖZLÉS =
ACTA PAPENSIA XX (2020) 3-4. SZÁM

Nimet Ferencz	-	25	
Nagy István	-	50	
Gáál András	-	50	
Szép Janos	-	-	-
Nofzlopi Jofef	1	50	
Szecsödi Pál	-	50	
Mátics Adán	-	25	
Vadáfzné	-	50	
Nimet Ferentz	-	50	
Szölösi Ferencz	-	50	
Kum János	-	50	
Caljtaine	-	50	
Tálos Györne (!)	-	50	
Niczki Pál	-	25	
	Latus	98	63 ³⁵⁴
			5 ³⁵⁵
Szölöfi Mihál	1	-	1
Szölöfi Miklosne	-	50	1
Barát János	-	50	1
Öreg Baratne	-	50	-
Barát Istvany	-	50	
Cseresnyes Istvany	-	25	
Varga Istvanyne	-	50	
Olá Ferencz	-	50	
Szép Mihál	-	-	-
Szalai Istvany	-	50	1
Csurgaine	-	25	
Cseresnyés Ferencz	1		
Kis Janosne	-	25	
Kum Ferentz	-	25	
Györke Istvany	-	33 ½	
Györke Istvanyne	-	-	-
Fülöp Gyorgy (!)	1	-	1
Gáál Janos	-	30	½
Oreg (!) Gálne	-	-	-
Horvát Adán	-	50	½
Horvat Istvany	-	25	½
Dancz	-	-	-
Megyeri János	-	50	
Csurgai Istvany	-	50	½
Ragatvány Petér	-	-	-
Szokolaine Afzonyom	1		
Köröfi Pal	-	50	
	Latus	109	61 ½ ³⁵⁶
			7
Patonaine	-	-	-

³⁵⁴ Javítva, eredetileg 98 forint 23 dénár. Így is hibás, 98 forint 53 dénár a helyes összeg. A következő oldalra még a javítatlan összeget vitte tovább, így a hiba továbbmegy.

³⁵⁵ A gabonamérők számát a pénzekhez hasonlóan az egyes oldalak alján összegzi, de nem viszi tovább a következő oldalra, hanem az utolsó oldalon adja össze.

³⁵⁶ A helyes összeg 109 forint 91 ½ dénár lenne.

Soos Janos	-	75	
Szilvasi Istvany	-	-	-
Dömjén János	-	50	
Nádosdi Örse	-	30	
Koos Mihál	-	30	
Farkas Adán	-	25	
Szabo György	-	-	-
Ör Miklos ³⁵⁷ Adán	-	-	-
Ör Miklos ³⁵⁸ Istvany	-	-	-
Rosa Janos	1	-	1
Imre Mihál	-	75	
Imre Janos	-	90	
Baliko Istvany	-	25	
Edelenyi Jofef	-	25	
Nímet György	1	-	-
Nagy Eva öreg Lejány	-	25	
Pankafiné (!)	-	25	
Györke Ferentz	-	25	
Bakos Pál	-	25	
Kustván Peterne	-	25	
Sopori Jofef	-	25	
Silvafi (!) Istvany	-	50	

Főlfő Majorok

Dancs ³⁵⁹ Mihálne	-	50	
Toth Adán	-	25	
Horvát Ferencz	-	25	
Kofár Ferencz	-	50	
Öreg Csoknyai György	-	-	
Ifju Csoknyai György	-	50	½
Mihál Istvany	-	-	-
Latus		119	86 ½ ³⁶⁰
Illés Istvány	-	40	
Patonai Lázlo	-	25	
Kocsis Mihál	-	-	
Kis Mihál	1	-	1
Horvát Istvány	1	-	1
Kis Istvany	-	75	½
Kis Péter	-	75	½
Bartalos Péter	-	40	½
Kovács Mihál	-	40	
Simony Ferenczne	-	50	½
Horvát Ferencz	-	-	½
Szakonyi János	-	50	½

³⁵⁷ Utólag beszűrt szó, a kihúzott helyett.

³⁵⁸ Utólag beszűrt szó, a kihúzott helyett.

³⁵⁹ A szövegben hibásan: *Danu*.

³⁶⁰ A helyes összeg 120 forint 16 ½ dénár lenne.

Batáné	–	–	–
Horvát Mihál	–	50	$\frac{1}{2}$
N. Horvát Mihál	–	50	$\frac{1}{2}$
Soos Mihál	–	50	$\frac{1}{4}$
Bartalos Mihál	–	–	$\frac{1}{4}$
Szabadi Ferencz	–	25	$\frac{1}{2}$
Csány György	–	50	$\frac{1}{2}$
Somogyi Péter	–	25	$\frac{1}{2}$
Györkös Ferencz	–	50	$\frac{1}{2}$
Horvat Márton	–	25	
Szabadi Janosne	–	–	
Czeter Istványa	–	25	
Ifak Mihál	–	–	
Illes János	–	40	
Kovács Istvany	–	–	
Matyok Mihál	–	–	
Csany Mártonne	–	40	1
Summa	130	$11 \frac{1}{2}$ ³⁶¹	$9 \frac{1}{2}$
			$1 \frac{1}{2}$
			7
			5
			$3 \frac{1}{2}$
			$11 \frac{1}{4}$
			$11 \frac{1}{4}$
			$15 \frac{1}{2}$
			$22 \frac{1}{2}$
			<hr style="width: 100%; border: 0.5px solid black;"/> 90 ³⁶²

Anno 1786. die 28^a Februarii³⁶³ a' Presbiterialis Concursusban³⁶⁴, a'mint a' Prothoculum³⁶⁵ is bizonyította, Egyházi Miklos János Uram Számadási de annis 1783., 1784. et 1785.³⁶⁶ mind az eránt, hogy két ízben mit szedet be Tišteletes Predikator Uramék fizetésében, mind pedig a' Templomban lévő Székek és Harfányi Út költségek /: a' midőn Tišteletes Halász Joseff Predikator Uram onnénd közinkben hozattatott:/ véget mit incassalt³⁶⁷ és mit erogalt³⁶⁸ őbvesegesen, meg vizsgáltován helesseknek találtottak, es azok eránt ki adott quietantia³⁶⁹ mellet eő kegyelme absolval<ta>tot³⁷⁰ is eo lege,³⁷¹ hogy refantiaban nála

³⁶¹ A helyes végösszeg 130 forint 41 $\frac{1}{2}$ dénár.

³⁶² A helyes végösszeg 87.

³⁶³ Az 1786. esztendőben, február 28. napján.

³⁶⁴ *presbiterialis concursus* = presbiteri gyűlés

³⁶⁵ *prothoculum*, helyesen *prothocollum* = jegyzőkönyv

³⁶⁶ az 1783., 1784. és 1785. évről

³⁶⁷ *incassál* = bevételez, beszéd

³⁶⁸ *erogál* = kiad, kifizet

³⁶⁹ *quietantia* = nyugta

³⁷⁰ *absolvál* = felment

³⁷¹ *eo lege* = azzal a feltétellel

maradot florenos 41 denarios 42 2/6 jövő számadásiba pro percepto³⁷² assum-
málya,³⁷³ s rolya szamot adjon.

Signatum Papae die et anno, ut supra.³⁷⁴

Eöry János curator manu propria

*Eredeti: DREL I. 1. b. 1786:5. 16 oldalas füzet. A 13-15. oldal üres. A hátlayan: Anno 1783^{dk} és 1784^{dk}
Eftendöbbéli Tißteletes Praedicator Urak Kéß Penzbeli és Búza Laistroma. Egyházfi Miklos
Janos Uram Számadása.*

Kiadás, regeszta: –

19.

1784–1785

A Pápai Tißteletes Predicator Urak füzetések Laistroma anno 1785.³⁷⁵

	floreni	denarii
Tekintetes Sándor Gergel Uram	4	–
Tekintetes Eöry János Uram	2	–
Tekintetes Bende Péter Uram	2	–
Osvat Zsigmond Uram	1	–
Oroßvári Sándor Uram	2	–
Gombas Mojses Uram	1	–
Pordán Sámuel Uram	1	–
Bone Jofeff Uram	1	–
Zsoldos Gjörgj Uram	1	–
Kováts Jofeff Uram	2	–
Szép Miklos	1	–
Eperjesi Péter Uram	2	–
Eperjesi István Uram	1	–
Csabai István	1	–
Kováts Jofeff Ferencz ³⁷⁶ Inzellér Uram	2	–
Panda Ferentz	1	–
Csoknai Pál	1	–
Csoknai Jánosné	–	50
Csabai Mihálné	1	–
Horvát Mihálné	–	50
Kelemenjne		
Komáromi Jofeffné		
Lantzinger Sámuel		
Soos Jánosné		
Breznátkiné	–	50
Eöry István	–	25
Hári Adánné	–	33 ½
Iklodiné	–	25

³⁷² *pro percepto* = bevételként

³⁷³ *assumál* = felvállal, felvesz, magára vesz

³⁷⁴ Kelt Pápán, mint fent, azon a napon és évben.

³⁷⁵ A névsor elején szereplő Sándor Gergelyt 1784. november 8-án temették. KÖBLÖS 2006. 10. Nála tehát még ezelőtt történt a behajtás. A keltezést segítette a hátlapi feljegyzés is.

³⁷⁶ Ez a szó javítás, utólagos beszúrás.

≡ FORRÁSKÖZLÉS ≡
ACTA PAPENSIA XX (2020) 3-4. SZÁM

Beretzk Ferentz	–	25
Német Istváne (!)	–	25
Somogyi Adán		
	Latus	29
		63 $\frac{1}{2}$ ³⁷⁷
Soos Pál	1	–
Jezernitzki Pal		50
Borsati Ferentz	–	25
Kúsbegi Ferentz	–	50
Trestjenj Joeff		
Levai István	–	50
Altal Ferentz	3	–
Bóte Ferentz	–	50
Óšvegj Horvát Gjörgjné	–	25
Szengjörgjvölgjiné		
Nagj Sámuel	2	–
Farkas István	1	–
Hásvanji István	–	25
Sellei János	–	25
Kórmendi Gjörgj	–	50
Horvát Mihál		
Nagj István	–	50
Gál Istvan		
Áts Ferentzne	1	50
Zsebe János	1	–
Tot Ferentz		
Bika Ferentz	–	50
Szecsódi Mihál	4	30
Balog Ferentz	1	
Bende Ambrus		
Cseke János		
Gjallokaine		
Vikar István	–	25
Szép Gjörgj	–	50
Biro Mihál		
Lukátsa János	–	20
Czifradiné	–	15
	Latus	49
		98 $\frac{1}{2}$ ³⁷⁸
Balog Péter	1	
Buzás Joeffné		
Varga János	1	–
Antal István Ferencz ³⁷⁹	–	40
Kalamárné		
Ótvós Mihál		
Kustánjé (!)		25

³⁷⁷ Javítva, eredetileg 29 forint 58 $\frac{1}{2}$ dénár. Az összeg hibás, helyesen 29 forint 83 $\frac{1}{2}$ dénár. Az oldal alján lévő összeg a következő oldal elején mindig megismételve, *translatum* = áthozatal felirattal. A következő oldal elején még a javítatlan szám van, így a hiba végigvonul a teljes iraton.

³⁷⁸ Hibás, a helyes összeg 50 forint 23 $\frac{1}{2}$ dénár.

³⁷⁹ Ez a szó javítás, utólagos beszúrás.

Szetsódi István		
Miklos Janos		
Eöry Mojsesné		
Csoknai János	-	50
Csapo Mihálné	-	25
Soos Ferentz	-	35
Kőrósi Mihál		
Gergje Péterné		
Forgáts Péter		
Forgáts Ferentz		
Fodor Jofeff	-	50
Török István		
Kántor Jofeff		
Rákosi Ferentz	-	50
Rákosi Mihál	-	35
Szalafei Jofeff		
Csobodi János	1	-
Csurgai Ferentz	-	25
Szalár János	-	25
Csajtai István		
Fityok Ferentz		
Szederkényi István		
Szép Gjörgj	-	25
Njul János	-	50
Szopori Mihál		
Varga Andras	1	-
Kis Ferentz		
Soos János	-	25
<hr/>		
	Latus	58
		58 ½ ³⁸⁰
Nagy Pálné		50
<i>Jezer</i> Nitzki ³⁸¹ Ferentz	-	50
Szopori Jofeff	-	50
Gergje István	-	25
Perei Zsigmond	-	25
Perei Láslo	-	75
Gergje János	-	-
Csabi Jofeff	-	-
Simonj János	-	-
Gjimoti Gjörgj	-	-
Szabo Miklosne	-	50
Szép Ferentz	-	66 ½
Nagy János	1	-
Vißagji István	-	25
Farkas Kata	-	-
Miskoltzi Ferentz	-	-
Pápai Jofeff		
Tálos Ferentz	-	-

³⁸⁰ Hibás, a helyes összeg 58 forint 83 ½ dénár.

³⁸¹ A dőlt betűs rész más kéz utólagos beszúrása.

≡ FORRÁSKÖZLÉS ≡
ACTA PAPENSIA XX (2020) 3-4. SZÁM

Baranjai Ferentz	1	–
Horvát István	–	–
Bán Gjörgj	–	–
Bona János	–	–
Góndóts Gergely	–	20
Jenese Mártonj	–	–
Ifju Szőlős István	–	–
Lévai János	–	–
őreg Szőlősi István	–	50
Szőlősi Pálné	–	30
Csörge Pál	–	–
Német István	–	25
Kováts István	–	–
Kováts Mihál	–	–
Vas Ferentz	–	–
<i>Jezer</i> Nitzki ³⁸² Adán	–	–
Horvát Mihál	–	30
	Latus	66
		30 ³⁸³
Gjimoti Ferentz	–	50
Nagj István	–	50
Gergje Mihál	–	–
őreg Táros Ferentz	–	33 ½
Magainé	–	50
Ifju Soos János	–	20
Nagj Pál molnár	–	50
Szabo Gjörgjiné	–	25
Ifju Vikár István	–	50
őreg Békási Eva	–	25
Lampért Sámuelné	–	25
Oláh Mihálné	–	–
Tőrök István Ifju	–	–
őreg Orbán Pál	–	50
Ifju Orbán Pál	–	50
Buzás Ferentz	–	50
Kerekes Mártoné (!)	–	–
Ats Ferentz	–	50
Német István	–	30
Dotzi Kata	–	–
Takáts Istváné (!)	–	25
Búksine	–	25
Nagj Ferentz	–	–
Subrine	–	–
Soos István	–	50
Szemenjeine	–	–
Szabo Ferentz	–	50
Német Ferentz	–	25
Nagj István	–	50

³⁸² A dőlt betűs rész más kéz utólagos beszűrése.

³⁸³ Hibás, a helyes összeg 66 forint 55 dénár.

≡ FORRÁSKÖZLÉS ≡
ACTA PAPENSIA XX (2020) 3-4. SZÁM

Gáál András	-	50
Szép János	-	-
Noßlopi Jofeff		
Szecsódi Pál	-	50
Matits Adán	-	-
Vadáßné	-	-
	Latus	75
		63 $\frac{1}{2}$ ³⁸⁴
Német Ferentz	-	50
Szólósi Ferentzné	-	50
Kun János	1	-
Tálos János	-	50
Csajtainé	-	50
<i>Jezzer</i> Nitzki ³⁸⁵ Pál	-	-
Szólósi Miklosne	-	75
Szólosi (!) Mihál	-	-
Barát János	-	50
Barát István	-	50
Cseresnjés István	-	-
Varga Istváne (!)	-	50
Oláh Ferentz	-	50
Szép Mihál	-	25
Szalai István	-	50
Csurgainé	-	50
Kis Jánosné	-	25
Cseresnjés Ferentz	-	50
Kun Ferentzné	-	-
Gjörke Istváné (!)	-	-
Fülöp Gjörgj	1	-
Gál János	-	-
őreg Gálne	-	10
Horvát Adán	-	50
Horvát István	-	-
Ragadván Péter	-	25
Megjeri János	-	50
Csurgai István	-	50
Kőrósi Pál	-	50
Patonainé	-	25
Soos János	-	75
Nádasdi Őrse	-	30
Dőmjén János	-	-
Koos Mihál	-	50
Farkas Adán	-	25
	Latus	88
		78 $\frac{1}{2}$ ³⁸⁶
Gjörke Ferentz	-	-
Szabo Gjörgjne	-	-

³⁸⁴ Hibás, a helyes összeg 75 forint 88 $\frac{1}{2}$ dénár.

³⁸⁵ A dőlt betűs rész más kéz utólagos beszúrása.

³⁸⁶ Hibás, a helyes összeg 89 forint 3 $\frac{1}{2}$ dénár.

= FORRÁSKÖZLÉS =
ACTA PAPENSIA XX (2020) 3-4. SZÁM

Eöry Miklos ³⁸⁷ Adán	-	-
Eöry Miklos ³⁸⁸ István	-	-
Rosa János	1	-
Imre Mihál	-	75
Imre Jánosné	-	30
Baliko István	-	-
Edelenyi Jofeff	-	-
Német Gjörgj	-	-
Bakos Pál	-	-
Szilvási István	-	-
Dants Mihálne	-	50
Tot Adán	-	-
Horvát Ferentz	-	-
Kosár Ferentz	-	-
Csoknai Gjörgj	-	50
Mihál Istváné (!)	-	-
Illés István	-	50
Patonai Láslo	-	25
Kotsis Mihál	-	-
Horvát István	-	50
Kis István	-	-
Kis Péter	-	50
Bartalos Péter	-	-
Kováts Mihál	-	-
Simonj Ferentzné	-	-
Szakonji János	-	50
Batané	-	-
Horváth Mihál	-	-
N. Horváth Mihál	-	75
Soos Mihál	-	50
Bartalos Mihál	-	-
Szabadi Ferentzne	-	-
	Latus	94
		83 ½ ³⁸⁹
Csánj Gjörgj	-	-
Somogji Péter	-	50
Gjörkös Ferentz	-	-
Horvát Márton	-	-
Szabadi Jánosné	-	-
Czéter Istváné (!)	-	25
Isák Mihál	-	-
Illés János	-	-
Kováts István	-	-
Matjok Mihál	-	-
Sági Pál	-	-
őreg Levainé	-	10
Soos Mártone (!) Aßonj	2	-

³⁸⁷ A dőlt betűs rész más kéz utólagos beszűrésa.

³⁸⁸ A dőlt betűs rész más kéz utólagos beszűrésa.

³⁸⁹ A dénárak javítva, eredetileg 88 ½. A végigvonuló kezdeti hiba mellett itt egy újabb összeadási hiba is jelentkezett. A helyes összeg 95 forint 58 ½ dénár.

Borárus János	1	–
Kosa István	–	50
Halasi Kata Léánj	–	25
Summa	99	43 ½ ³⁹⁰
Horvath Margavics Josef Uram	2	–
	–	50 ³⁹¹
	101	93 ½ ³⁹²
Noszlopi Josef Uram	1	50
Kelemenne	–	50
Györke Istvan	–	33 1/3
Summa	104	26 5/6 ³⁹³

Anno 1786. die 28^a Februarii Papae in concursu presbiteriali revisae et approbatae.

Signatum Papae, ut supra.³⁹⁴

Joannes Eöry curator manu propria

Eredeti: DREL I. 1. b. 1785:19. 12 oldalas füzet. A 9–11. oldal üres. A hátlaapon: 1784^{dik} és 1785^{dik} Eftendokbéli Tifsteletes Praedicator Urak Keß Pénzbeli füzetéseknek Laistroma.

Kiadás, regeszta: –

20.

1785

1785

	floreni	denarii
Tekintetes Sándor Gergelyne Aßßonyom	2	–
Eöry János	4	75
Bende Peter	2	
Osvald Sigmond	1	
Horvat Josef	2	solvit
Kovacs Ferencz	2	
Oroszvári Sándor	2	
Eöry Samuel		
Gombás Moises	1	
Bone Joseff	1	solvit
Zsoldos György		
Eperjessi Istvan	1	
Eperjessi Peter		
Eöry Istvan		50 solvit

³⁹⁰ A korábbi hibák továbbgördülése miatt hibás, a helyes összeg 100 forint 18 ½ dénár.

³⁹¹ Nem tudni, hogy Horváth Margavicshoz tartozik-e ez a tétel is, vagy egy olyan személyé, akinek neve lemaradt.

³⁹² A korábbi hibák továbbgördülése miatt hibás, a helyes összeg 102 forint 68 ½ dénár.

³⁹³ A korábbi hibák továbbgördülése miatt hibás, a helyes végösszeg 105 forint 51 5/6 dénár.

³⁹⁴ Az 1786. évben február 28. napján Pápán a presbiteri gyűlésben lett ellenőrizve és jóváhagyva. Kelt Pápán, mint fent.

= FORRÁSKÖZLÉS =
ACTA PAPENSIA XX (2020) 3-4. SZÁM

Szép Miklos	1	25
Soos Pal		50
Panda Ferencz		50
Baronyai Molnár Ferencz	1	
Altal Ferencz	1	
Altal Istvan		50
Szólósi Istvan		30
Szecsódi Mihály		
Noszlopi Joseff	1	50 ³⁹⁵
1^{mus396} latus		23 55³⁹⁷
Altal Ferencz		
Altal Istvan		
Szólósi Istvan		
Szecsódi Mihály		
Erdeli Jofe³⁹⁸		
Orbany Pál		
Csobot János	1	
Rofa János	1	50
Fülöp György	1	
Öri Miklos Istvan	1	
Öreg Csoknyai György	1	
Baliko Istvány		
Szólósi Mihály	–	25
Balog Péter	–	50
Zsebe János	1	
Farkas Istvány	1	
Szalár János	–	30
Somogyi Adan		
Szecsódi Pál		
Gyalokai Jofe		
Horvát Mihály	–	70
Nemet Ferencz	1	
Sihardi Horvat Ferencz		
Vanyolai Horvat Istvan		
Nagy Sámuel	1	50
Borárus János	1	
Varga András		50
2^{dus399} latus		13 25
Edelényi Jofe	–	25
Szél Sámuel ⁴⁰⁰	–	20
Csoknyai Pál	–	50
Öreg Csoknyai Janosne	–	15
Csabai Istvan	–	30

³⁹⁵ Ez a tétel utólagos beszúrás.

³⁹⁶ *primus* = első

³⁹⁷ Hibás összeadás. A helyes összeg 25 forint 30 dénár.

³⁹⁸ Javítva, eredetileg *Mihály*.

³⁹⁹ *secundus* = második

⁴⁰⁰ Javítva, eredetileg *Pál*.

= FORRÁSKÖZLÉS =
ACTA PAPENSIA XX (2020) 3-4. SZÁM

Szep Sufanna Bresnanczki Andrásne	1	50
Török Istvany	-	20
Bufas Ferencz	-	25
Acs Ferencz	1	
Hári Adánne	-	33 ½
Csabai Mihálne	-	25
Szecsödi Ferenczne	-	50
Komaromi Jofefne	-	30
Jezer Nicski Pal	-	30
Borsati Ferencz	-	60
Kőfzegi Ferencz	-	10
Levai Istvany	-	10
Horvat Györne (!)	-	20
Gaal Istvany	-	20
Acsne Afzonyom	1	
Vincze György Takács Legény	-	25
Varga János	2	-
Antal Ferencz	-	50
Levai Órse kalamarne	-	15
Soos Ferencz	-	25
Köröfi Mihál	1	
Gyalokaine	-	15
Horvat Mihál	-	⁴⁰¹
Sellei János	-	25
Kőrmendi György	-	33 ½
3 ^{tius402} latus		13
		12
Horvat Matyasne	-	15
Matics Adan	-	10
Öreg Fodor Mihálne	-	5
Csapo Mihálne	-	33 ½
Kustyan Peterne	-	15
Gergye Ferentzne	-	10
Rölnöki Jofef	-	25
Lampert Samuelne	-	50
Öreg Bekafi Eva	-	15
Szép György	-	50
Halafi Kata öreg Leány	-	25
Öri Miklos Ferencz	-	33 ½
Nagy Istvány	-	50
Soos Julianna	-	50
Megyeri János	1	
Öri Miklos Adán	-	33 ½
Csoknjai János	-	30
Csurgai Ferentz	-	25
Csaljtai Istvany	-	10
Kocsis Sándor	-	25
Fityok Ferencz	-	25

⁴⁰¹ Valamilyen szám volt itt, talán 36 ½, majd kitörölték. Az összegben nem szerepelt.

⁴⁰² *tertius* = harmadik

≡ FORRÁSKÖZLÉS ≡
ACTA PAPENSIA XX (2020) 3-4. SZÁM

Szedekenyi (!) Istvany	-	40
Mifaros (!) Mihál	-	20
Sági Pál	-	28 ½
Nagy Pálne	1	
Gergye János	-	10
Vifati (!) Istvany	-	25
Nagy János	-	50
Papoi Jofef	-	15
Levai Janosne	-	15
Banyai Uram Szolgaloja, Bor Sufa	-	11 ½
4^{tus403} latus		8
		70 ½⁴⁰⁴
Ifju Táros Ferentz	-	35
Gyimoti Ferentz	-	30
Kovács Istvany	-	20
Horvát Istvany	-	20
Bona Janos	-	10
Nicski Pál	-	10
Kum János	1	
Szölösi Ferentzne	-	25
Barát János	-	33
Barát Istvány	-	33 ½
öreg Kis Jánosne	-	10
Cseresnes Istvány	-	10
Varga Istványne	-	20
Olá Ferentz	-	30
Csurgainé	-	10
Cserenyés (!) Ferencz	-	33 ½
Cserenyés János	-	10
Horvát Adán	-	30
Ragatván Peter	-	20
Soos János	-	50
Nadasdi Örse öreg Leány	-	20
Dancs Mihálne	-	50
Nimet György	-	25
Imre Mihál	1	
Imre Janosne	-	16 ½
Balog Ferencz	-	35
5^{tus405} latus		7
		56 ½⁴⁰⁶

⁴⁰³ *quartus* = negyedik

⁴⁰⁴ Hibás összeadás. A helyes összeg 9 forint 50 ½ dénár.

⁴⁰⁵ *quintus* = ötödik

⁴⁰⁶ Hibás összeadás. A helyes összeg 7 forint 86 ½ dénár.

Fölfő Majorok beliek

Csoknyai György	-	50
Céter Istványa	-	5
Illés János	-	10
Szakonyi János	-	50
Kovács Istványa	-	15
Öreg Horvát Ferentz	-	30
Csány Mártonné	-	50
Kovács Mihál	-	10
Csány György	-	20
Horvát Istvány	-	30
Soos Mihál	-	30
Bartos Pétér	-	25
Kis Pétér	-	25
Kis Istvány	-	25
Horvat Mihál	-	30
Gáál Andras	-	30
Magaine	-	20
Talos Janos	-	25
Olá Mihálné	-	25
Nagy Istvány	-	20
Kovacs Jofef Uram Szalmavarot	4	36 ½
Kis Mihál	-	27 ½
Szabari Janosne	-	10
Nagy Pál	-	20
Ifju Vikár Istvány	-	60
Nimet Istvány	-	25
Soos Istvany	-	25
Szabo Ferencz	1	
Nimet Ferencz	-	30
Szecsödi Pál	-	50
<hr/>		
6 ^{l^{us}407} latus		12
<hr/>		84 ⁴⁰⁸
Csáfzár Mihál		25
Sőlőfi (!) Pálné		15
Forgács Ferentz		40
Somogyi Péter		25
Györke Istvány		10
Öreg Györkene		5
Gaál János		10
Koos Mihál		30
Györkös Ferentz		15
Szép Ferentz		20
Szalai Istvany		10
Csaljtaine		20
Göndöcs Gergöl		16 ½
Perei Zsigmond		10

⁴⁰⁷ sextus = hatodik

⁴⁰⁸ Hibás összeadás. A helyes összeg 13 forint 9 dénár.

<u>7^{mus}4⁰⁹</u> latus	2	51 ½
Orofzvári Uram adott Kezembe	4	
Számadáshoz marat nálam	8	67
Horvát Uramtul Vettem föll	10	
Ismét Horvát Uramtul Vettem föl	8	
Summa	26	67 ⁴¹⁰
1 ^{mus} latus	23	55
2 ^{dus} latus	13	25
3 ^{tus} latus	13	12
4 ^{tus} latus	8	70 ½
5 ^{tus} latus	7	56 ½
6 ^{tus} latus	12	84
7 ^{mus} latus	2	51 ½
Summa	84 ⁴¹¹	27 ½ ⁴¹²
	30	67
	114	94 ½ ⁴¹³

Anno 1786. die 28^a Februarii Papae in concursu presbiteriali revisae et approbatae.

Signatum Papae, ut supra.⁴¹⁴

Joannes Eöry curator manu propria

*Eredeti: DREL I. 1. b. 1786:8. 8 oldalas füzet. A 7-8. oldalon áthúzott pénztávtételi feljegyzések.
Kiadás, reszeszta: –*

21.

1787

Anno 1787dik Eftzendöre valo Laistrom a Papai Reformatusok Prédikatorai
Buzabéli szedesiröl

	Mérő	fel Mérő	Fertaly
Eöry János Ur	2		
Sandor Gergelyné Afzfzony	4		
Osváld Zsigmond Ur	1		
Horvath Joseff		½	
Kováts Joseff	1	½	
Orozvarý Sandor	2		
EOrý Pordán Samuel	1		

⁴⁰⁹ *septimus* = hetedik

⁴¹⁰ Hibás összeadás. A helyes összeg 30 forint 67 dénár. 9 sorral lejjebb már ez a szám van!

⁴¹¹ Javítva, eredetileg 81.

⁴¹² Hibás összeadás, helyesen 81 forint 54 ½ dénár.

⁴¹³ Javítva, eredetileg 88. A számtalan összeadási hiba miatt ez a végösszeg is hibás. Ha mindenhol jó lenne a részösszeg, itt 115 forint 31 ½ dénárnak kellene szerepelnie.

⁴¹⁴ Lásd a 394. sz. jegyzetet!

= FORRÁSKÖZLÉS =
ACTA PAPENSIA XX (2020) 3-4. SZÁM

Gombas Móses		$\frac{1}{2}$	
Zsöldos György Ur	1		
Szep Miklos	1		
Csabai Iftván		$\frac{1}{2}$	
Csoknyai Pál		$\frac{1}{2}$	
Bresznyantzki Andrafne		$\frac{1}{2}$	
Soos Pál		$\frac{1}{2}$	
Jezernitzki Pál		$\frac{1}{2}$	
Borfati Ferentz		$\frac{1}{2}$	
Levai Iftván		$\frac{1}{2}$	
Atol Ferentz	1	$\frac{1}{2}$	
Boraros János		$\frac{1}{2}$	
Baranyai Ferentz	2		
Farkas Iftván	1		
Körmendi György		$\frac{1}{2}$	
Balog Ferentz		$\frac{1}{2}$	
Varga Janos	1		
Miklos Janos		$\frac{1}{2}$	
Szalai János		$\frac{1}{2}$	
Forgáts Ferentz		$\frac{1}{2}$	
Fodor Joseff		$\frac{1}{2}$	
Rakosi Ferentz		$\frac{1}{2}$	
Rakosi Mihály			$\frac{1}{4}$
Szederkenyi Iftván		$\frac{1}{2}$	
Nyul János			$\frac{1}{4}$
Tsobod János	1		
Perei László			$\frac{1}{4}$
Takáts Ferentz			$\frac{1}{4}$
Zsebe Janos	1		
Csaßár Mihály			$\frac{1}{4}$
Szép Ferentz			$\frac{1}{4}$
Nagy János	1		
Tálos Ferentz			$\frac{1}{4}$
Soos Ferentz			$\frac{1}{4}$
Szólósi Iftvánne	1		
Szólósi Pálne Miklosne		$\frac{1}{2}$	
Gyimoti Ferentz		$\frac{1}{2}$	
Vikár Iftván		$\frac{1}{2}$	
Nagy Iftván			$\frac{1}{4}$
Noßlopi Joseff		$\frac{1}{2}$	
Nemeth Ferentz		$\frac{1}{2}$	
Suma		36	$\frac{3}{4}$
Szólósi Ferentzne			$\frac{1}{2}$
Kum (!) János	1		
Csajtaine		$\frac{1}{2}$	
Tálos János		$\frac{1}{2}$	
Szólósi Mihály			$\frac{1}{4}$
Barát János	1		
Barát Iftván		$\frac{1}{2}$	
Varga Iftvanne		$\frac{1}{2}$	

Oláh Ferentz		½	
Fülöp György		½	
Horvath Adán		½	
Csurgai Ferentz			¼
Csurgai Iftván		½	
Rofa János		½	
Imre Mihály		½	
Dömjén János		½	
Horváth Iftván			¼
Vas Ferentz		½	
Kis Mihály	1		
Simon Ferentz			¼
Soos Mihály		½	
Csán Mártonné		½	
Csán György		½	
Szakonyi János		½	
Kis Peter		½	
Kis Iftván			¼
Csoknyai György		½	
Nagy Samuel	1	½	
Szetsödi Mihály	2		
Csoknyai János		½	
Suma	53		

többre ment 2 ½ mindeneftől, a kit be attam⁴¹⁵

Eredeti: DREL I. 1. b. 1787:34. 8 oldalas füzet. A hátlapon: *Gabona Lisztája sub numero 1°.*
Kiadás, regesztá: –

22.

1791. január 17.

A' Pápai Reformáta Ekléfia minden tagjainak az Előljárók által a' Közrendből is sokaknak jelenlétekben az Egyházi Szólgáknak eftzendei, mind kéz pénz-, mind gabonabeli fizetésseknek, kinek kinek a' mennyire csak lehetett, tehetségéhez egyenesen mérséklett ki vetése végett lett rendbe fzedéfe 1791. Eftzendőben Januariusnak 17. Napján⁴¹⁶

floreni	denarii	Gabona mérő
---------	---------	----------------

I. Az Egyházfinak Collectorsága alatt
Belfő Város

⁴¹⁵ A helyes összeg 54 ½ mérő.

⁴¹⁶ B A' Pápai Reformáta Ekléfia minden tagjainak az Előljárók által a' Közrendből is sokaknak jelenlétekben az Egyházi Szólgáknak eftzendei, mind kéz pénz-, mind gabona-béli fizetéffeknek, kinek kinek a' mennyire csak lehetett, tehetségéhez egyenesen mérséklett ki vetése végett lett rendbe szedése 17. Januarii 1791. Eftzendőben.

Eöry Pordány Sámuel	4	–	2
Mézőlné Afzfzonyság	2	–	1
Eperjefy Péter	4	50	2
Sós Mártonné Afzfzonyság	2	–	1
Szép Miklós	3	–	1 ½
Bóné József	2	–	1
Eöry János Úr	4	–	2
Pálfy Lázló ⁴¹⁷	2	–	1
Szalmavári Kovács Szabó József	3	–	1 ½
Bende József	3	–	1 ½
Sándor 'Su'sanna Afzfzonyság	4	–	2
Vecsey Ferencz	4	–	2
Kovács Ferencz	4	–	2
Mólnár Iftván	1	–	½
Miklós Sámuel	2	–	1
Szalóky Iftván	2	–	1
Brefznyánfzkiné Afzfzonyság	2	–	1
Özvegy Komárominé Afzfzonyság	–	25	–
Lanczinger Sámuel	1	–	½
Fülöp György	–	50	¼
Balikó István	2	–	1
Csabai Iftván	2	–	1
Csoknyai Pál	1	–	½
Szél Sámuel	1	–	½
Eöry Miklós Iftván	1	–	½
Jakab Pál	1	–	½
Özvegy Eperjesy Iftvánné	–	25	–
Lutor Iftván	–	50	¼
Özvegy Horvát Mihályné	1	–	½
Özvegy Háriné	–	25	–
Hajba Kata	–	50	¼
Orozvári Sándor	4	–	2
Gombás Móyfes	2	–	1
Öldal	66	75	32 ¾ ⁴¹⁸
Zsöldos György	4	–	2
Margavics Horvát József	4	50	2

Felfő Majorok

Czupor Ferencz	–	50	¼
Özvegy Samu Mihályné	–	25	–
Csoknyai György	1	50	¾
Czéter József Ifju legény	–	50	¼
Kis Iftván	1	–	½
Öreg Illés Iftván	–	25	–
Patonai Lázló	–	25	–

⁴¹⁷ B Pálfy Lázló, Sós Mártonné Afzfzony és Sós Imre Úr házokban

⁴¹⁸ A a következő oldal tetején az összeg megismételve, előtte: *Altal téve.*

Izsák Mihályné	–	25	–
Bartos Péter	–	50	$\frac{1}{4}$
Horvát Iftván	1	50	$\frac{3}{4}$
Kis Péter	1	50	$\frac{3}{4}$
Bartos Mihály	–	50	$\frac{1}{4}$
Szakonyi János	–	50	$\frac{1}{4}$
Őreg Csány György	–	75	$\frac{3}{8}$
Özvegy Szabadi Ferenczné	–	25	–
Csány János	–	50	$\frac{1}{4}$
Iffju Csány György	–	50	$\frac{1}{4}$
Őreg Sós Mihály	1	–	$\frac{1}{2}$
Iffju Sós Mihály	–	50	$\frac{1}{4}$
Bányi Ferencz	–	50	$\frac{1}{4}$
Özvegy Tömbör Iftvánné	–	25	–
Vanyolai Horvát Mihály	1	–	$\frac{1}{2}$
Őreg Horvát Mihály	–	50	$\frac{1}{4}$
Iffju Horvát Mihály	–	50	$\frac{1}{4}$
Lutheranus Símon Ferenczné	–	50	$\frac{1}{4}$
Kis Mihály	1	50	$\frac{3}{4}$
Samu Kovács Iftvánné	–	25	–
Illés János	–	50	$\frac{1}{4}$
Horvát Márton	–	50	$\frac{1}{4}$
Summa numeri ^{1mi419}	93	75	45 $\frac{1}{8}$

**II. Kőrmöndi György Collectorsága alatt
Külső Városi Hofzfzu utfza**

Sós Pál	2	–	1
Jezernitzky Pál	1	–	$\frac{1}{2}$
Szemenyei János	–	50	$\frac{1}{4}$
Tót Juli	–	25	–
Özvegy Borsati Ferenczné	–	25	–
Balikó János	2	–	1
Lévai Iftván	1	–	$\frac{1}{2}$
Által Ferencz	2	–	1
Által Iftván	2	–	1
Özvegy Kőfzeginé	–	25	–
Özvegy Bóte Ferenczné	–	50	$\frac{1}{4}$
Tót Mihály	1	–	$\frac{1}{2}$
Özvegy Horvát Györgyné	–	25	–
Béres Mihály	–	50	$\frac{1}{4}$
Özvegy Vidáné	–	25	–
Nagy Sámuel	2	–	1
Nagy Iftván	–	50	$\frac{1}{4}$
Gál Iftván	–	50 ⁴²⁰	$\frac{1}{4}$
Iffju Kun János	1	50	$\frac{3}{4}$
Ács Ferencz	1	50	$\frac{3}{4}$

⁴¹⁹ *summa numeri primi* = az első szám összege

⁴²⁰ B a sor kimaradt, pótlólag utolsó tételként a lap alján szerepel

Özvegy ⁴²¹ Kerekes Mártonné	–	25	–
Antal Ferencz	–	50	$\frac{1}{4}$
Bika Ferencz	–	50	$\frac{1}{4}$
Bika József	–	50	$\frac{1}{4}$
Szecsődi Mihály	4	–	8
Gyalócai József	–	50	$\frac{1}{4}$
Gyarmati János	–	50	$\frac{1}{4}$
Vízággyi Iftván	–	50	$\frac{1}{4}$
Özvegy Öreg Szőlősi Iftvánné	–	50	$\frac{1}{4}$
Balog Péter	1	–	$\frac{1}{2}$
Varga János	1	–	$\frac{1}{2}$
Kalamárné	–	25	–
Özvegy 'Selleiné	–	25	–
Iffju Kántor Iftván	1	–	$\frac{1}{2}$
Miklós János	2	–	1
Özvegy Őri ⁴²² Mófefné	–	25	–
Özvegy Forgács ⁴²³ Péterné	–	25	–
Forgács Ferencz	1	50	$\frac{3}{4}$
Fodor József	1	50	$\frac{3}{4}$
Óldal	36	50	17 ⁴²⁴
Rákosi Mihály	1	–	$\frac{1}{2}$
Rákosi Ferencz	1	–	$\frac{1}{2}$
Özvegy Szederkényi Iftvánné	1	–	$\frac{1}{2}$
Özvegy Bakos Pálné	–	50	$\frac{1}{4}$
Özvegy Sós Jánosné	–	25	–
Özvegy Böröcz Ferenczné	–	25	–
Szép György	–	50	$\frac{1}{4}$
Sos János	1	–	$\frac{1}{2}$
Szopori Mihály	–	50	$\frac{1}{4}$
Öreg Török Iftván	–	50	$\frac{1}{4}$
Varga András	1	–	$\frac{1}{2}$
Özvegy Balog Ferenczné	–	25	–
Özvegy Szentgyörgyvölgyiné ⁴²⁵	–	25	–
Csajtai Iftván	–	50	$\frac{1}{4}$
Kis Ferencz	–	50	$\frac{1}{4}$
Szecsődi Iftván	–	50	$\frac{1}{4}$
Öreg Ötvös Mihály	–	25	–
Öreg Csobod Nagy Pálné Leányával együtt ⁴²⁶	1	50	$\frac{3}{4}$
Szopori Josef	–	50	$\frac{1}{4}$
Gergye Iftván	–	50	$\frac{1}{4}$
Perei László	–	50	$\frac{1}{4}$
Özvegy Perei Sigáné	–	25	–
Özvegy Gergye Jánosné	–	50	$\frac{1}{4}$

⁴²¹ B hiányzik

⁴²² B Eőry

⁴²³ A Forgás

⁴²⁴ A a következő oldal tetején az összeg megismételve, előtte: *Altal téve*. A gabonamennyiség hibás, a helyes összeg 23 mérő.

⁴²⁵ B Szentgyörgy Völgyiné

⁴²⁶ B Leányoftól

Csabi József	–	50	$\frac{1}{4}$
Pápai György	–	50	$\frac{1}{4}$
Köfzegi Mihály	1	–	$\frac{1}{2}$
Takács Ferencz	1	–	$\frac{1}{2}$
Csáffár Mihály	1	–	$\frac{1}{2}$
Nyul János	–	25	–
Nyul József	–	50	$\frac{1}{4}$
Szép Ferencz	–	50	$\frac{1}{4}$
Gyimóti György	–	50	$\frac{1}{4}$
Gyimóti Iftván	–	75	$\frac{3}{8}$
Nagy János	2	–	1
Német Iftván	1	50	$\frac{3}{4}$
Szabó Mihály Kőrösmáros a' Paulinufok vólt ⁴²⁷ malmá- ban	–	50 ⁴²⁸	$\frac{1}{4}$
Dávid János	–	50	$\frac{1}{4}$
Pápai József	–	75	$\frac{3}{8}$
Csákvári Mihály	–	50	$\frac{1}{4}$
Tálás Ferencz	–	50	$\frac{1}{4}$
Öldal	62	75	29 $\frac{1}{4}$ ⁴²⁹
Öreg Takács János	–	25	–
Kofár Ferencz	1	–	$\frac{1}{2}$
Öreg Horvát Iftván	1	–	$\frac{1}{2}$
Cserefnység Iftván	–	50	$\frac{1}{4}$
Kófa Iftván	–	50	$\frac{1}{4}$
Bán György fiai	–	25	–
Bóna János	–	50	$\frac{1}{4}$
Göndöcs Gergély ⁴³⁰	–	50	$\frac{1}{4}$
Gyenefe Márton	–	75	$\frac{3}{8}$
Szólófi Iftván	–	50	$\frac{1}{4}$
Öreg Lévai János	–	50	$\frac{1}{4}$
Iffju Lévai János	–	50	$\frac{1}{4}$
Jezerniczky Pál	–	50	$\frac{1}{4}$
Vas Ferencz	–	75	$\frac{3}{8}$
Csurgai Iftván	1	50	$\frac{3}{4}$
Özvegy Szőlősi Pálné	–	50	$\frac{1}{4}$
Gyimóti János	–	50	$\frac{1}{4}$
Csörge Pál	–	25	–
Özvegy Kovács Sámuelné	–	25	–
Kovács Mihály Takács legény	–	50	$\frac{1}{4}$
Özvegy Horvát Mihályné	–	25	–
Horvát László	–	50	$\frac{1}{4}$
Kovács Iftván	–	75 ⁴³¹	$\frac{3}{8}$
Horvát Ferencz	–	50	$\frac{1}{4}$
Öreg Gyimóti Ferencz	1	–	$\frac{1}{2}$

⁴²⁷ B hiányzik

⁴²⁸ B a sor kimaradt, pótlólag utolsó tételként a lap alján szerepel

⁴²⁹ A a következő oldal tetején az összeg megismételve, előtte: *Altal téve*. A gabonamennyiség hibás, az előző összeadási hiba mellé egy újabb is társult; a helyes összeg $34 \frac{3}{4}$ mérő.

⁴³⁰ B *Göndöcs Gergely*

⁴³¹ B a sor kimaradt, pótlólag utolsó előtti tételként a lap alján szerepel

Gergye Mihály	–	50	$\frac{1}{4}$
Nagy István	–	75	$\frac{3}{8}$
Nagy Pál Mólnár legény	–	75	$\frac{3}{8}$
Tálas Ferencz	1	50	$\frac{3}{4}$
Sós Ferencz	1	–	$\frac{1}{2}$
Séllei Mihály iffju legény	–	25	–
Sebe János	3	–	$1\frac{1}{2}$
Szalár János	1	–	$\frac{1}{2}$
Özvegy Csobod Jánósné	1	50	$\frac{3}{4}$
Csobod István	1	–	$\frac{1}{2}$
Szalafei József	–	50	$\frac{1}{4}$
Csógör József	–	50	$\frac{1}{4}$
Csoknyai János	1	–	$\frac{1}{2}$
Öldal	90	50	$42\frac{3}{8}$ ⁴³²
Kereftes János	–	25	–
Csapó Mihály	–	50	$\frac{1}{4}$
Fityók Ferencz	–	50	$\frac{1}{4}$
Kőröfi Mihály	2	–	1
Özvegy Gergye Péterné	–	25	–
Özvegy Ikervári Andrásné	–	25	–
Szép György	–	75	$\frac{3}{8}$
Özvegy Buzás Józsefné	–	25	–
Balog János	1	–	$\frac{1}{2}$
Özvegy Oláh Mihályné	–	25	–
Özvegy Mátits Adámné	–	25	–
Horvát Mihály	1	50	$\frac{3}{4}$
Körmöndi György	1	–	$\frac{1}{2}$
Séllei Ferencz	–	50	$\frac{1}{4}$
Bíró Mihály	1	–	$\frac{1}{2}$
Boráros János	1	50	$\frac{3}{4}$
Farkas István	3	–	$1\frac{1}{2}$
Baranyai Ferencz	2	–	1
Erdélyi Mihály	2	–	1
Summa numeri II ^{di} 433	109	25	51 ⁴³⁴

III. Szőlősi János Collectorsága alatt Kis utfa

Iffju Vikár István	–	75	$\frac{3}{8}$
Özvegy Lampért Sámuelné	–	25	–
Sós Imre	–	50	$\frac{1}{4}$
Márkó Péter	–	75	$\frac{3}{8}$
Öreg Vikár István	–	25	–
Iffju Tőrök István	1	–	$\frac{1}{2}$

⁴³² A a következő oldal tetején az összeg megismételve, előtte: *Altal téve*. A gabonamennyiség itt is hibás, az előző két összeadási hiba görög tovább; a helyes összeg $47\frac{7}{8}$ mérő.

⁴³³ *summa numeri secundí* = a második szám összege

⁴³⁴ A a gabonamennyiség a két korábbi összeadási hiba miatt itt is hibás, a helyes végösszeg $56\frac{1}{2}$ mérő.

Öreg Orbán Pál	–	75	$\frac{3}{8}$
Iffju Orbán Pál	–	50	$\frac{1}{4}$
Buzás Ferencz	–	50	$\frac{1}{4}$
Andorka Iftván	–	50	$\frac{1}{4}$
Iffju Sós János	–	75	$\frac{3}{8}$
Özvegy Takáts Iftvánné	–	75	$\frac{3}{8}$
Nagy Ferencz	–	50	$\frac{1}{4}$
Özvegy Szemenyeiné	–	25	–
Búksi Kata	–	25	–
Sós Iftván	1	–	$\frac{1}{2}$
Háfványi Iftván	–	25	–
Subriné	–	25	–
Szabó Ferencz leányával együtt	–	75	$\frac{3}{8}$
Lórántné	–	25	–
Gál András	–	50	$\frac{1}{4}$
Nádafdi Nagy Iftván	–	50	$\frac{1}{4}$
Szép János	–	75	$\frac{3}{8}$
Nofzlopi József	3	–	$1\frac{1}{2}$
Szecföldi Pál Takács	1	50	$\frac{3}{4}$
Horvát János Takács	1	–	$\frac{1}{2}$
Edelényi József	1	–	$\frac{1}{2}$

Ujjvárosi Utfa

Imre Mihály	3	–	$1\frac{1}{2}$
Ró'sa János	3	–	$1\frac{1}{2}$
Özvegy Markóné	–	50	$\frac{1}{4}$
Fodor Szabó József	–	50	$\frac{1}{4}$
Özvegy Lofonczai Örfé	–	25	–
Özvegy Magainé	–	25	–
Osváld 'Sigmond Ur	4	–	2
Német Adám	1	–	$\frac{1}{2}$
Özvegy Dancs Györgyné	1	–	$\frac{1}{2}$
Megyeri János	–	50	$\frac{1}{4}$
Öreg Szalai Iftván	–	50	$\frac{1}{4}$
	Öldal	33	50
			$15\frac{5}{8}$ ⁴³⁵
Lepfényi Ferencz	–	50	$\frac{1}{4}$
Horvát Adám	–	75	$\frac{3}{8}$
Csabai János	–	50	$\frac{1}{4}$
Gál János	–	50	$\frac{1}{4}$
Györke Iftván	–	50	$\frac{1}{4}$
Cseresnyés Ferencz	–	50	$\frac{1}{4}$
Szép Mihály	–	50	$\frac{1}{4}$
Oláh Ferencz	1	50	$\frac{3}{4}$
Dömölki Iftván	–	50	$\frac{1}{4}$
Barát Iftván	1	50	$\frac{3}{4}$
Barát János	1	50	$\frac{3}{4}$

⁴³⁵ A a következő oldal tetején az összeg megismételve, előtte: *Által téve.*

Özvegy Kis Jánosné	–	25	–
Csurgai Ferencz	1	50	$\frac{3}{4}$
Szólófi Miklófné, fíjával együtt	1	50	$\frac{3}{4}$
Szólófi Mihály	1	–	$\frac{1}{2}$
Kocfis Sándor	–	50	$\frac{1}{4}$
Német Iftván	–	50	$\frac{1}{4}$
Özvegy Szetfődi Pálné	–	25	–
Szalai György	–	50	$\frac{1}{4}$
Tálas Iftván	1	–	$\frac{1}{2}$
Csajtai György	1	50	$\frac{3}{4}$
Cserefnýés János	–	50	$\frac{1}{4}$
Óreg Kun János	3	–	$1\frac{1}{2}$
Özvegy Szólófi Ferenczné fíjaival együtt (!) ⁴³⁶	1	50	$\frac{3}{4}$
Óreg Német Ferencz	–	50	$\frac{1}{4}$
Német György	1	50	$\frac{3}{4}$

Laki utfza

Györke Ferencz	–	25	–
Köröfi Pál	2	–	1
Özvegy Patonainé	–	25	–
Nádaídi Órzse	–	25	–
Dömjén János	1	50	$\frac{3}{4}$
Bata Jófef	–	50	$\frac{1}{4}$
Horvát Iftván	1	–	$\frac{1}{2}$
Kós Mihály	–	50	$\frac{1}{4}$
Ragadvány Péter	–	50	$\frac{1}{4}$
Farkas Ádám	–	50	$\frac{1}{4}$
Barát György	–	25	–
Óídal	65	25	$30\frac{3}{4}$ ⁴³⁷
Vörös János	1	50	$\frac{3}{4}$
Iváczi Ferencz	1	–	$\frac{1}{2}$
Özvegy Öri ⁴³⁸ Ferenczné	–	25 ⁴³⁹	–
Német György	1	–	$\frac{1}{2}$
Rőneki Jősef	–	50	$\frac{1}{4}$
Etei Juli Özvegy ⁴⁴⁰	–	50	$\frac{1}{4}$
Summa numeri III ⁴⁴¹	70	00	33

⁴³⁶ B hiányzik

⁴³⁷ A a következő oldal tetején az összeg megismételve, előíte: *Altaltéve*.

⁴³⁸ B *Eőry*

⁴³⁹ B a sor kimaradt, pótlólag utolsó tételként a lap alján szerepel

⁴⁴⁰ A hiányzik

⁴⁴¹ *summa numeri tertii* = a harmadik szám összege

<u>Recapitulatio</u> ⁴⁴²			
Első Collectorság	93	75	45 $\frac{1}{8}$ ⁴⁴³
Második Collectorság	109	25	51 ⁴⁴⁴
Harmadik Collectorság	70	00	33 ⁴⁴⁵
Summa summarum	273	00	129 $\frac{1}{8}$ ⁴⁴⁶

⁴⁴⁷Melly Kőlcféget hogy kiki annál könnyebben fizethesse, ennek eftendőnként leendő bé fzedése négy időre rendeltetett; ugymint a' Mártziufnak 16. napján efendő Kántor Szeredára⁴⁴⁸ egy negyedréfze; Juniusnak 15. napján efendő 2^{dik} Kántor Szeredára a' második negyedréfze; Septembernek 21^{dik} napján efendő 3^{dik} Kántor Szeredára a' harmadik negyedréfze; Deczembernek pedig 14. napján efendő utolsó Kántor Szeredára az utolsó negyedréfze, a Gabonának bé fzedéfe pedig Nyomtatás⁴⁴⁹ után mindjárt.

A' melly ki vetett Egyházi bért ha valaki közzüllünk a' rendelt napokon a' Collectoroknak le tenni vagy el mulatná, vagy éppen nem akarná, tetfzett az illetének eránt a' Consistoriumnak⁴⁵⁰ ezt az ítéletet 's rendelést tenni, hogy azoktól mind fzemélly fzerént magokra, mind Háznépjekre nézve az Egyházi fzőlgálat, főképp a' tißtességes el temettetés egygy általjában meg tagadtaffék.

Ezen kívül, mint hogy az Egyházi fzőlgálat mind a' Gazdákra és Gazdafzfzonyokra, mind a' Szólgákra és Szólgálókra egyaránt ki terjed, nagy hidegfég és Kerefztyéntelenség lenne, ha a' Mesterlégények, Szólgák és fzőlgálók magokat ez alól egy átaljában ki vonnák. Azért hogyha a' Páros fzőlgáló fzeméllyek Ötvenedrészét, a' magános fzőlgák, fzőlgálók és Mester légények pedig fázadrészét, a' maguk heti, hónapi vagy eftendei béreknek

⁴⁴² *recapitulatio* = a mondottak ismétlése

⁴⁴³ **B** *Az I. Numerusnak summája floreni 92, denarii 50.* A helyes összeget A hozza.

⁴⁴⁴ **B** *A II. Numerus summája floreni 103.* A helyes pénzösszeget A hozza, de a gabona összesítése hibás. A helyes gabonaösszeg $56 \frac{1}{2}$ mérő. Lásd az 544. sz. jegyzetet!

⁴⁴⁵ **B** *A III. Numerus summája floreni 65, denarii 75.* A helyes összeget A hozza.

⁴⁴⁶ **B** *Summa summarum floreni 261, denarii 25.* A helyes pénzösszeget A hozza, de a gabona összesítése hibás. Mivel a második tétel rontott, a gabonamennyiség helyes végösszege $134 \frac{3}{8}$ mérő.

⁴⁴⁷⁻⁴⁴⁷ **A** hiányzik

⁴⁴⁸ kántorszerda: a katolikus egyház böjti gyakorlatában a kereszténység első századaiban kialakult kántorböjt szerdai napjai. A kántorböjti napok az év négy időszakában, közelebről Nagyböjt első hetében, valamint a Pünkösödöt, Szent Kereszt felmagasztalását (szept. 14.) és Szent Luca napját (dec. 13.) követő hetekben előforduló szerdák, péntekes és szombatok voltak. Magyar elnevezésük eredete nem függ össze a kántor szóval, valójában a latin elnevezés (*ieiunium quatuor temporum* = négy időszak böjtje) félrehallása útján keletkezett. 1791-ben a kántorszerdák valóban március 16-ra, június 15-re, szeptember 21-re és december 14-re estek.

⁴⁴⁹ *nyomtatás*: a gabonaszemek cséplése lóval vagy más igásállattal; a learott, begyűjtött, széttergett gabona kalászaiból a gabonaszemek kitapostatása.

⁴⁵⁰ *consistorium* = tanács

ezen fizet végre fogják fordítani, az az emezek egy forintból két pénzt, ezek pedig egy forintból egy pénzt fognak adni, éppen nem fogják magokat erejek felett meg erőltetni. A'kik, mivel bizonyosan meg nem határozthatnak, hogy kik és hol légyenek, a' Collectoroknak és ezek mellett a' jó lelkü Cselédes Gazdáknak vigyázatjokra és hűfégekre bizattatik az említett csekély bérnek ezektől leendő bézfedése.⁻⁴⁴⁷

Redeti: A: DREL III. 62. f. Adókievetési lajstromok. 1. 10 oldalas füzet.

B: DREL I. 1. b. 1791:1. 12 oldalas füzet. A 10. oldalon: *A' Pápai Reformata Gyülekezetnek az Egyházi Szólgák bérek kivettetéfe végett lett Conscriptioja 1791ben.* Táblázata más bontásban hozza a pénzösszegeket, fejléce a következőképpen néz ki:

[Név városrészenként és utcánként]	Kész Pénz														Kenyérnek való Gabona
	I. ⁵⁶ Klafzízis ⁵¹ pro 25 denariis ⁵²		II. Klafzízis pro 50 denariis 75 denárig		III. Klafzízis pro florenno 1 egygy Tallérig ⁵³		IV. Klafzízis pro 2 florenis ⁵⁴		V. Klafzízis pro 3 florenis		VI. Klafzízis pro 4 florenis		Egy summában		
	floreni	denarii	floreni	denarii	floreni	denarii	floreni	denarii	floreni	denarii	floreni	denarii	floreni	denarii	Mérő

A gabonamennyiség feltüntetésére szolgáló utolsó oszlop végig kitöltetlen maradt.

Kiadás, reszeszta: –

⁴⁵¹ *classis* = osztály, fokozat

⁴⁵² *pro ... denariis* = ... dénártól

⁴⁵³ *tallér*: a Német-Római Birodalom területén és a perem-országokban a XVI. századtól elterjedt nagyobb ezüst értékű pénz-fajta. A pénzromlás következtében kialakult kurta tallér a birodalmi tallér 2/3-át érte. A XVIII. században az osztrák és magyar területeken számítási pénzként a német (rajnai) forintot használták. Maróti György 1743-ban megjelent aritmetika tankönyve szerint 1 kurta tallér másfél rajnai forintot ért, ez negyven évvel később, az 1782-es harmadik kiadás szerint sem változott. MARÓTI György: *Arithmetica, vagy számvetésnek mestersége*. Debrecen, 1743¹. 153. Debrecen, 1782³. 116. Eszerint ebben az oszlopban az egy és másfél forint közötti összegeket kellett szerepeltetni.

⁴⁵⁴ *pro ... florenis* = ... forinttól

1731

Kis és Spítály Utca

Anno 1731

Név	Levél	Levél
Latos András	2	10
Sebe Terenz	2	10
Somogyi István	"	10
Sulok György	"	60
Szabo Lukácsné Lea	"	15
Göcsönyi	"	25
Magyar Péterné	"	15
Latos István	"	20
Rönökine	"	20
Darus Györgyne	"	25
Szabo Simon	"	15
Vikár Andrásné	"	15
Sárvári Kovácsné	"	25
Iványi Pál	"	10
Szecs András	2	25
Magy István	"	60
Gene	"	50
Katonyi András Ut	"	10

Szecs András Ut
Collegat.

Az 1731. évi pápai adóösszeírás első oldala (DREL III. 62. f. 1.)
(Fotó: Kóka László)

KISEBB KÖZLEMÉNYEK

Egy korai telepítőlevél és tanulságai. (Adatok Veszprém vármegye XVII. századi hivatali elitjéhez).

Bár jól ismert, hogy Veszprém vármegye területén szórványosan már a XVII. században is történtek telepítések, érthető módon a kutatás az 1767. évi úrbérrendezést megelőző XVIII. századi telepítésekre fókuszált.¹ A XVII. századi telepítőlevelek egyike az, amely Zichy I. Pál (felesége Csáby Sára), a Veszprém megyei Zichy javak megszerzője időszakából származik, és amely Tevel község betelepítésével kapcsolatosan keletkezett, és a gróf Niczky család levéltárában maradt fenn.

Zichy I. Pál a XVII. századi magyar főnemesség *homo novusa* volt. A család felemelkedése vele kezdődött. A társadalmi emelkedés alapját katonai szolgálata jelentette. Zichy I. Pál (1580–1638) a telepítőlevél kiadása idején, 1609–1613 között a győri végvidéken szolgált. 1615-től ideiglenes, majd tényleges kinevezéssel veszprémi főkapitány volt.²

A telepítőlevelet aláírók között többek neve a feldolgozottság mai stádiumában is ismerős a korszak iránt érdeklődők számára. Legelsőként Marczaltóy Miklóst és a Marczaltóy családot kell kiemelni, akik nem csak Veszprém, de a szomszédos Győr megye közéletében is jelentős szerepet játszottak. Így 1625. október 25-én Marczaltóy Miklóst választották a vármegye egyik követének a váratlanul elhunyt balogfalvi Siey János Győr megyei alispán helyére az 1625. évi soproni országgyűlésre.³ A Marczaltóy család jelentőségére már a XIX. századi történetírás is felhívta a figyelmet.⁴

Az aláírók sorából hasonlóképpen ki kell még emelni a XVII. század elején élt, Sopron és Vas megyék közéletében egyaránt jelentős szerepet játszó

¹ A témakör megkerülhetetlen forráskiadványa: LICHTNECKERT 2009.

²² PÁLFFY 2018. 173.

³ GECSÉNYI 1995. Nr. 582. Siey János vármegyei pályafutásáról: GECSÉNYI 2008. 177–178.

⁴ RÁTH 1865.

Cziraky I. Mózes (1566–1627), aki kora egyik legjelentősebb jogtudósa volt. Tudásának köszönhetően több országos bizottságba beválasztották. Tudásának, társadalmi beágyazottságának köszönhetően életútját királyi személynökként fejezte be.⁵ A jogtudó értelmiség elitjéhez tartozott.

A következő aláíró Pápához, Veszprém megyéhez kötődött. Karrierjét familiárisi szolgálatainak, rugalmas alkalmazkodó képességének, gyakorlatiasságának köszönhette. Ő nem más, mint az egyházi nemes (predialista) családból származó pápai vicekapitánnyá emelkedett Hatos Bálint, akinek cseppet sem egyedülálló karrierjét egy kortörténetbe ágyazott kismonográfia mintaszerűen dolgozta fel.⁶

A következő aláíró Vizkelety János, aki megyei birtokosként számos alkalommal a királyi (portális) adó beszedésével volt megbízva. Munkájáért fizetést kapott. Ő volt a rovó (dicator) 1609–1623 között.⁷ Vizkeletynek a szomszédos Győr vármegyében is voltak birtokai. Nevével Győr vármegye fórumain (közgyűlésein, törvényszéki ülésein) is találkozunk. Elsősorban saját érdekében, javai védelmében lépett fel (pl. pert kezdett, ügyvédet vallott).⁸ Az e forrásban aláíró Vizkelety János az 1608-ban hivatali szolgálatai miatt bárói rangot nyert kiterjedt család köznemesi ágába tartozott.⁹

Az egyéni életpálya-rekonstrukciók, a településtörténeti információk mellett e forrás a XVII. század eleji Veszprém megyei hivatalviselői kar személyi összetételének egyik legrészletesebb rekonstrukcióját teszi lehetővé. A Függelékben közölt tisztségviselői névsorokkal együtt remélhetőleg adalékul szolgálnak a további archontológiai-prozopográfiai kutatás számára. A forrást betűhíven, az eredeti központosítás megtartásával, de nem paleográfiai hűséggel írtam át.

Pápa, 1611. február 18.

Marczaltóy Miklós, Veszprém vármegye alispánja és Veszprém vármegye tiszti karának közvetítésével született megállapodás Tevel falu megszállításáról, a vármegyei Zichy javak megosztásáról.

⁵ Életútjára: SZÉKELY 1993. 66–67.

⁶ PÁLFFY 2005.

⁷ PÁKAY 1942. 31–32.

⁸ GECSÉNYI 1995. Nr. 119., 193., 385.

⁹ PÁLFFY 2009. 15. Szinte ugyanez vonatkozik a Hathalmy családra is. Uo.

Anno Domini die 18 Februarj. Mj eleóttónk Czjrakj Moyses, Marczaltheöj Miklos Vesprim varmegiej vice ispan, Enesej Istuan szolgabiro, Piriti (Piritj) Ambrus, Ukj (Vky) Janos, Hathalmj Lázár, Hathos Balint, Vizkelethj Janos, Zambo Istuan iffiabbbik Perej Marton eskúttek, Magassj Gergel vicegerens Nagj Marthon eó felsege papaj gialogh vaidai, Palotaj Ferencz, eó felsege louas feó zolgaia, Tapolczaj Giórgy, Heueniessj Lórincz Papan lako nemes eóregbbik Zambo Istuan, Ouarj Balint deak eo felsege zolgaia az vitezló Thurj Giórgy vram keózót, es Laczawjth Borbala az nehaj vitezló Thurj Farkas vramnak megh hagiót eózuegie keózót let illien vegezes.

Miuel hogj Theuel neuew falunak mely vagion Vesprim varmegieben, megh szállitasaban, es annak felette, az Zichj joszagnak melliet ez el mult ideokban Monozloj Mihál pap¹⁰ el kert volt, egy nehan zorta valo Béchben faradasaban az ioszagnak megh oltalmazasaert, nem kiczin faratsaga es kóltsege volt Thurj vramnak. Ezokaert tartozik azzoniom eó kgme Thurj vramnak az aszszoniom reszere hailando keóltsegért, niolczuan magiar forintot fizetni, es oztan Theuelnek, es az teób Zichj ioszagnak, az melliek mégh eddigh oztatlanok voltanak eó kgmek keózót két fele kell ozlanj: Zalaj Palnak peniglen vgymint reghi szolgálaioknak engettenek eltéigh az megh neuzet Theuelben¹¹ birnia egy helt io akarattiokból. Mind ezeknek bizonsagara attuk eó kgmeknek ez leuelónket kezónk irasual es pechetónkel megh erósitue. Actum in oppido Papa die et anno ut supra.¹²

¹⁰ Monoszlay Mihály györi éneklókanonokról van szó, akit Rudolf 1609-ben nevezett ki zirci apátnak; e minőségében kezdte meg a Thuryak kezére került cisztercita birtokok visszaszedését. 1610-ben Thury György már királyi védelmet kért Monoszlay törekvései ellen. FARKAS 2007. 226.

¹¹ Tevel a mai Nagytevel (Nagh-Tewel, Nagi Tevel); a zirci apátság birtoka volt, a török alatt elhagyatottá vált, birtokait 1563-tól Thury György palotai várkapitány kapta meg. A falunak 1588-ban Thury Farkas, 1609–1610-ben Thury György volt a birtokosa. 1610-ben a dikális összeírás szerint 1 adófizető portája volt. A birtok az 1610-es évek végén is a család kezén volt. 1619 után pusztá, csak a XVIII. században telepítik be. PÁKAY 1942. 15–16. 148. – 1609-től hosszú pereskedés kezdődött, melynek eredményeképpen a Thury család 1666-ban 8000 forint lefizetése ellenében adta vissza a zirci apátság birtokait a rendnek (a lilienfeldi apátságnak). Vö. HORVÁTH 1930. 115., FARKAS 2007. 225–226. – A közeli *Adásztevel* kuriális (nemes) helységet ekkoriban Kysthewel, Nemes Teuely, Kysteuelj aliter Nemes-Teuelj néven említik a források. 1488-ban 14 kurialista család mellett a zirci apátságnak is volt itt néhány jobbágya, melyekről a későbbiekben nem esik szó. A nemes község a XVII. században – rövidebb időszakokat leszámítva – lakott volt. Nemestevél nemesei 1610-ben zsellér taksa címén 3 forint dikális adót fizettek. A községhez tartozott *Iváncháza pusztá*, amely a zirci apátság egyházi nemeseseinek faluja volt, a megyei dikális összeírásban 1531-ben fordult elő utoljára. PÁKAY 1942. 148., ILA–KOVACSICS 1964. 89., 206. Adásztevel történetéhez lásd részletesebben: PÁTKAI 2010.

¹² Adatott Pápa mezővárosban, a fenti napon és esztendőben.

[7 gyűrűs pecséttel megerősítve]
[aláírások:]
Moises Cýrakÿ mp.
Nico[lau]s Marczal[tóy] mp.
Valen[tinus] Hathos [mp.]
Joannes Ukj
Lazarius Hathalmÿ manu
propr[ia].

Pecséttel ellátott eredeti, tisztázat.
Burgenländisches Landesarchiv,
Nebersdorfer Familien- und Herrschaftsarchiv Grafen Niczky¹³
Fasc. 12., No. 655.

FÜGGELÉK

ADATOK VESZPRÉM VÁRMEGYE XVII. SZÁZADI TISZTSÉGVISELŐINEK
ARCHONTOLÓGIÁJÁHOZ

1611. február 18.

Marczaltóy Miklós, Veszprém vármegye alispánja
Enesey István, Veszprém vármegye szolgabírája
Piriti Ambrus esküdt
Uki János esküdt
Hathalmy Lázár esküdt
Hatos Bálint esküdt
Vizkelety János esküdt
Zámbo István esküdt
ifj. Perei Márton esküdt

¹³ A hazai társadalom- és településtörténeti kutatásban napjainkig kevésbé feltárt archívum történetéről, állományáról: HOMMA é. n., 107.

1627

Kereszturi Balázs szolgabíró (*judex nobilium*)
Agha Mátyás esküdt (*juratus assessor*)
Gregorius Jag[...] esküdt (*juratus assessor*)¹⁴

1636

Pápa?, 1636. március 29. (Sabbatho proximo post Dominicam Quasimodo):
Stephanus Gheőrbey vicecomes comitatus Wesprimiensis¹⁵

1637

Papa, február 25. (sabbatho proximo post festum Matthiae Apostoli): Step-
hanus Kőrbei vicecomes comitatus Veszpremiensis¹⁶

1650

1650. augusztus 28.: Nicolaus Pazman de Panas levele Káldy Péterhez, Vesz-
prém vármegye alispánjához, valamint Hayda István, Jara Gergely, Borsati Pál
szolgabírákhoz, Toldy Márton pápai háza ügyében.¹⁷

1653

1653. augusztus 16.: Thorma István, Veszprém vármegye egyik szolgabírája¹⁸

1674

A Pápán megtartott sedrián Nicolaus Horvath de Nemes Iszkaz elnökölt.¹⁹

¹⁴ Veszprém vármegye kiadmánya, 1627. december 3. (feria sexta proxima post festum beati Andreae Apostoli) napján, a korabeli megyeközpontban, Pápán megtartott törvényszékből, amelyben Teveli János özvegye, Ostffy Katalin adászteveli birtoka ügyét is tárgyalták.

¹⁵ MNL GyMSMSL, Acta Iuridica, Tom. 1. fasc. 15. No. 616.

¹⁶ MNL GyMSMSL, Acta Iuridica, Tom. 1. fasc. 16. No. 641.

¹⁷ MNL OL P 1865. Káldy cs. lt., 1. cs. 1650. augusztus 28.

¹⁸ MNL OL Batthyány Missiles, Nr. 31018., Meszlényi Benedek levele Batthyány Ádámnak. Guar, 1653. augusztus 16.

¹⁹ Az adatok lelőhelye: PFL, Somogyi cs. lt., 1674. sine loco, sine dato.

1676

Az 1676. november 18-án Pápán megtartott törvényszékben (sedrián) az alábbi tisztségviselők biztosan megjelentek:²⁰

Nicolaus Horvath vice comes comitatus Vesprimiensis
Franciscus Szantohazy iudlium comitatus Vespremiensis
Gregorius Szily iudlium
Stephanus Nagy de Vasarhel iudex nobilium
Franciscus Kőrősj juratus assessor
Stephanus Pestj juratus assessor
Franciscus Batsmegyei de Paris notarius sedis

1681

Pápa, 1681. április 26:²¹
Paulus Achadj vice comes
Stephanus Nagi de Vasarhel iudlium
Gregorius Kovacs Tatai jurassor²²
Franciscus Bogacs jurassor
Paulus Oroszi jurassor

1686

Pápa, 1686 szeptember vége:²³
Paulus Achadi vicecomes
Stephanus Nagy de Vasarhel iudex nobilium
Georgius Kovacs Tatai juratus assessor
Franciscus Bogacs juratus assessor
Paulus Oroszi juratus assessor

²⁰ Az adatok lelőhelye: PFL, Somogyi cs. lt., 1676. november 18. Papa, (feria quarta proxima ante festum Beatae Elisabethae viduae), sedria.

²¹ Az adatok lelőhelye: PFL, Somogyi cs. lt., Pápa, 1681. április 26.

²² Az esküdt (juratus assessor) egyaránt lehetett a vármegyei tisztújító közgyűlésen megválasztott, vagy hivatalában megújított alsóbb szintű közigazgatási tisztviselő (a vármegye járási esküdtje), illetve a megyei törvényszék, azaz a sedria (sedes iudiciaria) bíráskodásában részt vevő ülnök.

²³ Az adatok lelőhelye: PFL, Somogyi cs. lt., 1686. szeptember vége.

1699

Veszprém, 1699. február 9.:²⁴

Benedictus Luka judex nobilium

Franciscus Csayaghy juratus assessor

Stephanus Gőmőri juratus assessor

RÖVIDÍTÉSEK

AP	= Acta Papensia
GyMSMSL	= Győr-Moson-Sopron Megye Soproni Levéltára, Sopron
cs. lt.	= család levéltára
é. n.	= év nélkül
judlium	= judex nobilium, szolgabíró
jurassor	= juratus assessor, esküdt
MNL	= Magyar Nemzeti Levéltár
no.	= numero
OL	= Országos Levéltár, Budapest
PFL	= Pannonhalmi Bencés Főapátság Levéltára, Pannonhalma

FELHASZNÁLT IRODALOM

- FARKAS 2007 = FARKAS Gábor: Ciszterciék Pápan 1660–1726. (A lilienfeldi és heinrichai ciszterci apátság pápai missziójának tevékenysége.) = AP 7 (2007) 3-4. sz. 223–242.
- GECSÉNYI 1995 = GECSÉNYI Lajos: Győr vármegye közgyűlési jegyzőkönyveinek regesztái II. 1617–1626. Győr, 1995.
- GECSÉNYI 2008 = GECSÉNYI Lajos: Gazdaság, társadalom, igazgatás. Tanulmányok a kora újkor történetéből. Győr-Moson-Sopron Megye Győri Levéltára, Győr Megyei Jogú Város Levéltára. Győr, 2008.
- HOMMA é. n. = HOMMA, Joseph: Inventar des Graeflich Niczkyschen Familien- und Herrschafts Archivs in Nebersdorf, Burgenland. Manuskript, sine dato, sine loco, Burgenlandi Tartományi Levéltár, Eisenstadt, segédletek.
- HORVÁTH 1930 = HORVÁTH Konstatin: Zirc története. Veszprém, 1930. (Zirci könyvek, 1.)
- HORVÁTH-DOMINKOVITS 2001 = HORVÁTH József – DOMINKOVITS Péter: 17. századi Sopron megyei végrendeletek. Sopron, 2001.
- ILA-KOVACSICS 1964 = ILA Bálint – KOVACSICS József: Veszprém megye helytörténeti lexikona. Budapest, 1964

²⁴ Az adatok lelőhelye: PFL, Quary cs. lt., Évrendezett iratok, No. 1000., Veszprém, 1699. február 9.

- LICHTNECKERT 2009 = LICHTNECKERT András: Veszprém vármegye községeinek urbáriumi és úrbéri és telepítési szerződései 1690–1836. Veszprém, 2009. (A Veszprém Megyei Levéltár Kiadványai, 21)
- PÁKAY 1942 = PÁKAY Zsolt: Veszprém vármegye története a török hódoltság korában a rovásadó összeírás alapján (1531–1696). Veszprém, 1942. (Publicationes Veszprémienses / Veszprémvármegyei Füzetek, 7.)
- PÁLFFY 1998 = PÁLFFY Géza: A veszprémi végvár fő- és vicekapitányainak életrajzi adataira (16–17. század) = Veszprém a török korban. Szerk.: Tóth G. Péter, Veszprém, 1998. 91–187.
- PÁLFFY 2005 = PÁLFFY Géza: Egy különleges karrier a 16–17. században. Hatos Bálint pápai vicekapitány és családja története. Pápa, 2005. (Jókai Könyvek, 3.)
- PÁLFFY 2009 = PÁLFFY Géza: Utak az arisztokráciába: bárói címszerzők a 16. századi Magyar Királyságban. = Arisztokrata életpályák és életviszonyok. Szerk.: Papp Klára – Püski Lente. Debrecen, 2009. (Speculum Historiae Debreceniense, 4.) 9–25.
- PÁTKAI 2010 = Mayerné PÁTKAI Tünde (szerk.): Adásztevel. Kiadja Adásztevel Község Önkormányzata. Adásztevel, 2010.
- RÁTH 1865 = RÁTH Károly: A marcaltői régi kastély. = Győri Történelmi és Régészeti Füzetek, 3. kötet, 1865. 149–157.
- SZÉKELY 1997 = SZÉKELY Zoltán: A Cziráky ősgaléria. Győr, 1997. (Artificium et Historia, 3.)

DOMINKOVITS PÉTER

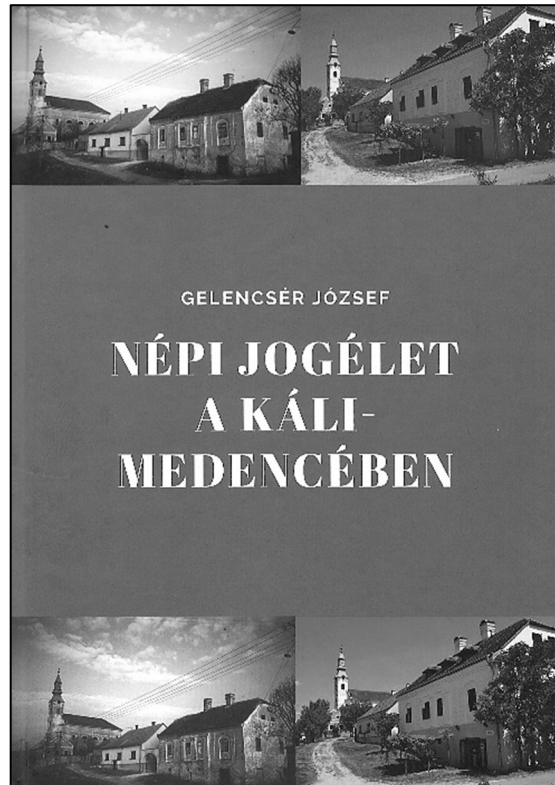

A Káli-medence népi jogéletének kutatásáról és kutatójáról. (Rendhagyó könyvismertetés)

Az elmúlt évben jelent meg az 1981–1988 közötti időszakban a Káli-medencében végzett kutatások eredményeként a népi jogéletet feltáró monográfia, amely a kistáj nyolc faluja teljes népéletét magában foglalja a XVIII–XX. századot felölelő időszakra kiterjedően.²⁵ A tanulmánykötettel Gelencsér József jogtörténész ismételten igazolta, hogy a jog áthatja és egyúttal keretbe foglalja a népélet teljességét. Az adatközlők visszaemlékezései, részben pedig családi, egyházi, megyei levéltári források elemzésével hihetetlenül gazdag anyagot tárt fel. A kötet 543 oldal terjedelmű, amelyből 490 oldal a szöveg és 53 oldal a fényképmelléklet. A fényképeket a szerző és fia, dr. Gelencsér András készítették. A szöveges rész 30 fejezetből áll, amelyet két előszó, valamint záró

²⁵ GELENCSÉR József: Népi jogélet a Káli-medencében. Székesfehérvár, 2019. A Szent István Király Múzeum Közleményei 65. 543 p.

gondolatok és utószó egészít ki. A 30 fejezet tizenhét részre bontható, ugyanis a tematikájukban összekapcsolódó fejezetek egy-egy nagy témakört ölelnek fel, együtt ismertethetők.

A vizsgálat alapját döntően az egyes falvakban gyűjtött recens adatok, visszaemlékezések jelentették, amelyeket kiegészítettek balatonhenyei, köveskáli, monoszlói református egyházak, továbbá a Kóvágóörsi evangélikus egyház, a szentbékkállai római katolikus egyház irattárának iratai. A felhasznált archívumok: a balatonhenyei Madár család, a köveskáli Gyenis, Győrffy, Kenessey családok, a Kóvágóörsi Bárány, Barla, Duchon családok, a szentbékkállai Marton és Vajai családok, továbbá a Mindszentkállai Hoffmann család iratai. Mindezekon túl további adatokat nyújtottak a Magyar Nemzeti Levéltár (MNL) Bács-Kiskun Megyei Levéltárának, Fejér Megyei Levéltárának, Zala Megyei Levéltárának a térségre vonatkozó dokumentumai és a fehérvárcsurgói református irattárának a Csekő családra vonatkozó írásos adatai.

A bevezetőben Gelencsér József bemutatja a tájat és ismerteti célját, amely szerint a kistáj népi jogéletét, jogszokásait, jogintézményeit úgy kívánja bemutatni, hogy közben rávilágít a helyi társadalom rétegzettségéből adódó jellegzetességekre. Az elődök kutatásainak módszerét alkalmazva fejezetenként érvényesítette a jogtudomány szempontjait. Minden fejezetben foglalkozott a jogtörténeti előzményekkel és hasznosította a néprajzi kutatás eredményeit. A kistáj népi jogéletének bemutatásakor összehasonlító elemzést is végzett más tájak, etnikai csoportok jogszokásaival. Különös figyelmet fordított a jogtörténeti, a néprajzi és a népi jogélettel kapcsolatos szakirodalomra, de nem kerülték el figyelmét hírlapi források és szépirodalmi munkák sem. Külön erénye a tanulmánykötetnek, hogy az egyes fejezeteket mindig összefoglalóval, a lényegre rávilágító gondolatokkal zárja. Közérthetően meghatározza a szokás, jogszokás, szokásjog, jogalkotói jog jellemzőit, a köztük meglévő különbséget, amellyel megkönnyíti a jogban kevésbé járatos olvasó dolgát. Ezt követően tér rá a népi jogélet részterületeire.

Elsőként a nemességet, a nemesi közösséget és hatáskörét elemzi, döntően a Kóvágóörsi példán keresztül. Először a nemesi jogállás megszerzését részletezi a Hármaskönyv alapján. Megismerjük a négy alapjogot, az ezekből következő további jogokat, amelyek hét területet ölelnek fel. Hangsúlyozza, hogy a nemesség nem volt egységes, legáltalánosabban három réteget alkotott: felsőt, középsőt és alsót. Külön kiemeli az alsó réteghez tartozókat, hisz a Káli-medence nemességét ők alkották. A továbbiakban bemutatja a félnemeseket vagy agiliseket, valamint a honoráciorok rétegét. Ezt követően szól arról a változásról, amely az 1848. évi áprilisi törvényekkel bekövetkezett. A Káli-medencében protestáns kisenemesek éltek Balatonhenyében, Köveskálon, Kóvágóörsön és Monoszlón, de mellettük szép számú agilisról is beszélhetünk. Egyházi nemesek a török hódoltságot megelőző időben éltek e vidéken. Nem hanyagolható el az újkorban a honoráciorok száma sem.

A nemességhez kapcsolódóan a kötet ötödik fejezeteként a kisenemesi múlt emlékeit tárgyalja a szerző. Bemutatja és elemzi a kurialista falvak községi szervezetét a községi törvény (1871) előtt és után, rávilágítva a nemesi életmód, mentalitás jellemzőire, az életforma virágkorára, majd a hanyatlására. Rendkívül érdekes része a fejezetnek a továbbélő múlttal foglalkozó alfejezet. Ebben ismerteti a településszerkezet és építkezés jellemzőit, az együvé tartozás tudatának és az ősök emlékének ápolását, melynek része volt az egyenes és oldalági leszármazottak név szerinti ismerete. Megismerjük a házassági szokásaikat,

tárgyi kultúrájukat, a kisenemesi konyhát, társadalmi életüket, rokoni kapcsolataik ápolását, a nem nemesektől elkülönült szórakozásukat. A történeti hagyományok erőteljes őrzésének legszebb példája a Győrffyék malombirtoklásával összefüggő malomvacsora, az ilyenkor szokásos „Győrffy-karéjok” (kenyérseletek) szétosztása és elfogyasztása. A középkorba visszanyúló nemesi múlt ápolásához hozzátartozott a családi levéltárak, levelesládák megőrzése, megismerése, megismertetése, a pecsétek és címerek használata. A fejezet lezárásaként 34 kép segítségével Somogyi Győző festőművész művészi címerábrázolásával, a községi pecsétek rajzaival ismerkedhetünk meg. Általános jellemzőiként mutat rá a térség nemességének nemzeti érzésére, jogszokásaikban a hagyományokhoz való ragaszkodásukra. Ezekbe a kisenemesi református közösségekbe érkeztek meg minden esztendőben a Pápai Református Kollégium küldöttei; a legátusok lelkészi szolgálattételre, a szupplikánsok pedig adománygyűjtés céljából.

A kötet hetedik fejezetében ezzel a kérdéskörrel, Monoszló példájával külön is foglalkozik a szerző, hangsúlyozva, hogy a kollégium adászteveli száműzetésének idején sem maradtak el az ünnepi követek, hiszen ekkor a pápaiak helyett Debrecenből, Sárospatakról, Losoncról érkeztek teológusok. Részletesen szól mind a legációról, mind a szupplikációról, a pápai legátusok törvényeiről, amelyeket a Káli-medencéhez rokoni szálakkal kapcsolódó Mándi Márton István törvénykönyve tartalmaz. Fáy András, Csokonai Vitéz Mihály, Jókai Mór legációit bemutatva szépirodalmi példákkal színes képet rajzol erről a mai napig élő szokásról. Kár, hogy az egykori pápai lelképásztor, a csóri születésű Olé Sándor (1884–1976) „Pápai diákemlékek” címmel 2004-ben Pápán megjelent könyvének a legációra vonatkozó adatai nem kerültek ide. Kiemelten szól a monoszlói legátusokról és szupplikánsokról, a nekik juttatott adományokról, amelyben a közösség egyetértése mutatkozott meg.

A kötet utolsó fejezetében mutatja be a monoszlói Csekő nemzetségből származó id. Csekő Géza (1903–1965) felmenőinek és leszármazottainak történetét, leszármazási rendjét (genealógiáját) a nemességszerzéstől napjainkig. Sorra veszi a nemesi összeírásokat, a családnak Pápával, a Pápai Református Kollégiummal való kapcsolatát, gazdagsági körülményeik alakulását, jellemzőit, a háborúk okozta megpróbáltatásokat, majd a család egymást követő nemzedékének életútját, a hagyományok elhalványulását. A család az 1945 utáni megpróbáltatásokat is sikerrel vette. Összetartozásukat az 1990 után megszerzett családi összejövetelek is bizonyítják.

A következő társadalmi szintként jelölte meg a szerző a honoráciorokat, a nem nemesi származású értelmiségieket, akiket a rendi korszak végén a nemesekkel sok tekintetben egyenrangúnak tekintettek. Az e réteghez tartozó ügyvédekkel, lelkészekkel a kötet hatodik fejezetében foglalkozik. Az ügyvédeknek két csoportja volt: a nemesi származásúak és a nem nemesi származásúak. Tanácsot, okiratszerkesztést, peres ügyeikben pedig képviselőket kértek tőlük. Hírük többnyire szóban terjedt. A nemeseknél az ügyvédi pálya kiemelkedést, gyakran az elszegényedésből való felemelkedést jelentett. Közéjük tartozott Kóvágóörsön a Diskay, a Bárány, a Mezriczky, a Czigány család, továbbá a köveskáli Nagy, Győrffy, Kaszás, és Balogh család. A Győrffy nemzetségből öt ügyvéd is kikerült. A Köveskálról, Kóvágóörsről származó ügyvédek között többen nagy tekintélyű, neves szakemberek voltak, a megnevezett két településen túl Tapolcán, Devecserben tartottak fenn ügyvédi irodát. Rajtuk kívül figyelemre méltó a zsidó származású híres ügyvédek tevékenysége is, akik között a Káli-medencéből származtak a Vágó, Sólyom, Csányi [Geyer], Szűcs, Hirsch, Kovács [Kohn], Fehér, Berger nevűek.

A honoráciorok közül kiemelkedett a közösségnek evangélikus lelkészeket adó Barla család, amellyel a kötet utolsó előtti fejezetében olvashatunk. A Barla családban magyar, vend, szlovák és német anyanyelvű ágak fonódtak össze, aminek következtében a lelkészek valamennyi közösség szolgálatára képesek voltak. A család archívumát egyik leszámozottjuk, Simonyi Ernőné Bárány Erzsébet őrizte meg. A családi hagyományból és az írott forrásokból tárul elénk a felesége révén a Petőfi-rokonsághoz kapcsolódó, jogban járatos Barla Mihály életútja, lelkészi, valamint tanári szolgálata és irodalmi munkássága. Megismerjük fiai karriertörténetét és feleségének, Hruz Lídiának kecskeméti felmenőit.

A nemesi közösség működését Kóvágóörs példájával jellemzi. Az önkormányzó faluközösség életéről, társadalmáról ad képet, miközben bemutatja a Káli-medence többi kurialista települését is. Áttekintést ad a kurialista községek szervezetéről, belső igazgatási rendjéről, a helyi szokásjogról, valamint a nemesi közbirtokosságról. Ezt követően a Kóvágóörsi közösségeket részletezi. Ennek keretében tárgyalja az autonómia kereteit, a nemesi közbirtokosságokat (Kóvágóörsön az evangélikus és katolikus birtokosok is külön közbirtokosságot alkottak). Sokirányú működésüket három funkcióban fejtették ki: a községi igazgatásban, a közös gazdálkodásban és az ingatlanvagyon kezelésében. Szerepük meghatározó volt a közösségi és egyéni érdekek összehangolásában,

valamint az alsófokú bíraskodásban, a büntetések végrehajtásában. A nemesi közbirtokosság autonómiáját 11 pontból álló rendtartás (statutum) is kifejezte. A közbirtokosság differenciált szervezetet alakított ki: a testületi szervek hozták a döntéseket, melyet a tisztségviselők hajtottak végre. A közösségnek voltak alkalmazottai és szegődményesei. Saját belügyeiben határozatot, végzést hozott, melyeket végrehajtatott. Mindezekon túl gondoskodott a közrend és közbiztonság fenntartásáról, a magántulajdon védelméről, a tűzrendészetről és tűzmegelezésről, az idegenrendészetről (megtelepedés), továbbá a mezőgazdaság, az állattartás szabályozásáról, döntött a hasznokról, a haszonvételekről, a karbantartásról és költségeiről, a helyi igazságszolgáltatásról, a kihágások büntetéséről, gondoskodott az utakról, hidakról, de nem szedhetett adót.

Kóvágóörsön a térség legjelentősebb zsidó közössége élt. Hitközségük 1778-ban jött létre. 1820-ban már temetkezési egyletük, 1838-ban nőegyletük, 1860-ban pedig népiskolájuk volt. Az elemzésből kitűnik, hogy a különleges jogállású zsidók a letelepedési engedélyért fizettek a közbirtokosságoknak; a temetőért, a zsinagógáért, a rabbi lakásáért pedig bérleti díjjal tartoztak. Megélhetési forrásuk a különféle haszonvételi jogok (pl. kocsmáltatás, húsmérés, vásártartás, stb.) bérbe vétele volt.. Keresztények és zsidók egyaránt megtalálhatók az italmérést bérlők között. A tagolt zsidó és keresztény közösség közötti együttélést a közbirtokosság részletesen szabályozta. A zsidókat hivatalosan saját bírájuk képviselte. Magánjogi szempontból kiemelendő, hogy a temető, a zsinagóga telke a közbirtokosság tulajdonát képezte, míg az épületek, sírjelek a zsidó közösségé voltak.

A következő nagy fejezet témája az önkormányzó közösség, amelyet statutumok, rendtartások, rendszabályok, falutörvények segítségével ismerhetünk meg. A Káli-medence kurialista falvaiban a gondolkodást a nemesi származás tudata, az erre épülő öntudat, a helyi jogi normák alkotása és alkalmazása határozta meg. A jogtudományi vélemények áttekintését követően a szerző a különböző időpontból (1789, 1817, 1835) származó, közgyűlés által elfogadott rendtartásokat (statutumokat) elemzi, melyekből világos képet alkothatunk az önkormányzat működéséről, jogköréről, a tisztségviselők választási módjáról, feladatairól, a közjövödelmek felosztásáról, a bíraskodásról, a közbirtokosságok együttműködéséről, a közrend fenntartásáról. A statutumokban a nemesi szabadság öltött testet.

Külön fejezet foglalkozik a polgári kor közösségeinek tisztségviselőivel (bíró, kisbíró, éjjeli őr, csősz). Mindenekelőtt a községi törvényeket elemzi, a

községek alapszervét, a végrehajtó szervet, az igazgatási feladatokat (bíráskodás, gyámügy, anyakönyvezés, járatlevelek kiadása). Az előjáróság tagjai voltak: a bíró és helyettese, a négy esküdt (jegyző, pénztárnok, közgyám, orvos); az ő munkájukat segítette a szolgálószemélyzet (a kisbíró és az éjjeli őr), és a szegődményesek (pásztor, csósz). A fejezetből megismerjük a tisztségviselőket, az előjáróság tagjait, választásuk feltételeit, jogaikat és feladataikat; a kisbíró személyét, kötelességeit, díjazását, továbbá a tűzörségi szolgálatot végző éjjeli őroket, a határ rendjére ügyelő csószöket. Valamennyien a közrendet és a jogszerű működést szolgálták.

A következő négy fejezetet összefoglalóan az együttélés szabályozása és szabályai címmel illelhetnénk, hisz a faluközösségi együttélés minden területének jogi szabályozására, a normasértésekre is kitér. Részletes információkat nyerünk a kerítések és kapuk fajtáiról és funkcióikról, a határjelekről, úthasználatról, a rúdkiertesztés szolgálmi jogáról, az ablakjogról, a bel- és kültelek használatáról, a szomszédsági szabályokról, a tulajdonjelekről és tulajdonjegyekről, a gyakorlatban fölmerülő konfliktusokról.

Külön fejezet foglalkozik a kutakkal, a hozzájuk fűződő jogokkal, kötelezettségekkel, jogszokásokkal (pl. ledolgozás), bizonyítva, hogy a rendezett kúthasználat 1945 után kezdett szétzilálódni. Kiemeli, hogy a közös használatú kuttak fontos szerepet töltek be a társadalmi érintkezésben. Találkozási hellyé váltak, ami 1945 után lassan elenyészett. Az együttélés rendjében fontos szerepet játszottak a tilalmasok (pl. legeltetésben), ahová csak a jogosultak léphettek be. A tilosban legeltetőket, a terménylopást a károkozás nagysága szerint különböző módon (pénzbírság, zálogolás, stb.) szankcionálták. A tilosban való garázdaságot elzárással is büntethették. A jogesetek közé tartozott a kártételek természetben való kiegyenlítése, a csósszel szembeni bosszú, és a törvényen kívüli megoldások széles skálája.

A szerző önálló fejezetet szentelt a különböző szervezeteknek, köztük a XIX. századi szentbékállai erdőközösségnek, amelyben a korábbi közös földtulajdon jellemzői fedezhetők fel. 16 személy megvásárolt az Esterházy családtól 21,5 kh erdőt, kisebb szőlővel, szántóval, két belterületi ingatlannal. Ez volt az osztatlan, közös tulajdonú Gróferdő, amelynek javaiból, továbbá az ingatlanok értékesítéséből, bérbeadásából a tulajdonosok tulajdoni hányaduk arányában részesedtek és járultak hozzá a közös költségekhez. Az erdőközösség élén a gondnok vagy elnök állt, aki ugyanazt a funkciót látta el, mint a közbirtokossági és úrbéri erdőbirtokosságok bírójá. Az erdőbirtokosságok erdőőrt alkalmaztak,

évente több alkalommal gyűlést tartottak, ahol az időszerű ügyekről döntöttek. Az erdőhasználat különböző formáit (legeltetést, idénymunkát, a vadon élő növények, gyümölcsök gyűjtését) is tárgyalja a szerző. Az itt tartott majálisok új szokásként értelmezhetők.

A kötet egyik legtekintélyesebb fejezete a szőlővel kapcsolatos jogszokásokat, jogviszonyokat tárja fel és elemzi. A bevezető részben bemutatja, hogyan szerepelt a szőlő és a bor a különböző honismereti, néprajzi leírásokban a XVIII. századtól a XX. század első feléig. Az elődök fontos adatokat szolgáltatnak a tájról, a szőlőtermesztés-borgazdálkodás meghatározó szerepéről, a különböző népszokásokról. Ezután a szőlővel kapcsolatos jogviszonyokat tárgyalja. A feudalizmus korában három tulajdonlási forma létezett: saját tulajdonú, úrbéres jogállású, valamint dézsmás vagy hegyvamos szőlő, amely után a birtokos tizedet vagy hegyvámot fizetett a tulajdonosnak. A feudalizmus megszűnése után az úrbéres szőlők a jobbágyok tulajdonába kerültek, de a bordézsmá nem szűnt meg, a területet megegyezéssel megállapított összeggel kellett megváltania a használatnak. Mindez új helyzetet teremtett, amely a szakszerűbb szőlőtelepítést és szőlőművelést segítette elő. A polgári kor szabad földbirtokforgalma révén mindenkinek lehetőséget biztosított szőlőterület vásárlására. A szerző részletesen bemutatja a szőlőszervezési jogcímeit és az ezzel kapcsolatos írásbeliséget, az adásvételi formákat és a cserét, a nemesség és polgárság, férfiak és nők öröklési rendjét. Külön foglalkozik a szőlőhöz kapcsolódó jogviszony típusaival, a birtokszerkezet jellemzőivel. Fontos része a fejezetnek a terület- és hígértékegységek bemutatása és magyarázata. Egy következő részegységben széleskörűen tárja fel a vincellérek személyét, típusait, jogviszonyait, képzettségét, továbbá a helyi sajátosságokat és a népi joggyakorlatot. A munkamegosztásban a vincellér-feleségnek is fontos szerepe volt, aki napszamos vagy szüretelő lehetett.

Egy újabb nagy fejezet a szőlőművelés napszamosaival foglalkozik. A történeti áttekintés után a napszamos jogviszonyait taglalja, és 13 pontban összefoglalja a napszamos munka igénybevételének okait. Ezt követi a jogviszony alanyainak, a jogviszony létrejöttének feltárása, majd rátér a napszamosok jogaira és kötelezettségeire, amelyek rendkívül kemény feltételeket jelentettek akár a summások, akár a hónaposok számára.

A következő három fejezetben a szerző munkajogi kérdésekkel foglalkozik. Megismerjük a gyermekmunka világát (örzögyerek, cseregyerek); a szolgák és szolgálók, cselédek jogviszonyait, melyeket országos törvényekkel és

magánszerződésekkel egyaránt szabályoztak, teret adva a népi jogszokások továbbélésének. Az eddigiekhez hasonlóan részletes, kiterjedt vizsgálat eredményeként született meg a ledolgozások munkaviszonnyal foglalkozó fejezet, melyben bemutatja a ledolgozást, mint sajátosan kelet-európai munkaszervezeti formát a feudalizmusban és a polgári korban. A ledolgozás a Káli-medencében is szilárd munkaszervezeti formának bizonyult, melyet a fejezet végén közölt hat munkaszerződés is alátámaszt.

Újabb fejezet olvasható a kölcsönről, haszonkölcsönről, pénzkölcsönről. Utóbbi az országos gyakorlattal megegyezően alakult, amitől alig tért el a népi jogszokás és gyakorlat. A Káli-medence falvainak pénzviszonyában egyszerre jelent meg a múlt öröksége és a jelen modernitása. A kölcsön nem csupán pénzkölcsönt jelentett, hanem terményt, munkaeszközöket, az asszonyoknál háztartási tárgyakat, élelmet, amelyeknek visszaadására szigorúan ügyeltek. A kapitalizálódással egyre jobban elterjedt a hitelezés. A hitelezők között bankokat, takarékpénztárakat, takarékegyleteket egyaránt találunk. Az adósok a nagyobb összegű kölcsönt részletekben fizették vissza, melynek gyakorlatáról is képet kapunk.

A következő fejezet a szentbékállai vásár létrejöttét és jellemzőit vizsgálja. A helyi vásár templomi búcsúból és a hozzá kapcsolódó kegytárgyakat árusító búcsúvásárból alakult ki. A búcsú napját, Gyümölcsoltó Boldogasszony ünnepét követő hétfőn tartották. A plébániai iratok igazolják, hogy a két alkalom összekapcsolódott és a XVIII–XIX. század fordulóján egyházi vásárrá vált. 1867 után már vásártartási engedéllyel tartották, sőt, bekerült az országos vásárok közé. Köveskálnak ebben az időben már három országos vására volt (húsvét keddeje, áldozócsütörtök utáni péntek, Lajos nap utáni hétfő), Kóvágóórsnek pedig kettő (augusztus 17. és Imre herceg). Alapos elemzést olvashatunk mindazokról a bevételi forrásokról, amelyek a vásárjogból a rendi és polgári korokban származtak. Megismerjük a vásárrendtartási szabályokat, a vásárrendészetet, az árendásokat (kocsmáros, helypénzszedő), a vásárbírók, vásárbizottságok tevékenységét. Szemléletes képet ad a szerző a vásári színes forgatagról, az árusokról, a vásárlókról, a vásári eseményekről, köztük a tolvajlásról is. Külön színfoltot jelentettek az állatvásárok, az alkudozás, az üzlet megkötése, a cenzárok tevékenysége, az áldomás. A vásárlóknak nagyon körültekintőknek kellett lenniük, mivel itt rendszeresek voltak a visszaélések. Végül a szerző megállapítja, hogy a Káli-medencében az országostól eltérően több jogszokás élt (pl. a tenyérbe csapás, az alku, a kötőerejű foglaló adása, az áldomás).

A népi jogéletnek jelentős területe a házassági jog, ennek keretében a hitbér, a móríng (írott hitbér), kontramóríng (a nő által adott írott hitbér), az özvegyi jog. Először a fogalom magyarázata, a házassági jog szabályai és több példával megvilágított története olvasható. A polgári korban jelentősége csökkent, hisz a férj szabadon rendelkezhetett a vagyonával, örökösnek a feleséget megjelölve, de ennek hiányában az özvegyet haszonélvezet illette meg. A móríngolás azonban a falusi közösségekben fennmaradt a XX. században is, ami a bizalmatlanságból, óvatosságból eredt, megakadályozta a törvényrontást, az utódok nélkül özvegyen maradt asszony kismizmizését. A szerző bemutatja a Balatonmelléki jogszokást, majd rátér a Káli-medencei gyakorlatra, megállapítva, hogy a móríngolás először a nemességnél, majd utána a parasztságnál jelentkezett. A legkorábbi írott mórínglevél 1777-ből, a legkésőbbi 1885-ből való, ezután már házassági szerződés néven készültek, de a közbeszédben megmaradt a móríng megnevezés, ami változatlanul a házasság megkötését előzte meg. Rendkívül tanulságos olvasni azt a 19 móríngszerződést, amelyeket részletesen bemutat Gelencsér József. Arra is kitér, hogy a móríngolás elbizakodottság, kapzsiság esetén néha szomorú következményeikkel járt. Érdekessége a móríngolásnak, hogy a kontramóríngokban a nők részéről ritka volt a pénz, gyakori viszont a bútor, a textília, amely a hozományból kerülhetett ki. Előfordult viszont olyan házasság is, ahol a nemes lány már jóval túlhaladta a házassági kort, ezért valósággal „megvásárolta” a nem nemes (agilis) legényt.

Különös jelentőségű az egyének, a családok, rokonság és az egész közösség életében az öröklés, amelyhez nagyszámú, idővel változó jogszokások tartoztak. Az öröklés gyakran alapját jelentette az ellenségeskedéseknek, családi viszályoknak, esetenként a közeli családtagok haragtartásának, de a konfliktusok elhárítójának is. A témával foglalkozó fejezet vázolja a törvényi háttérrel és a szokásjogi szabályokat. Létezett a törvényes öröklés (apai vagyon az apai örökösöké, anyai vagyon az anyai örökösöké) és a végrendeleti öröklés. A polgári korban különbséget tettek öröklés, hagyaték, hagyományos és kötelesrészes között. Végintézkedés (rendes vagy kiváltságos magánvégrendelet vagy közvégrendelet) hiányában a törvényes öröklés lépett életbe. Az özvegyi jog törvényes hagyományként haszonélvezetet biztosított. A hagyomány a hagyatékból való, az örökös terhelt juttatást jelentett, a köteles rész pedig pénzt vagy természetbeni hagyományt. A végrendeletalkalmazás alkalmi változatosak voltak. Az öröklési rendszerek (a Káli-medencében általános törzsöröklés, fiági öröklés, egyenlő osztály) áttekintését követően tér át a szerző a hagyaték elosztásának

technikájára, majd az okiratok őrzésére, öröklésére, ami a Káli-medencében különös jelentőségű volt. Megállapítja, hogy az egyenlő öröklés mellett a fiági öröklés is jelen volt. Az egyenlőség megvalósításánál a kitaníttatás éppúgy meghatározó tényező volt, mint az öreg szülők gondozása.

A hagyaték elosztásának változatos technikája volt. A természetbeni elosztásnál arra törekedtek, hogy a birtok lehetőleg ne aprózódjon, az ingatlanok felosztásánál viszont ennek éppen a fordítottja történt, ami a településszerkezetet hosszú távon meghatározta. Az ingóságok esetében különbséget tettek a lányok és a fiúk, valamint a szülői házban maradó és a többi utód között. A végrendekezés a visszaemlékezők szerint döntően a vagyonosabbakat jellemezte, összefüggött az örökhatóság gondozásával. A leszármazottak nélküli személy pedig vagyona sorsát akarta így biztosítani. A visszaélést, a viszályt teljesen kizárni így sem mindig sikerült, amire meglepő példát is megismerünk. Ezekben a végrendeletekben gyakran keveredett az örökös névezés és a hagyományozás, kitagadás viszont ritkán fordult elő. A hagyományozás történhetett a helyi egyházközség vagy a Pápai Református Kollégium javára. Másik típusát jelentette az öröklésnek az örökhatóság életében történt osztás, amelyben az örökösök házasságkötésükkor részesedhettek. Ritkábban az is előfordult, hogy az örökhatóságot betegsége kényszerítette erre a döntésre. A korábban (pl. házasságkötéskor) adott vagyontárgyakat a hagyatéki osztályba beszámították. Különleges helyzetet teremtett, amikor az egyik szülő elhunyt és a gyermekek még nem érték el a felnőtt kort. Az anya halála esetén a férjnek nem volt haszonélvezeti joga, az anyai juss kiadható volt az utódoknak. Az apa halálakor élt az özvegyi jog, amit az anya átadhatott gyermekeinek gazdálkodásra.

A törvényes öröklésnél három megoldás létezett: 1.) aki a szülőkről gondoskodott, többet kapott a testvéreinél; 2.) a szülők megélhetésükre fölfogtak a birtokból; 3.) az özvegy eltartásáról valamely birtok fenntartásával, visszatartott földdel gondoskodtak. Ez volt a XIX. században virágzó intertenció, ami azonban az özvegyen maradt férfit nem illette meg. Egyébként az intertenciót a nagyszülők esetében is alkalmazták. Az utolsó eset 1942-ben fordult elő. A fejezetben valamennyi esetre olvashatók példák. Önálló egységben szól a szerző az osztálylevelekről. A leszármazottak az örökhatóság halálát követően egy ideig fenntarthaták a tulajdonközösséget, amelynek megszüntetése szerződéssel vagy peres úton történt. Több adat igazolja, hogy az utódok az osztályos egyezséget megváltoztatták és újat hoztak létre. Egyébként osztályos egyezségre az apa, vagy mindkét szülő halálát követően került sor. Ugyanakkor

maradtak közösben is ingatlanok, mint pl. az erdő, a csekély nagyságú telek, a malom, a haszonvételi jogok. Ezeket foglalták írásba az osztálylevelekben, ami az egymás közötti rendezést szolgálta. A fejezet végén három végrendelet és négy osztályos egyezség olvasható.

Az utolsó, ugyancsak terjedelmes fejezet a közösségi büntetéseket széleskörű kitekintéssel mutatja be. Ez a rész rendkívül érdekes és mai szemmel nézve is nagyon elgondolkoztató olvasmány. Az együttélés normáinak különböző mértékű megszegésének világi és egyházi megtorlása, megbüntetése egyszerre szolgálta a kártérítést és az elrettentést. A szankcióknak mintegy 11–15 fajtája ismert, bár a református egyház a XVIII–XX. században 25 megtorló intézkedést alkalmazott. Ezekre sok példát olvashatunk. A Káli-medencében büntettek pellengérrrel, amelynek szerepét a templom melletti szégyenkő vette át, de funkciójuk megegyezett. Elsősorban a nők megszegyenítő eszköze volt, amit a templomi szégyenpadok váltottak fel. Mindkettőt a nemi erkölcs ellen vétő nők esetében és kisebb bűnökért alkalmazták. Meghatározott szertartása volt a büntetés végrehajtásának, szigorúan kiszabott ideig tartó penitenciával, amit nyilvános bűnbánattal zártak le. Többnyire a testi fenytéssel nem sújtható nők büntetése volt a pacalvetés, amivel a kicsapongó életet élők, a lányfejjel gyermeket világra hozókat a templom elé, hasukra marhapacalt kötve ültették ki. Meghurcolással általában a tolvajokat büntették, amit a lopott holmival a falu előtt, csendőri kísérettel kellett végrehajtaniuk. Az esetek jelentős része ezekre a normasértésekre vonatkozik. A kidobolás a XX. század közepéig élt és ugyancsak a tolvajokat sújtották vele. Az utóbbi kettő egyidejű alkalmazására is van példa. Az egyházközségi tagok erkölcsi életének tisztaságára az egyház érzékenyen figyelt és ügyelt. A kihágásokat penitencia tartásával és ekléziakövetéssel torolták meg, amelynek időtartama az esztendők múlásával egyre csökkent, a XIX. században már csak elenyészően fordult elő, a XX. századra pedig eltűnt az egyházak életéből, azonban az írott források több esetről beszámolnak. A hívek fegyelmezésén túl az egyházak békítő szerepet is betöltöttek, de ha egyik sem bizonyult célravezetőnek, akkor a bűnöst a világi hatóságoknak adták át, amire szintén akad néhány példa. Ezek a büntetések kényyszerítő és nevelő módszerek voltak, amelyek a normaszegéssel szemben visszatartó erőt jelentettek.

A Káli-medencében is előfordult népitélet, ami olyan önbíráskodás volt, amivel az esetleges nagyobb kárt igyekeztek megelőzni. A szerző hét szándékos gyújtogatási esetet ír le, amelyek közül egy a feltételezett gyújtogató megölés-

sével zárult, míg egy másik esetben tűzhalállal büntették meg a tüzet okozó személyt. Később az ilyen cselekmény elkövetőjét kiközösítették. 1945 után nyilvánosan, név kiírásával ellátott táblával szégyenítették meg a „kulákokat”.

A kötet végén zárógondolatok címen rendszerezett összefoglalás található. A szerző áttekinti a szakirodalmat, meghatározza a táji csoportot, a jogszokásokat, megvilágítja a vallási és közösségi normákat, az iskolai nevelés hatását, az írott jog és a népi jogszokások szabályozó szerepét, a joghátrány körébe tartozó megszegésszerű büntetéseket. Bemutatja a létrehozott szervezeteket, a nemesi és jobbágyfalvak jellemzőit, a nemeseknek, jobbágy-parasztoknak, zselléreknek, cselédeknek a faluközösségek életében játszott szerepét. Leírja a szomszédsággal együtt járó jogokat és kötelezettségeket, a szolgálomszerű jogszokásokat, a szőlőre vonatkozó jogi szabályokat és a szőlő művelőit, majd az állattartással együtt a legelőjogot, a pásztorokat, végül az öröklési szokásokat, majd a változó világ beköszöntét. Az utolsó gerincét a köszönetnyilvánítás teszi ki. A minden részletre kiterjedő nagyszabású és olvasmányos munkát az adatközlők felsorolása, az irodalomjegyzék és az idegen nyelvű összefoglalók zárják le.

Ez a kötet ismételten igazolja, hogy Gelencsér József felkészült, alapos munkát végző kiváló kutató, éles szemű elemző, aki birtokában van a jogtudományi ismereteknek, ugyanakkor néprajzi felkészültségével olyan tudás birtokosa, amivel rászolgált a tudomány legnagyobbjainak kijáró elismerésre. Könyve nem hiányozhat sem a jogtörténészek, sem a néprajzkutatók asztaláról.

S. LACKOVITS EMŐKE

ÚJRAOLVASÓ

Pápa mezőváros egészségügyének helyzete a reformkorban

A GRÓF ESTERHÁZY CSALÁD *füldesurasága* alatt lévő Pápa szabadalmas mezőváros reformkori egészségügyét több forrásból ismerjük. Hiányosan ugyan, de fennmaradtak város tanácsülési, közgyűlési jegyzőkönyvei, töredékesen a városi önkormányzat iratai. A nagy iratpusztulás a II. világháború alatt következett be. A pusztulás előtti levéltár anyagát Molnár István ismertette a város-egyesítés 100. évfordulója alkalmából kiadott munkájában.¹ Sajnos, 1945 előtt nem folyt rendszeres várostörténeti kutatás, ezért a háborús pusztítás következtében az iratokkal együtt rengeteg információ is megsemmisült. Az egyházi archívumok, a vármegyei, pápai Esterházy-uradalom gazdasági levéltára, a kormányzati szervek levéltári iratai feltárásával valamelyest ellensúlyozhatjuk az iratpusztulás okozta veszteséget.

Ma már feldolgozásokból részben ismerjük a város legújabb kori egészségügyét. Elsőként Zsoldos János orvosdoktor kell megemlíteni, aki megírta az 1809–1810. évi pápai (hadi)kórházak történetét.² A városi egészségügyi intézményeket Fényes Elek ismertette országleíró műveiben.³ A XX. század elejének egészségügyét az első városmonográfia mutatja be.⁴ A város reformkori viszonyait és 1848/49-es történetét feltáró levéltári kiadványunkban közöltük Cseresnyés Sándor főorvos 1846. évi Helytartótanácsnak küldött jelentését a „szabados Pápa városában létező egészségi intézetek miben létéről”.⁵ A kiadványban olvasható az 1847-ben Pápán élő orvosok és sebészek névjegyzéke, Rosos István Veszprém megyei alispán 1847. évi jelentésének városra vonatkozó része,

¹ MOLNÁR 1942.

² ZSOLDOS 1817.

³ A reformkor végi állapotokat tükrözi 1847-es városleírása: FÉNYES 1841. 409–410., 430–432., FÉNYES 1847.

⁴ KAPOSSY 1905.

⁵ HUDI 2001. 43–44.

melyben az egészségügyi intézmények és „személyzetük” is fel van sorolva.⁶ A kötetből megismerhető az 1848/49-es szabadságharc helyi egészségügye is.

A kutatók feldolgozták a város gyógyszerárainak történetét, bemutatták az 1831. évi kolerajárvány eseményeit és demográfiai következményeit.⁷ A társadalomtörténeti szemlélettel megírt városmonográfia többek közt arra is rámutatott, hogy a kórházi pénztárak banki tevékenységet is folytattak, és a városrészek egyesítése után a városi bába állás mellett az ésszerű gazdálkodás jegyében szervezték meg a városi állatorvosi állást (1847).⁸ Újabban önálló forráskiadvány született a pápai kórház (a volt irgalmasrendi kórház) negyedévezredes történetéről.⁹ Jakab Réka az asszonykórház alapítását és első évtizedeit mutatta be.¹⁰ Cseresnyés Sándor megyei másod-, majd első főorvos életét és tevékenységét részletesen Dörnyei Sándor dolgozta fel. Korábban Fazekas Árpád foglalkozott a működésével.¹¹

Folyóiratunk több esetben közölt egészségügy-történeti írásokat. Mezei Zsolt 2007-ben közzétette az irgalmasrendi kórház 1757. január 19-én kelt alapítólevelét, bemutatta az alapítás körülményeit és a kórház fejlődésének fő mozzanatait.¹² 2008-ban Cseresnyés Sándor 1839-ben a Társalkodó folyóiratban olvasható közleményét adtuk ki az Újraolvasó rovatban.¹³ 2010-ben Dörnyei Sándor a Budapesti Királyi Orvosegylet irataiból, a Semmelweis Orvostörténeti Levéltár anyagából a pápai orvosok (Cseresnyés Sándor, Pserhofer Sámuel, Deutsch Dávid József, Hoffelder József) 1846. évi váltólázjárványról írt beszámoló jelentéseiből a nép életmódjára vonatkozó részeket közölte, emellett Hoffelder József megyei másodfőorvos 1848. év végi jelentését is közzétette.¹⁴ A pápai orvosok aktivitása orvosegylet alapításában is tükröződött.¹⁵ Hasonló

⁶ HUDI 2001. 58–59., 62–66. Az alispáni jelentés tartalomjegyzékét, népességi adatait, községségi demográfiai-felekezeti és nyelvi statisztikáját a megyei reformációs emlékkötetben olvashatjuk: BOROSS 2018. 206–225.

⁷ DÁVID 1984. 293–310., JANKÓ-SZABÓ 1989. 241–275., MEZEI 2001.

⁸ HUDI 1995. 93–94.

⁹ MEZEI 2007b. E kötetben is olvasható Fényes Elek 1841. és 1847. évi leírása, az 1847. évi orvosi-sebészti névsor, Rosos István 1847. évi alispáni jelentésének a pápai egészségügyre vonatkozó részlete.

¹⁰ JAKAB 2012. 227–258.

¹¹ FAZEKAS 1986., DÖRNYEI 2010.

¹² MEZEI 2007a. 261–286.

¹³ HUDI 2008.

¹⁴ DÖRNYEI 2010.

¹⁵ DÖRNYEI 2010. A pápai orvosok aktivitásával, szakmai együttműködésével kapcsolatban kiemelte: „Ennek magyarázatát abban lelhetjük, hogy a városban és környékén működő egészségügyi szakemberek (orvosdoktorok, seborvosok, gyógyszerészek) jó egyetértésének köszön-

kezdemenyezés a Pápával rivalizáló megyeszékhelyen, Veszprémben fel sem merült, mivel ott kevesebb orvos, seborvos működött.

Jelen közleményben az Orvosi Tár két írását tesszük ismételten közzé. Az első a pápai egészségügyi intézmények 1843-ban készült leírását és statisztikai adatait, a második a Pápai Orvosegylet megalakulásáról szóló tudósítást tartalmazza.¹⁶ Az első közlemény alapja „A' pápai gyógyintézetek' jegyzőkönyveinek rövid kivonata” c. nyomtatvány lehetett, amelyet várostörténeti kutatásaink során az 1990-es években az uradalmi levéltárban találtunk meg és a kórház jubileumi kötetében közöltünk.¹⁷ Akkor azt írtuk, hogy a jelentést valószínűleg felsőöri Cseresnyés Sándor főorvos készítette. Ezt megerősíti az Orvosi Tár közleménye is, mivel tudjuk, hogy Cseresnyés a folyóiratnak nem csak olvasója, hanem aktív munkatársa is volt. Legújabb kutatásunk során arra is fény derült, hogy az Orvosi Tár 1843-as cikkét több fővárosi hírlap is átvette. A Jelenkor július 2-án, a Hirnök július 16-án minimális változtatásokkal közölte a pápai híradást.¹⁸

Azt, hogy a pápai orvostársadalom vezéregyénisége 1848-ig Cseresnyés Sándor volt, a Pápai Orvosegylet megalakulásáról szóló írása is megerősíti. 1848-ban megyei első főorvossá történő kinevezése és Veszprémbe költözése azonban megváltoztatta az egyesület jövőjének alakulását. 1848-ban a hivatalos iratok között „pápai sebészegylet” szerepel, ami arra utal, hogy ebben az évben az orvosegylet működése már csak korlátozott keretek között folytatódott.

A Pápai Orvosegyletről fontos tudni, hogy tagjai csak egyetemi orvosi, sebészi, gyógyszerészi oklevelet szerzett szakemberek lehettek. Egyszerű borbélymester, aki nem rendelkezett seborvosi diplomával, a seborvosi munkához (érvágás, köpölyözés, piócázás, kisebb sebek gyógyítása stb.) nem értett, netán más „alantas” vállalkozással (pl. kocsmáros) is foglalkozott, nem lehetett tagja az egyesületnek. A követelményeket 1848-ban Messzerer György székesfehérvári borbélylegény sebészegyleti felvételi kérelmének elutasításakor is megfogalmazták.¹⁹ Az eset arra

hetően 1846-ban – vidéken az elsők között – megalakult a pápai orvosegylet. Cseresnyés Sándor főorvosnak, az egyesület elnökének ösztönző szerepét kell látnunk az egyesületi tagok buzgó munkálkodásában.” (136.)

¹⁶ Honi gyógyintézetek. = Orvosi Tár 3 (1843) 3. kötet, 9. sz. 215., CSERESNYÉS Sándor: A pápai orvosegylet megalakulása. = Uo. 3 (1847) 11. kötet, 7. sz. (február 14.) 97–99.

¹⁷ MEZEI 2007b. 73–74.

¹⁸ „A' pápai gyógy-intézetek jegyzőkönyveinek rövid kivonata.” = Jelenkor 12 (1843) 52. sz. (július 2.) 269., Hirnök 7 (1843) 56. sz. (július 16.) 28.

¹⁹ HUDI 2001. 132–135.

is rávilágít, hogy a pápai sebészceh külön szervezeti életet élt, de szakképzett tagjai az orvosegylet tagságában is helyet kaptak.²⁰

A szabadságharc utáni elnyomás, a nyilvánosság tereinek beszűkülése, egyes tagok elköltözése vagy halála az 1846-ban alakult egyesület sorsát is megpecsételte. Cseresnyés beszámolója így is több szempontból figyelemre méltó: tanúsítja, hogy 1846-ban leomlottak a rendi választófalak az egészségügyi szakdolgozók (orvosok, seborvosok, gyógyszerészek) között, a liberalizmus jegyében példamutató együttműködés született a különböző felekezetű diplomás gyógyító szakemberek között. Az orvosegylet tagjai egyenjogúnak tekintették egymást, de a tekintély tiszteletét megkövetelték: alapszabályukban a képzettség (diploma minéműsége) és az életkor (a gyakorlati tapasztalat) határozta meg a rangsorban elfoglalt helyüket. E patriarchális rangsor szabta meg az egyleti üléseken elfoglalt helyet és a felszólalások, előadások sorrendjét.²¹

Az egylet tagjai között munkamegosztás volt: az orvosok orvostudományi kérdésekkel foglalkoztak, a gyógyszerészek meteorológia megfigyeléseket végeztek. (Az utóbbi azt is jelenti, hogy 1846-ban – a város történetében először – meteorológiai megfigyelő-állomás alapítását is napirendre tűzték.) Az orvosegylet a magyar nyelvet tette hivatalos nyelvvé, de a más nyelven publikálókat is befogadta. Sajnos, az ülésekről vezetett jegyzőkönyv jelenlegi ismereteink szerint nem maradt fenn.

Az elmondottak alapján úgy látjuk, hogy a pápai egészségügy kutatása az elmúlt évtizedekben komoly fellendülést mutatott, amely megalapozhatja a jövőbeni összefoglalás, monográfia elkészítését. A forrásokhoz a hírlapokban, folyóiratokban közölt írások éppúgy hozzátartoznak, mint a levéltári források. Ezért törekedtünk az elődök tevékenységének, kutatási eredményeinek megismertetésére.

²⁰ 1848-ban Pápán az előírások értelmében legfeljebb 5 seborvos működhetett, de a seborvosok állítása szerint csak 4 tudott megélni. Ezek: *Burghard Leopold senior*, *Batta Pál*, a testület „második öregbika” és *Czink Alajos* hites sebészek mellett özvegy *Szarka Józsefné* seborvosi üzetét ekkor Szabó János hites seborvos vezette. HUDI 2001. 135.

²¹ A Magyar Királyi Helytartótanács 1840-ben rendeletben szabályozta a hivatalos megszólításokat, amely szerint az orvosdoktor titulusa: *Ornatissimus, expertissimus ac doctorissimus dominus*, a seborvosé: *Ornatus perdoctus dominus*. DÖRNYEI 2008. 324–329. A magyar nyelv előretörése miatt 1846-ban Pápán ezt a címzésbeli megkülönböztetést valószínűleg már nem alkalmazták, de a képzettséghez idomuló tiszteletet megkövetelték (a seborvos 2, az orvosdoktor 5 évig tanult az egyetemen).

A következő két forrás szövegének átírásakor a helyesíráson nem változtattunk, a kiegészítéseket szögletes zárójelbe tettük, és a közleményt lábjegyzetekkel láttuk el. (– Hudi J.)

1.

Honi gyógyintézetek.

A pápai gyógyintézetek jegyzőkönyveinek rövid kivonata.

1. Az irgalmas szerzet kórháza alapult 1757-ben²²; voltak benne 1832-ik évig, 20379-en, kik közül meghaltak 1493-an; voltak 1832-től 1843-ig, 5992, meghaltak 388-an. – Jelenleg felügyelői s igazgatói ezen kórháznak t.[tisztelendő] *Paar Paulinus*²³ és *Schelmeczi Isidór*²⁴ szerzetes seborvos, a világi részről 1832-ik év óta t.[ekintetes] *Cseresnyés Sándor*²⁵ megyei egyik főorvos és táblabíró úr. –

²² A Betegápoló Irgalmasrendet gróf Esterházy Ferenc hívta be a városba 1757-ben. A rend kórházat és gyógyszerházat tartott fenn.

²³ A kórházat irgalmasrendi szerzetesek vezették. Paar Paulinus / Paulin diplomás irgalmasrendi sebész-mester, perjel (1843-ban már 14 éve rendházfőnök) az 1846-ban alakult Pápai Orvosegyletnek is tagja volt. 1848. július 3-án, 61 éves korában hunyt el Pápán, 1848. július 5-én a Szent Anna templombeli kriptába temették el. Temetése napján Vidovics Ágoston pápakovácsi plébános a következőket jegyezte fel: „Boldog, aki most csendesen elnyugszik az Istenben és nem tud e jelen zavart világról!” – MNL Mikrofilmtár A 3676. Pápa katolikus halotti anyakönyve 1848–1851., CSERESNYÉS 1847. 99., SZALKAY 1847. 180., JÁROLI 2001. 414–415., MEZEI 2007b. 73.

²⁴ Schelmeczi Isidór / Schelmeczy Izidor (az eredeti nyomtatott jelentésben: Schelmeczy Isidorus Chrysostomus) 1843-ban szintén irgalmasrendi diplomás seborvos volt Pápán. Hamarosan elhelyezték vagy meghalt, mert 1846-ban nem szerepel a Pápai Orvosegylet tagjai között. CSERESNYÉS 1847. 99., MEZEI 2007b. 73.

²⁵ CSERESNYÉS SÁNDOR (Nyírgyulaj, 1786. szeptember 15. – Veszprém, 1854. november 13.) református orvos, Veszprém vármegye másod-, majd első főorvosa. 1832-től másodfőorvosként felügyelte a kórházat. – Nagykállóban, Eperjesen, majd a pesti és bécsi egyetem orvosi karán tanult, közben Somogy megyében uradalmi orvosként is tevékenykedett (1822–1826), hogy tanulmányai fedezetét biztosíthassa. Medikusként 1817–1818-ban a pesti jótékony asszonyegyesület szemészeti kórházában Tóth Pápay János segédorvosaként szerzett tapasztalatokat. 1826-ban Pesten avatták orvosdoktorrá. 1827-től Makó város főorvosa, 1831-ben Szegeden praktizált, innen került Veszprém megyébe. 1829-ben Csanád vármegye tiszteletbeli főorvosaként a betegeskedő főorvos napidíjas helyettese volt. 1832-ben Veszprém vármegye másodfőorvosává nevezték ki Pápára. Másodfőorvosként a helyi egészségügyi intézmények mellett az ugodi fürdő felügyeletét is ellátta. Pukly Ignác halála után, 1848. március 13-án a főispáni helytartó megyei első főorvossá nevezte ki. Ekkor Veszprémbe költözött, a 880-as számú házban lakott. 1853-ban kora és egészségi állapota miatt állásáról lemondott. Halála előtt a csopaki gyógyvizet is megvizsgálta és jelentést írt róla. Veszprémbe hunyt el 1854. november 13-án, 68. életévében, szélütés következtében. – Első házasságában a cecei református lelkész lányával, Nagy Sárával 4, a másodikban a szegedi születésű Nagy Teréziával 25 évig élt. Második házasságából született Irén lánya a szombathelyi csendőrszázados, Keresztúry Sándor felesége lett. – A magyar orvosok közül az éternarkóizist

2. Az úgynevezett *Rosalia Francisca* nevű asszony ispotály alapult n. b. e. tek.²⁶ *Zsoldos János* főorvos²⁷ úr idejében, 1816-ban²⁸, melly időtül óta 1832-dig²⁹ voltak benne 2265-an, meghaltak 73-an, voltak 1832-től – 1843-ig 2275, kórházon kívül gyógyítottak kórházi költségen 169, meghaltak 1836-diki cholérát³⁰ és félholtan behozattakat ide értve 101-en. –

Volt ezen 10000 vfton³¹ alapult kórháznak tőkepénze 1832-dig³² – 28,056 vft.; van jelenleg adós levelekben, készpénzben és kint levő kamatokban 89,915

1847 elején az első között alkalmazta műtétnél. Az orvostörténet az első magyar nyelvű fülészeti munka szerzőjeként tartja számon. – 1842-től levelező tagja a Budapesti Királyi Orvosegyesületnek. Az 1846-ban alakult Pápai Orvosegyletnek alapító-elnöke volt. Ifjú korában és később is szívesen verselgetett. Munkatársa volt a pozsonyi Hirnöknek, a Társalkodónak, az Orvosi Tárnak. Fő művei: Orvosi értekezés a köszvényről... [Doktori értekezés] Buda, 1826. – A hallás előműszereiről, hallásról, ezeknek bajairól, orvoslásáról. Veszprém, 1832. – Rövid oktatás Lalich József veszettséget és mérges kigyók harapását gyógyító módjáról. Pápa, 1840. – Az ugodi sós, vasas, gyantáros, ibolyos, hideg forrásokról. Pápa, 1841. – A Nagy-Somló hegyről, váráról, Somló-Vásárhelyről, helyzeti, történeti, természeti s költészeti tekintetben. Pápa, 1848. – VREI Halotti anyakönyv, 1854., MNL VeML IV.1.b. 2754/1837 közgy. sz. i. (bizonyoságlevele eddigi szolgálatáról), 542/1848 közgy. sz. i. (főispáni kinevezése), CSERESNYÉS 1847. 97–99., SZINNYEI II. 1893. 301–302., SALACZ 1937. 35., KÖRNYEI 2010. 121–152.

²⁶ néhai boldog emlékezetű tekintetes

²⁷ ZSOLDOS JÁNOS (Köveskál, 1767. május 2. – Pápa, 1832. május 12.) főorvos, író, világi részről 1801-től haláláig a pápai irgalmasrendi kórház főgondviselője. Zsoldos János köveskáli református lelkész és Péter Judit házasságából született. Elemi iskolába Alsóörsön, középiskolába Sopronban és Debrecenben járt. 1790–1792 között Halason rektor (iskolatanító), majd 1793–1794-ben Jénában, 1794–1795-ben Bécsben folytatott orvosi tanulmányokat. 1795 decemberében a bécsi egyetemen kapott diplomát. 1796 januárjától haláláig Pápán orvos; 1798-tól Veszprém vármegye tiszteletbeli orvosa, 1808-tól második főorvosa, később első főorvosa. 1816-ban Pápán női kórházat létesített. Az első nőgyógyászati szakkönyv szerzője, az első hazai egészségügyi jogszabálygyűjtemény összeállítója. Tevékenyen részt vett a nyelvújítási mozgalomban, az orvosi szakmunkák mellett népszerűsítő dietetikai művet is írt. Gazdag könyvtára a veszprémi Laczkó Dezső Múzeum tulajdonába került. – Fő művei: – Asszony orvos. Győr, 1802. – Diatetika vagy Az egészséget fenntartó és a Betegségtől tartóztató Rendszabások. Győr, 1818. – Constituta rei sanitatis in Hungaria partibusque adnexis. Tom. I. ab anno 1656–1818. Győr, 1819. – A choléráról. Győr, 1831. – KOVÁCS 1832. 281–285., SZINNYEI XIV. 1953–1954., VARGA 1976. 27–47., HOGYA 1999., VARGA 2009. 953–954., KÖBLÖS–KRÁNYI 2018. I. 1070.

²⁸ Az asszonykórházat Csuzyné Tallián Rozália 10.000 váltóforint tőkével, gróf Esterházy Miklós felesége, Royasin / Roisin Francisca évi 1000 váltóforint támogatással alapította. 1818-ban az uradalmi kuriális telken lévő emeletes kórház kialakítását Esterházy Miklós vállalta, a telek bérletéért évi 2 forint jelképes cenzust kért. HUDI 2001. 44., JAKAB 2012. 227–258.

²⁹ helyesen: 1832-ig

³⁰ 1836-ban kisebb kolerajárvány volt az országban és Veszprém megyében. Ezt követően 1845-ben, 1848-ban és 1849-ben is kisebb járványt észleltek. 1849. június 12-én Cseresnyés Sándor megyei főorvos nyomtatott hirdetménye tartalmazta az övintézkedéseket. = MNL VeML 101.b. 458/1849 (június 14.) sz. i.

³¹ vft. = váltóforint; 1 váltóforint = 60 váltókrajcár; 1 conventionalis vagy ezüstforint = 2 ½ váltóforint, vagyis 150 váltókrajcár

³² helyesen: 1832-ig

vft. 3 kr. Egyik helybeli aligazgatója az uradalom részéről t.[ekintetes] Prauner Gábor³³ nyugalmazott tisztartó úr; másik t.[ekintetes] Cseresnyés Sándor főorvos és táblabíró úr; segéd seborvos benne, Burghart Leopold³⁴ megyei seborvos úr, szám- és kosztadó Szabó János seborvos³⁵ úr.

³³ Prauner Gábor 1818-ban uradalmi exactor, a pápai női kórház felügyelője. 1828-ban uradalmi tisztartó, Káldy János homokbödögei és pusztabödögei birtokának bérlője. 1837-ben is Pápán lakik és uradalmi tisztartóként dolgozik. Valamikor ezután nyugdíjazták. MNL VeML IV.1.b. 69/1828 (október 6.) sz. i., 1066/1837 (június 19.) közgy. i. JAKAB 2012. 227–258.

³⁴ BURGHARDT LIPÓT / BURGHARDT LEOPOLD katolikus seborvos, a pápai járás seborvosa. Székesfehérváron, a Felsővárosban született 1799. november 14-én Purkhart [Burghardt] Antal adózó és Müllner Erzsébet házasságából. A pesti orvosegyetemen szerzett sebészi oklevelet, Pápán 1827. május 18-án kezdett praktizálni. 1836–1837-ben is pápai seborvosként adózott. 1837-ben tiszteletbeli megyei orvosként bízzák meg a betegeskedő pápai járási seborvos, Schininger Krisztián / Keresztély helyettesítésével. Pápai járási segédorvosi minőségben emberek és állatok orvoslását végzi, napidíja 1 pengőforint. Még 1840 elején is őt helyettesíti. Schininger halála után annak a helyébe lép. Az 1840. október 12-i tisztújításon nevezik ki pápai járási seborvosnak. 1843-ban, 1847-ben megerősítik állásában. 1846-ban járási seborvosként lett a Pápai Orvosegylet alapító tagja. 1847–1848-ban is Pápán volt sebész. 1848 júniusában 49 éves pápai házbirtokos és „tudor”, választójogú polgár a népképviselői országgyűlési választáson. A Veszprém Vármegyei Állandó Bizottmány által 1848. június 2-án elfogadott nemzetőrségi beosztás szerint a pápai nemzetőrség főorvosa. 1849. október 22-én Pap János cs. k. biztos megerősíti pápai járási sebészi állásában. 1860. december 29-i tisztújításon újra pápai járási sebész lett. Az 1860-as években is ebben a funkcióban van. 48 évi megyei szolgálat után ment nyugdíjba. Közkedvelt orvos volt Pápán, ahol mindenki „doktor bácsi”-nak szólította. Tekintélyét növelte, hogy az 1831. évi kolekrajárvány (és a többi járvány idején), illetve a szabadságharc alatt is önfeláldozóan dolgozott. 1857–1877 között (és ezután egy ideig) a városi kórház és női kórház orvosi teendőit is ellátta. 1884. január 25-én, 84. évében hunyt el tüdővészben. A Kálvária temetőben nyugszik. Első felesége Polák Anna, második felesége 1872-től az akkor mindössze 24 éves Csögör Zsuzsanna (meghalt 1921. február 22-én.) Első házasságából született Burghardt Lipót Pápán 1836. február 3-án. 1862-ben vette feleségül a polgárcsaládból való Galambos Erzsébetet. Egy ideig Pápa város bírója volt. 1863-ban Veszprém vármegye alügyésze, később pápai, majd zirci járási szolgabíró. 1876-ban, amikor felesége meghalt, budapesti királyi törvényszéki bíró volt. Másik fia, Burghardt József kereskedőnek tanult pápai rokonánál, Bermüller Gyulánál. A tanonckorból 1886-ban, 18 évesen szabadult fel és lett kereskedősegéd. MNL Mikrofilmtár A0564 Székesfehérvár-Felsőváros születési anyakönyve, 1799., Uo. A 365 Pápa város házassági anyakönyve, 57/1862. sz., Uo. A 3677. Pápa város halotti anyakönyve, 19/1884. sz. – MNL VeML IV. 1.a. 1592/1836 kisgy. sz., 2710/1840 közgy. sz., 2957/1843 közgy. sz., 1606/1847 közgy. sz., Uo. IV. 1.b. 1066/1837 közgy. sz. i., Uo. IV. 101.b. 556/1848 (VI. 2.) sz. i.; Uo. IV. 154. 1849. október 22-i kinevezések; 13/1860. (december 29.) ÁB jkv. sz. – Halálozás. = PL 3 (1876) 27. sz. (július 1.) 116., Folyó hó 18-án lesz 50 éve... = PL 4 (1877) 18. sz. (május 6.) 71., Id. Burghardt Lipót... = PL 11 (1884) 4. sz. (január 27.) 15., Tanoncz szabadítás. = PL 13 (1886) 26. sz. (június 27.) 103., CSERESNYÉS 1847. 99., BLASKOVITS 1848. 79., PESTER LLOYD-KALENDER 1862. 30., 1863. 21., 1864. 22., 1865. 22., 1866. 22., HUDI 2001. 59., 135., 148. (Burghardt Lipót életrajza hiányzik az országos és megyei lexikonokból.)

³⁵ Szabó János pápai seborvos, 1846-ban is „kórházi sebész”, a Pápai Orvosegylet alapító tagja. 1848-ban is Pápán működik, mint hites [= esküt tett] sebész. CSERESNYÉS 1847. 99., HUDI 2001. 135.

3. A tébolyodottak kórháza létrejött 1837-ben³⁶; voltak benne megyeiek és vidékiek³⁷ 1843-ig – 62-en , meggyógyultak 39-en , javultak 12-en, meghaltak 6-an, örökös örültek maradtak 5-en. – Ugyancsak az 1837-ben alapult veszetek szobáiban voltak ez ideig 10-en, meggyógyultak 7-en, elhaltak veszettségben 3-an. – Ezen két utósónak tőkéje csekély, a házi szükséges eszközöket is alig fedezhető 1–2 ezer pengőre terjed, mellynek kezelője jelenleg t.[ekintetes] *Csoknyay Károly*³⁸ megyei perceptor úr. – Az egészség dolgát igazgatók ugyanazok, kik az asszonyispotályban.

2.

A pápai orvosegylet megalakulása.

Közli *Dr. felsőeőri Cseresnyés Sándor* megyei főorvos.

A Veszprém-megye pápai és devecseri járásaiban létező orvosi személyzet több éves közohajtása elől félregördülvén a gátló nehézségek, folyó 1846-iki novemb.[er] 13-kán tek.[intetes] felsőeőri *Cseresnyés Sándor* megyei egyik fő, egyleti választott első-, t.[ekintetes] *Hoffelder József* uradalmi fő, egyleti választott második elnök, orvostudor urak elnökletek alatt – létrejött pápai orvosegyletünk, – mellynek egyedüli célja haladni, tökéletesedni, vagyis a

³⁶ A pápai tébolyodottak házát (tébolydát) Veszprém vármegye alapította és felügyelte, gróf Esterházy Miklós biztosított ingyen telket számára. A kórházban 8 ágy a tébolyodottak, 2 a veszetek (veszett állatok által megfertőzött emberek) számára volt fönntartva. HUDI 2001. 44.

³⁷ vidékiek: szomszéd megyebeliek

³⁸ CSOKNYAY / CSOKNYAI KÁROLY református vármegyei adóvevő. Csoknyai / Tapolcafői Csoknyai Sámuel görzsönyi / nemesgörzsönyi (Veszprém vm.) református iskolarektor és Józsa Erzsébet fia, Görzsönyben született 1800-ban. 1810-től, 10 éves korától a pápai kollégiumban tanult, a coniugisták évfolyamába iratkozott be. 1817/18-ban alumnus (ösztöndíjas) volt. A kollégiumi törvénykönyvet 1818-ban írta alá, ekkor lépett a felsőbb tagozatba. 1824/25-ben a rhetorok és logicusok osztályának kijelölt segédtanítója (praeceptor) volt. 1826/27-ben a pozsonyi jogakadémián jogot tanult. 1839-ben Veszprém megye járásbeli esküdtje volt. Apját 1830 körül vesztette el. 1848 júniusában 7 váltóforintot adományozott a magyar honvédelem megszervezésére. A Pápai Református Egyházközségnek előljárója volt. 1849. október 28-án, 50. évében hunyt el sorvadásban. Nemes Beretzky Eszterrel kötött házasságából hat gyermeke született: Károly (1832), Krisztina (1834), Karolina (1837), Gyula (1840), Emília (1846) és Dénes (1848). – Bátyja, Csoknyai János tanító lett, 1819–1829 között Lakszakállason. Györszemerén, majd Tápszentmiklóson tanított, 1829–1837 között praeorans rektor volt a Pápához közeli Szerecsenyben. Későbbi sorsáról nem tudunk. PREI Keresztelési és halotti anyakönyvek 1832–1850., HUDI 2001. 118., 2004. 153., KÖBLÖS 2006. 466., 935., KÖBLÖS–KRÁNITZ 2018. II. 1190–1191. (Csoknyay Károly életrajza hiányzik az országos és megyei lexikonokból.)

multakból és jelenből észképi, gyakorlati isméket gyűjteni, s azokat egyetértve a szenvedő emberiség oltárára rakni.

Miért alakultak s alakulnak társulatok? mi hasznok azoknak magokra a tagokra, mi a közönségre nézve? fejtegetni nem czélunk: egyszerűen felelnek arra ezen ősz, és örök igazságok „*Több szem többet lát*” Az egyesült erők *nagyobb hatásuak*. „*Egyetértés által kis dolgok nagyra nőnek, visszavonás által a legnagyobbak is széteszölnak*” stb. – Mi haszon háramlik³⁹ társulatunk által egyletünkre s kis körünk embereire vagy közönségére? azt vállalatunk lelkes tellyesítése, s kivánt czélunk elérése fogja tanusítani. Mit hogy könnyebben elérhessünk, szükségesnek véljük az egymásnak könyvekkel való kölcsönös szolgálatot, folyóiratok hordatását, s gyűlések tartását stb.

Előleges⁴⁰ rendszabályaink ezek:

1. Első és második elnök, fő- és aljegyző, a pénztárnokkal évenként választatnak.

2. Kisgyűlés hónaponként, szükség esetén hetenként akármelleyik elnök által tartathatik. – Nagygyűlés évenként 4-szer januarius, aprilis, julius és october hónapokban; miről a tagok egy héttel előre tudósítanak.

3. A pecsét, mellynek czime ez: „*a pápai orvosegylet pecsétje*” az elnöknel tartatik, s csak gyűlésből eredett határozatok tanusítására, vagy az egylet közakarátát ábrázoló irományok megerősítésére s hitelesítésére használtatik.

4. A gyűlésekben szóbeli vagy írásbeli közlemények előterjesztésekor, az illedelem szabályai szerint az életkor és diploma ideje tekintetik.

5. Az egylet élő nyelve örökre a magyar, de az ezzel tudományos jártasságig nem bírától⁴¹ ugy a szóbeli, mint az írásbeli előterjesztések, még most más nyelven⁴² is elfogadtatnak.

6. Az írásbeli értekezések tisztán írva, s ha lehet bekötve adassanak jegyzői kézre; a szóbeli értekezéseknek pedig csupán rövid kivonatok fog jegyzőkönyvbe vezettni.

³⁹ helyesen: háramlik

⁴⁰ értsd: előzetes, tervezett; a közgyűlés által még nem véglegesített

⁴¹ helyesen: bíróktól

⁴² Az orvostudományi gyakorlat szerint az értekezések ekkor *latin* és *német* nyelven készültek. A magyar orvosok többsége a *német* szakirodalmat olvasta, ezért az Orvosi Tár a magyar nyelvű orvostudomány élharcosának számított.

7. Az időjárás pontos jegyzésére, s a nagy gyűlésekkel való közlésére gyógyszerész urak bizatnak meg.

8. A nagymélt.[óságú] magy.[ar] kir.[rályi] helytartó-tanács s [a] tek.[intetes] megye rendelkezési közlésére a megyei főorvos ur, ugy a nevezetesebb kóresetek s műtétek jelentésére a kórházak kezelői kéretnek.

9. Az *Orvosi Tár*⁴³, *Oester. med. Jahrbücher*⁴⁴, *Schmieds Jahrbücher*⁴⁵, *Berliner medic. Central Zeitung*⁴⁶, és egy *Gyógyszerészi lap*⁴⁷ meghozatása rendeltetik.

10. A megkívántató eszközök beszerzésére s egy szolgálta tartásra megkívántató költségek fedezésére kiki a tagok közül fél évre 2 p. fr. 30 krt, egy évre 5 p. ftot⁴⁸ a pénztárnoki kézbe fizetni köteles.

11. A ki a tagok közül évről évre maradni kíván, az együletet a legutolsó közgyűlésben neve beírásával, s a járandóság felének előleges letételével biztosítani tartozik. – A ki kilép, annak többé az együleten semmi visszaható követelése fön nem marad.

12. Az egyület mindaddig fön[n] áll, mig felénél kevesebbre le nem oszlik, fele pedig fön állhat minden szerzemények használása mellett, mindaddig, mig közmegegyezéssel az egész társulat széllyel nem oszlik; melly esetben minden vagyon eladatik, s ára a tagok között (a kilépett tagokat ide nem értvén) vagy ezeknek képviselő nejk, vagy gyermekeik között egyenlően fölosztatik.

⁴³ Az *Orvosi Tár* Bugát Pál és Schedel [Toldy] Ferenc szerkesztésében, a Pest-Budai Orvosgyesület (a későbbi Budapesti Királyi Orvosegyesület) támogatásával 1831-ben indult, 1833-ban anyagi nehézségek miatt megszakadt a kiadása. 1833–1848 között Bugát mellett Flór Ferenc volt a szerkesztője, egyben anyagi támogatója. 1838–1841 között az évi előfizetők száma alig haladta meg a 300-at. Az első hosszabb ideig fennmaradó magyar nyelvű orvosi folyóirat volt a XIX. században. 1848 végén megszűnt, 1850 tavaszán sikertelenül próbálták újraindítani. BATÁRI 1973. 357–370., DÖRNYEI 2008. 324–329.

⁴⁴ *Medicinische Jahrbücher des kaiserl. königl. österreichischen Staates* c. folyóiratot a bécsi egyetem orvosi fakultása adta ki 1812-től.

⁴⁵ *Jahrbücher der in- und ausländischen gesammten Medicin* c. orvosi folyóirat Lipcsében (Leipzig) jelent meg 1834-től Carl Christian Schmidt orvosdoktor szerkesztésében, Otto Wigand kiadásában.

⁴⁶ *Berliner medic.[inische] Central-Zeitung* c. berlini folyóirat 1832-ben indult.

⁴⁷ Itt egy német gyógyszerészeti lap megrendelését kell érteni, mert ekkor a magyar gyógyszerészeknek nem volt önálló szaklapja. Az elsőt *Gyógyszerészi Hirlap* címmel Láng Adolf Ferenc (1795–1863) nyitrai gyógyszerész, a „Megváltóhoz” gyógyszerertár tulajdonosa (1832–1858) indította 1848-ban. A szaklap augusztus 15. és november 15. között kéthetente (minden hó 15-én és 30-án) jelent meg. Hét számából hat ismert. SZINNYEI 713–716., SÁGI 2005. 689.

⁴⁸ Az éves tagdíj 5 pengőforint, a féléves 2 pengőforint volt, ami a reformkori egyuletek általános tagdíjának számított. A Veszprémi Kaszinó helybeli tagjai is évi 5 pengőforint tagdíjat fizettek az 1840-es években. VESZPRÉMI CASINO 1842. 15., 1847. 17.

*Az egylet tagjai*⁴⁹:

1. *Cseresnyés Sándor* megyei főorvos, és első elnök, 2. *Hoffelder József*⁵⁰ uradalmi főorvos, és 2-dik elnök, 3. *Ditrichstein Dávid*⁵¹ orvostudor és jegyző,

⁴⁹ helyesebben: tagjai

⁵⁰ DR. HOFFELDER JÓZSEF pápai katolikus gyakorló orvos, 1840-ben már az Esterházy uradalom orvosa, Veszprém vármegye másodfőorvosa. Veszprémben született 1803. október 27-én Hoffelder József és Wagner [Wagner] Katalin házasságából. A főispáni adminisztrátor az 1847. július 1-2-án tartott megyei tisztújításán Veszprém vármegye becsületbeli [tiszteletbeli] orvosává nevezte ki. 1848. március 13-tól pápai székhellyel, 300 pengőforint évi fizetéssel Veszprém vármegye másodfőorvosi tisztségét töltötte be. Esküjét 1848. május 2-án tette le. 1848. május 28-án a pápai nemzetőrség ezredorvosa. 1848 nyarán a Dráva-vonal védelmét Baranya megyében, Sellye körzetében ellátó Veszprém megyei nemzetőrség ezredes-főorvosa. 1849. április 15-én Pápán hunyt el élete teljében. Ágyban fekvő, 60 éves szélütött felesége, Niczky Antónia 1849. július 24-én szintén Pápán hunyt el. – Hoffelder már 1838-ban a Pápai Kaszinó tagja volt. 1841-ben az egyesület választmányába is bekerült. 1849-ben a kaszinó aligazgatója. 1842-től a Budapesti Magyar Királyi Orvosegyesület levelező tagja. A Magyar Orvosok és Természetvizsgálók Vándorgyűléseinek résztvevője, az 1842. augusztusi besztercei nagygyűlés egyik sikeres előadója volt az orvos-sebészi szakosztályban. A bécsi Medicinische Jahrbücher folyóirat és melléklapja, valamint az Orvosi Tár c. szakfolyóirat rendszeres előfizetője volt. Munkája: Marhapestisről. Szombathely, 1830. – MNL Mikrofilmtár A 3728 Veszprém római katolikus születési anyakönyve 1775–1805. A 3676. Pápa katolikus halotti anyakönyve 1848–1851. – MNL VeML 1.a. 1606/1847. közgy. sz., IV. 1.b. 542/1848. (III. 13.) közgy. sz. i. (másodfőorvosi kinevezése); VeML IV. 101.a. Veszprém Vármegye Állandó Bizottmányának jegyzőkönyvei, 2/1848. (V. 2.) sz. i. (eskütétele); – Orvosi Tár 1841. Hetedik félv., 402., HALÁSZ 1842. 149., Medicinische Jahrbücher, Pränumeranten-Verzeichniss, 1842. XV., 1844. 10., 1846. 3., SZINNYEI 1896. IV. 950., SALACZ 1937. 36., HUDI 2001. 27., 152., 182., 192–194., 239., 265–266., DEÁKI 2003. 191., HUDI 2004. 233. – Életrajza hiányzik az orvosbiográfiai lexikonból is hiányzik: KAPRONCZAY 2004.

⁵¹ DR. DIETRICHSTEIN / DITRICHSTEIN DÁVID pápai izraelita vallású gyakorló orvos. Veszprémi származású, családja 1763 körül Kismartonból (Eisenstadt), a herceg Esterházy család uradalmi központjából költözött Veszprémbe. A pesti egyetemen tanult, 1845-ben szerzett orvostudományi diplomát. Egy ideig Pápán tevékenykedett. Később Nagykanizsán telepedett le, ahol a városi képviselőtestületnek is tagja volt. Itt hunyt el 1896. augusztus 23-án, életének 70. évében. (Életrajza a gyászjelentésben rosszul adhatták meg.) Nagykanizsán temették el. A budapesti egyetem doktora avatásának 50. évfordulója alkalmából díztudori oklevéllel tüntette ki. Végrendeletében könyvtárát a budapesti tudományegyetem könyvtárára hagyta. Orvostudományi értekezésének címe: *Dissertatio inauguralis medica de discrasia biblosa cum atrophía flava hepatis acuta*. Pesthni, 1845. – Halálozás. = Zalamegye 15 (1896) 35. sz. (augusztus 30.) [3.], SZINNYEI II. 1893. 878., ALMANACH 1898. VII. o., SZENDI 2002. 45., FOKI 2011. 207., JAKAB-KÁKONYI 2020. 60. (Életrajza hiányzik az országos és helyi lexikonokból.)

4. *Pserhoffer Sámuel*⁵² orvostudor, 5. *Deutsch József* orvostudor⁵³, 6. *Paar Paulinus* sebészmeister, irg.[almas] zárdai perjel, 7. *Sághy Achatius*⁵⁴ irgalmas szerzetbeli fősebész, 8. *Pupos Károly*⁵⁵ megyei sebész Devecserben, 9. *Czirk Alajos*⁵⁶

⁵² DR. PSERHOFFER SÁMUEL (1802–1879) pápai izraelita orvosdoktor, szakíró. Komárom vármegyei Neszmélyen született, a bécsi egyetemen tanult, 1831-ben avatták doktorrá. Már 1835-ben Pápán tevékenykedett. Az 1840-es években a város orvosa (tisztiorvosa), emellett 1844-től a református kollégium jótékony egyletének felkérésére a kollégiumi kórház orvosi teendőit is ellátta. Az 1848. március 13-án szervezett III. megyei főorvosi állásra őt nevezik ki 1849. május 26-án. A szabadságharc bukása után városi orvos. Egészségének megrendülése miatt 1878. június 8-án kelt levelében mondott le városi tisztifőorvosi hivataláról. 1844-től a Magyar Királyi Orvosegylet levelező tagja, a bécsi orvosegyletnek szintén tagja. A Pápai Kaszinó tagja, 1849-ben választmányi taggá választották. Orvosi tanulmányait német szakfolyóiratokban, szaklapokban jelentette meg. – *Geschichte der Gesellschaft der Ärzte in Wien 1837–1937*. Herausgegeben von der Gesellschaft der Ärzte. Wien, 1938. 285., N. N.: Dr. Pserhofer Sámuel ur... = Pápai Lapok 5 (1878) 24. sz. (június 16.) 101., Halálozások. = VU 26 (1879) 7. sz. (február 16.) 109., SALACZ 1937. 37., HUDI 2001. 239., 265., 2004. 233. KRÁNITZ 2001. 140–141., 144., JAKAB 2014. 149. – Életrajza hiányzik az orvosiográfiai lexikonból: KAPRONCZAY 2004.

⁵³ DEUTSCH JÓZSEF pápai izraelita orvosdoktor. Pápán született, az orvosegyetem elvégzése után itt telepedett le. 1848-ban 32 éves, felesége, a pesti születésű Singer Fáni 23 éves, Emil fiúk 2 éves. 1848 májusában 4 forintot adakozott a magyar honvédelem megszervezésére. A Pápai Kaszinó tagja, 1847. január 3-án az egyleti választmány tagjává választották. HUDI 2001. 45., 118., JAKAB 2014. 150., 155. CD-melléklet (1848-as zsidóösszeírás).

⁵⁴ Sághy Achatius irgalmasrendi sebész életrajzát nem ismerjük. 1847 őszén már nem szerepel az országos címtárban a pápai sebészek között. HUDI 2001. 59.

⁵⁵ PUPOS KÁROLY megyei sebész, devecseri (Veszprém vm.) lakos, az Orvosi Tár előfizetője. Az 1834. október 17-i tisztújítási közgyűlésen nevezik ki devecseri járási seborvosnak, 1837-ben, 1840-ben, 1843-ban, 1847-ben megerősítik állásában. A Veszprém Vármegyei Állandó Bizottmány által 1848. június 2-án elfogadott nemzetőrségi beosztás szerint a devecseri nemzetőrség egyik kapitánya (a másik Bezerédy Kristóf). 1849. október 22-én Pap János cs. k. biztos megerősíti devecseri járási sebész állásában. 1860. december 29-i tisztújításon újra devecseri járási sebész lett. Az 1860-as években is devecseri járási sebész. Önzetlensége, segítőkészsége miatt közmegbecsülésnek örvendett. Felesége jóval túlélte, 99 évesen, 1886 júniusában hunyt el, rokonság híján június 21-én közadakozásból összegyűlt pénzből temették. – MNL VeML IV.1.a. 1876/1834. közgy. sz., 2001/1837. közgy. sz., 2710/1840. közgy. sz., 2957/1843. közgy. sz., 1606/1847. közgy. sz., 13/1860 (december 29.) ÁB jkv. sz., MNL VeML IV. 101.b. 556/1848 (VI.2.) sz. irat; IV. 154. 1849. október 22-i kinevezések; Orvosi Tár 1840. II. félv., 406., Devecserből írják... = PL 13 (1886) 26. sz. (június 27.) 103., BLASKOVITS 1848. 79., PESTER LLOYD-KALENDER 1862. 30., 1863. 21., 1864. 22., 1865. 22., 1866. 22.

⁵⁶ A családnév nyomdahibával jelent meg. *Czink Alajos* katolikus tiszteletbeli megyei sebész, pápai lakosról van szó. 1848-ban 33 éves, politikai választójoga volt a júniusi országgyűlési követválasztáson. A főispáni adminisztrátor az 1847. július 1–2-án tartott megyei tisztújításán Veszprém vármegye becsületbeli [tiszteletbeli] orvosává nevezte ki. A Veszprém Vármegyei Állandó Bizottmány által 1848. június 2-án elfogadott nemzetőrségi beosztás szerint a pápai nemzetőrség alorvosa. 1848. augusztus 22-én, 32 éves korában Pápán hunyt el. Felesége, Nei Terézia gyászolta. MNL Mikrofilmtár A 3676 Pápa katolikus halotti anyakönyve 1848–1851., MNL VeML IV. 1.a. 1606/1847. közgy. sz., IV. 101.b. 556/1848 (VI. 2.) sz. irat; HUDI 2001. 151.

tiszteletbeli megyei sebész, és tiszt[élet]b[e]li jegyző, 10. *Lamberger Ignác*⁵⁷ sebész, 11. *Szabó János*⁵⁸ kórházi sebész, 12. *Feitl Ignác*⁵⁹ magány sebész⁶⁰, 13. *Appelfeld*⁶¹, és 14. *Schnabel*⁶² sebészek, 15. *Unger Antal*⁶³ uradalmi sebész L. Patanán, 16. *Fritz Antal*⁶⁴ gyógyszerész és dabai udv. sebész, 17.

⁵⁷ LAMBERGER IGNÁC pápai izraelita sebész, Lamberger Dávid győri születésű, Pápán 1810 előtt letelepedett gyapjúkereskedő fia. Pápán született. 1848 júniusában Lamberger Dávid 72 éves, Lamberger Ignác orvos 38, felesége, Sauer Lotti 26 éves volt. Gyermekük: Simon 10 éves, Jakab 9 éves, Vilmos 8 éves, Móric 7 éves, Samu 5 éves, Arnold 3 éves. A szülők fiaikat már az elemi iskolától kezdve a pápai református kollégiumban taníttatták. Lamberger Ignác 1863. május 21-én már nem élt: ekkor a Hétszemélyes Táblán özvegye, Sauer Sarolta, mint kiskorú gyermekeinek a gyámja indított tulajdonjogot követelő polgári pert Lamberger István és társai ellen. – Hivatalos tudnivalók. = Törvényszéki Csarnok 5 (1863) 39. sz. (május 22.) 178., HUDI 2001. 59., KÖBLÖS 2006. 332., 350., 661., JAKAB 2010. CD-melléklet (1848-as zsidóösszeírás).

⁵⁸ Szabó János 1847 őszén pápai kórházi sebész. HUDI 2001. 59.

⁵⁹ Az országos címtárban 1847 őszén Feitl Móric pápai izraelita seborvos neve olvasható. HUDI 2001. 59. Feitl Móric Lakompakon született, Pápara nősült, a pápai születésű Spitzer Lizát vette feleségül; 1848-ban Feitl 38, felesége 35 éves volt. Gyermekük: Fáni 10 éves, Lipót 8 éves, Ignác 5 éves, Liza 1 éves. JAKAB 2014. CD-melléklet (1848-as zsidóösszeírás).

⁶⁰ értsd: magánsebész

⁶¹ APPELFELD EZEKIAS / EZEKIEL pápai izraelita seborvos, hitközségi alkalmazott. A morvaországi Jamnitz (Jemnice) helységben született. 1833-ban kapott seborvosi diplomát, melyet Moson vármegye közgyűlésén hirdettek ki. Ekkor Oroszváron (Moson vm.), 1834-től Nagyvárszónban (Veszprém vm.) seborvos, onnan költözött Pápara. 1837-ben még Nagyvárszónban lakott. Az 1848-as zsidóösszeírás szerint 48 éves; felesége a morvaországi Karlsburgban született 36 éves Gruber Száli. Gyermekük: Mária 14 éves, Vázsonyban született; Róza 11 éves, Vázsonyban született; Jakab 6 éves, Pápán született; Berta 4 éves, Pápán született. – MNL VeML IV. 1. b. 1066/1837 (június 19.) közgy. sz. i., KULCSÁR 1963. 150., 249., HUDI 2001. 59., JAKAB 2014. 233.

⁶² SCHNABEL SIMON pápai sebész. HUDI 2001. 59. – 1847-ben Schnabel Zsigmond (talán a rokona) a Pápai Kaszinó tagja. CASINÓ KÖNYV 1847. 11. – A Schnabel családnév sem az 1848-as zsidóösszeírásban, sem az 1848. évi országgyűlési választójogúak névjegyzékében nem fordul elő. HUDI 2001. 140–156., JAKAB 2014. CD-melléklet (zsidóösszeírás).

⁶³ UNGER ANTAL lovászpatonai uradalmi sebész. Lovászpatonna 1796-tól gróf Somogyi Nep. János tulajdona volt, 1809-ben bekövetkezett halála után özvegye, Győry Krisztina kezén volt, halála (1848) után fiáé, gr. Somogyi Jánosé lett a birtok. PÖLÖSKEI 2009. 105–115. A falumonográfia nem említi Unger Antalt.

⁶⁴ FRITZ / FRICZ ANTAL devecseri gyógyszerész és dabai [és nem dabai] uradalmi sebész. 1834-ben Molik József sümegi és Gráf Vilmos pápai gyógyszerész folyamodott azért, hogy Devecserben patikát állíthasson fel, de a Helytartótanács végül Fritz Antalnak adott erre engedélyt. Fritz korábban Székesfehérváron volt patikus: 1816-ban elvette Ruprecht János patikus özvegyét, így lett a fehérvári „Magyar Korona” gyógyszertár tulajdonosa. Legkésőbb 1825-ben költözhetett el, mert ekkor már Broszman Tóbiás az új tulajdonos. 1837-ben Dobán gróf Erdődy Kajetán főúr „udvari orvosa”, egyúttal Devecserben gyógyszerész. A szegények és rabok számára 1843/44. évben kiadott gyógyszer-elszámolása fennmaradt. MNL VeML IV.1.b. 1066/1837 (június 19.) közgy. i., 2061/1845. sz. i., KÁLLAY 1988. 386., JANKÓ–SZABÓ 1989. 242. – Devecser monográfiajának 1848 előtti fejezete nem említi sem a gyógyszerészt, sem a gyógyszertárt. VERESS D. 1996. 145–163.

Rösler József⁶⁵gyógyszerész, 18. Scholl Angyalos⁶⁶ irgalm.[asrendi] gyógyszerész, 19. Burghárd Leopold⁶⁷ megyei sebész.

Költ Pápán, nov. 14-kén 1846.

RÖVIDÍTÉSEK

ÁB	= Állandó Bizottmány
AP	= Acta Papensia
i.	= irat
jkv.	= jegyzőkönyv[i]
kisgy.	= kisgyűlés(i)
közgy.	= közgyűlés(i)
MKSz	= Magyar Könyvszemle
MNL	= Magyar Nemzeti Levéltár
OSzK	= Országos Széchényi Könyvtár
PL	= Pápai Lapok
PREI	= Pápai Református Egyházközség irattára

⁶⁵ RÖSZLER JÓZSEF (1822–1902) pápai római katolikus gyógyszerész. Fennmaradt a megyei szegény adózók és a rabok számára 1843–1844-ben és 1847-ben gyógyszerárából kiadott gyógyszeres jegyzéke. A patikáját már 1843-ban is a „Meváltóhoz” titulussal nevezték. 1848-ban politikai választójogot élvező háztulajdonos Pápán, a választójogúak összeírásában 30 évesként szerepel. (Gyászjelentésében 1848. évi nemzetőr hadnagynak mondják, de a pápai nemzetőrségi összeírásban – melyben egyébként is csak főhadnagyok és alhadnagyok vannak – neve nem olvasható.) 1862-ben is a patika tulajdonosa egészen 1868-ig. Később földbirtokos a Vas megyei Dukán. 1900. szeptember 7-én cselédje gondatlansága miatt istállója leégett, állatai elpusztultak, eszközei elégték, az épület használhatatlanná vált. Felbecsült kára 10.184 koronára rúgott. A Vas megyei törvényhatósági bizottság tagja volt. Hosszas betegség után Dukán hunyt el 80. életében, 1902. július 28-án. A dukai temetőben nyugszik. Házasságából egy felnőtt kort megért gyermeke, Ilona született, aki 1888-ban pósfalvai Tulok Benő ügyvéd, országgyűlési képviselőhöz ment férjhez. Tulok az országos politikától visszavonulva átvette apósa dukai birtokának kezelését. 1910-ben a szombathelyi családi sírboltba temették. – MNL VeML IV. 1. b. 2061/1845. sz. i., Uo. IV. 101. b. 556/1848 (VI. 2.) sz. i. (nemzetőrségi összeírás); Uo. 2021/1848 (IX. 11.) sz. i., Uo. 2021/1848 (IX. 11.) sz. i. – Tűzvész. = Kis-Czell és Vidéke 2 (1900) 38. sz. (szeptember 19.) [5.], Nagy idősk tanuja. = Kis-Czell és Vidéke 4 (1902) 31. sz. (augusztus 3.) [3.], Halálozások. = VU 49 (1902) 31. sz. (augusztus 3.) 506., Pósfalvai Tulok Benő. = Jánosháza és Vidéke 4 (19010) 17. sz. (április 23.) 1., HUDI 2001. 154., JANKÓ–SZABÓ 1989. 242., KISS 1990. 258. (Életrajza hiányzik az országos és megyei lexikonokból.)

⁶⁶ Scholl Angyalos / Schöll Angelin / Scholz Angelus irgalmasrendi gyógyszerész 1843–1848 között bizonyosan az irgalmasrendi gyógyszerárát vezette. Fennmaradt a megyei szegény adózók és a rabok számára 1843/44-ben és 1847-ben általa kiadott gyógyszeres jegyzéke. MNL VeML IV. 1.b. 2061/1845. sz. i., IV. 101. b. 2021/1848 (IX. 11.) sz. i.

⁶⁷ Burghard / Burghardt Leopold pápai járási seborvos, az Orvosi Tár előfizetője. Orvosi Tár 1840. Negyedik félév (jan.–jún.), 401., BLASKOVITS 1848. 79.

sz.	= szám, számú
TGy	= Tudományos Gyűjtemény
VeML	= Veszprém Megyei Levéltár
VREI	= Veszprémi Református Egyházközség irattára
VU	= Vasárnapi Ujság

LEVÉLTÁRI FORRÁSOK

- MNL VeML IV. 1.a. Veszprém vármegye nemesi kis- és közgyűléseinek jegyzőkönyvei (1639–1848)
- MNL VeML IV. 1.b. Veszprém vármegye nemesi kis- és közgyűlésének iratai (1697–1848)
- MNL VeML IV. 101.b. Veszprém vármegye Állandó Bizottmányának jegyzőkönyvei (1848–1849)
- MNL VeML IV. 154. Veszprém vármegyei (Haynau-féle) cs. kir. biztos [Pap János] iratai (1849)
- MNL VeML IV. 252. Veszprém vármegye Bizottmányának jegyzőkönyvei (1860–1861)
- PREI Keresztelési, halotti anyakönyvek (1783–1854)
- VREI Halotti anyakönyv (1850–1895)

IRODALOM

- ALMANACH 1898 = A Budapesti Magyar Királyi Tudomány-Egyetem könyvtárának címjegyzéke XXII. In: A Budapesti Kir. Magyar Tudomány-Egyetem Almanachja 1897–1898. Budapest, 1898.
- BATÁRI 1973 = BATÁRI Gyula: Bugát Pál folyóirata, az Orvosi Tár 1831–1848. = Az Országos Széchényi Könyvtár Évkönyve 1971–1972. Budapest, 1973. 357–370.
- BLASKOVITS 1848 = BLASKOVITS Sándor (kiadja): Budapesti utasító 1848. Pest, 1848.
- BOROSS 2018 = Forrásaink a reformációról. Dokumentumok az MNL Veszprém Megyei Levéltárából. Szerk.: Boross István, a szerkesztő munkatársai: Jakab Réka, Fekete Tamás, Hermann István. Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest, 2018. (Forrásaink a reformációról)
- CASINÓ KÖNYV 1847 = Pápai Casinó könyv 1847-re. Kiadja Somody József. Pápa, [1847.]
- CSERESNYÉS 1847 = CSERESNYÉS Sándor: A pápai orvosegylet megalakulása. = Orvosi Tár 3 (1847) XI. kötet, 7. sz. 97–99.
- DÁVID Zoltán: Az 1831. évi kolera pusztítása Veszprém megyében. = Tanulmányok Veszprém megye múltjából. A Veszprém Megyei Levéltár kiadványai, 3. Szerk.: Kredics László. Veszprém, 1984. 293–310.
- DEÁKY 2003 = DEÁKY Zita: A szoptatás, a dajkaság és a csecsemőhalandóság kérdései az orvostörténeti forrásokban (19. század első fele). = Erdélyi Múzeum 65 (2003) 1–2. füzet, 188–202.
- DÖRNYEI 2008 = DÖRNYEI Sándor: Az Orvosi Tár előfizetői. = MKSz 124 (2008) 3. sz. 324–329.
- DÖRNYEI 2010 = DÖRNYEI Sándor: „A közjó iránt példás buzgóságú” Cseresnyés Sándor. = Orvostörténeti Közlemények 210–213. 2010. 121–152.
- FAZEKAS 1986 = FAZEKAS Árpád: Újabb adatok Cseresnyés Sándor életéhez. = Orvostörténeti Közlemények 115–116. 1986. 171–178.

- FÉNYES 1841 = FÉNYES Elek: Magyar Országnek, 's a' hozzá kapcsolt' tartományoknak mostani állapotja statistikai és geographiai tekintetben. I. Pest, 1841.
- FÉNYES 1847 = FÉNYES Elek: Magyarország leírása II. Pest, 1847.
- FOKI 2011 = FOKI Ibolya (s. a. r.): Riválisok polgárosodása. Források Zalaegerszeg és Nagykanizsa történetéhez 1867–1918. Zalai gyűjtemény 70. Zalaegerszeg, 2011.
- HALÁSZ 1842 = HALÁSZ Gejza: Magyar orvosok és természetvizsgálók 3-dik nagy gyűlése Beszterczen. = Orvosi Tár 3 (1842) 2. kötet, 10. sz. 145–152.
- HOGYA 1999 = HOGYA György: Veszprémi főorvosok. Veszprém, 1999.
- HUDI 1995 = HUDI József: Pápa város önkormányzata a későfeudalizmus időszakában (1730–1847). Pápa, 1995. Kiadja Pápa város önkormányzata. Pápa, 1995. (Fejezetek Pápa város történetéből, 2.)
- HUDI 2001 = HUDI József (szerk.): Források Pápa város 1848/49. évi történetéből. Pápai Református Gyűjtemények, Pápa, 2001.
- HUDI 2004 = HUDI József (szerk.): Hunkár Antal visszaemlékezése és iratai. Pápai Református Gyűjtemények, Pápa, 2004. (A Pápai Református Gyűjtemények Kiadványai, Forrásközlések, 6.)
- HUDI 2008 = HUDI József: Pápa város közegészségügyi helyzete 1839-ben. [Cseresnyés Sándor Társalkodó c. folyóiratban megjelent orvosi jelentésének újra közlése.] = AP 8 (2008) 1–2. sz. 103–108.
- JAKAB 2012 = JAKAB Réka: „A BETEG ASSZONYI NEM ISPITÁLYA”. Női kórház Pápán a 19. század elején. = ifj. Bertényi Iván – Géra Eleonóra – Richly Gábor (szerk.): „Taníts minket úgy számlálni napjainkat...” Tanulmányok a 70 éves Kósa László tiszteletére. Budapest, 2012. 227–258.
- JAKAB 2014 = JAKAB Réka: Bérlőből polgár. Pápa város zsidó közösségének társadalom- és gazdaságtörténete 1748–1848. L'Harmattan – A Magyar Nemzeti Levéltár Veszprém Megyei Levéltára, [Budapest,] 2014.
- JAKAB-KÁKONYI 2020 = JAKAB Réka – KÁKONYI Anna: Táguló és szűkülő terek. A veszprémi zsidóság társadalom- és gazdaságtörténete. Veszprémi Zsidó Hitközség, 2020.
- JANKÓ-SZABÓ Sándorné: Veszprém megye gyógyszerészei történetének rövid áttekintése, különös tekintettel Pápa városára. = Acta Musei Papensis / Pápai Múzeumi Értesítő 2 (1989) 241–275.
- JÁROLI József (vál., s. a. r.): A rendszerváltás folyamata az 1848–49-i forradalom és szabadságharc első hónapjaiban. Válogatott dokumentumok. Magyar Levéltárosok Egyesülete, Budapest, 2001.
- KÁLLAY 1988 = KÁLLAY István: Fehérvár regimentuma 1688–1849. A város mindennapjai. Székesfehérvár, 1988. (Fejér Megyei Történelmi Évkönyv, 18.)
- KÁLLAY 1989 = KÁLLAY István: A városi önkormányzat hatásköre Magyarországon 1686–1848. Akadémia Kiadó, Budapest, 1989.
- KAPOSSY 1905 = KAPOSSY Lucián (összeáll.): Pápa város egyetemes leírása. Pápa, 1905.
- KAPRONCZAY 2004 = KAPRONCZAY Károly: Magyar orvostörténeli lexikon. Mundus Magyar Egyetemi Kiadó, Budapest, 2004. <https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tkt/magyar-orvoseletrajzi/index.html> [Letöltés: 2020. 04. 10.]
- KAPRONCZAY 2014 = KAPRONCZAY Katalin: Zsoldos János, Veszprém megye főorvosa és a nyelvészet. = Magyar Orvosi Nyelv 14 (2014) 2. sz. 82–86.

- KISS 1990 = Jankó-Szabóné dr. Kiss Leona: Adatok a pápai „Karlovitz László” gyógyszerész történetéhez (1740–1950). I. = Gyógyszerészet 34 (1990) 254–260.
- KOVÁCS 1832 = KOVÁCS Pál: Dr. Zsoldos János élete. = Orvosi Tár 2 (1832) 12. füzet, 281–285.
- KÖBLÖS 2006 = KÖBLÖS József (szerk.): A Pápai Református Kollégium diákjai 1585–1861. Pápai Református Gyűjtemények, Pápa, 2006. (A Pápai Református Gyűjtemények Kiadványai, Forrásközlések 9.)
- KÖBLÖS 2006 = KÖBLÖS József (szerk.): A pápai református kollégium diákjai 1585–1861. Pápai Református Gyűjtemények, Pápa, 2006. (A Pápai Református Gyűjtemények kiadványai, Forrásközlések, 9.)
- KÖBLÖS–KRÁNITZ 2018 = KÖBLÖS József – KRÁNITZ Zsolt: A Dunántúli Református Egyházkerület prédikátorai és rektorai II/1–2. kötet. Pápai Református Gyűjtemények, Pápa, 2018. (A Pápai Református Gyűjtemények kiadványai, Forrásközlések, 15–16.)
- KRÁNITZ 2001 = KRÁNITZ Zsolt: „Oh, fájdalom...!” A pápai kollégiumi „Jótekonny Egylet” története (1844–1858). = AP 1 (2001) 3–4. sz. 135–150.
- KULCSÁR 1963 = KULCSÁR Imre: Adatok Moson megye feudális korának egészségügyi történetéhez. = Az Országos Orvostörténeti Könyvtár közleményei 28. Szerk.: Palla Ákos. Budapest, 1963. 83–259.
- MEDICINISCHE-JAHRBÜCHER 1842–1844 = Medicinische Jahrbücher des kais. königl. österreichischen Staates. Wien, 1842–1844.
- MEZEI 2001 = MEZEI Zsolt: Az 1831. évi kolerajárvány története Pápán. Pápai Művelődéstörténeti Társaság, Pápa, 2001.
- MEZEI 2007a = MEZEI Zsolt: Adalékok a 250 éve alapított pápai kórház történetéhez. = Acta Papensia 7 (2007) 3–4. sz. 261–286.
- MEZEI 2007b = MEZEI Zsolt (szerk.): Források a 250 éves pápai kórház múltjából 1757–2007. Kiadja a pápai Gróf Esterházy Kórház és Rendelőintézet. Pápa, 2007.
- MOLNÁR 1942 = MOLNÁR István: Pápa város levéltára. Pápa, 1942.
- PESTER LLOYD-KALENDER 1862–1867 = Pester Lloyd-Kalender für das Jahr 1862 (... 1863, 1865, 1866, 1867, 1868) Pest, 1862., 1863., 1864., 1865., 1866., 1867.
- PÖLÖSKEI 2009 = PÖLÖSKEI István: Lovászpata. Pápa, 2009.
- SÁGI 2005 = SÁGI Erzsébet: A Magyarországon, magyar nyelven 1848–2000 között megjelent gyógyszerészeti folyóiratok. = Gyógyászat 49 (2005) 689–695.
- SZALKAY 1847 = SZALKAY Gergely (szerk.): Ipar-czímtár... minden műiparosok használatára alkalmas kalendariummal 1848-ik évre. Pest, é. n. [1847.]
- SZENDI 2002 = SZENDI Attila: A veszprémi zsidóság a polgárosodás hajnalán. = A Zsidóság szerepe Veszprém polgárosodásában. Fejezetek a veszprémi zsidó közösség történetéből. Összeáll.: Máthé Éva. Kiadja a Veszprémi zsidó Hitközség. Veszprém, 2002. 5–72.
- SZIKLAY 1931 = SZIKLAY János: Veszprém város az irodalomban és művészetben. Kiadja Dr. Óvári Ferenc. Celldömölk, 1931.
- SZIKLAY János 1941 = SZIKLAY János: Dunántúli kulturmunkások. A Dunántúl művelődéstörténete életrajzokban. Dunántúli Közművelődési Egyesület, Budapest, 1941.
- SZINNYEI 1891–1914 = SZINNYEI József: Magyar írók élete és munkái. I–XIV. Budapest, 1891–1914.
- UJVÁRI 1929 = UJVÁRI Péter (szerk.): Magyar zsidó lexikon. Bp., 1929.

- VARGA 1976 = Mészárosné VARGA Mária: Zsoldos János (1767–1832), Veszprém megye első tisztiorvosa. = Orvostörténeti Közlemények 80 (1976) 27–47.
- VARGA 2009 = VARGA Béla: Veszprém város lexikona. Veszprém, 2009.
- VERESS D. 1996 = VERESS D. Csaba: Devecser évszázadai. Kiadja Devecser Nagyközség Önkormányzata. Veszprém, 1996.
- VESZPRÉMI CASINO 1842 = A' Veszprémi Nemzeti Casino részvényeseinek névsora betűrenddel, annak alapszabályai és rendeletei. Veszprém, 1842.
- VESZPRÉMI CASINO 1847 = A' Veszprémi Nemzeti Casino részvényeseinek névsora betűrenddel, annak alapszabályai és rendeletei. Veszprém, 1847.
- ZSOLDOS 1817 = ZSOLDOS János: A' Frantziák Pápán, vagy is a' Pápai 1809–1810. esztendőbeli Polgári Ispotályok leírása. = TGy 1817. XI. 47–76.

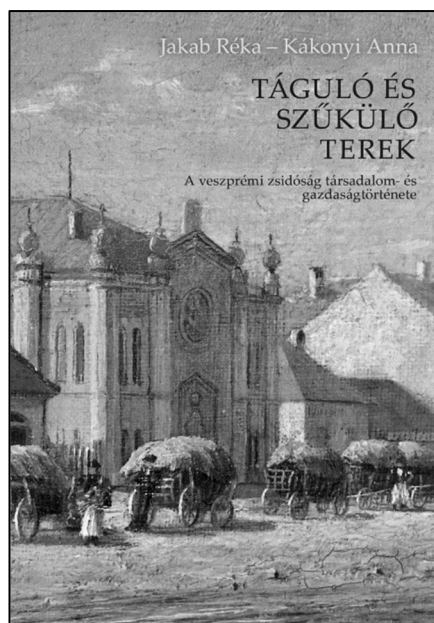
SZEMLE

JAKAB Réka–KÁKONYI Anna: *Táguló és szűkülő terek. A veszprémi zsidóság társadalom- és gazdaságtörténete.* Veszprémi Zsidó Hitközség. Veszprém, 2020. 486 p.

A 2020. évi világvjárvány első hullámának lezárultával, az év nyarára a veszprémi hitközség kiadásában jelent meg Jakab Réka történész-levéltáros és Kákonyi Anna muzeológus-történész monográfiája, amely először tesz kísérletet arra, hogy bemutassa, milyen szerepet játszott a veszprémi zsidóság a város XVIII–XX. századi gazdasági-társadalmi életében. Az érdeklődő közönség az MNL Veszprém Megyei Levéltárában szeptember 11-én megtartott könyvbemutatón ismerkedhetett meg a monográfiával.

A kötet bevezetőjéből megtudjuk, hogy a szerzők 2015-ben kaptak megbízást a hitközség vezetésétől egy modern szemléletű hitközségtörténeti kiállítás összeállítására, és a levéltári forrásfeltárással párhuzamosan, 2017–2018-ban készítették el a szinopszist és a forgatókönyvet. Végül a kiállítás több ok miatt elmaradt, a kézirat kiadására azonban lehetőség adódott.

A színes, puha fedelű kötet kézbe vételekor az olvasó Bognár Kálmán *Veszprémi búzapiac* c. festményében (1897) gyönyörködhet, amely a zsinagógát és környékét örökítette meg az utcán felsorakozó, áruval megrakott szekerekkel együtt. A földszintes és egyemeletes házakat láttató utcakép mezővárosi környezetre utal, melyből tekintélyt parancsolóan emelkedik ki a mára már felismerhetetlenségig átépített zsinagóga. A borító belső oldalain két térképet tanulmányozhatunk: az első az 1850-es években (az 1857-es kataszteri felmérés idején), a második 1939-ben mutatja a zsidók városon belüli lakhelyeit, illetve a közösség intézményeit. Ebből máris világossá válik számunkra, hogy a zsidóság 1848 után a belváros utcáiban tömörült, vagyis gazdaságilag meghatározta-

meghatározhatta a város fejlődését. A technikai szerkesztés, a borító és a látványos térképek Kovács Alex gondos munkáját dicsérik.

A tartalomjegyzékből és a Bevezető soraiból kiderül, hogy a monográfia két fő részből áll: az első két fejezet, az 1848-ig tartó rész Jakab Réka, a harmadik fejezet az 1849-től az 1930-as évekig tartó áttekintés Kákonyi Anna, az 1938-tól napjainkig tartó negyedik fejezet a két szerző közös munkája. A feldolgozást a kötet kiadását támogató és a város történetét részben meghatározó Váradai (Weisz) család rövid története (291–295.), a Melléklet, a Függelék, a rövidítés- és forrásjegyzék, valamint a bibliográfia zárja. A gyors keresést a névmutató teszi lehetővé. A Mellékletben a zsidó község előljáróinak és alkalmazottainak névsora 1850-ig olvasható – ezt célszerű lett volna Kun könyve és némi kutatás segítségével 1944-ig kiegészíteni, így az archontológia teljessé vált volna. A családtörténeti kutatást is segítik a különféle összeírások (1818, 1848, 1850, 1857, 1939) adatsorai, a Horthy utcai gettó és a munkaszolgálatosok névsorai (1944) – ez az adatállomány az utolsó pillanatfelvétel a veszprémi zsidó község végső pusztulása előtt. (Az 1944. évi koncentrációs táborokba szállítás nem csak a veszprémi, hanem a magyar vidéki zsidóság szinte teljes megsemmisítését jelentette.)

A Függelék a XVIII. század végi zsidóbíró-választási per anyagát – ítéletét és mellékleteit, összesen 45 magyar, latin és német nyelvű dokumentumot – tartalmazza (407–462). Ezt és a kutatás során összegyűjtött többi forrást érdemes lett volna külön kötetben megjelentetni.

A szerzők a veszprémi születésű Schweitzer József főrabbi fiát, dr. Schweitzer Gábor alkotmányjogászt, jogtörténészt kérték fel Ajánlás megírására, aki többek közt arra is felhívja a figyelmet, hogy a magyarországi zsidó történetírás kezdeti szakaszában a hitközség-történetre fókuszált, mára azonban a „komplexebb, regionális és országos gazdaság-, társadalom-, politika-, és művelődéstörténeti összefüggései” is előtérbe kerültek. Kiemeli azt is, hogy a korlátozott autonómiával bíró zsidó község a földesúri védelemnek köszönhette létét, a polgárosodás során előbb tágult, majd – a politikai antiszemitizmus megjelenésével és erősödésével – fokozatosan szűkült e társadalmi csoport mozgásteré. „A veszprémi zsidóság sorsa az 1944 tavaszán-nyarán bekövetkezett gettóba zárással, majd deportálással pecsételődött meg” (10.).

A könyv olvasói számára már a kezdet kezdetén világossá válik, hogy a szerzők kutatását megnehezítette, hogy a hitközség irattára, továbbá a zsidóság tárgyi hagyatéka is jórészt megsemmisült 1944-ben. Szerencsére több kutató még használni tudta a hitközség iratait: Hochmuth Ábrahám megírta a Chevra Kadisa történetét (1881), Szép Lipót a százéves hitközségi iskola történetét (1905)¹, dr. Kun Lajos főrabbi *A veszprémi zsidóság múltja és jelene* c. mono-

¹ SZÉP Lipót: *A veszprémi izraelita hitközség iskolájának története (1805–1905)*. Veszprém, 1905. (A kötet valószínűleg figyelmetlenségből nem került be a bibliográfiába.)

gráfiáját (1932). Az ő kutatásait levéltári források alapján napjainkig Szendi Attila, Nagy Dóra szakdolgozata és Mezei Zoltán József deportálással kapcsolatos kutatásai egészítették ki. E dolgozatok *A zsidóság szerepe Veszprém polgárosodásában* c. kötetben (2002) olvashatók. Ezekon kívül a veszprémi város-történeti, helytörténeti kutatók (Gy. Lovassy Klára, Hogya György, Hudi József, Márkusné Vörös Hajnalka, Molnár Jánosné, Nagy Balázs, Nagy László, Nagybakay Péter, Lichtneckert András, Rainer Pál, Tóth Szilárd, V. Fodor Zsuzsa, Véghely Dezső, Veress D. Csaba) munkáit is fölhasználták. A helytörténeti irodalomból kimaradt Szegleti Ildikó nyomdászattörténeti kötete, az országból Komoróczy Géza monográfiájának II. kötete, hogy csak a legfontosabbakat említsük.²

Jakab Réka a gazdag szakirodalom mellett főként az uradalmi, városi, vármegyei, az országos (helytartótanácsi) levéltári források és az 1848. évi országos zsidóösszeírás alapján tárta fel a veszprémi zsidóság 1848 előtti történetét. Munkája újdonsága, hogy a közösséget nem önmagában, hanem tágabb kontextusban, regionális gazdasági-társadalmi beágyazottságában, kritikai szemlélettel és összehasonlító módszerrel vizsgálja. Ezt annál inkább megtehetette, mert előzőleg nemcsak a pápai zsidó község 1848 előtti gazdaság- és társadalomtörténetét írta meg (2014), hanem a veszprémi püspöki és káptalani birtokon birtokokon élő zsidóság szerepével is foglalkozott. Elemzéseiben a népe-sebb és mintaként szolgáló pápai közösség rendszeresen feltűnik. (A további kutatásnak a veszprémi püspöki városok – Sümeg, Tapolca – zsidóságával is foglalkoznia kellene.)

Az első fejezetben bemutatja a zsidóság dunántúli letelepedésének folyamatát, a befogadó mezővárost (jogállását, polgári és nemesi önkormányzatát), bíráskodási, adózási-tulajdonszerzési viszonyait, majd a zsidóság betelepülését, terheit, a földesúri joghatóságot, a népesség alakulását, megélhetési forrásait (kereskedelem, ipar, uradalmi haszonvételek). Részletesen elemzi az 1848-as összeírást, bemutatja a községi intézményeket (zsinagóga, fürdő és ispotály, iskola, temetők), a zsidó község jogállását, szervezetét, választott előljáróit és fizetett alkalmazottait. A főfejezetek alfejezetekre, azok újabb alfejezetekre tördelése meglehetősen próbára teszi az olvasó figyelmét; mondhatni, az összkép csak a teljes szövegtörzset elolvasása után áll össze. A zsidó községgel csak a második főfejezet végén ismerkedünk meg. Mivel a forrásbázis azonos, elkerülhetetlen az ismétlődés. (Kákonyi hitközség-bemutatása ezzel szemben vázlatosabb, a hangsúly a zsidók gazdasági és társadalmi-kulturális szerepének bemutatásán van.)

² SZEGLETI Ildikó: Veszprém megye nyomdászata 1860–1920. Veszprém, 1978. (Közművelődési Kiskönyvtár, 3.). KOMORÓCZY Géza: A zsidók története Magyarországon II. 1849-től a jelenkorig. Pozsony, Kalligram, 2012.

Jakab Réka kiemeli, hogy a letelepedés több hullámban és más-más irányból történt, hosszú folyamat volt, melynek eredményeképpen 1848-ban országosan is, Veszprém megyében is megközelítette a zsidóság aránya az össznépeség 4%-át. Kezdetben a dunántúli határszéli vármegyékben telepedtek le az Alsó-Ausztriából I. Lipót által 1670–71-ben elűzött, és a Cseh- és Morvaországból bevándorló zsidók, akiket Batthyány és Esterházy család fogadott be uradalmi központjaiba és falvaiba. Veszprém megyében az első hitközség Pápán jött létre (1748), amely az Esterházyak védelmét élvezve a kismartoni minta alapján szerveződött. A rendi korszak végére a megye szinte összes településén éltek zsidók, kétharmaduk mezővárosban élt. Szabad királyi városban és bányavárosban nem telepedhettek le, ilyen azonban nem is volt a megyében. 1847-ben a 2962 fős pápai zsidó község után a 862 fős veszprémi a megye második legnépesebb zsidó községének számított. (Érdemes megjegyeznünk, hogy az uradalmi központok mellett néhány nemesi községben – Adásztevelen, Keréktelekiben – is népes, több száz lelkes zsidó község jött létre; vagyis a nagybirtokosok mellett a nemesi közösségek is szívesen fogadtak be zsidókat.) A befogadásnak elsősorban anyagi okai voltak: a zsidók az uradalmak mezőgazdasági terményeinek felvásárlásában és közvetítésében, a földesúri haszonvételek (bolt, kocsmá, vendéglő, mézszárszék, pálinkafőzés, hamuzsír-főzés, csereszömör-cseszedés, stb.) bérlésében játszottak fontos szerepet. Befogadásuk a nagybirtokosoknak éppúgy érdekük volt, mint a köznemeseknek.

Veszprém mezővárosnak két földesura volt: a püspök és a káptalan, amely – erről nem esik szó a kötetben – egymással is kemény küzdelmet folytatott a város felosztásáért és a befolyás növeléséért.³ A különféle társadalmi csoportok (városi polgárság, nemesség, zsidóság) helyzetét, szolgáltatásait, mozgásterét 1848-ig a földesurakkal kötött magánjogi szerződések szabályozták. A legkedvezőbb helyzetben lévő nemesek 1725-től saját önkormányzatba tömörültek, ügyeikben első fokon közgyűlésük döntött; büntetőügyekben a vármegyei törvényszék alá tartoztak. A polgárjoggal bírók (polgárok) és a többi lakos ügyeit első fokon a városi tanács, másodfokon az úriszék intézte.

A megtűrt alattvalóknak számító zsidók közvetlenül uradalmi felügyelet alatt álltak. Mozgásterüket, különálló községük jogait és kötelezettségeit a feltelezett védlevél (Schutzbrief) és a földesúrral kötött szerződések határozták meg. Ügyeikben az uradalmi adminisztráció és az úriszék járt el, a városnak semmiféle befolyása nem volt. Némi jogkörbővülést jelentett, hogy 1789-től elvileg a városi gyámtyúk kezelték a zsidó árvák vagyonát, a gyakorlatban azonban inkább az 1791-ben létrehozott városi gyámügyi deputáció ellenőrző-

³ A küzdelem különösen Padányi Biró Márton püspök idején (1745–1762) erősödött föl és csak 1761-ben zárult le. A földesúri jogok biztosításáért folyó harcban a káptalan Dubniczay kanonok vezetésével a város mellé állt. Vö. PEHM József: Padányi Biró Márton veszprémi püspök és kora. Zalaegerszeg, 1934. 181–191. (A veszprémi egyházmegye multjából, 2.)

felügyelői jogköre érvényesült. A zsidó népesség növekedésével a zsidó közösség saját árvagyámatyát választott.

A zsidók külön adózása 1846-ban szűnt meg, községük ezt követően kezdett hitközséggé válni. Az egységes polgári városigazgatás megteremtésére, a nemesi és polgári rend „összeolvadására” az 1849. július 3-i évi közgyűlésen került sor, melyen a város történetében először választottak polgármestert. A jobbágság eltörlése következtében 1848-tól kezdve a letelepedési engedélyeket is a városi tanács adta ki.

A város egyházi földesurai a XVIII. században különös módon viselkedtek: a reformátusokat üldözték, az izraelitákat pedig befogadták és pártfogolták.⁴ A reformátusokat nemcsak a várból szorították ki (ahogy a szerző írja), hanem 1717-ben szabad vallásgyakorlatukat is megszüntették, aminek következtében sokan a környező református falvakba költöztek.⁵ A katolikusok létszámát és befolyását minden téren (így a céhekben és a városigazgatásban is) erősítették, de a keresztény lakosság egészét jobbágy módra szorongatták, aminek csúcspontja az volt, hogy Padányi Bíró Márton 1748-ban az urbárium bevezetésével az úrbéres jobbágság szintjére szűkítette szabadságjogaikat. A nyakas városi polgárság válaszul megkezdte küzdelmét a szabad királyi városi rang elnyeréséért; a bécsi követjárások igen sokba kerültek, de semmi eredményt sem hoztak.

A kötetből megtudjuk, hogy az ideiglenes, majd állandó letelepedéstől (1716) hosszú (mintegy két nemzedéknyi) idő telt el zsidó község megszervezéséig. Védlevél (Schutzbrief) hiányában a kutatás ma sem tudja, hogy pontosan mikor alakult meg a zsidó község. Hochmuth Ábrahám és nyomában Kun Lajos is úgy gondolta, hogy 1750 körül, de letelepedési engedélyek alapján Jakab Réka – helyesen – az 1760-as évek második felére teszi az alapítást (60.) A püspöki levéltárban őrzött letelepedési engedélyekből sikerült megállapítania a letelepedés körülményeit. A földesúr nevében a prefektus adta ki az engedélyeket, melyek a letelepedés mellett kereskedés vagy valamely mesterség folytatását is lehetővé tették. Az engedélyekért ekkoriban évente 5–10, az 1780-as években már csak 3–6 forint közötti védelmi pénzt (Schutzgeld, latinosan „protectionalis arenda”) kellett fizetni a családoknak. A káptalani városrészen élők hasonló nagyságú védelmi adót fizethettek. Itt az engedélyek kiadása előtt a reformkorban már az uradalmi ügyész írásbeli szakvéleményét is kikérték.

A protekcionálist a zsidó község megalakulása után az előljárásság vetette ki és szedette be az országos türelmi adó arányában. A XIX. század első felében a földesurak a zsidó község írásos véleményét is kikérték annak érdekében, hogy a városba csak megbízható, hasznos foglalkozást űző izraelita települhessen le. A távolabbról érkezőknek az elbocsátóhelyről kellett a szükséges hatósági

⁴ Padányi Bíró Márton püspökre a megállapítás nem érvényes, mert ő az izraelitákat ismeretelm szerint nem fogdta be, a birtokain élőköt pedig áttéríteni törekedett, nem is sikertelenül.

⁵ THURY Etele: A veszprémi ref. egyház története. Bp., 1893. 23–30.

bizonyítványt felmutatniuk.⁶ Ha valaki az egyik városrészből a másikba akart átköltözni vagy ott szeretett volna üzletet nyitni, az illető földesúrtól minden esetben engedélyt kellett kérnie, és azért adót kellett fizetnie. Az engedély nélkül beköltözőket, illetve a normasértőket, közveszélyes egyéneket az úriszék rendszerint kiutasította a városból.

A földesúri hatalmat veszprémi zsidóság felett teljes egészében az úriszék gyakorolta. A zsidó község kisebb ügyekben eljárhatott, de a komolyabb polgári és büntető ügyekben a – lakóhely szerint illetékes – püspöki vagy káptalani úriszék volt illetékes. A városi (és megyei) adminisztráció betáblázta (jegyzőkönyvben rögzítette) az adósleveleket, de a követeléseket csak a földesúri széken lehetett érvényesíteni. (Itt jegyezzük meg, hogy a szerző által néhány esetben hivatkozott vármegyei betáblázások teljes feldolgozásával a veszprémi zsidóság kölcsönügyleti szerepét is új megvilágításba lehetne helyezni.)

A püspöki úriszéki bűnperek 1787-től maradtak fenn, melyekből megállapítható, hogy leggyakrabban a lopás került terítékre, de tárgyaltak tiltott kártyajátéokra, magzatelhajtásra, csecsemőgyilkosságra, fajtalankodásra és garázdaságra vonatkozó ügyeket is. Az úriszéki ítélet leggyakrabban testi fenyítést és börtönbüntetést tartalmazott. Az elítéltek rendszerint kezességre (kötelezés aláírása és tekintélyes összeg lefizetése ellenében) szabadulhattak ki az uradalmi börtönből. (A hosszas rabtartás a földesúrnak sem állt érdekében.)

A különféle összeírások bemutatásával a szerző jól érzékelteti, hogy a község a zsidó község megalakulása után a folyamatos bevándorlásnak köszönhetően robbanásszerűen gyarapodott. 1768-ban 8 családban 35, 1771-ben 12 családban 77 fő élt. A szerző ezt a 12 családot tartja a zsidó communitas első tagjainak. A családfők közül ekkor 10 a káptalan fennhatósága alatt élt, a következő évtizedben azonban a püspöki városrészbe indult meg az átköltözés, aminek következtében a belváros, a Vásárállás (vásártér) és környéke lett a letelepedés célpontja. A káptalani városrészben ezt követően már csak szórványos betelepülésről beszélhetünk. Az iparosok és kereskedők egyaránt arra törekedtek, hogy a piactér közelében vásároljanak vagy béreljenek házat, üzletet vagy műhelyt. A térfoglalás eredményeként itt alakult ki az ún. *zsidó udvar* (a zsinagóga, a tanítólakás és iskola, a rabbilakás együttese), melynek történetét külön részletesen tárgyalja a szerző.

⁶ Ez a jobbágyokra is érvényes volt: 1841-ben a Márkóról a káptalani városrészbe, a Temető-hegyre beköltözni szándékozó Glück Jakab és felesége, Leber Anna kérelmükhöz „jó magaviseletüket tanúsító bizonyáglevelet is bemutatnak” (35.) Ők azonban nem izraeliták, hanem márkói *katolikus német* házaspár voltak. Vö. HENGL Ferdinand: Die deutschen Familien im Komitat Veszprém – Wesprim/Ungarn in den kirchlichen Seelenlisten 1767–1772. Eine Quellenpublikation Teil VI. Hrg. AKdFF, Karlsruhe, 1996. 136–150. (A forráskiadványban az olasz számozású Orsetti Péter plébános által készített latin nyelvű 1771. évi lélekösszeírásban több Glück és Leber család adatai megtalálhatók.) Észrevételünket megerősíti, hogy az 1848-as zsidó összeírásban sincs benne a Glück család. (319–353.) Márkón ma is több Léber család él.

A közösség a II. József-féle népösszeírás idején, 1785/87-ben 182, 1818-ban 597, 1848-ban 1020 főt tett ki. A gyarapodás forrása megítélése szerint az 1820-as évekig elsősorban a bevándorlás volt, azt követően a természetes szaporodás lett meghatározó, de a bevándorlás sem szűnt. A reformkor végén a Galíciából a megyébe irányuló bevándorlás elenyésző volt.

A szerző a városi jegyzőkönyvekből követte nyomon a zsidók házvásárlását, melyet a keresztények elővételi joga gátolt: 1818-ban 16, 1849-ben 30, 1850-ben 50, 1857-ben 81 izraelita háztulajdonos volt Veszprémben. A leggazdagabb kereskedő családoknak (Alstädter, Grün, Rapoch, Rothauser, Tuszkau, Weisz) három házuk is volt, melyek egyszerre szolgáltak lakás és üzlet (bolt, raktár, bérlakás) céljára. Albérlők tartása folyamatos készpénzbevételt jelentett a tulajdonosok számára.

A zsidóságnak meghatározó szerepe volt abban, hogy a XIX. század első felében Veszprém az országos városhálózatban elsőrendű piacközpontnak számított; tiszta vonzáskörzete nagyobb régióra terjedt ki, piacán értékesítették a balatoni borokat, a mezőföldi-somogyi gabonát, a Bakony faipari termékeit és a céhes mesterek munkáit. 1828-ban a városban 570 iparos és 71 kereskedő (köztük 23 terménykereskedő) élt, a kereskedők kétharmada zsidó volt. 1848-ban 216 családfőt írtak össze, közülük 34 iparosnak, 121 kereskedőnek számított. Kizárólagos zsidó kereskedő szakmának számított a hamuzsírfozós és -értékesítés, a bőr- és rongykereskedés. A veszprémi püspöki és káptalani uradalom hasznvételeinek (kocsma, bor- és sörmérés, boltok, pálinkafőzés, stb.) bérlői, terményeinek felvásárlói és forgalmazói is jobbára a veszprémi zsidók közül kerültek ki. Ők tartották kézben a város bolti és vásári kereskedelmét is. A távolsági (régiók közötti) borkereskedelemben a tárgyalt korszakban nem vettek részt.

Mivel a keresztény mesterek céhekbe tömörültek és maguktól távol tartották a zsidó mestereket, ezért a zsidó iparosok engedélyt szerevezve, céhen kívül gyakorolták mesterségüket és maguk gondoskodtak az inasok, legények tanításáról. A reformkorban az is gyakori volt, hogy a fiatalok keresztény mesternél tanultak. A veszprémi zsidó kézművesek többsége a bőrfeldolgozással foglalkozott vagy szabómesterként a helyi közönség megrendelésére dolgozott. A Rothauser család újított: a reformkorban (és később is) olajütéssel foglalkozott. A leggazdagabb kereskedők és iparosok nemcsak zsidó, hanem keresztény cselédet is tarthattak. 1849-ben minden harmadik zsidó háztartásban volt keresztény (szinte kizárólag katolikus női) szolgáló.

A korszak végén a veszprémi zsidóság a lakosság mintegy egytizedét tette ki. Az 1848. évi összeírás részletes elemzésével kimutatja, hogy a férfitöbbslet (52,16%) az iparosodás előtti társadalomra jellemző; az átlagéletkor (22 év) fiatal városi zsidó népességet mutat, amely stabil, hiszen a teljes népességnek 71%-a Veszprémben született. A beköltözők 81%-a a Dunántúlról származott, külföldről csak 6%-uk érkezett. Egy-egy háztartásban 4,72 fő élt. A kereső

népesség mintegy 65%-a élt kereskedeleből, 21%-a iparból. Pápán a népességnek csak 49%-a élt kereskedeleből, 34%-a iparból. A számottevő eltérést a szerző a földesúr gazdaságpolitikájával, a céhes ipar zártságával és a város kereskedelmi jellegével indokolta.

Kákonyi Anna a harmadik fejezetben a polgári kori városi környezet fölválása után foglalkozik a zsidóság gazdasági tevékenységével, a zsidó városi elittel (virilisekkel, kereskedőkkel, iparosokkal, értelmiségiekkel, háztulajdonosokkal), a hitközséggel, a helyi zsidóság integrációjával (magyarosodásával, iskoláztatásával, jótékonykodásával, társasági-közéleti szerepvállalásával, informális kapcsolataival).

Kákonyi Kun Lajos felfogását követve a helyi zsidóság történetét egy virágzó (1867–1917) és egy hanyatló (1917 utáni) korszakra osztja, ami azért problematikus, mert a közösség 1848 után a fokozatos jogkiterjesztésnek köszönhetően 1895-re minden tekintetben (politikai, gazdasági, vallási, kulturális) jogegyenlőséget élvezett, azonban a helyi közösség megtartó ereje már a virágzó korban is csökkent. Az izraelita népesség 1880-ban érte el a csúcspontot (1685), azután megindult a csökkenés, ami a két világháború között is tartott; 1941-ben már csak 887 főről beszélhetünk (1880–1941 között a lakosságon belüli arányuk 13%-ról 4%-ra csökkent). A város (és benne a zsidóság) gazdasági térvesztését a céhes ipar (kisipar) hanyatlásával, a vasúthálózatban elfoglalt alacsonyabb szerepkörrel, a gabonapiac forgalmának csökkenésével, tőkeszegénységgel szokás magyarázni. Ugyanakkor a szerző azt is hangsúlyozza, hogy a modernizációban a zsidóság nemcsak az iparban (kisüzemek alapítása), hanem az infrastrukturális fejlesztésekben (víz- és csatornahálózat, aszfaltozás, közvilágítás, balatoni vasúti szárnyvonal kiépítése) élen járt. „A modernizálódó városban a technikai fejlődés vívmányainak első alkalmazása gyakran zsidó iparosok és vállalkozók nevéhez köthető.” (197.) Nay Mór divatáruüzlet-alapító (1852), Guttmann Éliás utcaseprő (1860), Becske Adolf fényképész (1875), Löwy Béla vas- és gépkereskedő (1875), Abeles Miksa cementgyáros (1890), Kohn Sándor szikvízgyáros (1890), Lehmann Lipótné mozis (1912), Rosenthal Ernesztina és Chenk Józsefné Lang Leontin női szabó (1925), Rotschild Zoltán villanyszerelő (1925), Rausnitz Ignác bútóráruház-tulajdonos (1929), Streit József fényképész (1934) – néhány név az újítók közül. Krausz Ármin (1819–1897) könyvkereskedőként és nyomdászként meghatározó szerepet játszott a város kulturális éaléteben. Rosenberg Mór (1875–1943) divatáru kereskedő 1901-ben nyitotta meg üzletét, melyet 1907-ben nagyvárosi mintára alakított át; 1935-ben ő szervezett először divatbenutatót Veszprémben. A legnagyobb vállalkozást, a fénykorában 100 főt foglalkoztató veszprémi faipari rt.-t (1910–1933) kizárólag zsidók alapították. (A részvénytársaságnak egyetlen nem zsidó tagja volt Rainprecht Antal földbirtokos személyében).

A zsidó kereskedők, iparosok, értelmiségiek (ügyvédek, orvosok, mérnökök) 1867 után részben vagyonuk, részben tekintélyük és szaktudásuk alapján bekerültek a városi és megyei képviselőtestületbe, melyeket felerészből a legnagyobb állami egyesadót fizetők (virilisek), felerészből a választott képviselők közül kerültek ki. A városi elitet alkotó családokról érzékletes képet rajzol a szerző a virilisjegyzékek (1873–1933), házjegyzékek, hivatalos iratok és sajtóközlemények alapján. 1938-ig a zsidóság jóval számarányán felül jelen volt a város önkormányzati életében. A viriliseknek átlagosan egynegyét a zsidók adták.

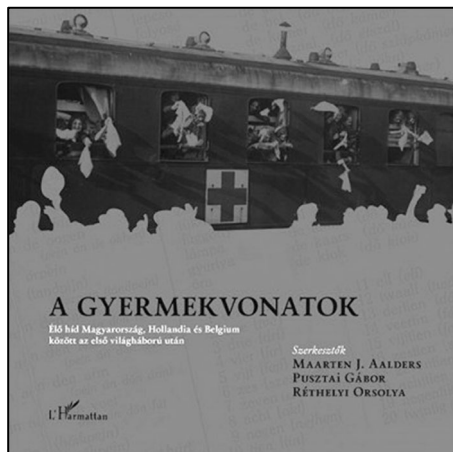
A zsidók 1944-ig a városi térben is megőrizték meghatározó szerepüket: bérlokként, lakástulajdonosként a város minden részén előfordultak, de „legnagyobb részük a 20. században is a város kereskedelmi központjában élt.” (244.) A neológ irányt követő közösség erejét bizonyítja, hogy új, nagyobb zsinagógát épített (1862–1865), s a nagy veszprémi tűzvész után felújította a paplakot és új iskolát emelt (1895). A közösség szegényeiről jótékony egyleteik révén gondoskodtak, ugyanakkor részt vettek a város és a megye szociális, kulturális és gazdasági egyetemi életében is. Miután a Veszprémi Kaszinó 1863-tól befogadta a zsidókat, a többi egyesület is megnyitotta kapuit előttük. (A pápai kaszinónak már a reformkorban is tagjai lehettek.) Arról, hogy a cionista mozgalomhoz hogyan viszonyultak, nem ír a szerző.

A negyedik fejezetben (Szűkülő életterek; Újrakezdés) a szerzők a két világháború közötti és a második világháború utáni időszakot tekintik át, beleértve a hitközség újjászervezésének időszakát is. A numerus clausus bevezetésével (1920) kezdődött jogkorlátozás a zsidótörvényekkel (1938–1942) jogegyenlőségüket is felszámolta; politikai jogaikat megszüntette és gazdasági tevékenységüket is szűk keretek közé szorította. 1944 tavaszán a német megszállást követően megtörtént teljes jogfosztásuk, vagyonelkobzásuk, gettóba zárásuk és (június 19-én) deportálásuk. A munkaszolgálatosok és auschwitz-i lágerlakók közül csak kevesen tértek vissza, akik újjászervezték közösségüket és imaházuk államosításáig (1953) vallási életet élhettek. Használaton kívüli zsinagógájukat államosították, a Dunántúli Szénbányászati Trösztnek juttatták, amely irodaházzá alakította át. A hitközség 1994-ben alakult újjá, s kis közösségként ma is létezik. Fennmaradásáért sokat tett a korábbi elnök, Máthé Éva, s a jelenlegi, dr. Wittmann Zsuzsa.

Összességében elmondhatjuk, hogy a szerzők sikerrel teljesítették vállalt feladatukat: olyan monográfiát tettek le az asztalra, amely kézikönyve lehet a további kutatásoknak.

HUDI JÓZSEF

Maarten J. AALDERS, PUSZTAI Gábor, RÉTHELYI Orsolya (szerk.): *A gyermekvonatok. Élő híd Magyarország, Hollandia és Belgium között az első világháború után.* L'Harmattan Könyvkiadó, Budapest, 2020. 208 p.

A magyar és a holland nép között hagyományosan jó a viszony. Ennek történelmi magyarázata, hogy sok református magyar diák járt peregrinációban, folytatta tanulmányait a „napsugaras nyugat”-on, ahol a „sötétség tengerárja ellen // ragyogó gátat épített a szellem”. (Áprily Lajos: Tavasz a házsongárdi temetőben). S onnan nemcsak korszerű tudással és európai látókörrrel tértek haza, hanem, mint a versben említett Apáczai Csere János (1625–1659) vagy Antal Géza (1866–1934), a későbbi dunántúli püspök, holland házastárssal is. Ezek a családi kapcsolatok még szorosabbra fűzték a két nép és kultúra megértő kapcsolatát.

Ez a könyv is családi kapcsolatokról szól, mégpedig nagyon különös történelmi körülmények között szövődött viszonyokról. Az ELTE Néderlandisztikai Tanszéke, a Debreceni Egyetem Néderlandisztikai Tanszéke, a Kampeni Teológiai Egyetem és a KU Leuveni Egyetem kutatóinak részvételével jött létre az a *Migráció, kultúra és identitás* nemzetközi kutatócsoport, amelynek közös munkáját ez a magyar és holland nyelven azonos időben megjelent tanulmánykötet tárja az olvasók elé.

Éppen száz éve kezdődött az a nemzetközi karitatív akció, melynek keretében 1920 és 1930 között több tízezer magyar gyermek utazott néhány hónapra Hollandiába, Belgiumba, Svájcba, Svédországba és Angliába. Az akció célja az első világháború és az azt követő forradalmak ínséges éve alatt legyengült gyermekek üdültetése és az érintett családok tehermentesítése volt. Bár erről az akcióról a korabeli újságok képes riportokban és tudósításokban is beszámoltak, könyvek, visszaemlékezések is születtek, ez a mostani vállalkozás az első, amely a gyermekvonatok történetét szisztematikusan dolgozza fel a magyar és a belga/holland oldal tapasztalatainak figyelembe vételével.

Maarten J. Aalders egyháztörténész – a Kampeni Teológiai Egyetem kutatója – írásában bemutatja „Magyarország barátait”, Henriette Kuypert (1870–1933) és Jan Clinge Fledderust (1870–1946), a gyermekakciók kezdeményezőit. Henriette Kuyper, Abraham Kuyper miniszterelnök legidősebb

lánya 1916-ban érkezett Budapestre, egy holland személyzet által működtetett ideiglenes hadikórház gazdasági vezetőjeként. Kuyper miniszterelnök és családja a „szigorú” Holland Református Egyházhoz (Gereformeerde Kerken in Nederland) tartozott, akárcsak Jan Clinge Fledderus holland főkonzul. Kuyper és leányait az akkori miniszterelnök, a református Tisza István is vendégül látta, kölcsönösen jó benyomást keltettek egymásban.

A magyar reformátusok közül ők Sebestyén Jenővel (1884–1950) tartottak fenn szoros kapcsolatot, aki jól tudott hollandul, hiszen 1907 és 1910 között az utrechti egyetemen tanult. Ő a holland irányzattal rokon úgynevezett történelmi kálvinizmust képviselte 1920–1931 között a Kálvinista Szemle, majd 1934–1938 között a Magyar Kálvinizmus szerkesztőjeként.

Holland részről Henriette Kuyper és Jan Clinge Fledderus szervezte a gyermekvonatok ügyét, magyar részről pedig az Országos Gyermekvédő Liga. Ez az 1906-tól 1950-es államosításáig működő szervezet a nehéz sorsú gyermekek és a fiatalok megsegítését tűzte ki célul. (Személyes megjegyzés: pedagógus édesanyám első munkáltatója a Liga volt. A farkasgyepüi gyermekszanatóriumban, ahol tanított, sovány, beteges nagyvárosi és árvaházi gyerekek gyógyultak orvosi és pedagógiai segítséggel, a bőséges kosztól és az erdei levegőtől.)

A Liga a külföldi üdültetés szervezéséhez állami támogatást is kapott, ez elsősorban a kötelező orvosi vizsgálatok lebonyolítására korlátozódott, az anyagi segítséget különféle civil szervezetek biztosították. Bár Magyarországon próbálták népszerűsíteni az üdültetési akciót, ez kezdetekben nem nagyon sikerült. Mivel nem volt elég jelentkező, dr. Biberauer Richárd református lelkész, a Bethesda igazgatója maga is buzdította a szülőket, hogy ragadják meg az alkalmat. Személyes példát is mutatott, saját legidősebb fiát is elküldte az első gyermekvonattal.

Az első vonat Hollandiába 1920 februárjában indult el, az akció 1926-ig tartott. Egyértelműen pozitív élmény volt minden résztvevőnek. Ravasz László református püspök a keresztes hadjáratokhoz hasonlította, amely „vér nélkül ér el csodálatos győzelmeket, mert egyszerű gyermeki étellel és lélekkel hódítja meg a külföld szívéit”.

Réthelyi Orsolya a gyermekvonatok hatását vizsgálta a kora '20-as évek magyar kultúrájában. Nyilvánvaló, hogy a napisajtó híradásain túlmenően is szükség volt az akció népszerűsítésére. Maguknak a gyerekeknek szóló írások is születtek, pl. Sas Ede gyermekregénye, amely *Tányértalpú koma*, a bölcs mackó hollandiai útjáról szól. Krúdy Gyula könyvének hőse *Liga Gida*, egy tabáni kecskepásztor. Az ő gyermeki tekintetén keresztül látjuk a történetet. A címszereplőnek a neve is utal az utazást szervező Gyermekvédő Ligára, ennek hivatalnokaival Gida személyesen is találkozik az irodában és a pályaudvaron. A csupaszív holland nevelőszülők negyedik magyar gyerekként fogadják be őt otthonukba.

A magyar társadalom többsége hálát érzett a befogadó nemzet iránt, ez öltött szimbolikusan testet a hágai „Magyar Ablak”-ban, amelyet a budapesti Magyar-Holland Társaság képviselői adtak át 1923. december 21-én Vilma királynőnek. Mint Réthelyi írja: „Az ablak emléket állít annak, miként támogatta Hollandia a magyar gyermekeket az I. világháború után, de az eseményt egyben a hosszabb, protestáns jellegű holland-magyar szolidaritás történelmi kontextusába helyezi”. (97.) Ahogy Antal Géza dunántúli református püspök az ajándék átadásakor hangsúlyozta, a királynő igazi keresztyénként, érző szívű anyaként viselkedett a segítségre szoruló magyar gyerekekkel szemben. Az ablakon olvasható egy köszönetet mondó költemény utolsó versszaka is.

A vers címe *A hollandus szív*, szerzője pedig Kozma Andor, a Pápai Református Kollégium diákja, a *Karthágói harangok* írója. Kozma az első világháború utáni gyermekmentő akciót a holland-magyar kapcsolatok történetébe helyezte, megemlékezve a gályarabnak elhurcolt református lelkészeket mentő admirálisról:

*„Itt Ruyter tengernagy nevének
Dicséretét a magyar ének
Hálálkodóan zengi rég.
E hős parancsolóan intett –
S gályára hurcolt őseinknek
Leoldta láncait a pribék.”*

Kozma versében De Ruyter admirális méltó utódainak bizonyulnak a „kirablott, kínzott magyaroknak” segítséget nyújtó holland hittestvérek, nem várnak sem köszönetet, sem viszonzást, hiszen, „úgy szokás a jók honában”.

A katolikus Vikár Béla *Vilma királynő* című versében a magyar nemzetet megtestesítő Hungária fohászkodik Szűz Máriához. Úgy érzi, az „ég is elhagyta” a gyászba borult országot. Szűz Mária vigasztaló szavai:

*„Légy reménységgel: Nézz Hollandiára.
Nézz királynéjára! Nem vagy többé árva.”*

Kozma versében egyértelműen a protestáns nézőpont az irányadó, Vikárnál a katolikus. Nála a protestáns királynő felidézése belesimul az anya-gyerek metaforába, a két nép kapcsolata az égiek közvetítésén keresztül valósul meg.

Telekes Béla *Hollandia* című verse az egész nemzet nevében mond köszönetet. A világháborúban elszenvedett vereséget a magyarok történelmi bűnének, elbizakodottságának tudja be. A „rokkant bűnbánókként” bemutatott magyaroknak például szolgál „Hollandia, gátak örökharcú kora”. Konkrét utalást is olvashatunk a versben a jótevők felekezeti hovatartozására, példaként állítva a magyarok elé őket:

„Rideg arcú, hő szívé szeretet,
Taníts szigorúan szeretnünk magunkat!”

Bozzay Réka írása a debreceni egyetemnek azokról a külföldi díszdoktorairól szól, akik a gyermekmentő akció kapcsán váltak méltóvá a kitüntetésre. A felterjesztés alapja a protestáns kötődés, és a magyar embereknek nyújtott segítség volt. Az első érthető, hiszen, bár világi egyetemi képzés Debrecenben csak 1912 óta folyik, az intézmény a négyszáz éves Református Kollégiumból eredeztette magát. Az 1925-ös év díszdoktorai közé Carl Irlet berni lelkészt, valamint a holland jogtudóst, W. C. A van Vredenburg bárót választották be. Mindketten sokat tettek a magyar gyerekek utaztatásáért, de a báró kiválasztásában szerepet játszhatott az is, hogy az egyetemen holland tanszéket akartak alapítani, ehhez remélték megszerezni a támogatását. A tanszékalapítás ugyan csak évtizedekkel később sikerült, de a két *honoris causa* doktor kétségkívül megérdemelte a kitüntetést.

A Keletiből induló vonatok persze nem csak idilli otthonok és jólelkű nevelőszülők felé röpitették a magyar gyerekeket. Ha ritkán, de előfordult az is, hogy a családok ingyen cselédként dolgoztatták a kiszolgáltatott kis idegeket. És a hazatérés sem mindig fordult olyan édesbús ölekezésbe, mint az újságcikkek sugallták. Volt úgy, hogy a befogadó ország nem ideiglenes, hanem tartós tartózkodási helyé vált számukra – nem véletlenül nem írtam *hazát*.

Gera Judit írása (*Postmemory és kulturális emlékezet mint a tények és a fikció kötőelemei Rudi Hermans műveiben*) olyan traumákat tár fel, amelyek feldolgoz(hat)atlanul továbbadódtak a gyermekeknek is. A *postmemory* Hermans kisregényeinek esetében azt jelenti, hogy a szerző „az édesanyja traumáit felidéző történeteken, fényképeken és az anya viselkedésmintáin keresztül sajátjaként éli meg.” (118.) A legfőbb trauma ebben az esetben az, hogy a flamand nevelőszülők eltitkolták a magyar kislány elől édesanyja halálát, ez pedig így soha be nem gyógyuló sebként kísérté végig egész életén. Kényszerűségből maradt Belgiumban, a nem saját döntés alapján elhagyott hazá, Magyarország mint valami sóvárgó vágyakozás, távoli Éden maradt meg számára. Egész életét az otthonvesztettség, az árvaság határozta meg. Az identitás-keresés során két ország és két család közti üres térben érezte magát. Az anya ezt a különös élményt adta tovább két fiának, akik a maguk értékteremtő módján dolgozták ezt fel: Edgar a dokumentumok sorba rendezésével és értelmezésével, Rudi pedig a család történetének irodalmi szöveggé emelésével.

Hajtó Vera a belgiumi magyar gyermekmentő akciókról szóló írása jól rávilágít a hollandiai és a belgiumi háttér különbözőségére. Míg a hollandiai mentőakciók már 1920-ban elkezdődtek, és 1924 körül már gyengült irántuk a lelkesedés, mind a befogadó, mind a küldő fél oldaláról, a belgiumiak később – 1923-ban – indultak meg, és tovább – 1927-ig – tartottak. Ezt a politikai helyzet

eltérő volta indokolta. Hollandia semleges pozíciója a világháborúban lehetővé tette a gyermekek iránti szánalom kifejezését, Belgium az ellentétes oldalon vett a háborúban, az ottaniak tehát a magyarokban ellenséget is láthattak. Az ebből adódó konfliktust az akciót támogató katolikus egyház képviselői – magyar részről elsősorban Knébel Miklós atya, belga részről Désiré-Joseph Mercier bíboros – ügyesen elhárította. Az akciót a katolikus hívek számára a „Mária országából” érkező gyermekek megsegítéseként szimbolizálták. Ez nagyon sikeres lett, négy év alatt több mint 20 ezer magyar gyerek látogatott el több hónapra belga családokhoz, többen végleges otthonra találtak a befogadó országban.

Nagy Roland az üdültetési akciók során kialakult holland-magyar kapcsolatok nyelvészeti vonatkozásáról ír. A gyermekmentő akciók túlságosan rövid életűek voltak ahhoz, hogy a nyelvhasználatban tartós változást indukáljanak. A szerző korpusznyelvészeti módszerekkel mutatja ki a 'magyar' jelentésű szavak eltérő előfordulását a különféle holland sajtótermékekben. Az egyes nyelvi elemek előfordulásának gyakorisága kétségkívül pszicholingvisztikai relevanciával bír. Az egyes szavak konnotatív jelentése formálódik az aktuális események hatására, ez befolyásolja az olvasók érzelmi viszonyulását – jelen esetben a magyarok iránt. Ezek a hatások azonban tisztavirág életűek. A cikk olvasását nehezíti az, hogy a szerző a magyarországi korpusznyelvészeti publikációktól eltérően a *frekvenciát* használja a bevett *gyakoriság* helyett.

Pusztai Gábor írása a második világháború utáni gyermekmentő akciókról szól. A két világháború utáni politikai helyzet alapvetően különbözött egymástól. Mindkét időszakban sok szétzilálódott, szegény család élt Magyarországon, akik a gyermekeiket nem tudták megfelelő módon eltartani. Ez a helyzet rokonszenvet és segítőkészséget váltott ki a gazdagabb országok polgáraiból. De míg az első világháború után a külföldről induló segítő akciók találkoztak az országos politikai akarattal, a második után ez az összhang csak rövid ideig állt fent. Az első időkben dán és svéd szervezetek számos ingyenykonyhát működtettek Budapesten, ezek csakugyan a rászorulókat segítették. A külföldről bejuttatott tárgyi segélyek vagy pénzsegélyek elosztásánál viszont már konfliktus alakult ki a különféle politikai csoportok között. A régi szervezetek részben vagy egészben áldozatul estek a csatározásoknak. A külföldi üdültetések fogadó országai Románia, Svájc, Franciaország, Olaszország, Dánia, Belgium és Hollandia voltak. A hollandiai utaztatások megszervezésében a Magyar Református Egyház is aktívan részt vett. Végül – a hazai politikai viszonyok megváltozása miatt – csak egy vonatnyi gyerek üdülhetett Hollandiában. A kommunista hatalomátvétel a végét jelentette ezeknek a jótékonyági kapcsolatoknak is.

Roland Hermans, akárcsak Hajtó Vera, a belga-magyar gyermekakciókról ír, az ő tanulmányának fókuszsa azonban ezek utóéletére, a „közös múlt”-ra

irányul. A jelentős számú magyar gyerek és belga család történetében nyomot hagyó üdültetés csak mostanában kezd a történészek érdeklődési körébe kerülni. Ennek legnyilvánvalóbb oka a belga-magyar kapcsolatoknak a hidegháború okozta minimálisra szűkülése, másrészt a dokumentumok – magánlevelek, naplók, visszaemlékezések – gyér volta. Ezek szisztematikus gyűjtése mostanában kezdődött el, és kerül a közönség elé publikációkban és más módokon, például a szerző által rendezett „kis magyarok” elnevezésű leuveni kiállításon.

A könyv tanulságos és érdekes lehet a magyar és európai történelem iránt érdeklődő olvasók számára. A magyar-holland, magyar-belga kapcsolatok alapos megismerése pedig a teológus- és történészhallgatók, valamint lelkipásztorok tájékozottságát bővítheti.

HUSZÁR ÁGNES

LÁBADINÉ KEDVES Klára: „Égi gondolattá tisztulhassak”. Borkó Juliánna élete és munkássága. Eszék, 2017. 152 p.

Református énekeskönyvünk 411. és 454. énekének szerzője Borkó Juliánna, akiről még a református gyülekezetek tagjai is vajmi keveset tudnak. Ezt a hiányosságot szünteti meg Lábadiné Kedves Klára tanár, néprajzkutató, aki kötetében a két ének szerzőjének küzdelmes, mély hitről tanúskodó életét, missziós lelkületét tárta elénk.

A szerző elhivatottan dolgozta fel a reformáció olyan női képviselőinek életét, akikre kevés fény vetült. Kutatásai eredményeként ismerhettük meg az első református női lelkipásztor, Novák Olga életét. Bár Borkó Juliánnaival Szabó Lajos református lelkész, egyháztörténész több írásában foglalkozott, sőt, személyesen is többször találkozott vele, de munkái 1950–2000 között csupán rövidebb lélegzetű írá-

sokként jelentek meg. Részletes feldolgozása csak kéziratban olvasható Sárospatakon, a Református Kollégium Tudományos Gyűjteményeinek Könyvtárában, a szerző hagyatékában. Máté János a Reformátusok Lapjában 1996-ban ugyancsak írt Borkó Juliánáról.

Lábadiné Kedves Klára munkája a reformáció 500. és Borkó Juliánna halálának 70. évfordulójára látott napvilágot a horvátországi magyar kulturális és tudományos folyóirat, a *Rovátkák* 2017. évfolyamának 3-4. számaként önálló kötetben, 19 archív felvétellel. Teljességre törekvő munka, amelyben Borkó Juliánna istenáldotta szolgálatát mutatja be, ez alkotja a kötet első részét. Második részében Borkó Juliánna énekeit, verseit közli, majd a harmadikban önéletírását. Ez a 152 oldal terjedelmű kötet kilenc fejezetben mély átérzéssel tárja az olvasó elé egy parasztasszony evangelizatori küldetését és ennek alárendelt életét.

Az első, *Isten kezében* című fejezet Borkó Juliánna (1869–1947) példaadó életére úgy hívja fel olvasóinak figyelmét, hogy rávilágít arra a különleges elhivatottságra, amelynek alapja az Úr iránti megingathatatlan hűsége volt, ami a mások iránti szolgálatban teljesedett ki. Ennek legszebb példája közösség-szervező ereje, amelynek köszönhetően ez a mélyhitű, számtalan súlyos megpróbáltatást átélt asszony gátat emelt annak a gyülekezetromboló folyamatnak, amely a liberalizmus, teológiai racionalizmus következtében a XIX. század második felétől a magyar református közösségek hitéletét is kikezdte.

Kopácson született, itt élt ez a bibliás asszony, ahol személyes tragédiáit követően a bibliakörnek tagja, majd vezetője lett. Rendkívüli lelki ajándékokban bővelkedő, gazdag szókinccsel megáldott, elhivatott egyéniség volt, aki miszsiós lelkülettel, kegyes életpéldájával igyekezett a tévelygőket, a kiábrándultakat, az Istentől elfordulókat az Úrhoz vezetni. Erre tette fel egész életét, amelyben saját vallomása szerint érezte a Szentlélek vezetését és azt, hogy a Megváltó minden élethelyzetében vele volt. Különös bölcsességgel, az életből vett példákkal magyarázta hallgatóinak a Szentírást, amellyel képes volt közel vinni hozzájuk az Igét. Keresztfia, Berta Imre református lelkész találóan nevezte „nő-Sztáraynak”.

A kötet végén olvasható önéletírása, melyet Novák Olga (Vörösmart, 1889 – Budapest, 1961) lelkészasszony ösztönzésére 1926-ban vetett papírra. Vele egész életében szeretetteljes kapcsolatban maradt. Ez készítette arra a kötet szerzőjét, hogy összevesse a drávaszögi Novák Olga és Borkó Juliánna életének sok hasonlóságot mutató mozzanatait (gyermek elvesztése, a férj elzüllése). Lábadiné Kedves Klára ezután végigköveti Borkó Juliánna életének legfontosabb állomásait. Bemutatja szülő- és lakhelyét, a családot és a faluközösséget, ezen belül a gyülekezetet, amelynek életéből valójában hiányzott Krisztus. Az ő életének középpontjába gyermekei elvesztését követően került az Úr, ráébredtve arra, hogy mi a küldetése. Ahogy a szerző jellemzi: „Átadja életét Krisztusnak, örök hűséget fogad Neki.” Megpróbáltatásai ugyan nem értek véget,

hisz férje üldözte, otthonukból elkergette, de ő ennek ellenére képes volt megbocsátani, tevékeny szeretettel ápolni a hűtlen, rossz útra tért embert, akit ez a megbocsátó szeretet megtérésre indított. Ez azonban csupán átmeneti állapotnak bizonyult. Végül visszaeső bűnösként önkezével vetett véget életének.

A bibliás asszony mély hite, erkölcsi tisztasága, az Úr iránti elkötelezettsége, az emberek iránti szeretete mély hatást gyakorolt azokra a közösségekre, amelyekkel kapcsolatba került. Ezzel magyarázható, hogy megőrizték emlékét. A szerző tanítványai sokaságáról beszél, hiszen tevékenysége, missziója eredményeként nagyszámú hallgatóság gyűlt hozzá, hallgatta igemagyarázatait, énekeit. Többen elmondták, milyen életre szóló hatással volt rájuk ez az egyszerű, rendíthetetlen hitű, meggyerő személyiségű asszony, aki „csak az Igére figyelt”.

A kötet gerincét Borkó Juliánna bibliaköri és evangelizációs munkájának ismertetése alkotja, amelynek legfőbb célja a gyülekezetépítés, a gyülekezeti élet lelki tartalommal való megtöltése volt. Mindeközben gondosan ügyelt arra, nehogy elkülönüléssel, a gyülekezetből való kiszakadással vádolják, ezért 1911-ben létesült bibliakörét, amelyet az egyház egyesületként tartott számon, kezdetől fogva a templomban tartotta. Az istentisztelet előtt vagy után a gyülekezet női tagjai közös énekekre, imádságra, bibliaolvasásra maradtak együtt. E körből alakult meg 1912-ben a kopácsi református nőegylet, amelynek tagjai hetente egy alkalommal rendszeresen találkoztak. Ez a közösség rendkívüli karitatív tevékenységet folytatott. Gondoskodott a templomi liturgikus textilekről, az úrvacsora jegyeiről, továbbá a templom épületében összejöveteleikre alkalmas helyiség kialakításáról. Fölkarolta a szegényeket, az elhagyottakat, az I. világháborús hadiözvegyeket és árvákat. 1926-ban a nagy árvízről süjtöttakat támogatta.

Borkó Juliánna segítette Novák Olga lelkésznőt belmissziós tevékenységében, női bibliakörök szervezésében. Borkó Juliánna élete is összefonódott a belmisszióval. Faluján kívül más baranyai, szlavóniai, sőt, magyarországi közösségeket is felkeresett és buzdított, vigasztalt az Ige üzenetével. Ahol megfordult, tiszteletet, szeretetet ébresztett hallgatóiban. Negyven esztendeig szolgálta az Urat, vigasztalta a szenvedőket, az egyház iránti hűségre nevelte a fiatalokat, segítette a lelkipásztorokat és úgy megerősítette a gyülekezetek hitéletét, hogy a templomlátogatás korábban nem tapasztalt méreteket öltött. Éppen a kiüresedett hitélet adott lehetőséget a neoprotestáns kisegyházaknak a kiábrándult hívek megszólítására. Borkó Juliánna is megkönyékezték, ámde ő kitartó hűséggel ragaszkodott református vallásához, egyházához és az őt meggyőzni szándékozó prédikátorokat ide vágó bibliai idézetekkel, bölcsen elhárította. Megmaradt az Úr szerény szolgálóleányának, pedig konferenciákra, vallásos összejövetelekre rendszeresen meghívták, amelyeken evangelizációs lélekkel tett tanúbizonyosságot Krisztusról. Tevékenysége nyomán váltak sokan a Szentírás és hitbuzgalmi munkák olvasóivá. Bibliakörös asszonyait, mintegy 80 főt,

„könyves asszonyok”-nak nevezték a faluban. Személye meghatározó volt a kopácsi lelkipásztor, Narancsik Pál és felesége, Bognár Rózsa tevékenységére is, akiket munkával, adományokkal, lelki ajándékokkal egyaránt segített bibliakörének tagjaival együtt. Élete végén a gyülekezeti élet szervezését a lelkészné, Bognár Rózsa vette át tőle.

Borkó Júlia tevékenységének híre nemcsak Baranyába, hanem az anyaországba is eljutott. Többen felkeresték őt. 1943-ban püspöki vizitációja során maga Ravasz László püspök is látogatást tett Kopácson. A Dunamelléki Református Egyházkerület közgyűlésén 1943-ban meg is emlékezett róla, mint zsol-táros asszonyról, aki kitartó evangelizálásával, bizonyágtételeivel, írásmagyarázataival, maga szerezte dicséréteivel „... igen alkalmas módon hordozta és fejezte ki az ősi református kegyesség Szikszayn tisztított nemes tartalmát. Mozgalma a magyar református népkegyesség történetének egyik érdekes tünete... hatása még ma is érezhető...”

Szabó Lajos református lelkész-író Kassáról ment el hozzá Kopácsra, majd három napi ott tartózkodásának gyümölcseként *Drávaszögben könyörög valaki* címmel írta meg Borkó Juliánna Lélek által vezetett életútját. (Kéziratát, amint jeleztük, Sárospatakon őrzik.) Végso elerőtlenedésében, csendes eltávozásakor sem maradt egyedül ez a kegyes lélek, hiszen bibliakörösei mindvégig mellette voltak.

A kötet következő három fejezetében az énekszerző és versíró Borkó Juliánna munkásságát elemzi a szerző. Borkó Juliánna énekgyűjteménye *Buzgóság* címmel látott napvilágot 128 oldalon, 128 éneket tartalmazva (66 saját szerzemény, 62 válogatott), amit Hegedűs Lóránt püspök „biblikus népi énekek áhítatos gyűjteményének” nevezett. Bibliakörös társai emlékeztek arra, hogy sok esetben az énekszerző asszony álmából felsejkenve vetette papírra a benne megfogalmazódott dicséretet. Ezek az énekek az élet múlandóságára emlékeztetők, megtérésre buzdítók és hálát adók. Nem véletlenül került közülük kettő jelenlegi énekeskönyvünkben is a temetési énekek közé.

Énekeit eleinte kézírásban terjesztették, majd 1928-ban nyomtatásban is megjelentek. Második, javított kiadására az Exodus Kiadó jóvoltából 2004-ben került sor. Lábadiné Kedves Klára alapos elemzéssel feltárja az énekek és dallamok forrásait, a rendszerezés gondolati háttérét, rámutatva elmélyült vallássosságából adódó keresetlen, tiszta rímeire, ösztönös rendezőelvére. Bizonyágtétel ez a gyűjtemény, amelynek életútját is nyomon követi, kitérve az énekszerző 1922–1928 között keletkezett füzeteire. Ezt követően olvashatjuk mind a 66 éneket a dallamok megjelölésével. Ezután hét versét közli a szerző, amelyek délvidéki újságokban jelentek meg. Megállapítása szerint ennél többet írhatott, amelyeket minden bizonnyal evangelizációs alkalmakkor hallgatóinak ajándékozott. Verseit elsősorban a Szentírás ihlette, de az *Óhajlás* c. versében saját sorsát foglalta össze.

Két fejezet Borkó Juliánna önéletírásának sorsával foglalkozik és magát az önvallomást közli. Önéletírásával 1926-ban készült el és 1930-ban véglegesen lezárta. A délszláv háború alatt a kopácsi eklézsiából nyoma veszett (1990), ámde isteni csodával határos, hogy Sebestyén Jenőnek, a Kálvinista Szemle egykori főszerkesztőjének Ráday Levéltárban őrzött hagyatékában fennmaradt egy kéziratos példánya. Ebben gyönyörű magyarsággal, választékos fogalmazással, de egyszerű szavakkal vetette papírra életét, megpróbáltatásait, a hit ajándékait és azt a nem egyszerű küldetését, amelyet az Úr ügyéért, a lelkek megmentéséért vállalt önzetlen szolgálatként. Bizonyságtétel ez az írás, annak is szánta, bizonyítva a leírtakkal, hogy Isten imádságot meghallgató irgalmas, hűséges Úr.

A könyv utolsó fejezete Borkó Juliánna szellemi hagyatékának utóéletét és hatását vizsgálja meg. Idézi Szabó Imréné Szabó Éva, Papp Vilmos, Berta Imre, Máté János, Szabó Lajos református lelkészek véleményét, akiket ennek a bibliás asszonynak szilárd, mély hite, életének példája, a hitélet felpezsdítését előmozdító szolgálata, imádságos lelkülete ragadott meg. Szabó Imréné szerint: „A XX. század elején két asszonyt hívott el Isten a Drávaszögből a magyar református asszonyok és lányok hitben való megerősítésére. Borkó Julis nénit, a kopácsi parasztasszonyt, hogy énekeivel Jézus Krisztushoz hívogassa parasztasszony társait. És Novák Olgát Vörösmartról, hogy legértékesebb tudományt, Isten ismeretét adja át a főváros fiatal, művelt leányainak...” A kopácsi templom imatermében emléktábla emlékeztet Borkó Juliánna tevékenységére, a temetőben pedig védett sírja a Horvátországi Magyar Értéktár része.

Feltehető a kérdés: mit köszönhet a magyar reformátusság Borkó Juliánnának? – A református kegyesség ismételt megjelenését akkor, amikor egyre többen távolodtak el az egyháztól, amikor a lelki élet kiüresedett, amikor az úgynevezett modern korszellem – a Márkus Jenő által feltárt teológiai liberalizmus, a Kósa László által elemzett teológiai racionalizmus – elérte Kopácsot is, megmérgezve az egyházi életet. Amikor a neoprotestáns kisegyházak soraiba mentek az elmélyült hitéletre vágyók, akkor ez az egyszerű asszony lelkeket mentett meg és az Ige szavával bevitte ismét a templomba. Tevékenységében a Szentlélek vezette, felnyitva szemét, hogy Bibliával tanúskodjon az igazságról. Minden megszólalása hitvallás, üzenete pedig ma is érvényes: „A hívők... vagy magánosok pedig imádkozzanak többször, buzgóbban és forróbb könyörgéssel az egész magyarság megmaradásáért! Imádkozzon egyházért és népért minden hívő buzgóiban... Ha Krisztusba kapaszkodunk, semmiképpen el nem veszünk!”

Köszönet illeti Lábadiné Kedves Klárát a kutatás elvégzéséért és ennek a példaértékű, Krisztus szolgálatában eltöltött, próféta lelkületű asszony életének, munkásságának feldolgozásáért. Református egyházunkat, gyülekezeteinket komoly ajándékkal lepte meg.

S. LACKOVITS EMŐKE

SZERZŐINK

DOMINKOVITS PÉTER igazgató (MNL GyMSM Soproni Levéltára)
HUDI JÓZSEF történész, levéltárvezető (DREL)
HUSZÁR ÁGNES nyelvész, az ELTE Nyelvtudományi Doktori Iskolának oktatója
KÖBLÖS JÓZSEF történész, főlevéltáros (DREL)
LACKOVITS EMŐKE néprajzkutató (Veszprém)
SZABÓ ELŐD református lelkész, egyháztörténész, teológiai tanár (PRTA)

DREL = Dunántúli Református Egyházkerület Levéltára, Pápa
ELTE = Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest
MNL GyMSM = Magyar Nemzeti Levéltár Győr-Moson-Sopron Megyei Levéltára
PRTA = Pápai Református Teológiai Akadémia, Pápa

Angol rezümé: Horváth Károly nyelvtanár (Sopron)

* * *

Borító és tipográfia

MEZEI ZSOLT

Nyomdai munkák

OOK-PRESS KFT NYOMDAÜZEME, VESZPRÉM

FELELŐS VEZETŐ SZATHMÁRY ÁTTILA

2020

SZERZŐINK FIGYELMÉBE

1. A kéziratokat lehetőleg számítógépen elkészítve, lemezen vagy e-mailhez csatolt fájlként *.doc, *.docx vagy *.rtf formátumban, valamint egy nyomtatott példányban postán a szerkesztőség címére kérjük eljuttatni. A szöveget balra zárva, formázás és tipografizálás nélkül írják, lábjegyzeteléshez használhatják a szövegszerkesztő program (Word) automatikus hivatkozás-szerkesztőjét. A beküldött fájl (lemez) vírusmentességét kérjük ellenőrizni!
2. A leadott lemez lehetőleg ne tartalmazzon más fájlokat, csak a közleményt, illetve, ha a közlemény több fájlból áll össze, akkor a fájlok a közlés sorrendjében következzenek a lemezen is.
3. Fotókat csak korlátozott számban tudunk közölni. A rajzok tónusosak, jól láthatóak legyenek. Az illusztrációkat kérjük beszámozni és egy külön lapon képjegyzéket csatolni a közleményhez.
4. A szövegben az évszázadokat – idézetek, címek kivételével – római számmal tüntessék fel.
5. A forrásanyagra és a szakirodalomra történő hivatkozásokat folyamatosan, a lábjegyzetekben helyezték el. A hivatkozásokban a szerzők vezetéknévét kérjük csupa NAGYBETŰVEL szedni.
6. A hivatkozások formai szabályai:
 - *Egy szerző esetén: SZERZŐ: Cím. (Kiadás). Kötetjelzés. A megjelenés helye, éve. (Sorozatszám, sorozati szám.) Oldalszám.* Példa: BEDY Vince: A győri székeskáptalan története. Győr, 1938. (Győregyházmegye múltjából, 3.) 407.
 - *Több szerző esetén: A mű címe. Szerkesztő neve. (Kiadás). Kötetjelzés. A megjelenés helye, éve. (Sorozatszám, sorozati szám.) Oldalszám.* Példa: Tanulmányok Pápa város történetéből a kezdetektől 1970-ig. Főszerk. Kubinyi András. I. Pápa, 1994. 399.
 - *Tanulmány esetén: SZERZŐ(K): Cím = A tanulmánykötet címe. Szerkesztője. (Kiadás.) Kötetjelzés. Megjelenés helye, éve. (Sorozatszám, sorozati szám.) Oldalszám(ok).* Példa: BODOLAY Géza: Petőfi Pápán = „A kényes úrfi s a rongyos baka” Tanulmányok két halhatatlan pápai diákról. Szerk. Mezei Zsolt. Pápa, 2001. 108–145.
 - *Folyóiratcikk esetén: A folyóiratcikk SZERZŐJE: Címe = A folyóirat címe évfolyama (éve), száma. Oldalszám tól-ig.* Példa: SZABÓ György: A Dunántúli Református Egyházkerület pápai Nagykönyvtárának története = Magyar Könyvszemle 102 (1986), 149–172.
 - *A jegyzetekben használható rövidítések:* Bp., köt., röv., jav., átdolg., kiad., s. a. r. (=sajtó alá rendezte), vö., uő., uo., i. m., jegyz., ld. (=lásd). Az Acta Papensíra az „AP” rövidítéssel hivatkozzanak.
7. A kézirathoz mellékeljenek max. egy oldal terjedelmű rezümét angol, német vagy magyar nyelven. Magyar nyelvű rezümé esetén a legfontosabb szakkifejezések idegen nyelvű megfelelőit kérjük megadni.
8. Szerzőink számára öt darab tiszteletpéldányt biztosítunk.

A szerkesztők.